

A SZÖGEDI NEMZET ZENÉJE

PAKSA KATALIN

A SZEGEDI NÉPZENEGYŰJTÉS MŰLTJA

A szegedi népzene gyűjtés története 130 évet foglal magába. A múlt század első harmadában kialakuló népköltészeti, néprajzi érdeklődés Szegeden is érezte hatását. Erről máshol szólunk bővebben.

Erdélyi János felhívására az 1840-es években Tóth János piarista tanár 104 dalt küldött a *Népdalok és Mondák* című gyűjtemény számára. Az ugyancsak piarista Csaplár Benedek tanítványai körében néprajzi gyűjtőközösséget szervezett. Anyagában kottával lejegyzett gyermekjáték is szerepel az 1870-es évekből.¹ Tanítványai közé tartozott Szőnyi Károly, aki levelében (1860) a „Kis kacska fürdik” kezdetű gyermekjáték leírása után a következőket jegyzi meg: „Ha Tanár úrnak nem teszek alkalmatlanságot, e játék dallamát is leírandom, amely oly együgyű, hogy bármely gyermek is megtanulja, de annál inkább egyezik a versszakok rithmusával.”² Bár magát a kottát nem találtuk meg, elképzelhető, hogy Csaplár Benedek hagyatékában még további kottás följegyzések lappangnak.

Kálmány Lajos az 1870-es években kezdte el munkáját. Főként a Bánátba települt szegedi rajok népköltészetével foglalkozott. Sajnos, sem ő, sem előtte Tóth János nem készített kottákat. Mégis ezek a szövegek jelentős segítséget adtak később a népzene kutatóknak, régi dallamtípusok földerítéséhez.³

Az első, kottával följegyzett dallamot, nevezetesen egy pönkösdölőt, Kovács János közölte.⁴ Könyve elavult, de egyes zenei megfigyelései jól használhatók. Szól a szegedi népi hangzerekről is.

A dallamot és szöveget egyaránt figyelemre méltató országos gyűjtés megindítója Vikár Béla, Kodály Zoltán és Bartók Béla. Ha rövid időre is, mindhárman megfordultak Szegeden illetőleg Szeged környékén.

Kodály még zoborvidéki útja, vagyis a rendszeres, tudományos gyűjtőmunkája előtti időben Szeged vidékén találkozott élő előadásban a magyar parasztnótával. Életrajzírója, Eősze László szerint⁵ Bauer Herbertéknél, a későbbi Balázs Bélánál töltött egy hetet. Herbert húga, Hilda, valamint vidám társaság vette körül, hogy

¹ Megjelent MNT. I. 425.

² MTA Kézirattár. Irod. 4. r. 369. III. 98. A gyermekjáték szövegét ld. A dallamok jegyzetében: II. üttempáros dalok.

³ Paksza K., Kálmány Lajos nyomán a Bánátban. A Hungarológiai Intézet Tudományos Közleményei. 2. 1970. 93-107. Az 1968-ból származó gyűjtés helyszíni lejegyzésének másolata a zentai múzeumban, a magnetofonfelvételek és feljegyzések az MTA Zenetudományi Intézetének Népzenei Főosztályán vannak. Felhasználja őket *Katona I.—Tóth F.*, Kálmány Lajos nyomában. Az észak-bánáti népballadák élete. Újvidék, 1975. Vö. még egy-két kevésbé szabatos megállapítással *Székely M.*, A Kálmány Lajos nyomán gyűjtött északbánáti balladák dallamvilága. Hungarológiai Intézet Közleményei 23-24. 1975. 51-77.

⁴ Kovács J. 298.

⁵ Eősze L., Kodály Zoltán élete és munkássága. Budapest, 1956. 23. Ezt a Mester is megerősítette 1963-ban, Bálint Sándor személyes kérdésére.

kipihenje a szakvizsga fáradalmait. Erőt gyűjtött a további munkához, sokat barangozott a Tisza partján. Bejárta Szeged külvárosait, továbbá Tápét, Szőreg, Deszket. Béresektől, halászkórtól jegyzett le dallamokat.

Kodály 1905 nyarán Szegedre jött hozzájuk. „A környéken — emlékezik vissza Balázs Hilda — népdalokat akart gyűjteni. Nagyon jó barátok lettünk mi is. Reggelenként Herberttel (Balázs Bélával) kimentünk a Tisza mentén lévő helyekre, falvakba: Tápé, Deszk (szerb falu volt), Algyő, Szőreg, Kamarás és még más Szegedhez közeleső falvakba... Kodály mindig hozott zsákmányt... Nyomban kezdte földolgozni az anyagot...” Nagy Magda: Balázs Béla világa, Budapest, 1973, 85.

Kodály gyűjtésének ismert eredménye Bartók (A magyar népdal) szerint 2 dallam.

Még 1905-ben, Vikár Béla is járt a tájon: Szőregen és Deszken.⁶

Bartók, a közeli Nagyszentmiklós fia, rokonai és baráti körben sűrűn megfordult Szegeden. Gyakran tartózkodott a közeli, Horgoshoz tartozó Kamarás nyaralóhelyen Baranyai Gyula polgári iskolai igazgató és Zoltán fia, a későbbi kiváló kultúrdiplomata, továbbá Nyilasy Sándor szegedi festőművész társaságában.⁷

Első szegedi gyűjtőútját édesanyja készítette elő Baranyainéhoz írott levelében.⁸ De Szegedre vonzotta a *Fából faragott királyfi* és a *Kékszakállú herceg vára* későbbi szövegírójának, Balázs Bélának szíves meghívása is.⁹ Egy újsághír¹⁰ szerint: „Érdekes vendége van tegnap óta Szegednek, Bartók Béla, a jeles ifjú magyar zeneszerző és zongoraművész személyében... Egész Magyarországot bejárva kutat oly magyar nóták után, amelyek nyomtatásban eddig nem jelentek meg és tősgyökeres magyar jellegűek. Bartók Palicsról (helyesebben talán Kamarásról jött Szegedre) és kutatásait Bauer tanárjelölt társaságában Alsóvároson kezdte meg. Egy érdekes Rózsa Sándor-balladát már talált is... Holnap Horgoson folytatja tanulmányútját.”¹¹

Bálint Sándor a húszas évek második felében alsóvárosi dallamokat jegyzett le, amelyek könyvalakban is megjelentek. Kéziratát Bartók Bélának és Szabolcsi Bencének is bemutatta.¹²

Lajtha László 1930 tavaszán Dorozsmára ment gyűjteni, de jó adatközlők hiányában igen sovány eredménnyel távozott. Bálint Sándor segítségével azonban Alsóvároson több fonográflevételt készített. E korai időszakból ez az első hangzó anyagunk. Szegeden még tovább is szeretett volna gyűjteni, erre azonban nem került sor.¹³

Péczy Attila több éven át volt a szegedi múzeum tudományos kutatója, a 30-as évek elején kezdi meg széleskörű Szeged vidéki gyűjtését. Járt Algyőn, Deszken, Földeákon, Sándorfalván, Szatymazon, Tápén.¹⁴

Később egyre többen kapcsolódnak a gyűjtésbe. Bár érdeklődésük, illetőleg fölkészültségük különböző, mégis hasznos munkát végeztek.

⁶ Szeged ősrégi dalai. *Vikár Béla* kutatása. Szeged és Vidéke 1905, 244. sz. Fonográfval gyűjtött. A Néprajzi Múzeumban őrzött dallamait *Bartók Béla* jegyezte le.

⁷ Bálint Sándornak a Baranyai család révén szerzett értesülése.

⁸ Bartók édesanyja az előző években pedagógusként működött együtt Baranyaiékkal Nagyszöllősen. Innen a kapcsolat.

⁹ Balázs húga, Bauer Hedvig erről jó félévszázad múlva így ír: „Pontosan emlékszem, hogy fivérem... levelet írt édesanyámnak, hogy hangoltassa fel a zongorát, mert Bartók Bélával jön. Bartók nálunk szállott meg a Dugonics tér 2. sz. házban, és mintegy tíz napig volt nálunk. Onnan jártak Balázs Bélával a Szeged környéki falukat.”

¹⁰ SzH. 1906. aug. 28.

¹¹ Mindezekről részletesen *Kollár Pálné*, Bartók és Szeged. Délm. 1955. nov. 3. *Péter L.*, A magyar népzene gyűjtés bölcsője: Szeged. Bartók és Kodály első népdalgyűjtő útja. Délm. 1961. jan. 15. *Uő.*: Bartók és Szeged. Tiszatáj 1965. nov. Vö. még *Nagy Magda*, 91. — Bartók 49 dalt gyűjtött Szegeden.

¹² Szeged népe. Új gyűjtés. Szeged, 1933.

¹³ Gyűjtését a Néprajzi Múzeum Népzenei Archívuma őrzi. A gyűjtés Bálint Sándor édesanyjánál történt, jelen volt Móra Ferenc is.

¹⁴ Anyaga a Móra Ferenc Múzeumban. Népszerű válogatás *Péczy A.*, Rózsa. 94 népdal. Budapest, 1953.

Csikesz Lajos sándorfalvi tanító kéziratot anyagát Bálint Sándor őrzi.¹⁵

Szeghy Endre főiskolai tanár szegedi, tömörkényi, domaszéki, kiszombori kéziratot lejegyzése mellett fonográf-felvételeket is készített. Ez utóbbiak őrzési helye ismeretlen.¹⁶

Igen értékes anyagot gyűjtött Bálint Sándor tanítványa, Ökrös László, szülőfalujában, Szőregen.¹⁷ Érdeme, hogy a régiségek mellett nagy gondot fordított a sokáig elhanyagolt új stílusú dallamok lejegyzésére is. Mint látni fogjuk, hangszerkutatással is foglalkozott.

Fontos munkát végzett a tápai karácsonyi énekek lejegyzésével Elekfi László,¹⁸ majd később az ötvenes években Rajeczky Benjámint.

Waldmann József, a tápai népi táncgyűttes vezetője alapos helybeli gyűjtése mellett sándorfalvi, ásothalmi dallamokat is megörökített az ötvenes években.¹⁹

Ettől az időtől kezdve a Magyar Tudományos Akadémia zenefolkloristái is egyre gyakrabban fordultak meg Szeged vidékén. 1952 és 1969 között a következő községekben gyűjtöttek:

Járdányi Pál: *Tömörkény*.

Matthia Károly: *Kistelek*.

Olsvai Imre: *Algyő*.

Paksa Katalin: *Ásothalom, Csóka, Domaszék, Egyházaskér, Feketető, Kistelek, Mórahalom, Rőszke, Sándorfalva, Sándorfalva—Homoki tanyák, Szaján, Szentmihálytelek, Tápé, Torda, Üllés, Zsombó*.

Paulovits Géza: *Algyő, Kistelek, Kiszombor, Mórahalom, Rőszke, Szeged*.

Rajeczky Benjámint: *Tápé*.

Sárosi Bálint: *Domaszék, Rőszke, Sándorfalva, Szeged, Tápé, Zsombó*.²⁰

A jugoszláviai Vajdaságban Kiss Lajos *Horgoson*,²¹ továbbá zentai és újvidéki kutatók: Bodor Anikó, Bodor Géza, Burány Béla, Tripolszky Géza²² számos szegedi gyökérzetű faluban is gyűjtöttek.

¹⁵ A huszas évekből.

¹⁶ Kis részüket tette csak közzé: Amit elvégeztünk és ami még hátra van. Alföldi népzene gyűjtés. Az Alföldi Tudományos Intézet Évkönyve. I. 1944-45. Szeged, 1946. 70.

¹⁷ Ökrös L., Szőregi népdalok. Tiszatáj, 1947.

¹⁸ Elekfi L., Karácsonyi népének-gyűjtés Tápén. Délvidéki Szemle, 1943.

¹⁹ Waldmann J., Tápé táncalkalmi és hagyományai. Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1964-65. *Lele J.—Waldmann J., Népdal, népzene*. In: Tápé.

²⁰ Anyagukat az MTA Zenetudományi Intézete őrzi.

²¹ Kiss L., Horgosi népdalok. Zenta, 1974.

²² Burány B.—Fábr J.—Tripolszky G., Száraz kútgém, üres válu. Juhásznóták, betyárdalok, balladák Zentán és vidékén. Zenta, 1966. Kék szivárvány koszorúzza az eget. Zenta, 1969. Rukkolnak a szép zentai legények. Zenta, 1972. *Burány B.*, Hallották-e hírét? Pásztor dalok, rabénekek, balladák. *Hagyományaink VIII. Újvidék*, 1977.

A DALLAMANYAG ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

A följegyzett dalok mennyisége — mintegy 1300 dallam 39 községből²³ — és a gyűjtésnek a század elejétől napjainkig tartó folyamatossága már önmagában is fölveti az összegzés igényét. Az értékelésben azonban bizonyos nehézségek mutatkoznak.

Földrajzi megoszlás szerint egyes falukból sok adatunk van (Tápé, Sándorfalva, Alsóváros), másokból alig. Sokan gyűjtöttek ugyan ezen a tájon, rendszeresen mégis kevesen. A lejegyzések értéke nem egyenletes. Általában hiányoznak a zenei élet néprajzi megfigyelésére vonatkozó megjegyzések. Erre elsősorban Bálint Sándor vállalkozott.

A vizsgált települések történeti, ethnikai központja Szeged. A köréje kitelepült tanyavilág és a messze környék falui folyamatos és szoros kapcsolatban élnek a Várossal. Megjegyezzük, hogy a Bánátba települt, ma ott nemzetiségként élő szegedi eredetű nép bizonyos fókig már elszigetelődött ugyan az anyavárostól, de ez korántsem olyan mértékű, mint mondjuk az erdélyi magyarságé.

Dallamaink tehát a Városból, a környező szegedi gyökérzetű falukból, tanyákról és bánáti községekből valók. Első pillantásra az anyag ezt a megoszlást egyáltalában nem tükrözi. Szegedről éppen úgy kerültek elő régi típusok, mint a tanyákról, a bánáti falukból pedig műdalok. Különös és meglepő, hogy az eltérő települési formák eltérő viszonyai egyáltalában nem éreztetik hatásukat a népzene kultúrában. Hiszen a Szeged—alsóvárosi, régóta belterjesen gazdálkodó paraszttársadalom helyzete erősen különbözött a távolabbi tanyák nehéz, rideg körülmények között dolgozó parasztságának életmódjától, vagy méginkább a messzire került, idegen környezetben alapított faluk lakosságától.

Ha azonban a dallamföljegyzések idejét is figyelembe vesszük, akkor a kép már eléggé megoszlik. A Szeged városából, főként Alsóvárosról való dalok zömét századunk húszas éveiben gyűjtötték. A hatvanas évek derekán Szeged—Alsóvárosra már hiába kerestünk régi dallamokat, sőt új stílusú népdalokat is. Fölváltotta őket a „magyarnóta”. Éppen ez okozta azután, hogy ebben az időszakban a gyűjtők a tanyavilág és a faluk felé fordultak, ahol megtalálhatták még a század első negyedében Alsóvárosra is ismert típusokat. Hogy még valamivel többet is, az annak köszönhető, hogy elsősorban régi dalokat kerestek és kérdeztek. Így azután az öregek emlékezetének mélyén lappangó dalok is előkerültek. Életüket a mai nemzedékekben már aligha sikerül megőrizni.

²³ Algyő, Ásotthalom, Átokháza, Balástya, Csóka (Coka), Csengele, Csanádapáca, Deszk, Domaszék, Egyházaskér (Vrbica, Verbica), Feketető (Crna Bara, Cérnabarna), Forráskút, Földeák, Jázova (Jazovo), Kistelek, Kiszombor, Lőrincfalva, Majdán (Majdan), Mártély, Mórahalom, Oroszlámos (Banatsko Arandhlovo), Padé (Padej), Rőszke, Szentmihálytelek, Rúza, Sándorfalva (Homoki tanyák), Sövényháza, Szaján (Sajan), Szatymaz, Szeged, Szőreg, Tápé, Torontáltorda (Torda), Tömörkény, Üllés, Valkány (Valcani), Zákány, Zsombó.

A Bánátban ez az elfordulás még nem ennyire általános. Főleg a hosszú ballada-szövegekhez kapcsolódó dallamokat érdekesnek, szépnek tartják. Az ízlés itt még valamivel hagyományosabb.

Megállapíthatjuk, hogy a Szegedről népesült települések dallamkincese egységes, vagyis általában mindenütt *ugyanazok* a régi típusok ismeretesek, csak a hagyomány-örzés, túlélés fokozata különbözik.

E képből némileg kiválik Tápé archaikus, szakrális énekeivel. Hangsúlyoznunk kell azonban, hogy a többi faluban, tanyákon kifejezetten erre az anyagra koncentráció gyűjtés még nem volt.

Fölvetődik az a kérdés, hogy a szegedi települések dallamvilága különbözik-e a környező, illetőleg közéjük ékelődött többi alföldi falutól, mezővárostól? Beszélhetünk-e a nagyalföldi zenedialektus-területen belül egy kisebb, szegedi tájegységről?

Összehasonlításainkban a hódmezővásárhelyi,²⁴ halasi²⁵ és horgosi²⁶ népdalgyűjteményekből indultunk ki, amelyek már rendelkezésünkre állanak. Ezek azonban a kérdés eldöntéséhez még nem elegendők. A csekély földrajzi távolság, különösen Horgos esetében természetszerűleg igen összemossa a zenei határokat, és így a kölcsönhatások könnyen létrejöhetnek. A halasi anyag összevetésénél pedig messze-menő számításba kell vennünk azt a körülményt is, hogy a halasi tanyákat túlnyomó többségben Alsótanyáról kirajzó szegedi kisparasztok népesítették be. Minthogy pedig az új dallamok zöme országosan közismert és dialektushoz aligha köthető, csupán a régi dallamokat vehettük figyelembe.

Szeged vidékét sajátos, csak itt élő dallamtípusok alig jellemzik. Anyaguk országosan, illetőleg egyik vagy másik dialektus területén szintén ismert. Különös azonban, hogy nemcsak az Alföld zenei világához fűzik szorosabb szálak, hanem több régi típuson keresztül a Dél-Dunántúl dallamaihoz is. Találunk azonban északi, erdélyi kapcsolatokat is.

Vizsgálódásaink során azonban mindvégig számolnunk kell azzal, hogy a gyűjtés mértéke, intenzitása vidékenként nem egyforma. Bizonyos dallamfajták elterjedésének földrajzát jól ismerjük. Ilyenek a pentaton-kvintváltó dalok, a siratóval összefüggő dalok, dudanóták. Az egyházi népének gyűjtése azonban korántsem ennyire egyenletes és az anyag terjedelmét tekintve sem kielégítő. Mivel azonban a szegedi népzében éppen ezek az énekek jellegzetes és fontos színt képviselnek, földrajzi kapcsolataikat a többi dallamhoz hasonlóan szintén fölűntettük. A további országos gyűjtés ebben az irányban még jelentős kiegészítésekkel, esetleg módosításokkal szolgálhat.

a) *Kapcsolat Dunántúllal*

Három jellegzetes dél-dunántúli pentaton-kvintváltó típusban:

„Dunaparton van egy malom.” Rőszkéről került elő. A dunántúli változatokhoz képest dallamfordulataiban erősen elváltozott, de a típusazonosság kétségtelen. Az Alföldön ismeretlen. Kottás dallamgyűjtemény 4. sz.

„Megrakják a tüzet”. 2 sándorfalvi változata ismeretes. Bár zömmel dél-dunántúli dallam, szórványos adatokat Pest, Békés megyéből és Bukovinából is ismerünk. 5. sz.

„Hej Dunáru! fúj a szél”. 2 változata Tápérról való. A nagyszámú dél-dunántúli adat mellett szórványosan Bácskában is él. 7. 8. sz.

Más régi dallamtípusokban:

12-szótagos sirató dallamokhoz közelálló 6-szótagos típus Sándorfalváról,

²⁴ Kiss L., Régi népdalok Hódmezővásárhelyről. Karcag, 1927.

²⁵ Vargyas L., Régi népdalok Kiskunhalasról. Budapest, 1954.

²⁶ Már idéztük Kiss Lajos zenefolklorista horgosi gyűjtését.

Üllésről. Sok változatban ismert Somogyban és Zalában, szórványosan még Pest és Csongrád megyéből. 58. sz.

„Hozz bort kocsmárosné”. 2 változata Tápéról. A sok dél-dunántúli változat mellett szórványosan Veszprém, Fejér, valamint Bács-Kiskun és Békés megyében előfordul. 81. sz.

Betlehemes dalok, köszöntők:

„Bár csak régen fölébredtem volna”. 4 variánsa Tápéról és 1 Kistelekről. Dunántúl mellett még Bácskában, illetőleg szórványosan Hevesben ismert. Az Alföldről több adat nincs. 89. sz.

Pünkösödölő (strófikus) 2 változatban Tápéról, 1 Szegedről. Él még Zalában és Somogyban, továbbá kis számmal Csongrádban és Békésben. 107. sz.

András-köszöntő. 4 változata Tápéról. Dunántúl igen elterjedt. Az Alföldön, Erdélyben ismeretlen. Csak Biharból került elő 2 variáns. 108. sz.

b) *Kapcsolat Észak-Magyarországgal*

„Kiszáradt a tóból mind a sár, mind a víz”. Sirató-rétegbe tartozó dallam Szegedről 2, Szajánból 1 változatban. Ritmusa eltér a szokásostól. Egyenletes nyolcadokban mozog, amelyek a sor végén esetleg a közepén is lelassulnak. 54, 55, 56. sz. Horgosi variánsa közelebb áll az északiakhoz, mint a szegediekhez. Vö. H 24.

A Rákóczi-nóta dallamcsaládjának szegedi változataiban a többiekre jellemző fríg hangsor alul nagyszekunddal kiegészülve dórrá értelmeződött át. Csókáról, Verbicáról, Padéról 1, Tápéról 3 variáns. Észak-magyarországi adatok mellett Dél-Dunántúl és Biharban fordul elő. 50. 51. 51j. 48. sz.

„Debrecennek van egy vize”. Változatai Jázováról, Tápéról, Tömörkényből 2, Sándorfalváról 1. Az általános 5, 4 főkadenciával szemben helyi sajátosság a második sor b3-as zárata, kivéven a 2 bánáti, jázovai dallamot. A sok észak-magyarországi variánson kívül kis számban Dunántúl is előfordul. 33. 34. sz.

Köszöntő dallam 2 változata Tápéról. Hasonlóságot mutat a nyitrai, barsi lakodalmas dallammal, „Hej révész, révész...” 111. sz.

Barokk betlehemes dallam Tápéról. Ebben a formában Északkelet-Magyarországon ismert. 98. sz.

c) *Az Alföld központi részéről hiányzó, egymástól távoleső területeken fennmaradt típusok:*

XVII. századi dallam („Ritka kertben...”) betlehemes szöveggel. Észak-Magyarországon és Dél-Dunántúl él. Egyetlen variánsa van még Pest megyéből. 102. sz.

Északnyugat-Dunántúl — Észak-Magyarország — Dél-Alföld: Halottvirrasztó Tápéról 2 változatban. 135. sz.

Északnyugat-Dunántúl — Észak-Magyarország — Mezőség: XVI. századi egyházi népének Tápéról. 139. sz.

Dunántúl — Északmagyarország — Erdély — Moldva: XVII. századi egyházi népének Tápéról. Tudunk 1 Pest megyei variánsról is. 97. sz.

Dunántúl — Erdély: Regösének, mely farsangi köszöntőként ismeretes Egyházaskér, Majdán, Oroszlámos és Törökkanizsa községekben. II. 19—21. sz.

d) *Kapcsolat a Mezőséggel, Erdéllyel:*

Betlehemes dallam Valkányból. Mezőségi variánsai vannak. 78. sz. XVII. századi egyházi népének, a Rákóczi-nóta rokona. 4 variánsa Tápéról. Bár a dallam országosan ismert, a népi szakrális gyakorlatban betöltött szerepe Szegedet Csíksomlyóval köti össze. Ez ugyanis egyik központi dallama a csíksomlyai búcsúnak és az alsóvárosi havibúcsúnak. Megemlíthetjük, hogy Alsóváros és Csíksomlyó a XVIII. századig ugyanegy franciskánus rendtartományba tartozott. Ekkoriban számos névszerint ismert szerzetes működött mindkét kolostorban.

Tinódi históriás ének változata Tápéról. Ismeretes még 2 bukovinai és 3 nagyszalontai variánsa is: Az egyik dallama SzNd 37. A mi dallamunk 110. sz.

A szegedi néphagyomány nemcsak dallamtípusokban kapcsolódik távolabbi területekhez, hanem olyan régies szokásokban is, amelyek az Alföldön másfelé ismeretlenek.

Ilyen a rekordáló, vagyis ünnepköszöntő pünkösddőlés, amelyet legkorábban éppen Szeged vidéki népszokásként Dugonics András jegyzett föl. Idősebb adatközlőktől még napjainkban is hallható, bár hagyományos ünnepi előadása már elenyészett. Egyetlen kiskunfélegyházi változatot nem számítva az Alföldről teljesen hiányzik. Megvan viszont Észak-, Nyugat-, Dél-Dunántúl és itt-ott Észak-Magyarországon.

A karácsonyi templomi dudálás, illetőleg az orgonán való duda-utánzás hagyományának emléke főként Somogyban, Zalában és a palócoknál maradt fenn. A szokás Szegeden is élt. Erről a dudajátéknál szólnunk bővebben. Sajnos, magát a helyi dallamot nem ismerjük. A 30. és 32. sz. dudánóták egyes dunántúli változatairól azonban tudjuk, hogy karácsonyi hagyományos templomi dudajátékhoz kapcsolódnak.

A gyöngyösi pásztormisékhez hasonló, betlehemes dallamokat felhasználó két kompozíció emlékét a tápai hagyomány őrizte meg. Ezt Rajeczky Benjamin jegyezte föl. A múlt század végén még a templomban énekelték. Kodály hasonló nyomokra bukkant a Zobor vidéki Menyhén.²⁷

A szegedi népzenenek e jellemzett kapcsolatai, illetőleg sajátosságai a Város múltjával, történelmi sorsával szorosan összefüggenek. A hódoltság korában a központi területek elnéptelenedtek, a peremvidékek, illetőleg a kiváltságokkal rendelkező parasztvárosok — mint Szeged is — megőrizték hagyományaiknak folytonosságát. Több régi dallamtípusról, szokásról, amelyeket a szegedi táj őrzött meg, föltételezhetjük, hogy valamikor az Alföld egész területén élt. Az egységes népzenei anyag, a helyi variánsok kialakulása Szeged városának és népének erős központi és irányító helyzetével magyarázható. A tanyára vagy a távolabbi temesközi falukba települt lakosság mindvégig szoros kapcsolatot tartott, részben még most is tart az anyavárossal. Oda mentek „haza”, oda jártak vásárba, havibúcsúra, lakodalomba, rokonokhoz. A tiszai, marosi hajózás, kereskedelem közvetíthette távolabbi vidékek, így a Mezőség, Erdély dallamait.

²⁷ *Pásztor, L.*, Two Franciscan christmas high masses containing Hungarian shepherd plays. Archivum Franciscanum Historicum 1950. *Rajeczky B.*, A gyöngyösi pásztormisék (1767). 1955, valamint Kodály Zoltán: Régi karácsonyi énekek. 1916.

NÉPI HANGSZEREK, HANGSZERES ZENÉLÉS.

A szegedi népi hangszerek és hangszeres zenélés vizsgálatában Bálint Sándor,²⁸ Mihálka György,²⁹ valamint a saját megfigyeléseinken és kutatásainkon túl felhasználtuk Ökrös Lászlónak a szőregi tökcitúra bandáról³⁰ és Sárosi Bálintnak a szegedi citeráról³¹ szóló tanulmányát. Természetesen más forrásokra is utalunk.

A primitív — általában gyermekjátékként használt — hangszerekkel érdemben csak legújabban kezdenek foglalkozni a kutatói. Mi a Szegedi Szótár címszavaiából merítünk, amelyekben a szerző saját gyűjtése mellett irodalmi utalásokra és Kovács János anyagára támaszkodik.

Néhány hangszerről a fennmaradt néven kívül mást nem tudunk. Ilyen a *virgina* és a *drombé* (doromb). Kihalt, eltűnt a századfordulón még ismert *viziduda*. Több hangszer esetében talán még várhatunk valamit az új, sürgős gyűjtésektől.

Kovács János írja a szegedi, gyermekjátékként használatos hangszerekről: „Megemlítjük... a fűzfasípot, a kukoricaszárhegedűt, a behasított lúdtollszár sípot, a fésűk közé szorított, meg a töklevel lehasított szárából készült hangszereket, valamint a drombért, amely a garasos réztrombitával, radnai füttyürüvel és kongó dobbal együtt kedvelt hangszer a gyermekvilágnak...” Nézzük ezeket közelebbről.

Fűzfafüttyürü. „Kora tavasszal, amikor rügyezni kezd a fűzfa, egy ujjnyi vastagságú ágát levágva, annak egyik végét sippá formálják, s aztán a bicska nyelével gyöngén veregetik a fűz hancsát, nyelvükön búrít. Amikor enged, levonják, majd a sípot elkészítve a kéreg búrít újra felélesztik, s a kész síp-pal sivitva járják be az utcákat, tereket.”³²

Tollsíp. „A fűzfasípon kívül lúdtollból is szoktak sípot csinálni. Igen egyszerűen úgy készült, hogy bicskával a toll felső végén mintegy 2-3 cm-nyi hasítást ejtettek és vele olyan dunogó sípolást vittek végbe, mint a töklevel szárából — melyet szintén csak kissé hasítanak be — készített trombitával.”³³

Tökszárduda. Tökszárból készült tanyai gyermekjátékszer.³⁴ „A Ferenc hangja... rekedten szólt, mint a tökszárduda” — írja Móra Ferenc.³⁵ Tápén *tökfurulya* néven ma is ismerik. Készült bürök szárából is, ez volt a *bürök duda*.³⁶

Nádduda. Tápai játékszer. Két büttyök között lemetszett náddarab, amelynek felszínén egy helyen óvatosan belevágnak, hogy a hártya meg ne sérüljön. Egyik végén beledúdolnak, mire a hártya rezgésbe jön, és zenei hangot ad.³⁷

²⁸ SzegSz. Szócikkek, összegzései.

²⁹ Mihálka Gy., Szegedi népi hangszerek. Néprajzi dolgozatok 8. Szeged, 1962. A dolgozat Bálint Sándor intézetében, az ő irányításával készült.

³⁰ Ökrös L., A szőregi tökcitúrák. Az Alföldi Tudományos Intézet Évkönyve, 1946-47.

³¹ Sárosi B., Citera és citerajáték Szeged környékén. Ethn. 1961, 445.

³² Kovács, 429. Sárosi B., Volksmusikinstrumente Ungarns. Handbuch der europäischen Volksmusikinstrumente I. Leipzig, 1967, 72.

³³ Kovács, 431.

³⁴ Sárosi, 81.

³⁵ Ének a búzamezőkről I. 156.

³⁶ Homokos világ, 37.

³⁷ SzegSz. II, 175.

Nádihegedű. Tömörkény említi tájszójegyzékében. Tápai szólás: *olyan, mint a nádihegedű*, vagyis karcsú, sovány, fiatal fehérrép.

Tiliduda. A dudás Csóti Gyapjas Antal gyermekkorában készített ilyen dudát három lyukkal. Mint mondja, „*tilidudáztam*, amíg sikerült a hangot megtanulni.”

Cirokhegedű. Tápai gyermekjátékszer, másként *cirokmuzsika*. A cirok szárát két bütyök között levágják, a héját bicskával felhasítják és gyufaszállal fölpeckelik. Egy másik, ugyanígy elkészített, megnyálazott cirokszárát vonószerűen húzogatnak rajta. Közben ezt mondják: *cini, cini hegedű, két lábón áll a tetű!*³⁸

Drombé. A doromb tájnyelvi alakja. Kálmány emlegeti, ma már nem elékeznek rá.³⁹

Kerepölő. Fából készült hajtószerkezet, amely zajkeltésre szolgál.⁴⁰ Így nagypénteken a templomban a csengőt és harangot helyettesíti. Amíg a harangok *mögsiketültek*, vagyis a mély gyász idejére elhallgattak, a padéi gyerekek kereplővel járnak az utcán és minden háznál bejelentik az időt. Régebben az érni kezdő szőlőben a madarakat riasztgatták vele. Gyermekjátékként is előfordul.

Bügattyú. „Régi hangszer, amely egy 15—20 cm hosszú, 3 cm széles, elvékonyított zsineldarabkból készült, és amelynek egyik végére hosszú zsinetet erősítettek.”⁴¹ Ennél fogva forgatták a zsindehyt a levegőben, amely bűgő hangot adott.

Tülok. Szaruból készült kanászduda. „A csordások és kanászok a szarvból, marhaszarvból készített tülköt használták, de csak állatok terelgetésére.”⁴²

Viziduda. „Mintegy másfél méter hosszú, 5—15 cm-ig szélesedő átmérőjű, fűzfahánccsal vagy dróttal összeszorított kezdetleges, síptalan hangszer.”

Úgy készült, hogy kettéhasított hosszú fűzfa- vagy nyárfaág belsejét kivájták, azután az egybe illesztett két kivájt lapot a ráögnyölt fűzfahánccsal összefogták. Kukoricalisztért tutajos románoktól is cserélték.

A vizidudán semmiféle dallamot nem lehetett eljátszani, csak egyes futamokat. Erős, sikongó hangot adott, mikor szélesebb, tölcseres végét a Tisza vize fölé tartva bele-bele fújtak a molnárlegények.⁴³

Paraszthangszereink

Szeged népzenejének a múlt századot megelőző igényesebb instrumentális világaról, egykorú paraszthangszereiről nem sokat tudunk. A középkorra az 1522. évi egyházi tizedlajstrom családneveiből következtethetünk. Ezek: *Sípos, Lantos, Hegedűs*. Feltűnő azonban, hogy latin nevek is előfordulnak mellettük: *Citharista, Tubicinator*. Ez a megkülönböztetés esetleg azt mutatja, hogy az ősi, tősgyökeres népzene, illetőleg az egykorú magyar népi hangszerkultúra mellett, a műveltebb, sokféle megfordult polgári rétegekben már a nyugat-európai hangszeres zenélés is meghonosodhatott.⁴⁴

A XVI. századra a históriás énekek vetnek némi fényt.

Szeged hódoltsági magyar zenekultúrájára sajnos nincsenek adataink. Föltételezhető azonban a törökség hatása. A szegedi defterekből tudjuk, hogy 1558-ban Musza, a zenészek igazgatója 1080, Hüszein dobos 6 óra 900, Szejdi trombitás 6 óra szintén 900 akcse fizetést kapott.

³⁸ SzegSz. I, 219. Homokos világ, 37.

³⁹ Kálmány I, 16.

⁴⁰ Bővebb jellemzése *Sárosi*, 21-24.

⁴¹ *Kovács*, 430. *Sárosi*, 67.

⁴² *Kovács*, 461. *Sárosi*, 97.

⁴³ *Sárosi*, 100. *Kovács*, 463.

⁴⁴ *Ecsedy I.*, A középkori hangszeres zene nyomozása régi magyar személynevekben. MNy 1960, 85. *Bálint S.*, Az 1522. évi tizedlajstrom szegedi vezetéknevei 21. Bár nem tartozik vizsgálódásunk körébe, mégis említést érdemel a Szentlélekről elnevezett szegedi premontrei apácaolostornak *Szegedi-kódex* néven számontartott liturgikus célzatú, hangjegyes énekeskönyve (*Liber variarum cantionum*, röviden *Cantionale* 1516.), amely még feldolgozásra, értelmezésre vár. Vö. *Bálint S.*, Szeged reneszánsz kori műveltsége 62, 146.

Ha igazak a tárogató török eredetére vonatkozó föltevések, akkor a boszorkánypörökben emlegetett *tárogató-sípos*⁴⁵ nyilván még török hagyományt őrzött meg.

A felszabadulás utáni időszak, benne a szegedi barokk népiség zenéjére már bátrabban következtethetünk. Nyilvánvaló ugyanis, hogy egyéb nyugat-európai műveltségi javak mellett néhány hangszer legkésőbb ebben az időben vonul be Szeged népi zenekultúrájába. Ilyen a *virgina* és a *tekerő*.

A VIRGINIA neve népetimológikus elvonás az igének érzett *virginál*-ból a muzsika — muzsikál, hegedű — hegedül mintájára.

A virginál⁴⁶ a XVII. században honosodott meg hazánkban és terjedt el a töröktől szabad területeken, így a Dunántúlon, Felvidéken és Erdélyben, elsősorban a nemesi udvarokban és a művelt városi polgárság körében. Hódoltság területéről — legalábbis egyelőre — nincsenek adataink. Így feltűnő, hogy tápai és alsótányai parasztok, tehát a szegedi nép leginkább hagyományörző csoportjainak nyelvében máig is él ez a szólás a lakodalmi hangszeres zenélésre: *áll a virgina* (= folyik a mulatság, szól a muzsika, megkezdődött a lakodalmi vigasság), *szól már a virgina* (= már muzsikálnak a lakodalmas háznál). Bár eddig forrásszerűen nem sikerült a virginálon való muzsikálást az elmúlt szegedi századokban népünk körében kimutatni, maga a szólás a hangszer szegedi ismeretét, helyi használatát bizonyítja. Adatok híján nehéz volna megállapítani, hogy a virginál a török uralom után a királyi Magyarország modernebb zenekultúrájával való megismerkedés nyomán honosodott-e meg a szegedi nép körében, vagy talán az Ausztriából, a Birodalomból nagy számmal bevándorló művelt német polgárság hozta magával és tette népszerűvé.

A távoli Erdélyben is nyoma van annak, hogy a nép is ismerte a hangszert: „Ne virginálj annyit, így a székyai anya kis gyermekének, mikor az idétlenül sírogat” — jegyzi fel a múlt század első felében Döbrentei.⁴⁷

TEKERŐ.⁴⁸ A tekerő a legrégebb nyugat-európai hangszerek egyike. Onnét került hozzánk a középkor folyamán, még a XVIII. századi utolsó nagy fellendülési ideje előtt.⁴⁹

Szegedi vonatkozásban bizonyos, hogy a múlt század derekán a tanyán még népi hangszerként ismerték. Idős parasztemberek visszaemlékezései szerint tanyai bálakon a fiatalság szívesen táncolt a hangjára. Az alsóvárosi Ladányi Mihály gazdalegény lakodalmán tekerős muzsikált (1899). Valahonnan a Tiszántúlról fogadták, *klárnétos* kísérte. Azon a farsangi napon sok lakodalom volt, már nem kaptak mást. Ez mindenestre a *szentesi* máig élő gyakorlatot, továbbá a tápai és földéaki paraszti emlékezetet is figyelembe véve, vidékünkön való népszerűségéről, közkedveltségéről tanúskodik.

A század végére azonban a klasszikus hitelességű Tömörkény szerint a szegedi tájon is rangjavesztett hangszerré, a kéregetés eszközzé válik:

„Egy gyerekporsó forma készség — írja — az egész. A neve furfangos: tekerőnek nevezetik, mert olyan hajtókája van, akár a köszörűkőnek, amint hogy köszörűkő van is benne. Efölött húrok vonulnak rézből, acélból és birkából való, négy darab. A láda tetejéből fapálcák dugják ki a fejüket. Ez a külső testállása és belső mivolta. A nótázás rajta igen egyszerű, csak a nótát kell ismerni és fül is kell hozzá valamennyi. A *szűrős* (muzsikás) egyik kezével hajtani kezd a köszörűkővet, a másikkal pedig a fapálcákat nyomogatja a láda fölött. A pálcák a húrokhoz szolgálnak, és velük épp azt nyomja a szűrős a forgó köszörűkőhöz, amelyiket éppen akarja. S mert minden húrnak több pálcája van, különféleképp reszeli ki belőlük a köszörűkő a hangot. Ez a kíséret aztán a klárnéthoz, mit inkább pikulának is szoktak nevezni.”

A szegedi múzeum nyilvánvalóan Tömörkény jóvoltából több tekerőt őriz.

⁴⁵ 1737. *Hogy gyermeke ne legyen, azért itta meg az üvegből égetett port. Valamely tárogató síposnak felesége tanította red.* (Reizner IV, 516.)

⁴⁶ Virginálzene. In: Szabolcsi B.—Tóth A., Zenei Lexikon II. Budapest 1931, 668.

⁴⁷ Idézi Sárosi Bálint: *Cigányzene...* 50.

⁴⁸ Célszerű szegény emberek 40; Bővebben Förgeteg János 351. Vö. még Sárosi 50.

⁴⁹ Vö. Lajtha L. — Dincsér O., A tekerő. NÉ. 1939.

DUDA.⁵⁰ Szegedi elnevezése *bürduda*, ritkábban *kecskeduda*, *kecskebürduda*, *juhászduda*. Más nevei Alsótanyán *tiliduda*, Újkígyóson *kutyabürduda*, a Bánátban *dërnyó*, *gajda*, *gajdura*. Tréfásan női néven is emlegetik, mert az utolsó dudák mind menyecskefejjel készültek: *szól a Mariska*, *Bözsi*, *Kati*.

Élete a palóc és sokac vidékekhez hasonlóan Szeged környékén is néhány évtizeddel túlélte az országos gyakorlatot. A századunk elejéig virágzó szegedi dudahagyomány még megfelelt az idősebb muzsikáltatók igényének. Mindent játszottak rajta: új stílusú népdalokat, sőt műdalokat, a moll-jellegűeket dúrrá, mixolyddá transzponálva, és természetesen dudánótákat is.

A dudálás a szegedi tájon nem kapcsolódott szorosan a pásztorsághoz, a nyájak eltűnése tehát nem vezetett kihalásához. Az itteni dudások többnyire kisparasztok, egykori vízimolnárok, *mestörös*, vagyis barkácsoló hajlamú emberek voltak. A dudazenélés fennmaradását nyilván az is segítette, hogy nagymúltú, gazdag hagyomány állt mögötte.

Szegedi bürduda (MFM)

⁵⁰ *Manga J.*, Magyar dudák, magyar dudások a XIX-XX. században. Népi Kultúra — Népi Társadalom I, 127-186. A szakirodalom felsorolásával. Vidékünket illetőleg még SzegSz. I, 187.

Egy híradás a XVIII. század első harmadából: „Szent Dömötörnek, a pásztorok védszentjének ünnep napján a parochia udvarában úgynevezett szolgafán főzték a juhászok bográcsokban a bürgepaprikást, melyet a lelkészhez búcsúra jött vendégeknek ... ők így vittek be dudaszó mellett bográcsban az asztalhoz... ebéd után pedig ugyancsak dudaszó mellett táncra kerekedtek a juhászok nejeikkel, melyet a hagyomány szerint reggelig folytattak ott a parochián.”⁵¹ Erről a nap hagyományvilágánál bővebben is szó esik. Szokás volt a dudálás a karácsonyi éjféli misén. „Az éjféli mise maga is olyan bizalmas, családias istentisztelet, ahová az ember pásztorénekek dalolása, és bürduda hangjai mellett is betérhet... A puszták népszerű bürdudájával köszöntik a kis Jézust” — írja Varga János 1873-ban.⁵² Az ünnepnél erről is bővebben szólnunk.

Tápén pedig még a közelmúltban is éjféli misén az orgona duda-szerű dallamot improvizáló játékára felajánlaskor és a mise végén a fiatalság táncformán dübörgött. A szokásra Apátfalván is emlékeznek.

Az *utolsó szögedi magyar* néven emlegetett, a maga korában igen népszerű Beck Pista kezdeményezte a századfordulón — népiünnepély keretében — a Szeged környéki dudások versenyt. Részt vett benne Sziráky Sándor térvári, Bukusza Ignác

Bukusza Ignác (Kovács János nyomán)

⁵¹ Oltványi P., A szegedi plébánia 174. Kovács J., A régi jó időkbl. Szent Dömötör napja. SzH. 1893, 255. sz.

⁵² Karácsony ünnepe VU. 1873, 625. Vö. még Móricz P., Régi szegediek karácsony éjszakája. SzN. 1904, 314. sz. Uő., A Kárász uraság kocája és egyéb elbeszélések. Budapest 1904, 17.

alsóvárosi, Vízi Mátyás röszkéi, Barabás Faragó István majdáni dudás, továbbá Bürgés Volford István felsővárosi kanász kanászkörttel. Sziráky szerint régebben is voltak Szegeden dudaversenyek. Ő egyébként a régi Romániában is megfordult, ahol gazdag bojárrok gyönyörködtek a játékában.

Mindegyikük eljátszotta a maga kedves nótáit, majd fölvonulva együttesen is dudáltak. Bukusza *De szeretnék akkor olyan urat látni*, Sziráky a *Kossuth Lajos azt üzente*, Vízi Mátyás pedig a *Szépen ragyog az esteli csillag* kezdetű nótát adta elő. Barabás Faragó nemcsak dudált, hanem táncolt és dalolt is a *Feketeszemű cseresznye* dallamára. Bürgés Volford a kezdeteket kürtszóval jelezte.⁵³

Móricz Pál a század elején leírja,⁵⁴ hogy Beck Pista társaságában hogyan látogatta meg Bukuszát egy vasárnap délután: „Pogány hangszer a duda. Nemhiába készítik többnyire kecskebőrből. A kecske különben is a néphit babonáshírű, titokzatos állatai között szerepel... Boszorkányok kecskén lovagolnak kárhuzatos éjféli mulatozásaikra. Az ördög pofáját és a kecskefejet is hasonlatosnak mondják. Abban is van valami, hogy a dudaszóval mulató ember az ördög tükrében nézdegéli magát.

Tömörkény idézett helyen így ír róla: „Ezelőtt sok tanyaházban ott lógott. Az öregebb juhászszal meg szinte velejárt, mint a fiatal juhászlegényel a pulija. Nevezetes dudák voltak azok a bizonyosak, mert a duda gazdája a dudának szép fejet faragott. Kosfejet, kecskefejet, lányfejet. Eszerint volt azután a duda *kosfejű*, *kecskefejű* vagy *kisasszonyfejű*, *mönyecskefejű*... Egy valamire való dudás van még a környéken, az sem juhász, hanem vízimolnár. A teljes tisztességu neve: Csonka Bukusza Tanács Ignác. Ritkán dudál már, de ha megteszi, illően hozzáöltözik. Vagyis panyókára veti a kabátot és piros kendőt dug a nadrág ellenzőjébe...

Külön nóták is kellettek a dudához. El lehet azon ugyan nyekeregteni mindent, de a valódi dudánótá csak dudának való. Mint a rácos: *Hej, Jula, Jula, Szól a duda, duda, duda*... Azután a magyar juhászos: *Cintányéron, cintányéron aprószöllős pogácsa, Fáj a szívem, fáj a szívem a juhászra, de a juhászra*...

Bukusza népszerűségére mi sem jellemzőbb, minthogy neve és a dudálás egyet jelent a szegedi utódok ajkán: *bukuszál* vagyis bőrdudán játszik. Régebben vízimolnár lévén, napsugárdíszes háza (Pálfy u. 48) előtt állott, utolsó szegedi hírmondóul a tiszai emberek címere, a fából faragott hajóorr.

Alsóvárosi kiskocsmából, havibúcsún fölállított duttyánokból, lacikonyhákából Juhász Gyula is ismerte:

Kecske-dudás volt, vén magyar szatír,
felőle hét határban vert a hír.

Lagzin, toron csak fújta egyaránt,
Túlharsogta az életet, halált.

Betyárok, csárdák eltűntek tova,
Ő itt maradt s nem fáradt el soha.

A városba ment s néha a cigányt
Leintette: magának muzsikált.

Oly göggel nézett a kocsmába szét,
Mint egy Homér. Mögötte volt a nép,

A múlt, a puszták, egy magyar világ,
Ujjongva sírtak a melódiák.

Közvetlenül az első világháború előtt Szegedről írva riportokat, Móricz Zsigmond így jellemzi⁵⁵ Juhász József móravárosi dudást:

⁵³ *Bob* (= *Szigethy Vilmos*) A dudásverseny SzN. 1900, 236, 400. sz. A szegedi bőrdudáról, Bukusza Ignácról máshol is szól: A régi Szegedből az újba 249.

⁵⁴ Régi magyar élet 154.

⁵⁵ A szegedi dudás. Az Est 1913, 19. sz.

„Az öreg szálas, magas, morózus ember. Éppen veszekedve ült a padkán, a barnára festett kemence mellett... Előhozta a dudát. Kint járt érte a kamrában vagy a padláson. Mondta a menyé, hogy már egyszer eldugta tél elején, hogy többet se sose veszi elő, míg él. De most azért előhozta.

Hát tessék mögnézni, ez a régi szegedi duda. Egy nyaláb bőrcsomót adott a kezembe. Derékon át volt kötözve szijakkal, és a tetején valami különös fafaragás volt, hasonlatos valamely hindu bálványhoz, merev, rideg, kegyetlen, japáni szemvágású női fej: kifestve, bizarr és ijesztően régi, keleti, mongolkori emlék.

Hol vette ezt?

Faragtam. Körtéfaból. Harminc esztendeje vagy negyven. Én faragtam... Sok pénzt kerestem én evvel. Ezt a házat is evvel kerestem. Mégse akarnak mögböcsülni!...

Meg-megnyomintotta jobb könyökkel a fújtatót, és bal hóna alatt kövéren kezdett duzzadni a bárány. Már sivító kis szuszogások, fájdalmas lihegések is kezdtek kijönni belőle... Nekivetette hátát a falnak és a szemét félig behúnnyva megriasztotta a dudát.

Nyers, vadszagú, sok jajjú visongás tört ki, mintha tíz ördög bődült volna meg egyszerre... Aztán megeredt a nóta. Mintha a pusztán elfogott lelkek dolgoztak, jajgattak volna a nyüzött bárányban. Különös, ideges mozgás lepte meg az embert, egész testében, amint két könyökkel, kitarítóan dolgozott a dudán, és hosszú, csontos ujjaival kapkodott a sípon. Mint a saját tüdejéből, úgy nyöggeti ki a báránybőrből a dalt és lassan vérszín futja el az arcát... Bólogat és fejfel ütögeti a taktust. Aztán elnyitja nagy, fogatlan öreg száját és rá is kezd a dalra:

Ha kend tunná én bús életömet,
Éjjel-nappal siratna kend engömet..."

Nem véletlen, hogy a századforduló táján annyi író figyelt föl a szegedi dudásokra. Számukra a dudás-dudálás mágikus, szilaj, és már mindenképpen egzotikus furcsaság.

Újkígyóson utoljára már a koldusok kéregető hangszere lett. Sövényházán máig emlegetik *Róca Matyi* dudást. Mindig vele volt a felesége is, aki énekszóval kísérte. Hallottuk még Szőregen *Hulmán József*, Mórahalmon *Kismarci Lukács Illés*, Domaszéken *Varga Ferenc*, *Csatló Papp Ferenc*, *Kószó István*, *Nagypali András*, *Hődör János*, *Simon János*, Röszkén *Vizi Matyi*, *Fodor Péter*, *Szűcs József*, Rúzsában *Klinkó István*, *Savanya Horváth István*, *Katona Mátyás*, *Fűrűs György*, *Csipak András*, *Szögi Pál*, bent a Móravárosban *Pecsönnye Jóska*, (becsületes nevén *Vecsörnyés József*) régen elhalt dudások nevét. *Varga Vince* a szegedi tanyákról került át öregségére a halasi földre.

A továbbiakban az utolsó három szegedi dudás emlékezéseire támaszkodunk, akiket 1967, 1968-ban még alkalmunk volt meghallgatni.

A hangszer részei: a *sípszár*, *tömlő*, *bordó*, *fújtató*. Az egyes alkatrészek csapos összeillesztése kőc és viasz segítségével történt.

A sípszár ritkább nevén *koronafa* kemény fából faragott és fűrt, középen vékony fallal elválasztott, kettős cső. Fontos része a sip, „mert azon vöszki ki az embőr a nótát.” Elöl öt, hátul egy lyuk van rajta. A kontrasíp egyetlen lyukán a kisujjnak kell billegetni. A lyukak ovális alakúak és különböző nagyságúak. Jobb- és balkezes hangszert ismernek aszerint, hogy a dallamsíp melyik oldalon helyezkedik el. A jobbkezesnek bal oldalon, a balkezesnek fordítva. Mindkét formát egyaránt ismerték. Geometrikus mintával díszítették, olykor gyöngyház berakással.

A sípszár toldaléka a *csikó*, más nevén *pipa*. A hangolás eszköze az *igazító*. Szaruból készül. Lánccal vagy spárgával erősítették a sípszárra. Hangolás közben a viaszt adagolják vele a dallamsíp végén lévő hosszúkás nyílásba. A sip két nyelvcsípével szólalt meg, melyet ölből öntöttek nádba, majd gyári klarinétnyelvvel *főnyelvelték*, vagyis spárgával hozzákötözték. Mindig több sípot tartottak készletben, mert könnyen elromlott.

A sípszárat a *fej*, *féj*, illetőleg a benne lévő tágas, derékszőgű fűrat köti össze a tömlővel. A fej, mint mondtuk, kosfejű volt, később férfi- vagy menyecskefejű, a természetes színeknek megfelelően.

A *tömlő* a levegő egyenletes áramlását biztosította. Díszítették, ruhát, szalagot adtak rá. Többnyire birkából, később kutya- sőt nyúl-, macskabőrből készült. Hogy az állat bőréne ne keletkezzék lyuk, megfójtották, főlakasztották és igen óvatosan nyúzták meg. A szórt nem mindenki hagyta rajta. Erős, sós vízben leáztatták, majd sámfára húzva szárították. A puhítás szintén sós vízben történt, fagyúval is kengették. Molyok ellen pipával füstöltek bele.

A kikészített bőr nyitott hátsórészt kifordítva összeráncolták, *összesződték*, majd szorosan megkötötték. Kupakszerűen puha bőrdarabot is kötöttek rá. Ha a tömlő dudálás közben kilyukadt, a helyére fagombot, *csigát* tettek bele és a bőr visszáján jó erősen megkötötték.

A tömlő, illetőleg az állatbőr egyik lábához kapcsolódott a *bordó*, amely a basszust adta: *bögött, bungott*. A bordó meghajlított, trombitaszerű cső, amelynek vége hirtelen tölcésesen kiszélesedett. Három részből állott, ezeknek széthúzásával, összetolásával lehetett hangolni. Készülhetett esztergályozott fából, pakfonglemezből, permetezőcsőből. A cső hajlatába olykor viaszt ragasztottak, hogy szűkség esetén kéznél legyen.

A tömlő levegőjét a *fúvó, fújtató* látta el. Az állatbőr másik első lábába volt belekötve a *tőke* (cséve) segítségével. Szájjal fújt dudára nem emlékeznek. Két körte alakú falapból állott, közöttük a puha, harmonikaszerűen ráncolt bőr, amely fényes fejú szögekkel vékony bőrcsik segítségével volt a lapok széléhez erősítve. Az első lap közepén lévő kör alakú nyílás a fújtató szelepeje. A felső lap két széléhez középtájon keresztben fölerősített bőrszija rajta átbújtatott karhoz szorítja a fújtatót. A levegőnek tömlő felé áramlását a *lélőkbur* néven emlegetett szelep szabályozta. Ez a kis bőrdarab szöggel volt a cső széléhez erősítve.

Hangszerét a játékos a fújtató alsó lapjának végéről kiinduló szíjjal csatolta derekára.

A duda készítése bonyolult, türelmet és tudást követelő feladat. Nem minden dudás tudta elkészíteni. Örökölték vagy vásárolták is. Volt aki egy süldő malacot adott érte.

Szeged vidékén a dudát szívesen párosították hegedűvel (*muzsika*), klarinéttal (*klárnét*), harmonikával (tizes *harmonika*); tangóharmonikával nem, mert az „takari”.

Általában a dudások maguk is több hangszerhez értettek: citeráztak, esetleg hegedültek, bögöztek, harmonikáztak. Természetesen az összehangolásnál adódtak nehézségek, de kisebb eltérés nem zavarta őket. „Ha vastagon szólt, följebb húzta az embőr a viaszkot.” Állítólag több dudát is össze tudtak hangolni. 1938-ban, József napon három szomszédos dudás köszöntötte Pintér Józsefet és utána késő éjjelig játszottak négyesben az udvaron.

A dudát régebben lakodalmakban, később már csak csutribálban, padkaporos bálban,⁵⁶ disznótorban, névnapokon vették elő. „Akkó még nagyon köllött a dudás, mer nem volt cimbalom... mög akkó még pártolták.” „Ahogy szaporodott a cimbalmos mög a primás, úgy lejárt arrul az üdő.”

A dudás fizetséget kapott, legtöbbször pénzben. A borralalót a vendégek a zsebébe, vagy a bordó meghajlított csővébe dugták.

Amikor a dudás hozzákészülődött a játékhoz, megköpdöste a tenyerét. Vízet vagy bort öntött a sipszárba, hogy gadajjon. Játék közben néha ő maga is dalolt egy-egy dallamsort, vagy akár teljes versszakot. Rendszerint valamilyen magaslaton: padkán, asztalon állt, illetőleg szinte táncolt. Csóti Gyapjas Antal szerint „kilötyögte” a ritmust. A legények olykor fölkapták a vállukra és körbehordozták a vendégek között. Ezeket néha dudaszóval el is kísérték. Így amikor a megittasodott vendégsereg fölugrált a szalmakazalba, vagy amikor kiment a dolgát végezni. Mindezért természetesen külön borralalót járt.

Csóti Gyapjas Antal (született 1900-ban Rúzsán) dudás nagyapját, Klinkó Istvánt már gyermekkorában utánozta. Céklafejet húzott napraforgószárra, ez volt a dudafej és a sipszár. „Hónom alá fogtam, aztán úgy játszottam. Öt éves voltam.” Később nácból készített „dudát”, először három lyukkal. „Tilidudáztam, még sikerült a hangot mögtanulni.” Ő volt az egyetlen, aki hangszerét még meg tudta szólaltatni. Mivel azonban a nyilvános játéktól már régen elszokott — az 50-es évek közepétől már csak otthon, ritkán, saját multságára vette elő — gyakorlat híján játéka megkopott, néha akadózó. Bevezető, befejező formulái rövidek, sematikusak. Apráját ritkán játszik. Muzsikálás közben viszont szívesen dalol, a megoszoló figyelem azonban nem tesz jót a játékának.⁵⁷

Pintér József (1896-ban született Domaszéken) „náddudán” kezdte, játszótársainak is ő csinálta. 15-16 éves korában kezdett citerázni, sőt citerákat is készített, akárcsak Csóti. Pintér afféle barkácsoló: kutat ásott, horgot készített, egyszerűbb asztalosmunkához is értett. Ezért a többi Pintértől megkülönböztetve *Kéccő Pintér* néven ismerték. Harmincéves korában kezdte a duda tanulást a közelben lakó Csatló Papp Ferencről, aki 1939-ben halt meg. Ő volt a környék leghíresebb dudása és hangszerkészítője.

Nógrádi Ferenc (1891—1972, Domaszék) többször játszott Papp Ferencsel, aki dudált, ő pedig hegedült. Egy parasztembertől két hónapig tanult hegedülni, a dudájátékot úgy leste el. Elbeszélése szerint a tanulást lecsavart sipszáron kezdték. „Befaltuk a végit, azt kénőztuk.” Később már tömlővel fújtatnak, de bedugják a bordót. Úgy „kevesebb szél köll”. Egy alkalommal a szegedi vásárban hal-

⁵⁶ Ezekről bővebben máshol, a táncalkalmaknál esik szó.

⁵⁷ 71. és 118. számú példák. Gyapjas jellemzése *Sz. Lukács Imre*, A bőrdudás. Délm. 1969. máj. 4.

lotta a híres Bukusztát, akinek dudáját el is kérte és játszott rajta. Hangszerét unokája rontotta el, már nem tudta megjavítani.

A már említett Varga Vincéről jegyezte föl Vargyas Lajos,⁵⁸ hogy mint a legtöbb dudás, ő is szegénységbe született bele. Volt kukoricacsósz, kanász, részesarató, napszámos. Már tizenhat éves korában az adókönyv — mint mondtotta — a nevére került, vagyis a családfenntartás gondja ránehezedett: édesanyjáról és hat kisebb testvéréről kellett gondoskodnia. Jól tudott azonban dudálni. Még sürgős munka idején is elhívták lakodalomba, disznótorba, kukoricafosztásra, házimulatságra, sőt bálba is. Jómódúaknak is dukált. Már a mulatságra indulva, menet közben is játszott és mire odaért, összegyűltek az emberek. Fosztáskor ráült egy nagy halom kukoricacsőre, alóla szedték ki. Mikor a fosztást elvégezték, táncolni kezdtek. Ő maga volt „egy banda.” Lakodalomban néha ketten összeálltak, klarinétossal vagy hegedűssel. Egy-egy nagyobb lakodalmon 50 forintot is megkeresett. Volt úgy, hogy egy hétig is nappal dolgozott, éjszaka pedig dudált. Bejárt a Városra, Szögedébe is lakodalomba. A sok muzsikálás miatt olykor egy hét múlva keveredett haza.

Mínhogy sokféle járt dudálni, sokféle ízlést kellett kielégítenie: „szögedi földön előre-hátra egy lépést, a gyorsat ugráltak. A halasiak kétoldalt lassan. Dorozsmai földön térdhajlítás, egy lépés, a gyors mög lippögös, nagy térdhajlítással.”

Mint mondtotta, tanyaiaktól tanulta a játékot. Dudáját is tanyai dudás készítette.

A citerát, citerajátékot lenézte. A cigánybandákról pedig megjegyzi: „Cigány vót azér, de nem vót divat.”

Varga Vince játékaról sajnos nem készült felvétel.

A dudához, dudáláshoz kapcsolódó babonás hiedelmek szinte teljesen eltűntek. Csupán egyetlen rövid történetet emlegetnek az ördögösen megszólaltatott dudáról.

„Szögi Pál éccő disznótoron játszott. A dudáját fölakasztotta egy szögre a falon, aztán a táncolókhöz fordult: elhiszik-é, hogy eltáncolom a duda nótáját? Persze hitetlenködtek. Ki fogad egy mázsa búzába? Egy töhetős gazda fogadott. Akkó a dudás kezivé-lábává kivert egy nótát úgy, hogy a duda a falon mögszóalt. Mög is kapta a mázsa búzát. Szögi Pálnak különlegös tudománya vót, hogy ezt véghön tudta vinni.”

*

CITERA. Szegediek ajkán *citura*. Van *ódalfejes*, *kölökfejes*, *fiascitura*. Öregek *tambura*, *asztaltambura* néven is emlegetik. Kovács János szerint⁵⁹ szegedi hajósok közvetítésével vált általánossá a múlt század második felében, főként a szegényebb osztály (kisparasztok, külvárosi nép) körében. A szegedi citerakészítést és játékot szinte teljes egészében Sárosi Bálint nyomán⁶⁰ ismertetjük.

A citera *feje*, másként *tőkéje* keményfából készül. Bükk, akác, leginkább diófa jó hozzá, mert az nem hasad el, a hangolószőgek sem *szaladnak mög* benne. Alkalmas még a juharfa, is de a fűzfa, fenyőfa már nem. Mindenképpen száraznak kell lennie.

A régebbi citerákon a fejet díszes lófej- vagy csigafaragvány ékesíti. A mai citerakészítőknek — talán a sándorfalvi Budai Sándornak, a népművészet mesterének kivételével — már nincs idejük, törelmük ehhez a *munkás* faragáshoz, beérik a lesímított formával. Mindenképpen ügyelni kell arra, hogy a fej-, illetőleg tőkerész a fedőlap alá ne kerüljön, mert ez tompítaná a citera hangját. Nagyon könnyű citerán bizonytalan a játék.

A *födőlap* puhafából készül, legalkalmasabb a fenyődeszka. Minél vékonyabbra gyalulják, annál jobb a citera hangja. Nem lehet azonban 4-5 mm-nél vékonyabb, mert könnyen elreped. Esetleg a verő, vagyis a húrokat pengető toll, esetleg szaru vagy fapálcika hamar kieszi. Idősebb citerások igen jónak találják a rostakéregből készült fedőlapot. Erre kör- vagy szívalakú lyukat vágnak, ezek a *hanglukak*. Az újabb citerán nem közvetlenül a fedőlapra, hanem a ráenyvezett, *kótafa* néven emlegetett keményfa rátétre kerülnek a *kóták*. Ez tompítja a citera hangját, de a kóták nem repesztek el a fenyőlapot.

Az *ódalapok* is rendszerint fenyődeszkából, fenyőlécből készülnek. Szélességük a citera mérete szerint 4-10 cm között változik. Vastagságuk 5-10 mm.

⁵⁸ Vargyas 10.

⁵⁹ Kovács 462.

⁶⁰ Citera és citerajáték Szeged környékén. Ethn. 1961, 445.

A *hangolászögek* szintén a citerakészítő kezéből kerülnek ki. Másnevük *kúcs, kúcsszög*. Drótból készül a citera két végén a húrok feltámasztására szolgáló, *párna, vánkos* néven emlegetett vasrudacska is, amelyet U-szöggel rögzítenek a helyére. Tapasztalt citerakészítők a hangszer összeállításánál kevés szöveget használnak, mert szerintük árt a citera hangjának. Inkább ennyivel ragasztanak.

A citera egyetlen alkatrésze, amelyet készen, üzletben vásárolnak, a *húr*. A nagyobb citerákra *dallamhúr*, másként *kótahúr, prim* gyanánt hetes acélhúrt tesznek, kisebbre vékonyabbat. A *böggőhúr* általában vastagabb gitárhúr, esetleg cimbalomhúr. Régebben beérték egyszerűbb dróttal is, melynek *zörgőhúr* a neve.

Miután a mester egyetlen dallamhúrt megfelelő módon kifeszített, következik a citerán a kóták helyének megkeresése és kijelölése. Ez úgy történik, hogy egy jól hangolt citerán sorra megszólaltatja a kívánt hangsor hangjait, és egy szövet vagy drótdarabot a húr alatt tologatva, megkeresi a készülő hangszeren a megfelelő helyeket. Ceruzával megjelölve odarakja azután be a drótból készült kótákat. **A szegedi citerákat is mindig mixolyd hangsorra hangolják.**

A citerák mérete, húrhossza, alaphangja szinte annyiféle, ahány citera van. A dallamhúrok felrakása után a *késérőhúrok*, másként *vendégűrok, segédűrok, zörgőűrok* következnek. Ezeknek csak Rísérő szerepük van.

A citera önálló tartozékai a *verő, nyomó és hangolókúcs*. Az első kettőt rendszerint libatollból faragják. Nagyobb citerákon laposra hegyezett akácfa pálcikát, esetleg tehénszarut használnak. Ujabban a műanyag (plexi) verő is terjed. A nyomó 10–15 cm hosszúságú keményfa pálcika, esetleg tollszár. A hangolókulcsot általában kovácsműhelyben rendelik, de megfelel a korcsolyakulcs, esetleg a lejáró ajtókilincs is.

A citerás többnyire állóhelyzetben játszik. Hangszere kissé rézszt fekszik az asztalon úgy, hogy pengetett vége közelebb van a játékoshoz. A jobb- és balkéz munkája egyaránt jelentős. A verőt a jobbkez három ujjja tartja, a nyomót a balkéz lazán fogja sarokra és mutatóujjal vagy hüvelykkel szorítja a húrokra.

A citera a szegedi tájon máig közkedvelt külvárosi, kispolgári, munkáshang-

Budai Sándor citerajátékos, citerakészítő, naiv festő (*Horváth Dezső fölvétele*)

szerré vált. Amíg régebben csak szólóinstrumentum volt, mostanában a citerások bandába verődnek — Sárosi szerint a még említendő tökciturabandák hatására, mintájára — és nemcsak maguk kedvére, hanem családias mulatságokon (névnap, disznótor, termelőségvetkezeti vacsora), sőt már a rádióban is muzsikálnak. A bandák közül említést érdemel a sándorfalvi, zsombói, dorozsmai, de főleg a Szegedi Orvostudományi Egyetem együttese. Ez utóbbi 1952-ben alakult. Tagjai nem egyetemi hallgatók, hanem a helybeli és környékbeli falukból származó dolgozók, laboráns, portás, fűtő. Műsoruk leginkább új stílusú népdalokból, csárdás műdalokból áll.⁶¹

Citerajátékos (Budai Sándor képe, Horváth Dezső felvétele)

A szegedi citerások illetőleg citerabandák érdekes, modern megnyilatkozásai a szegedi nép továbbélő hagyományainak.

TAMBURA. Más helyi neve *tökcitúra*. Az elnevezés nyilvánvalóan a hangszer lopótökhöz hasonló formájára utal, — esetleg egyúttal tréfás csúfnév. Kovács János szerint hajósok hozták a szerbektől magukkal Szegedre vagy talán azoknak betelepülésével került ide. Leginkább a hajósok, meg a Szegeden nagy számban dolgozó szerb borbélylegények kedvelték. Nem tudott igazán a szegedi nép hangszerévé válni. Ellenben Rábén, Szőregen, Kübekházán, Csókán, Jázován, Tordán, a szomszédos szerbek hatására külön magyar tökciturás parasztbanda is alakult, sőt a szerbséggel közvetlenül nem érintkező Tápén is létrejött egy tökcitera banda a század első évtizedeiben. Ennek különleges *jelemenbanda* neve onnan származik, hogy néhány tagja a *Jelemen* ragadványnévvel illetett Biacsiakból származott.

Ökrös László már idézett dolgozatában elmondja, hogy Szőregen az első világháború végén alakult meg a legelső tökciturás magyarbanda, parasztbanda, amely

⁶¹ Sárosi 30. Citerán játszott, lejegyzett dallam 229. számú példa.

elsősorban a cigányzenét tekintette példaképének. Ebből a kezdeményből bontakozott ki 1924-ben a helybeli tökciturabanda. Tagjai: a *primás*, *második primás*, *tercprimás*, *brácsos*, *cimbalmos*, *böggös*. A csókai banda felállása: *prémás*, *baszprémás*, *kontrás*, *kisböggös*, *nagyböggös*.

Hangszereiket részben maguk a tökciturások készítették. Így a primás kezéből került ki a diófából faragott *prímtambura*. A *brács*, *brácskontra* kész hangszer, bojtban vásárolták. A *tamburaböggő* voltaképpen rendes vonós böggő. Itt azonban ezt is a *verő*, *tamburaverő* segítségével szólaltatják meg, amely szaruból készült. A hozzávaló hulladékot szegedi fésűsöktől vásárolták. Ebből fűrészszel kivágták a kívánt alakra. A végeit lekerekítették, majd főzték, hogy puhuljon. Ezután a szarurétegeket széthasították, mintegy 0,8 mm vékonyságúra. A verő hasonló módon, olykor elhasznált kaszatókmányból készült.

A tökciturások szoktak muzsikálni lakodalomban, bálban, köszönteni pedig névnapokon, disznótorban. Szomszédos falukba is eljártak játszani.

A bandák dallam anyaga országszerte ismert népdalokból, magyarnótákból állott. A tökciterások már nem a régi paraszti dalhagyományból, hanem a cigányzenéből merítettek elsősorban.

*

CIMBALOM. A házi zenélés jellegzetes népi hangszere volt még századunk elején is a cimbalom. Régebbi használatáról nincsenek adataink, csak a múlt század derekától fogva. Nem tudjuk tehát megállapítani, hogy úri, polgári világból való szállomány-nal van-e dolgunk, vagy pedig a cigánybanda egyik jellegzetes hangszerének átvételéről.

Kétségtelen, hogy a századforduló táján számos szegénysorsú parasztember, kisleiparos, hajós akadt, aki cimbalmon tudott játszani. Az ilyenek azután sokszor elmentek részben szívességből, részben csekélyebb összegért szegényebb lakodalmakba, illetőleg *lánynáló*, *lánylakodalom* néven emlegetett lányosházakhoz muzsikálni, ahol nem volt annyi fiatal, mint a legényesházaknál. Ide ugyanis bandát fogadtak. Voltak olyan alkalmi cimbalmosok is, akik szívesen eljártak szombatesteiken és vasárnapokon polgári hормérésekbe, kiskocsmákba is muzsikálni. A vendégekkel személyes ismeretségben lévén, kedvükre, ízlésük szerint tudtak muzsikálni. Máig emlegetik az alsóvárosi *Kapus Papp Sándor* kitűnő képességét, akinek játékát és kísérelő dalolását Tömörkény és Juhász Gyula is sokszor hallgatta. Tömörkény őrizte meg *Kaminár* cimbalmos emlékezetét.

Megemlíthetjük még, hogy számos nagylány, illetőleg asszony akadt, aki édesapja, legénytestvére nyomán szintén szép játszó képességre tett szert. Ezek azonban kizárólag odahaza cimbalmoztak.

*

HARMONIKA. Népünk nyelvén *hermonika*, tápaiak ajkán *hermuzsika*. A századforduló táján honosodott meg, nyilván a Bécsben, Ausztriában, Csehországban való katonáskodás emlékeként, illetőleg iparoslegények hatása alatt, népünk fiatalsága körében is. Készen vásárolják.

A harmonikának a citerával szemben előnye, hogy menet közben, jókedvű társaságot útján kísérve is lehet rajta játszani. A jazz hatására az utolsó évtizedekben bevonult a népi zenekarokba is. Így Csanádapácán és Újkígyóson kisebb lakodalmakban hegedűsből, klarinétosból és harmonikásból álló banda szokott játszani.

A muzsikálók

PARASZTBANDA. Nyilvánvalóan a cigányzenekarok hatására született meg a századforduló táján a *magyarbanda*, másként *parasztbanda*, amely kisparasztokból, feleskből, tanyásokból, napszámósokból, verődött össze és hosszú időközön át egészen előregedésig a ritka személycseréket nem számítva együtt szokott muzsikálni. Az utolsó évtizedekben a banda tagjai már ipari dolgozók, szakmunkások, gyári napszámósok, akik azonban a paraszti zenekar hagyományos stílusát őrzik.

A banda tagjai: a primás, kontrás, nagybögös, klárnétos vagy pikulás és a cimbalmos.⁶² Tanyán, Tápén, Algyón a primet olykor két hegedűs szokta játszani. Eszerint a banda hagyományos létszáma 5, ritkábban 6 személy. Rézhangszereik a következők: helikon, bariton, trombita, alsótanyai nevén pazány (puzon), szárnykürt (flig-lihorni) és Es-skálájú klarinét. Mint majd látjuk, a hangszerek összetételében újabban más változatok is adódnak.

*

Még a század első évtizedeiben is Alsóvároson inkább elhalasztották a lakodalmat, minthogy cigányokat fogadjanak. Elfordult, farsangi időben, hogy az Alsóvároson működő két-három banda már elszegődött. Ilyenkor Alsótanyáról hoztak muzsikásokat, amelynek népe Alsóvárosból rajzott ki, tehát zenei hagyományuk és ízlésük egyezett. Ha nem találtak, akkor a lakodalmat inkább elhalasztották. Ha kénytelenségből mégis cigányokat fogadtak, a vendégek idő előtt hazaszállingóztak, mert nem érezték jól magukat. Ezt az örömapának tapintatosan, de tudomására hozták.

„Lakik itt — írja Tömörkény⁶³ — Alsótanyán 28 ezer magyar, aki a cigánymuzsikára nem kíváncsi. Cigánybanda nem él meg közöttük, de azért kár volna azt hinni, hogy zenéjük nincsen, van, csak hogy maguk csinálják. Tulajdon maguk állanak össze bandába...”

Ez a jelenség annál feltűnőbb, mert a szegedi cigányok éppen nem zárkóztak el a helyi népszerű zenei hagyományok ápolása elől. Műsoruk nagyobb része azonban magyarnótákból állott. A cigányos „hallgató nóta”, népünk ajkán „áriás nóta” a parasztbandák műsorába nem tudott behatolni. Már csak azért sem, mivel a nép nem öncélú „gyönyörködést”, elmerengést várt tőlük, hanem tánchoz alkalmas muzsikálást.

Ebből természetesen nem következik az, mintha a parasztbanda nem ismerné a cigányos műdalokat. A szegedi Dankó Pistának számos dala mind dallamában, mind pedig szövegében folklorizálódott. Ez néhány más nótaszerezőre is áll, legtöbbször azonban csak táncdallamokról van szó. A hallgatónótákra inkább vacsora alatt kerül sor az esetleges úri vagy kispolgári vendégek szórakoztatására. Muzsikásaink ilyenkor ki akarnak tenni magukért, hogy azért ezeket a nótákat is ismerik. Hogy mennyire a tánczenére van igény, az is bizonyítja, hogy a modern, idegen táncok dallamait minden különösebb nehézség nélkül tudja a fiatalság számára tolmácsolni. Erre azonban lakodalomban, ahol öregek és fiatalok együtt mulatnak, nagyon ritkán, inkább csak ízelítőül kerül sor. Az idegen táncokat bálakon, mai „rendezvényeken” járlák.

A parasztmuzsikások vonós és fúvós hangszereken egyaránt játszanak. Gyalogos esküvőnél fúvós hangszereikkel kísérik el a násznépet a templomba meg vissza. Ilyen gyalogos esküvő a század elején általános volt Alsóvároson, de ma is virágzik Tápén,

⁶² A hangszerekre költött hangutánzó rigmusok, amelyeket *Kálmány* (III, 97) temesközi népünk ajkáról jegyeztet föl:

A muzsika dudaszó így kezdődik:	
Jé-ru-zsá-lem, lem! lem! lem! lem!	Prímhegedű:
Kánikula, mikula!	Kinyéré, bagóé, csévé paprikáé
Míkon lösz mán ítélet?	Másik primás:
	Ennyihány tojásé, kukoricaszaré
	Bögös:
Gyüvő hétön, gyüvő hétön!	Dövvő, dövvő, lukas földő!
(Csóka)	(Szöreg)
	Katonatrombita:
	Rajtad vót a vékonynadrág,

⁶³ Homokos világ 131.

Algyón, Sándorfalván, újabban alakult tanyaközségekben, továbbá a távolabbi Csánadapácán és Újkigyóson is. A jobbmódú és mulatós vendég azt is megkívánja, hogy a lakodalom végén muzsikaszóval kísérjék haza.

Meg kell még azt is jegyeznünk, hogy éjszaka, illetőleg hajnal felé, amikor a jókedv fokozódik, a változatosság kedvéért egyes vendégek fúvós zenét kívánnak. Ennek a banda — a kapott biztos borralaló fejében — eleget is tesz. Ilyenkor — nyilván a régi úrivilág furcsa ötleteinek hatására — megtörténik, hogy a pénzes vendég a muzsikásokat féllábra állítja, vagy a sátor, illetőleg a szoba négy sarkába parancsolja.

Előfordulnak parlagias jelenetek is, amelyekben csak férfiak vesznek részt. A szükségére induló vendég odainti a muzsikásokat maga mellé, jókedvű legények és fiatal férfiak is csatlakoznak hozzájuk. Táncmenetben vonulnak ki és a muzsikának mindaddig szólania kell, amíg dolgukat el nem végezték. A bevonulás is táncmenetben történik. Ilyenkor bizony egyetlen nóták is elhangzanak.

A muzsikásokat az örömapa bizonyos meghatározott, kialakított összegért fogadja meg. Természetesen mellékkeresetük is bőven akadt. Ezt már előre számba is veszik, mérlegelvé, hogy akadnak-e majd mulatós, bőkezű emberek a vendégek között. A muzsikásoknak a vendégeknek tett, részben már említett külön szolgálatért külön borralaló jár. Ezt a cimbalomra szokás vetni. Tanyán a bankót a vonó fája és szőre közé dugják. Ilyenkor a primás a játék közben egy pillanatra megáll, de a banda természetesen nem.

A „hangászok” az evésben-ivásban is kedvük szerint vehetnek részt. Vigyázniuk kell azonban, hogy el ne ázzanak, mert ez rossz híruket költené. Lakodalom végén valamirevaló örömanya kalácsot, süteményt is ad családtagjaik számára.

Bálint Sándor 1959 őszén egy tápai lakodalomban úgy találta, hogy a banda műszaki rajzolóból, szalámigyári dolgozóból, aszfaltozómunkásból, iskolai hivatalsegédből és egy szakképzetlen munkásból állott. Egy felsővárosi kivételével valamennyien tápaiak voltak. Gyermekkorukat még földműves szüleik mellett töltötték el. A zenei hagyományvilág és ízlés, szokás városi foglalkozásuk ellenére is igen elevennek mutatkozott bennük.

1960-ban egy fiatal mórachalmi parasztkból alakult, domaszéki lakodalomban muzsikáló négytagú banda hangszerösszetétele ez volt: hegedű (Farkas István, 1929), harmonika 80 basszusos (Farkas Ferenc, 1931), cimbalom (Balogh Szilveszter, 1942), cintányér és dob (Balogh István, 1928). Fúvós hangszereik a banda megnevezett tagjainak sorrendjében: klarinét, e-duda, bariton, fligli, azaz szárnykürt. A banda két-két testvérből állott, 1957 óta már többszáz lakodalomban és bálon játszó ttak. A modern táncok előadása érdekében már kótaismeretük is van. Azelőtt naturalisták voltak. Hogy könnyebben tudjanak mozogni, a cimbalmot alkalomszerűen szaxofonnal helyettesítették. Abban az időben egy-egy lakodalomban személyenként 200 forintot kaptak. Ehhez még a külön muzsikáltatásért járó, sokszor tekintélyes, legalább egy-szerannyi borralaló is hozzájárult.

Bálint ugyanazon az őszön egy tázlári lakodalomban is megfordult, az Alsótanyáról kirajzott jeles Papp-nemzetség meghívására. Itt a Szankról való zenekar négy tagból: hegedűsből, két tamburásból és nagybögösből állott. A vendégsereg tüzes szegedi kedvéhez képest játékuk szintelen volt, amiben nyilván a furcsa hangszerösszetétel is közrejátszott.

1968 őszén egy balástyai lakodalomban négytagú, helybeli banda muzsikált: (Tóth István 1923), Nagymihály Mátyás (1928), Halász Antal (1928) és Szel András (1944). Halász kivételével, aki termelőszövetkezeti gépkocsivezető, valamennyien dolgozó parasztok. Hangszereik: piszton, harmonika, szaxofon, kis- és nagydob, cintá-

nyér, tartalékban még hegedű. A hangszerösszetételt többször váltogatják. Menetben: piszton, bariton, klarinét, dob. Nótakészletük teljesen egyezik a szegedi hagyományal. Tehetséges muzsikások, ezért szívesen fogadják meg őket a messze szegedi tájon: Szatymaz, Csöngöle, Baks, Csanytelek, Tömörkény, Dóc, Ányás, Sándorfalva, Forráskút, Zsombó, Üllés, Bordány, Csólyos, Kömpöc, sőt Alsóváros, Gyálarét lakodalmaira, illetőleg báljaira is.

E parasztok, illetőleg célszerű szegényemberek naturalisták, a kottát ritkán ismerik. Bár a cigánymuzsika bizonyos nyomokban — főleg az együttesjáték technikájában és színhatásokban — hatott rájuk, általában mégis sikerült magukat a cigány érzelmeskedésétől, önkényeitől és cikornyáitól megóvniok.

*

CIGÁNYOK. A XVIII. századi gazdasági, társadalmi fejlődés létrehozta a szegedi zenélés urbánus formáját. A XVII. század végén megjelenik az első katonai zenekar, majd 1722 táján az elsősorban egyházi muzsikát szolgáló városi zenekar, amely városi mulatságokon, világi ünnepeken is közreműködött.⁶⁴ Így a Város határáig kísérte a radnai búcsúsokat, és fogadta őket, amikor hazaérkeztek. Tagjai idegenek, főként németek.

Lugosi Döme elmondja, hogy e zenekar mellett „a nép köréből népzeneársaságok alakultak, amelyek a kocsmákban a zenét szolgáltatták. Az első biztos adatunk 1748 július 24-éről való” *Hungarici Musici*” aláírással. Ebben Sárka János és Dunay Ferenc magyar muzsikások a tanács előtt öt adósukat bepörölték. Érdekes megkülönböztetés volt a magyar és német muzsikások elnevezése. A német zenészek állandóan hangjegyekből játszottak, a magyarok pedig naturalisták. Ez utóbbiak azonban még nem cigányzenészek voltak.

Nem egészen két évtizeddel később, 1766 augusztus 4-én az „új lakos muzsikók” kértek zenélési engedélyt a Várostól, amelyet meg is kaptak. Ezek cigányok voltak, akiknek a Helytartó Tanács most engedte meg a Szegeden való letelepülést.⁶⁵

Úgy látszik, hogy a szaporodó zenekarok működését ebben az időben már akadályozta a kávéházakra és egyéb, nyilvános helyekre vonatkozó szigorú záróra-rendelet. Ezért 1773-ban kérték a módosítást. A bandáknak most a városi tanács megengedte, hogy a bőjti időszakot kivéve 1 forint engedély mellett éjfélig zenélhettek. Együttal felsorolja a zenekarokat és megemlíti a Kátayak, ifjabb Dunayak, Boldizsárok, Galacsinok és Cerkóiak bandáját. E legutóbbi nyilván szerb zenekar volt.

A Helytartó Tanács cigányrendelete 1777- és 1778-ban összeírja a cigányokat. Az akkori jegyzékekben pontosan megtaláljuk a Szegeden található cigánymuzsikókat.⁶⁶

Cserzy Mihály helybeli cigányhagyomány alapján úgy tudja,⁶⁷ hogy a múlt század elején egy Vendel nevű öreg cigányprímás szerzett szép nevet magának. Osztrovsky József, Szeged egyik érdemes fia visszaemlékezésében elmondja, hogy a negyvenes években Koszta Zsiga primás kitűnően játszotta a Rákóczi-nótát. Ha megfelelő társaság volt együtt, rászóltak: „Zsiga bácsi, gyerünk Bécs alá!” Erre a banda fölállott, hasonlóan a jelenlévő honfiak is. Ez addig tartott, amíg a lassú rész el nem hangzott. Amikor azután a gyorsra került sor, a fiatalabbak némán koccintottak, és kezefogtak egymással. Osztrovsky szerint a Rákóczi-nótának sajátos szegedi dallama másfelé nem volt ismert. Ezért a nagyhírű Erdélyi Náci primást megkérte a dallam lekottázására. Szorgos kutatások ellenére sem sikerült azonban Erdélyi kéziratossági zenei hagyatékát megtalálnunk, amelyből esetleg a lejegyzett dallam is előkerült volna.⁶⁸

⁶⁴ *Lugosi D.*, A szegedi zenekultúra története 12.

⁶⁵ *Lugosi* 20.

⁶⁶ *Lugosi* 21.

⁶⁷ Öreg Szeged 21.

⁶⁸ *Osztrovsky J.*, Erdélyi Náci és a Rákóczi-nóta. SzH. 1885. 237. sz.

A múlt század derekán a városi zenekart újjászervezték, kibővítették a cigánybandák kottához is értő tagjainak szerződtetésével.⁶⁹ Az együttes azonban hamarosan szétvált. A cigányokra maradt a színházi zenélés.

Ebben az időben a cigánymuzsika egyenlő a magyarság, nemzeti érzés, függetlenségi vágy kifejezésével. A színházi zenekar játéka többször adott alkalmat csöndes hazafias tüntetésekre. „Még a drámai előadások szünetjeiben is Erdélyi Náci bandája játszotta az édesbús magyar dalokat. A közönség folytonos tapsai és újrázásai miatt a felvonásközök szünetei igen hosszúra nyúltak, és mivel a hazafias szellemű dalok előadása miatt a zenekart nem volt tanácsos megbüntetni, a rendőrfőnökség a felvonásközök nagy elhúzása miatt bírságolta meg Náciékat. A színház úri közönsége azonban már jóelőre összekalapolta a bírságot.”⁷⁰

1866 szeptemberében Molnár György szintársulata érkezett Szegedre. Vasvári Kovács Pál vezetésével Náci és cigánybandája a városháza elé vonult, ahova mesterlegények, diákok és jogászok is elkísérték. A banda a Kossuth-nótát, a Klapka és Rákóczi-indulót játszotta. Amikor Osztrovszky 1869-ben a fővárosba költözött, barátai azzal a toborzóval búcsúztatták, amelynek dallamára 48-ban, a honvédek toborzásakor a verbunkost táncolta. Elutazása alkalmával Náci bandája még Hadik őbester toborzóját is eljátszotta, majd pedig a Rákóczi-nótát.

Az árvíz után az 1883. évi újjáépítési ünnepség alkalmával a király Szegedre látogatott. Ekkor lépett ki az ismeretlenség homályából Dankó Pista (1858—1903),⁷¹ akinek magyarnótáit játszotta Náci bandája a király előtt.

Dankó a felsővárosi cigánysorról származott. Személyében és művészetében a népies műzene romantikus szegedi hagyományai jutnak jellegzetes kifejezésre. Ő maga a kottázáshoz nem értett, dalait mások jegyezték föl. Számos nótája — főként az egyszerűbb giusto-dallamok — villámgyorsan folklorizálódott és műköltői modorosságaitól többé-kevésbé megszabadulva a parasztság körében is népszerűvé vált. A szegedi tájon ma is kedvelt nóták: *Nem fúj a szél, nem forog a dorozsmai szélmalom, Még azt mondják, nincs Szegeden boszorkány, Eltörött a hegedűm, Búsan szól a kecskeméti öregtemplom nagyharangja.*

⁶⁹ Lugosi 38.

⁷⁰ Czimer K., A szegedi kaszinó 104.

⁷¹ Csongor Gy., Dankó Pista 1858—1958. Emlékkoszorú a nagy nótaköltő születésének centenáriumára. Szeged, 1958.

A DALOLÁS RENDJE

Századunk elején a paraszti dalolásnak még Szegeden is megvolt a hagyományos rendje és sokféle alkalmja. Előre megjegyezzük, hogy a szegedi nép napjainkig különbséget tesz a *nóta* és *ének*, vagyis a népdal és a szakrális jellegű, alkalomhoz kötött templomi, egyházi éneklés között. A nóta szövegét *vers*, *verse*, dallamát pedig *ária*, *áriája* néven emlegetik.

A hagyományos dalolásnak egyéni és közösségi megnyilatkozásai az újabb évtizedekben nagyon megritkultak. Még félszázaddal ezelőtt is legények, lányok, fiatal férfiak, menyecskék megszokott munkájukat szívesen kísérték dallal, vagy ráérő idejüket töltötték ki vele. Ez néha csak dúdolás, férfiaknál füttyülés volt. A kifejezés módja egyébként egyidőben is váltakozhatott, különösen akkor, ha a szöveg, versszak egy része nem jutott a daloló eszébe. Ezt ilyenkor közbefüttyülte. A nők füttyülése ellenkezett az illendő szokással. Aki mégis füttyülni kezdett, afféle hetyke fehérnép, figyelmeztették, hogy hagyja abba, mert hallatára Szűz Mária sírni kezd.

Idősebb korban magányosan nem illett már dalolni. Korosabb asszonyok a közösségi dalolásban sem vettek részt, mert könnyelműnek, *lakodalomeszűnek* híresztelték volna őket. Az ő korukhoz és állapotukhoz már csak a szent énekek éneklése illett.

A nótakedv megfogyatkozásának fő oka nyilvánvalóan a munkatechnika forradalmi változása, emberformáló hatása. A gépcivilizáció zöreje, a gyári és mezőgazdasági gépek mechanizmusa, a szolgálati fegyelem elnyomja, illetőleg hallgatásra kényszeríti. Másfelől a gépi szórakozások (mozi, rádió, televízió) a felfrissülést készen nyújtják. Mellettük a fáradt embernek már alig van kedve, ideje, hangulata érzelmeinek spontán kifejezéséhez. A szorosabb városi élettel együttjár a csönd társadalmi követelménye is. Ittas vagy éppen jókedvű ember számára sem az italtoltokban, sem az utcán nincs mód fáradtságának és gondjainak nótaszóban való feloldására. A népi együttesek, pávakörök és hasonlók újabban nyilvánvalóan ezt a hiányérzést is szeretnék kielégíteni.

Bálint Sándor századunk első negyedében végzett gyűjtései során még úgy találta, hogy Alsóvároson a legények regruta korukban daloltak legtöbbet. A sorozás és bevonulás közötti félév a szenvedélyes szomorúság kitombolásának volt ideje. A szülőktől, kedvestől való elszakadás fájdalma sok regutanótát teremtett. A bevonuló egyébként alig dolgozott, ilyenkor hozzátartozói sem igen kívánták tőle. Szilaj kedvét is elnézték. A hangos mulatozás leginkább a kocsmában folyt le. Olykor — Bukusza Ignác dudájának szavára — az utcán is folytatták, elhaladva *lányaik* háza előtt.

A lányok magukban különösen paprikahasítás közben daloltak. A munka ugyanazon mozdulatok szakadatlan ismétlése következtében gépiessé vált a kezükön. A keletkező unalmat legtöbbszőr és igen sűrűn éppen dalolással üzték el. Nótakészletükben alig voltak oda nem tartozó idegen elemek. Később, a harmincas években már kedvük, érdeklődésük a műdalok, operettslágerek felé fordult. Még mindig különbséget tettek azonban az autochton nótakincs és az eltanult műdalok, magyarnóták között. Hűségesen utánozták ugyanis cikornyás előadásukkal, úri, vagyis nem szegedies kiejtésükkel a műdal álpátoszát de saját termésüket sohasem adták elő a népies műdal stílusában.

STÍLUSRÉTEGEK, TÖRTÉNETI ÉRTÉKELÉS

Népzenénkben különböző korú és származású dallamok élnek egyidejűleg. Szegedi gyűjteményünk egységes zenei szempontok szerinti sorrendje is a legkülönbözőbb dalokon vezet végig. A szoros értelemben vett népdalok mellett a nép ajkán több száz éve élő történeti dallamokon is.

A XVI. és XVII. századi, műzenei eredetű dallamok sok esetben népi dalhagyományból kialakított, nem a mai értelemben vett szerzemények, és éppen ezért folklorizálódtak könnyen. Ezért egyházi népénekeket, históriásénekeket, barokk dalokat is rendszerbe illesztettünk, hogy a kölcsönhatások és kapcsolatok, valamint a népzene fő vonalától elütő és a használat során is megőrzött különbségek minél jobban megmutatkozzanak.

A következőkben igyekszünk elkülöníteni a stílusrétegeket, hogy a zenei jellemzőkön túl bizonyos történeti vonatkozásokat is megmutassunk, hiszen a stílusok kialakulása és élete többé-kevésbé korhoz köthető.

1. *A sirató és stílusrokonai*

Sirató: I-1, 2. sz.

A kevés alföldi sirató közül Szeged vidéke tartotta fenn a legkiérleltebb nagyformát: kötetlen szerkezetű, 5 4 2 1 kadenciával. Az I-2. sz. sematikus siratóparódia.

Területünkön viszonylag nagy számban ismertek a sirató stílus rokonai.

Parlando dalok: IV. 54-61, (110) 122, 123. sz.

Táncdalok: IV. 64-66 sz.

2. *Ütempáros zene*

a) Gyermejátékok: II. 1-18. sz.

Jellemzőek a hosszú, összetett darabok, melyek a rokon motívikájú, de stílusban fejlettebb betlehemesek dallamvilágának hatását is mutatják; valamint népdal-elemeket asszimilálnak, ill. helyenként kolomejka-ritmusú periódusba rendeződnek.

b) Farsangi köszöntők: II. 19-21. sz.

Zenei motívikájukban és szövegükben egyaránt a regösének rokonainak tekinthetők.

Pünkösdőlkben: III. 1-4. sz. (Egyes részletekben)

Az ütempáros építkezés nyomai felbukkannak még stofikus keretek között is, így barokk, dúr-hexachord dallamokban.

3. *Pentaton, kvintváltó stílus*: IV. 1-27, 33-35, (42-44) sz.

Központi fontosságú a gazdag változatokban meglévő „Fúj, süvölt a Mátra szele” típus — IV. 13-17. sz. —, melynek cseremiszt, csuvas párhuzamai vannak. A „páva” dallamcsaládhoz tartozik: IV. 1, 2. sz.

4. *Dudanóták*: IV. 30-32, 40-41. sz.

Általános dudanóta motívumból kialakított helyi típus: 40-41. sz. Feltételezhetően a hagyományos karácsonyi templomi dudálás dallama: 30-32. sz.

5. *Gregoriánzsolttár*: I. 3-6. sz.

A magyar nyelvű gregorián éneklés különleges szint képvisel a szegedi paraszti hagyományban. Minden valószínűség szerint széleskörű gyakorlat helyi maradványa.

A zsolttár paródiák — I. 5-6. sz. — országszerte gyakoriak, általában lakodalmi, farsangi játékhoz tartoznak.

6. Történeti dallamok.

Az egyházi népének a liturgikus gyakorlat mellett olyan nagy mértékben és mélységben begyökerestek a szegedi dalhagyományba, hogy ez talán csak Bukovina vagy Szlavónia magyar faluihoz hasonlítható. Sok esetben éppen ez az orális hagyomány tartott fenn a templomból már kivezett énekeket.

XVI. századi történeti dallamok: IV. 49, 60, 61, 63, 106, 110, 121, 122, 127, 139. sz.

7. XVII. századiak: IV. 79, 80, 97-101, 104, 105, 109, 114, 122-124, 130, 137, 138. sz.

A Rákóczi-nóta dallamcsaládja: IV. (48), 50, 51, 51, j.

Bihar megye kivételével az Alföldről teljesen hiányzik. Így nagy fontosságú — mindig a „Révészek nótája” szöveggel együttjáró — Szeged-vidéki variáns csoport. Helyi sajátág e fríg dallamtípus dórrá kiegészített megoldása.

Egyházi népének változat: IV. 94, 95.

*

A török kiűzése után meginduló gazdasági, társadalmi fejlődés nagy változásokat hoz létre Szegeden is. Folyamatosan megőrzött középkori kultúrája valószínűleg ebben az időben találkozik a királyi Magyarországon már kialakult új európai műveltséggel. Zenei vonatkozásban az elsősorban a barokk, műzenei eredetű dūr-hexachord dallamok elterjedését jelenti, melyek nagy számban élnek ma is a területen, főként betlehemes-dallamként.

8. Műzenei eredetű barokk dūr-hexachord dalok a XVIII. századból: IV. 52, 52. j., 77, 98, 102, 103, 107, 108, 111, 138. j.

(Szeptim, oktáv terjedelműek: IV. 53, 73, 75, 76.)

*

Az új stílus kialakulásának közvetlen előzményeként tarthatjuk számon azokat a dallamokat, melyeknek alkalmazkodó ritmusa, giusto előadásmódja van, középrészük az 1. és 4. sornál magasabb, de igazi visszatérés nélküliek:

IV. 128, 129, 131, 132, 141-145, 203, 204. sz.

Másokban a dallamsorok elrendezése teljesen az új stílus szerint alakult, motívikájuk, előadásmódjuk azonban még onnét kiüt: IV. 156, 163, 187.

Az A⁵ A⁵, A A, formájú régi kvintváltó dallam közvetlenül, egyszerű sorátrendezéssel új stílusúvá alakulhat: IV. 20. és 20. j.

9. Új stílusú dalok: 146-225. sz. (kivétel: 156, 163, 187. sz.)

*

A stílusrétegek vizsgálata alapján nyilvánvaló, hogy a szegedi nép erőteljes, hagyományos zenei kultúrát tartott fenn, régiségeket őrzött meg. Ugyanakkor az újabb hatások elől sem maradt elzárva, azokat is átvette, magába olvasztotta és új stílusokba kapcsolódott be.

A hosszú török uralom konzerválta a középkori műveltséget, amelyet a XVIII. századi barokk térhódítása sem szorított ki teljesen. Alföldi viszonylatban eddigi tudásunk szerint a népzene ilyen középkorias színezete egyedülálló. Jellemző a népi valóság különleges helyi stílusa, érzelmektől ihletett, átemberesített formája. Ez a vonás segítette az egyházi népének, a magyar-nyelvű gregorián paraszti hagyományba való begyökerezését. Mellette a XVI. századi világi lantos-költészet nyoma is megtalálható.⁷²

A szegényesebb szokás-anyaggal rendelkező Alföld tekintetében fokozott jelentősége van a Szeged-környéki pünkösdlőnek, mely a dunántúli és északi változatokhoz képest a leggazdagabb, legteljesebb fajták közül való. Valószínűleg szintén középkori hagyomány folytatására. Ugyancsak fontos tény, hogy a szegedi népességű bánáti

⁷² L. IV. 110 sz. dallam és jegyzete

falukból regösének változatok kerültek elő — farsangi köszöntő formájában.⁷³ Elképzelhető, hogy ezek a dallamok a valamikori országos elterjedés utolsó alföldi képviselői.

Régi balladáinkat legkevésbé az Alföld őrizte meg. Ilyen szempontból is kivételek a Szegedről kirajzott települések. A múlt század végén gyűjtő Kálmány Lajosnak köszönhetjük az innét származó rendkívül becses anyagot, mely lényeges vonásokkal gazdagítja a középkori magyar balladáról alkotott képünket. Néhány típus csak szegedi hagyományból ismert, és sok más ballada legtöbb változata innét való.⁷⁴

Föltételezhetjük, hogy a tekerőt — ezt a kedvelt középkori hangszert — a Dél-Alföldön Szeged tartotta fenn a török hódoltság alatt, és a ma már csak Szentesről ismert hangszer valószínűleg e hagyomány utolsó, félreszorult maradványa. Hasonlóan a duda-zenéléshez, mely a városból kikopva egy darabig még tovább élt a távolabbi tanyákon.

A szegedi zenedialektus vizsgálata során egy kis-táj helyi sajátosságainak, jellemzőinek lehetőség szerint a legteljesebb feltárására törekedtünk. Ezek a sajátosságok azonban sok esetben túlmutatnak a szűkebb földrajzi környezeten. Következtethetünk belőlük a központi és legnagyobb magyar zenedialektus-terület, az Alföld ma már feledésbe merült vonásaira.

⁷³ Itt mondok köszönetet Burány Bélának, a gyűjtőnek és Bodor Anikónak, aki a dallamokat hozzám eljuttatta.

⁷⁴ Vö. *Vargyas L.*, A magyar népballada és Európa I. 173.

TÁJÉKOZTATÓ ÉS JELMAGYARÁZAT

Kottás gyűjteményünket 1300 dallamból válogattuk ki. Arra törekedtünk, hogy a közölt 286 dal a teljes anyagot képviselje. Lehetőleg minden fontos típust közlése-
szünk, néhány indokolt esetben több változatban is.

Az új stílus egyes darabjait, amelyek általában ismertek, csak első sorukkal jelöl-
jük, és hivatkozunk Járdányi Pál könyvére, *A magyar népdaltípusok* megfelelő számá-
ra. Kihagytuk a népies műdalokat, a népzene-től idegen egyéb dallamokat, továbbá
a nem egészen megbízható helyszíni lejegyzésekből származó adatokat.

Tekintve, hogy a dallamok egyetlen kis-zenedialektus területhez tartoznak, a
helységek megyei hovatartozását nem tüntettük föl.

A dallamok jegyzeteiben sorolunk föl minden további észrevételt, ami a dallamra,
szövegre, szokásra, előadóra vonatkozik. Utalunk bennük a szakirodalomra, minde-
nekelőtt az MNT köteteire, valamint Járdányi könyvére. Szükség szerint egyéb gyűj-
teményekre is utalás történik.

Rövidítések

AP	Az MTA Zenetudományi Intézet Népzenekutató Főosztályának pirál-lemeze.
ATISZ	Az Alföldi Tudományos Intézet (Szeged) kéziratos népdalgyűjteménye. A József Attila Tudományegyetem Néprajzi Tanszékén.
BS	<i>Bálint S.</i> , Szeged népe. Szeged, 1933.
CSB	Csaplár Benedek szegedi néprajzi gyűjteménye az MTA Kézirattárában.
Cs. Tóth	<i>Csomasz Tóth K.</i> , A XVI. század magyar dallamai. Budapest, 1958.
Délm.	Délmagyarország
felv.	fölvétel.
H.	Kiss Lajos horgosi gyűjtése (1974).
Hmv.	Kiss Lajos hódmezővásárhelyi gyűjtése (1927).
J.	<i>Járdányi P.</i> , Magyar népdaltípusok. Budapest, 1961.
j.	jegyzet.
Kkh.	Vargyas Lajos kiskunhalasi gyűjtése.
Kodály—Vargyas	<i>Kodály Z.</i> , A magyar népzene. A Példatárt szerk. Vargyas Lajos. Budapest, 1952.
Kov.	<i>Kovács J.</i> , Szeged és népe. Szeged, 1901.
Lsz.	Leltári szám: az MTA Zenetudományi Intézet Népzenekutató Főosztályának lel- tári száma.
M.	Magángyűjteményben.
m.	megye.
MF	Múzeumi fonográf felvétel, a Néprajzi Múzeum Népzenei Osztályának gyűjtemé- nyében.
MFMK	A Móra Ferenc Múzeum Kézirattára (Szeged).
MNGY	Magyar Népköltési Gyűjtemény XIV. Nagyszalontai gyűjtés. 1924.
MNT	A Magyar Népzene Tára I—VII.
NdNz	<i>Waldmann J.</i> — <i>Lele J.</i> , Népdal, népzene. In: Tápé 671—736.
NÉ	Néprajzi Értesítő.

NI	A Népművészeti Intézet néprajzi osztályának anyaga (gyermekjáték-gyűjtemény) az MTA Zenetudományi Intézet Népzene kutató Főosztályán.
Papp G.	<i>Papp G.</i> , A XVII. század énekelt dallamai. Budapest, 1970.
SzegSz.	<i>Bálint S.</i> , Szegedi Szótár I—II. Budapest, 1957.
SzH	Szegedi Híradó.
SzN	Szegedi Napló.
SzNd	(Székely népdalok) <i>Bartók B.</i> — <i>Kodály Z.</i> Erdélyi magyarság. Népdalok. Bp. 1921.
TDt	Történeti Dallamtár. Az MTA Zenetudományi Intézet Dallamtörténeti Osztályának kéziratoss Gyűjteménye.
var.	Variáns.
vsz.	Versszak.
VU	Vasárnapi Újság.

A DALLAMOK ZENEI RENDJE

A dallamok elrendezése zenei szempontok szerint történt. A kötetlen formák megelőzik a strofikusakat.

- I. *Recitativ formák*: a) Sirató 1. Sirató paródia 2.
b) Gregorián zsoltár 3-4. Paródia 5-6.

- II. *Ütempáros dalok*: Szöveg, funkció tekintetében
a) Gyermekjátékok 1-18. A dallam magva szerint csoportosítva: $m r d$ 1-2.
 $s l s m$ 3-12.
 $\begin{matrix} s \\ d \end{matrix} l s$ 13-17.
 $s m d$ 18.
b) Farsangi köszöntők 19-21.

III. *Összetett kötetlen szerkezetek*: Szokásdalok — pünkösdlők. A túlnyomóan recitálótól az ütempárosabb felé tartó sorrendben. 1-4.

IV. *Strofikus dalok*: Járdányi-féle dallamrendben. A sorrendet a dallamsorok magasságviszonyai és rajza, iránya határozza meg. Arra törekedtünk, hogy a rokon dallamok — és lehetőleg a rokon stílusok is — egymás mellé kerüljenek. E törekvéssel a Járdányi-rend alkalmazása általában egybeesik. Vitás esetekben a dallamrokonságot elsősorban szem előtt tartva döntöttünk, és erre külön felhívjuk a figyelmet. A rend lényegéből fakadó rugalmasság lehetővé tette, hogy ne mechanikusan kövessük a *Magyar népdaltípusok*ban közzétett sorrendet, hanem annak alapelveit vigyük végig anyagunkon. Ez annál inkább fontos volt, mivel körülhatárolt, viszonylag kis zenedialektus-terület esetében a rendszer folyamatos láncolatát biztosító fontos dallamtípusok hiányával kellett számolnunk, illetőleg e hiányokat át kellett hidalnunk.

Ugyanakkor a szűk értelemben vett népdalok mellett a nép által évszázadok óta énekelt történeti dallamokat is a rendszerbe illesztettük, hogy a kölcsönhatások és különbségek minél jobban megmutatkozzanak.

A) *A kezdő és záró sor zenei tartalma különböző.*

Magasan kezdődő daloktól az egyre kevésbé ereszkedőkön keresztül az ereszkedés megszűnéséig. (= Bartók-féle A és C osztály.)

1. Magasan járó kezdő sor. Az előtag végig magas. 1-39.

(Zömmel a pentaton-kvintváltó stílus dallamai.)

- a) Völgyes dallamvonalak: 1-12.

Végig völgyes, egymagú kvintváltó. 1-3.

Utótagban völgyes, elhomályosult kvintváltó 4.

Leegyszerűsödött völgy az 1. 3. sorban, kétmagú kvintváltó 5-6.

Ismétlésekkel színezett völgyes, végig kétmagú kvintváltó 7-8.

(Közeli rokonuk a völgyesség nélküli 9.)

Völgyes 3. sor, a kvintváltás nyomaival 10-12.

b) Stagnáló kezdősor: 13-26.

Az első sor kadenciája 7.

Hullámosan stagnáló kezdősor. Kétmagú kvintváltó 20. A 2. és 4. sor közötti némi kvintváltás 21-22. (21 = völgyes egyéni var.)

Stagnáló első sor. Kétmagú kvintváltó — 14 szótagos dallamból kivált forma 23.

Az első sor kadenciája 8. Kétmagú kvintváltó 25-25.

Stagnáló-domború első-sor, kétmagú kvintváltó 26.

c) Oktávrról sextre, kvintre, kvartra ereszkedő első sor. 27-32.

A 3. ill. 5. sor vége emelkedik 27-28.

Völgyesség a dallam második felében, a kvintváltás nyomaival. Mixolydok. 29-32. (Strófa és ütempár közti átmeneti formák: 30-32.)

d) Kvinten mozgó, majd oktávra ugró első sor. 33-35. (2. és 4. sor között a kvintváltás nyomai. 33.)

e) Oktáv fölé lépő első sor. A 2. 3. sor azonos tartalmú. 36-37.

f) Fokozatosan ereszkedő dúr (mixolyd) dallamok. 38-39.

2. Az előtag vége mélybe hajlik. 40-53.

a) Magas, oktávrról induló 9, 8 kadenciára érkező első sor. 40-46.

Völgyes sorok 40-44. (A b3-as főkadenciájú 46. dallamrokonsága miatt került ide.)

b) Lehajló, első sor. 47-51.

Oktávrról kvintre, kvartra hajlók 47-48.

Középen és mélyen járó domború, alaphangra hajló első sorok. (A Rákóczi-nóta rokonsága.) 49-51.

Oktávrról kvintre hajló első sor, dúr jellegű dalok. 52-53.

3. Különféle fokozatos ereszkedést mutató, zömmel egymagú — a siratóval rokon — dalok. 54-67.

a) Oktávrról kvintre ereszkedő első sor 54-56.

Ezekből kiszakadt, önállósodott formák 57-58.

b) Kvintről, kvartról (alapról) induló és oda visszaérkező domború kezdő sor. A 63. kivételével parlandok. 59-63.

c) Középen mozgó első sor. Giustok. 64-67.

4. Az első két sor zenei tartalma azonos. 68—105.

a) Magasan járó 1—2. sor, 5, 4, 3 főkadenciával.

Az utótag mélyebb az előtagnál. 68—73.

b) Középen mozgó és oktávot bejáró 1—2. sor. A kisebb ereszkedést mutató daloktól az ereszkedés megszűnéséig — ahol az előtag és a negyedik sor egy magasságban van. 74—105.

A főkadencia 5 74—79.

2 80. 104—105.

1 81—102.

Három soros, az első sor ismétlése hiányzik: 82. Az előző dallam közeli rokona. Közös 3. soruk alapján tartoznak össze: 89—92. Egyedi variáns: 93. Ilyen formában a 94—95. sz. dallamhoz és a Rákóczi-nóta népének változatához közelít.

A főkadencia 3 102—103. (A 102 dallam kadenciája valójában 1, bár ebben a variánsban az alaphang tercén áll meg.)

5. Középen mozgó első sor. Kis terjedelemben ereszkedő dalok. 106—114.

Az első sor kadenciája 5 106—108. A 106. 5-sorosnak és 3-sorosnak egyaránt felfogható. Csoportjában rendhagyó szerkezete és az alaphang első kvintjéig lenyúló dallammozgása miatt.

Az első sor kadenciája 3 109—114.

6. Többségében középen mozgó első sor után a 2. 3. sor ennél magasabb. Az első és negyedik sor közti ereszkedés fokozatosan kisebbedik, majd eltűnik. 115—139.

Az első sor kadenciája: 6 115—116.

5 117—118.

4 119—125.

3 126.

1 127—136. (Szűk ambitusú első sorral.)

VII 137 (139 nagy ambitusú, kanyargós; dallamrokonságamiatt került ide és egyben a csoport végére.)

7. Az első és negyedik sor egy magasságban van. A második, harmadik sor ennél magasabb. 140—145.

Kadenciájuk $1 \begin{matrix} 5 \\ 6 \end{matrix}^x$ (Kivétel: 142, 143. Ezek mint a 141 sz. variánsai szerepelnek itt.)

- B) *Az első és negyedik sor zenei tartalma azonos.*

(=a Bartók-féle B osztály.)

- I. A második sor magasabb az elsőnél. 146—244.

1. Kis ambitusú kezdő sor. 146—199.

a) Lejtő kezdő sor. A fokozatosan lejtőtől a kisebb domborulatot rajzolókig. 146—149.

b) Kisebb völgy után lejtő első sor. 150—181.

A mélypont alja: 4 150—151.

3 152—159.

2 160—162.

1 163—177.

A kettős mélyponté: 1 178—181.

c) Alapról induló domború kezdősor. 182—199.

A domború vonalban kisebb hullám: 182—189.

Tisztán domború vonal (esetleg jelentéktelen hullámmal) 190—199. A 194—196 a 197. sz. kissé más járású variánsai. A 198—199 terceről induló kezdő sora némileg rendhagyó.

2. Nagy ambitusú kezdő sor. 200—244.

a) Domború, mélyről induló, szextig emelkedő. 200—205.

A 203—204 szerkezetileg az A 7, ill. az A 4 b csoportba tartozna. A 202 és 205-tel való szoros dallamrokonságuk miatt kerültek ide.

Domború, mélyről induló, szeptimig, oktávig emelkedő. 206—209.

Domború, középről induló, szeptimet, oktávot érintő. 210—216.

b) Lejtő kezdő sor. 217—244.

A hullám alja VII, 1. 217—222.

A hullám alja 2 új csúcs 5, 4 223—226.

A hullám alja 3 új csúcs 5 (6) 227—233.

A hullám alja 4,5 új csúcs 6, 7, 8 234—240.

Jelentéktelen hullámmal. 241—244.

- II. A második sor azonos az elsővel: 245—255.

a) Nagy ambitusú, lejtő kezdő sor. 245—250.

b) Nagy ambitusú, domború kezdő sor. 251—255.

KOTTÁS DALLAMGYŰJTEMÉNY

I. RECITATÍV FORMÁK

1—2. Siratók

3—6. Zsoltárok

1.

Kedves jó é-dös-a-nyám, jaj, de ár-ván hagyottā ken!

Mért is hagyott ken i-jen ár-ván, é-dösē jó a-nyám,

fe-lejt-he-tet-len jó a-nyám? m-Mért is hagyott ilyen árován?

Se é-dös a-pám most mán, se jé-dös a-nyám, ked-ves

jó a-nyám! Mit i-zen-jek annak a kedöves jó

é-dös-a-pám-nak? fe-lejt-he-tet-len jó a-pám-nak?

Jaj de ár-ván hagyott kentök it-ten en-göm, é-dös

jó a-nyám! Most már u-toj-já-ra is

el-bú-csú-zok ken-tek-túl, kedövesē jó é-des-

a-pámō, é-dös-a-nyám, fe-lejt-he-tet-le-nō

jó a-nyám!

Tápe, Ács Györgyné Molnár Mária (63)

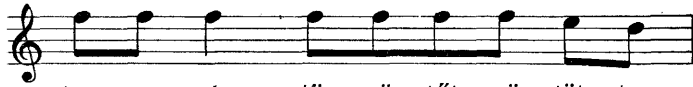
Martin, 1960. Kiss L.

2.

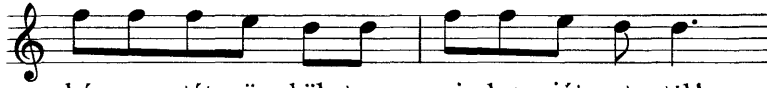
Parlando

Jaj, jaj ne - kem, ked - ves pá - rom,

teg - nap még tö - pör - tőt sü - töt - tem,

ká - posz - tát pör - köl - tem, mi - lyen jót et - tél!

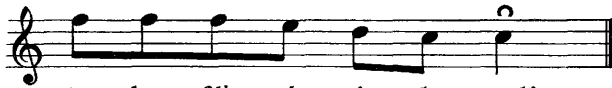
Jaj, jaj ne - kem, ked - ves pá - rom! Né - z - zé - tek gye - re - kek,

hoz - zák - e már a Szent Mi - hály lo - vát!

Jaj, jaj ne - kem, ked - ves pá - rom! Kelj fel kin - csem, fe - le - sé - gem,

tu - dom, fáj már min - de - ned!

Földeák (Csanád), Horváth Mihályné
Czagány Berta (61)

Péczely, 1960.

Parlando

3.

1. Di-csérje az Urat min-den nem-zet,
dicsérje és áldja az ő jó-vol-tá-ból!

Di-csőség legyen az Atyának és Fi-ú-nak,
és a Szent-lé-lek Is-ten-nek!

2)
Mi-kép-pen kez-det-ben va-la,

3)
4)
most és mindörökkön ö-rök-ké-a-men.

1) 2b) 4) 4) 3) 3)

4. 3. 3.

2a) 3)

2.4.5. 2.4.5.

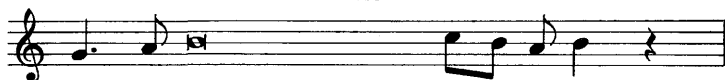
2. Legyen áldott az Úr neve,
aki nekünk ételt, italt adott!
Áldott legyen az Úr az ő bőségében,
megfogyhatatlan az ő hatalmassága.
3. Legyen áldott az Úr neve,
most és mindörökké amen.
Dicsőség az Atyának és Fiúnak,
és a Szent-lélek Istennek.
Miképpen kezdetben vala, most és mindenkorom
és mindörökkön örökké amen.

4. Hálat adunk neked Uram, jóvoltodér,
amellyel betöltél (!) a te népedet.
Legyen áldott az Úr neve,
most és mindörökkön örökké amen.
5. Dicsőség az Atyának és Fiúnak,
és a Szent-lélek Istennek!
Miképpen kezdetben vala, most és mindörökké,
most és mindörökkön örökké amen.

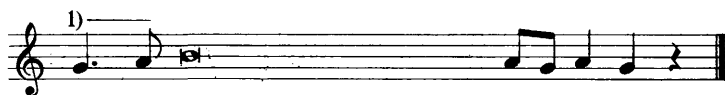
Tápé, Nyinkó Mihályné
Kószó (Palika) Erzsébet

Rajeczky, Bálint,
Mezey, 1963.VI. Dobszay

4.

1. Áld-juk az Atyát, a Fiút a Szent-lé-lek-vel,

dí- csér-jük és felmagasztaljuk ötet mindö-rök-ké.

1)
3. 4.

2. Uram, áldott vagy az égnek dicsőségében,
szent és dicséretes, dicsőségesen fölmagasztaltatott mindörökké.
3. Dicsőség az Atyának és Fiúnak, és a Szentlélek Istennek
és a Szentlélek Istennek!
4. Miképpen kezdetben vala,
és mindörökkön örökké amen.

Tápé, Nyinkó Mihályné
Kószó (Palika) Erzsébet (69)

Rajeczky, Bálint,
Mezey, 1963.VI. Dobszay

♩ = cca 63

5.

Ó Istennek átkozott kan-ve-re-be,
 Mér' szart rá a kezem feje-te-te-ji-re?
 A-zér' szart rá a kezem feje-te-te-ji-re,
 Mer' a templomotok- nak nin-csen te-te-je.

Mórahalom, Farkas Antal (65)

Paksa, 1967. IV.

♩ = cca 63

6.

Ó ha én egy nagyon nagy pincének a fene-ké-re le-jut-hat-nék,
 Ott egy hatszázhatvanhat akós hordó a-lá le-fek-het-nék!
 Ad - dig innék, még a fogam ki nem áz - na,
 Még a gyomrombann a szőlő mag-ja ki nem csi - ráz - na.

1) 2) 3)

2. Ha möghalok, siratnak engömet az én kis árvácskájaim,
 Kisebb-nagyobb unokáim.
 De legjobbban az a kis pólyabelicske,
 Akinek butella a neve.

Mórahalom, Farkas Antal (65)

Paksa, 1967. IV.

II. ŰTEMPÁROS DALOK

1—18. Gyermekjátékok

19—21. Farsangi köszöntők

1.

$\text{♩} = 100-108$

Án - tán ti - ti - om, bod - ros li - li - om,
A - kár er - re, a - kár ar - ra, se - je - hu - ja hopp!

Tápé, 11-12 éves lányok

Péczely, 1955. VI.

2.

$\text{♩} = 102$

Juj szé - ná - ra, szé - ná - ra, szé - na ka - szá - ló - ra,
ben - ne ke - rek asz - tal, völdd be a - kit sze - retsz.
Ezt ö - le - lem, ezt csó - ko - lom.
Szi - mod - ra, szá - mod - ra, sza - rik a kis - ku - tyá.
An - nak ad - juk a le - jányt, a le - jányt,
ki föl - kö - ti a kard - ját, a kard - ját.
Föl - kö - töt - tem kar - do - mat, kar - do - mat,
add ne - köm a lá - nyo - dat, lá - nyo - dat.
A nyu - lacs - ka ki - csiny - ke, ki - csiny - ke,
e - get, föl - det be - fut - ja, be - fut - ja.
Fe - ke - te fá - tyo - los, cu - ki vén bocs - ko - ros!
bi - bo - ros,

Mártély, Borbély Lajosné (72)

Péczely, 1953.

3.

Csöm, csöm, gyű - rű, a - rany gyű - rű,
ná - lad, ná - lad van a gyű - rű,

Itt csö - rög, itt pö - rög, itt la - kik.

Tápé

Bodó Zsuzsa, 1952.

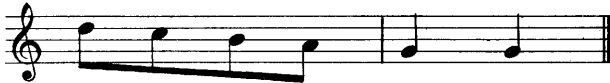
4.

Mit ját - szunk, lá - nyok?

Csics - ki - ri - két, bugy - bo - ré - kot,
vac - kot, rac - kot, nagy ba - rac - kot,

csü - csül - jünk le lá - nyok.

Forráskút, Kucska Margit (12)

Heintz Gyula
Sz. Fehér Erzsébet
B. Csorja Kató

5.

Bújj, bújj, zöld ág, zöld le - ve - lecs - ke,
nyit - va van az a - rany ka - pu, csak búj - ja - tok raj - ta.
Nyisd ki asz - szony ka - pu - dat, had ke - rül - jem vá - ra - dat,
Szi - ta, szi - ta pén - tek, dob - szer - da,
szo - mo - rú csü - tör - tők,

Szeged, gyerekek

Bálint, kb. 1920.

6.

Kis ka - csa für - dik fe - ke - te tó - ba,
any - já - hoz ké - szül Len - gyel - or - szág - ba.
A - ra - nyos a há - ta, e - züs - tös a tal - pa,
for - dulj ki, for - dulj ki a - ra - nyos Ma - ris - ka.

Tápé, Erdéli Mária (11)

Péczeley, 1951. V.

Kis ka - csa für - dik fe - ke - te tó - ba,
 any - já - hoz ké - szül Len - gyel - o - szág - ba.
 Ter - mett a meggy - fa, haj - lott az á - ga,

Haj - lott á - ga, haj - lott, le - ve - lé - be haj - lott.

Kis me - nyecs - ke, ö - leld, a - kit sze - retsz!

gyorsabban

Ezt ö - le - lem, ezt csó - ko - lom,
 kit ré - gen - te meg - sze - ret - tem.

Ri - dá - rom, dá - dá - rom, Sá - ri gi - li - cá - ja,
 Sir - gom, for - gom, Sá - ri tor - kom, Sá - ri ma - dár - ká - ja.

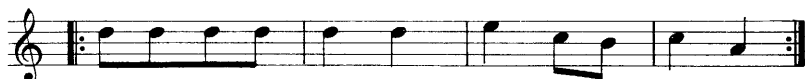
Ég a gyer - tya, ha meg - gyujt - ják,
 azt a lá - nyok szé - pen fuj - ják.
 Fúj - jad, fúj - jad, jó ka - to - na,
 hadd rop - pan - jon Ká - roly fi - a!

Az e - le - jén, az e - le - jén csak do - bot üs - sünk,
 A há - tuj - ján, a há - tuj - ján csak gyor - san men - jünk.

Hopp, i - de, dom - bos, co - ki, vén bocs - ko - ros!
 part a - lá, mocs - kos,

Van még a ker - tem - ben szép, sze - dett ró - zsa,
majd azt is meg - köt - jük tá - ro - si mód - ra.

Zi - bor - dom, zá - bor - dom, a pün - kös - di ró - zsa
ki - haj - lott az ut - ra,

Szed - je föl a meny - asz - szony, kös - se ko - szo - ru - ba.

Forráskút, Kucska Jánosné Nagypál Erzsébet (62)

Sz. Fehér Erzsébet
B. Csorja Kató, 1955. VII.

8.

Hej, szé - na, szé - na, ben - ne fo - rog
szé - na sza - ka - dé - ka, kis me - nyecs - ke,

ö - lelj, a - kit sze - retsz! Ezt ö - le - lem,
ezt csó - ko - lom,

a szom - szé - dom lá - nyát, a Ma - ris - kát.

Ki - csi - ke még a nyu - lacs - ka,

hö - gyet, völ - gyet be - fus - sa,
pa - ri - pá - ját for - gat - ja.

Ne hij- ja- tok en - gem Zi- bon E- lo - ná - nak,
csak hij- ja- tok en - gem Vi- rág I - lo - ná - nak.

Mert én vol- tam a Si- mon- nak leg- ked- ve- sebb lá- nya.

Én le- szek ró - zsám ma - gos kert - jé - be

Zi- má - lom, za- má - lom, zi- bo - la - i zab- szem,

Kék pa - ra - di - csom, li - li - jom,
hal - lot - tad ró - zsám, jól tu - dom.

Vagy é - le - tem, vagy ha - lá - lom, é - dö - söm,
Mer mán né - köm mög köll vál - nom, ked - ve - söm.

A ta - va - lyi kecs - ke, szó - re - gi me - nyecs - ke,

U - gorj ki be - lü - le.

9.

Kis ká-csa für-dik
fe-ke-te tó-ba,
any-já-ho' ké-szül Len-gyel-or - szág - ba

A-ra-nyos a szár-nya, e-züs-tös a tal-pa,
for-dulj ki, for-dulj ki a-ra-nyos tyu-bi-ca!

Szőreg (Torontál), Orechnyi Vera

Vikár, Bartók

10.

1. Hej szé - les - nek ud - va - rán, ... ud - va - rán
Min - den dél - ben do - bol - ják, do - bol - ják:

An - nak ad - juk a le - ányt,
Ki fel - kö - ti a kard - ját.

2. Én felkötöm kardomat, kardomat,
Add nékem a lányodat, lányodat.
Jucalombos, loboncos,
Fekete fodros, fáttyolos.

Forráskút, Péter Erzsi (II)

Sz. Fehér Erzsébet,
B. Csorja Kató, 1955.VII.

II.

Két pa - ra - di - csom, li - li - om, li - li - om,
hal - lot - tad ró - zám, jól tu - dom, jól tu - dom.

Vagy é - le - tem, vagy ha - lá - lom, már én - ne - kem meg kell hal - nom,

é - de - sem, sem, sem, sem.

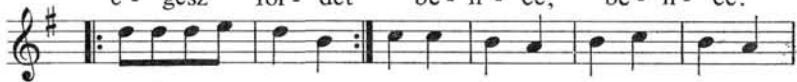
Cső - rög, cső - rög nó - tá - ros ka - pu - ja,

föl - ke - re - kedett a szoknyám, a sze - re - lem haj - ta.

A nyu - lacs - ka i - ci - ke, pi - ci - ke,
e - gész föl - det be - fi - ce, be - fi - ce.

A li - li - om kert - be ó - lom desz - ka, fo - dor - men - ta.
va - la - mi van vet - ve,

Ha - ja, ha - ja kecs - ke, gyen - ge me - nyecs - ke.

Az e - le - jén, az e - le - jén csak do - bot üs - sünk,
A há - tul - ján, a há - tul - ján csak mar - sot ül - jünk.

Né - kem is volt kis - lá - nyom, ha - ját fon - tam hat ág - ra,

hat szá - lá - val zsi - nór - ba, tal - pig é - ró fá - tyol - ba.
Hab - bo - lá - rom, hab, hab, hab, hab - bo - lá - rom, hab, hab, hab.

- Hol jár - tál, jám - bor?
- Szől - lő - be, jám - bor.
- Mit vi - szel, jám - bor?
- É - ne - ket, jám - bor. , - Fúj - jad, jám - bor!

- Nem fúj - ha - tom, ne - héz a kó - tá - ja.

Mert a lá - nyok szeb - ben fúj - ják,
mi - kor pá - ros tán - cot jár - ják.

Jár - jad, jár - jad, jó ka - to - na,
hadd csusz - szan - jon a bocs - ko - ra,

hadd csö - rög - jön a sar - kan - tyu - ja!

Bí - ró u - ram ég a fá - ja, tú - ze mel - lett, ví - ze mel - lett.

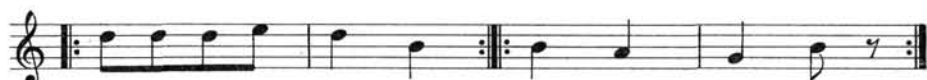

Co - ki ta - va - lyi csi - kó, benn - ma - radt az i - de - ji.

12.

A nyu - lacs - ka ki - csi - ke, ö - gye, bö - gye le - fus - sa,
 pa - ri - pá - ját vá - lasz - sza, a ga - lambját tik - kasz - sza.
 Né - kem is volt kis - lá - nyom, ha - ját fon - tam hap - ták - ra,
 hap - tá - ká - ra, hap, hap, hap, tér - dig é - ró fá - tyol - ba.

Az én ró - zsa - m kert - je, ó - lom desz - ka,
 nem tom, mi van ben - ne, fo - dor - men - ta.

Men - ta, men - ta, ko - men - ta, tud - ja fe - ne, mi - cso - da.
 csó - ti ta - ra - ji ku - tya,

I - ró - de - ák ker - tem a - latt, sir a ma - dár, ri - pity loty,
 ró - zsa - fá - ja vi - zem a - latt, ká - sa - le - ves kapasz - kodj.

A ta - ra - ji kecs - ke,
 ben - ne - ma - radt fecs - ke, li - li - om.
 sző - re - gi me - nyecs - ke,
 u - gorj ki be - lő - le,

Ne fe - ke - te, ne tü - dő, sár - ga dun - na, le - pe - dő.
 Ad - dig a - lá nem fek - sző, míg vő - le - gény nem lö - sző.

Lá - nyok men - nek a to - rony - ba gyön - gyös ko - szo - ru - ba,
 ar - ra men - nek a le - gé - nyek sá - ri sar - kan - tyu - ba.

Ha ti lá-nyok vol-ná- tok, né- kem kö- szön- né - tek,
 de hosz- szu a szok-nyá- tok, de nagy port csi - nál - tok!
 Pap ró- zsa, vi - o - la, légy a le - ány - nak
 most nyi- lik az al - ja,
 az e- sze- mak- tá - ja. Meg- ö - lel, meg- csó- kol,
 el- for- dul, ki- csu- fol.
 El- vesz- tet- tem zseb- ken- dő- met, meg- ver a - nyám ér - te,
 meg- ta - lál - ta egy szép le- gény, csó- kot ki- ván ér - te.
 Sza- bad pén- tek, sza- bad szombat, sza- bad szap- pa - nyoz - ni,
 sza- bad en - nek a kis- lány- nak egy pár csó- kot ad - ni.
 De azt mond- ta é- des- a - nyám, hogy ne ad- jak ér - te,
 ha i- dagy- gya, ugy is jó lesz, cson- ka bi - bil - lá - ris.
 ha nem ad - ja, ugy is jó lesz,
 A szől - lő - si ud - va - rán, ud - va - rán
 Min - den dél - ben do - bog ám, do - bog ám.

An - nak ad - juk a le - ánt, a le - ánt,
 ki fő - kö - ti a kard - ját, a kard - ját.

Én fő - kö - töm kar - do - mat, kar - do - mat,
 add ne - kőm a lá - nyo - dat, lá - nyo - dat.

Ha a lá - nyod li - pi - tyos, la - pa - tyos,
 fe - ke - te bod - ros, fá - tyo - los, itt - hon nem jó má - so - los.

A ka - to - nák re - gi - ment - je i - gen nyal - ka,
 ben - ne fő - rog Sán - dor a - nya, i - gen nyal - ka.

Itt a szi - vem, he Bö - zse, kis bü - dös - ke,
 re - be - re - he - re Bö - zse, nagy bü - dös - ke.

Er - dő szé - lén nem jó lak - ni,
 mert sok fát kell ha - so - gat - ni.

I. Ti - zen - há - rom ö - let, meg egy fe - let,
 ö - lel - jen meg en - gem a - ki sze - ret.

Ezt sze - re - tem, ezt ked - ve - lem,
 ez az én é - des ked - ve - sem.

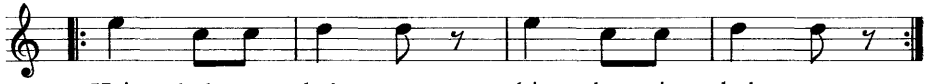
Ró-zsa nyilna be - lő - le, állj ki most már sző - ke kis - lány.

Kék li - li - om - szál, u - gorj a Ti - szá - ba, Si - mit - koz - zál,
Támaszd meg ol - da - lad az e - gész vi - lág - nak! mo - sa - kod - jál,

és tö - rül - köz - zél A ci - gá - nyok, a ci - gá - nyok gyűnnek a mur - gá - ku,
Kettő, három, kettő, három do - rombot csi - nál - ja

Hej, bak - sa, bak sa, bi - bo - ri bak - sa,
Pe - cse - nye sü tő sa - lá - ri bak - sa

Szóreg (Torontál), Terhes Ferencné. Horesnyi Etel, (47)

Ókrös, 1947

13.

Tá - nyé - ri ca, ba - bi ca, az én lá - nyom Ka - ti - ca.

Szél fúj - ja pánt - li - ká - ját, kapd el kis - lány a szoknyá - ját, csüccs!

Forráskút, gyerekek

Sz. Fehér Erzsébet
B Csorja Kató, 1955. VII.

14.

-Vén u - bor - ka, vén u - bor - ka, mit ke - rül - getsz

a há - zam tá - jé - kán? - Van ne - ked, van ne - ked
- Nincs ne - kem, nincs ne - kem

szép el - a - dó lá - nyod. Mit tü - rőd, ta - ga - dod,
szép el - a - dó lá - nyom mit csü - rőd, csa - va - rod,

mi - kor egy - szer lát - tam, nagy - vá - ra - di pi - a - con

pi - ros al - mát á - rult. Et - tem is be - lő - le,
vet - tem is be - lő - le,

na - gyon meg - sze - ret - tem a te Ma - ri lá - nyod.

- Ma - ri lá - nyom nem a - dom gomb - szok - nya nél - kül,
- Ma - ri lá - nyod el - vi - szem gomb - szok - nya nél - kül,

a - rany hin - tó nél - kül!
a - rany hin - tó nél - kül!

Forráskút, Kucska Jánosné Nagypál Erzsébet (62)

Sz. Fehér Erzsébet
B. Csorja Kató, 1955. VII.

15.

$\text{♩} = 106$

Hej po - lé - na, po - lé - na, ke - re - ke - si - szé - na,
 fagy - gyú - gyer - tya. A ke - min - ce lán - got ve - tött,
 két kis ka - kas ősz - sze - ve - szött,
 ku - ku - ri - ku, ku - ku - ri - ku.

Tápé, 11–12 éves lányok

Péczy, 1955. VI.

16.

A nyu - lacs - ka ki - csi - ke,
 Pa - ri - pá - ját fá - rasz - sza,
 Ne - köm is volt kis - lá - nyom,
 Hat á - gá - ra hop, hop, hop,
 hö - gyet - völ - gyet be - fut - ja.
 az ka - lap - ját itt hat - ta.
 ha - ját fon - tam hat ág - ra.
 tér - dig é - ró fá - tyol - ba.
 A ta - va - lyi kecs - ke, ó - lom - szip - ka,
 nem tom mi van ben - ne, fo - dor - men - ta,
 kán - tor - men - ta,
 men - ta, men - ta, ko - men - ta, cso - bi, ta - va - lyi ku - tya,
 tud - ja fe - ne, mi - cso - da.

Szőreg (Torontál), Orechnyi Vera

Vikár, Bartók.

17.

1. A part a - latt, a part a - latt

Há-rom var-jú ka-szál, há-rom var-jú ka - szál.

2. Róka gyűjti, róka gyűjti,
||: szúnyog kévét köti. :||
3. Bolha ugrik, bolha ugrik,
||: hányja a szekérre. :||
4. Mén a szekér, mén a szekér,
||: majd a malomba ér. :||
5. A malomban, a malomban,
||: három tarka macska. :||
6. Egyik szital, másik rostál,
||: harmadik követ vág. :||
7. Tehén dagaszt, tehén dagaszt,
||: medve vizet húzza. :||

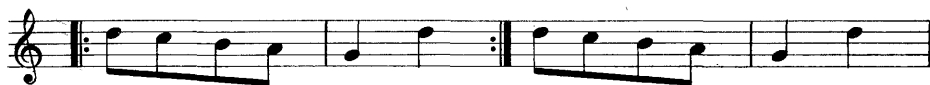
18.

1. Fe - hér li - li - om - szál, hej, u - gorj a Ti - szá - ba,
 fe - hér li - li - om - szál, hej, u - gorj a Du - ná - ba.
 2. Tá - maszd meg ol - da - lát, Hej, mo - sa - kodj meg szé - pen,
 az a - rany vi - lá - gát, hej, tö - rül - közz meg szé - pen,
 hej, si - ma - kodj meg szé - pen.

Bár egy zsi - dó ar - ra jön - ne, ko - sa - rá - ba ten - ne, ten - ne,
 mi - nél job - ban si - val - kod - nál, an - nál job - ban vin - ne, vin - ne.

Vidd el zsi - dó, vidd el zá - por - e - só es - ne,
 a nagy le - pe - dőd - be,

rosz - szab - ba ke - ver - ne, még - is be - le ver - ne.

El - ej - tet - tem ken - dő - met fe - lit fe - li - ből,

fe - lit har - ma - dá - bul. Gád - zse - ra, pil - lan - gó - ra,
 do - ron - gá - ra,

i - ju - ju - ju.

19.

$\text{♩} = \text{cca } 100$

Ad - jon az Úr - is - ten en - nek a gaz - dá - nak

Nyóc, nyóc ök - röt, A - rany os - tort a ke - zé - be,
két kis bé - röst, bé - csi pi - ros zseb - ken - dő - je,

Slé - rung - ë, far - sang - ë, itt nyug - szik az an - gyal.

Itt is an - nak, a - mit an - nak, egy da - rab sza - lon - nát,

Még egy da - rab kol - bászt.

Egyházaskér, Vörös Frigyesné Farkas Mária (68)

Burány, 1978. *Bodor A.*

20.

$\text{♩} = 100$

Ad - jon az Úr - is - ten en - nek a gaz - dá - nak

Nyóc, nyóc ök - röt, két kis bé - röst,

A - rany us - tort a ke - zi - be, Sé - rung a far - sang,
bé - csi pi - ros zseb - ken - dő - je,

ö - te - tik az an - gyal. Itt is an - nak, a - mit an - nak

Egy da - rab sza - lon - nát, vagy egy da - rab kol - bászt.

Majdán, Ágoston Mihályné Gyémánt Katalin (65)

Burány, 1977. *Bodor A.*

21.

$\text{♩} = \text{cca } 100$

Ad - jon az Úr - is - ten en - nek a gaz - dá - nak

Nyolc, nyolc ök - röt, két kis bé - röst,

A - rany os - tort a ke - zé - be, Él - jen a far - sang!
bé - csi pi - ros zseb - ken - dő - je,

Oroszlámos, Holló János (75)

Burány, 1978. *Bodor A.*

III. ÖSSZETETT KÖTETLEN SZERKEZETEK

1—4. Pünkösdlők

1.

1. A pünkösdek je - les nap - ja,
Szent Lé - lek Is - ten kül - döt - te,
E - rő - sít - se mi szi - vün - ket, Az a - pos - to - lok - nak.

2. Me - lyet Krisztus i - gért va - la,
Mi - kor mén el Meny - or - szág - ba, Min - de - nek lát - tá - ra.

3. Tü - zes nyel - vek - nek szól - lá - sa,
Ugy - mint szelek - nek zug - gá - sa
Le - szállvány az ő fe - jük - re Nagy hir - te - len - ség - be .

♩ = cca 108

4. Bor, bú - za és gyümölcs föl - de - tők - nek lé - sen,
Az új Mes - si - ás - nak ki - bim - bó - zott á - ga,
Ki - rály - né pá - cá - ja, ki - rály ko - ro - ná - ja.
Száll - jon e - re ház - ra az Is - ten ál - dá - sa,

Mint ré - gen - te szál - lott az a - pos - to - lok - ra!

5. Mi - né - künk a - das - sék Szent Lé - lek ma - laszt - ja,
Mi - dőn ő - tet Gáb - ri üd - vöz - let - tel áld - ja,

Test - be öl - tö - zött i - gé - ret, mé - hé - be fo - ga - dá.

♩ = cca 120

6. Szüz A-nyá-tól szü-le-tett Krisz-tus, is-tál-ló-ba,
Kínt és ha-lált szen-ve-dett, fek-vén ko-por-só-ba.
Pün-kösd nap-ján szen-tel-ték, azt el-kül-döt-te,
Az a-pos-to-lok szi-vét meg-e-rő-si-tet-te,
Hogy ár-ván ma-rad-ja-nak, ezt nem en-ged-te,

Hét-fé-le a-ján-dé-kot ko-ro-na-vi-vő-nek.

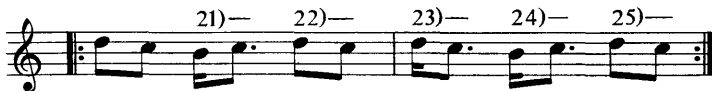
♩ = cca 112

7. A Szent-há-rom-ság-nak má-so-dik sze-mé-lye,
Ugy, mint Fi-u Is-ten, a lel-künk ve-zé-re
El-rej-tet-te ma-gát az ál-dott szentség-be.
Na-gyon si-es-se-tek a vég-va-cso-rá-ra,
Mert Krisztus U-runk már ki-vül csu-pa ró-zsa,
be-lül kis ká-pol-na,
Eb-be fe-kiült Jé-zus gyá-szos ko-por-só-ba.
Jé-zus pi-ros vé-re le-csöppent a kő-re,

Má-ri-a föl-szed-te, pi-ros cin-tá-nyér-ba tet-te.

8. Egy kis fe-hér-ség-ben tu-laj-don is-ten-ség,
Kis la-kó je-len-tett, ó te drá-ga szent-ség.
Szent-sé-ges Is-ten-nek cso-dá-la-tos vol-ta,
Á-dám vét-ke-i-ért ma-ga fi-át ad-ta.
Kelj fel Ur Is-ten-nek vá-lasz-tott se-re-ge,

Mert fel-tet-szet-tek már e-gek fé-nyes-sé-ge!

$\text{♩} = \text{cca } 120$
 26) — 27) — 28) — 29) 30) — 31)
 (u)

9. Mi, mi, mi, mi mi van ma? Pi-ros pün-kös nap - ja,
 Hol-nap lesz, hol-nap lesz a har-ma-dik nap - ja.
 And - rás, bok-ré - tás, fe - le - sé - ge jó tán-cos.
 Jól meg-huzd, jól meg-huzd a lo - vad kan - tár - ját,

Ne ti - pöd - je, ne ta - pod - ja a pün - kös - di ró - zsa - t!

10. A pün - kös - di ró - zsa Ki - haj - lott az ut - ra,

Szed - je föl kis - ás - z - szony, Kös - se ko - szo - ru - ba.

32) —

11. Hej, cin - kus, cin - kus, fe - hér tu - li - pán - tos,
 Hint - se - tek vi - rá - got a Jé - zus mar - ká - ba,

Mink is hin - tet - tünk már szü - le - ink mar - ká - ba.

„Dicsértelessék a Jézus Krisztus!”

2a) 2b) 2c) 10a) 10b) 13a) 13b) 14a)
 1 II III, 2 II, 3 I II. 2 I. 3 III. 6 II III. 6 IV V. 6 II. 6 V. 6 III V.
 (u) (sic)

14b) 26) 27) 28a) 28b) 29) 31) 32)

6 IV. 9 II - IV. 9 III. 9 II IV. 9 III. 9 II IV. 9 III. 11 II.

1a) 1b) 3) 4a) 4b) 5) 6) 7) 8) 9) 11) 12) 12)+13)

1 II 3 II, 2 I 3 III. 2. 2. 3. 4 III. 4 II - IV. 4 II - V. 4 III. 4 III. 6 II. 6 V. 6 IV.

15a) 15b) 16) 17) 18) 19) 20) 21) 22) 23) 24) 25) 30)

7 II III V VII, 7 VI, 7 II IV - VII, 7 III IV. 7 V. 7 II - V VII, 7 IV VI, 8 II IV V, 8 IV. 8 II V. 8 II V. 8 V. 9 II.

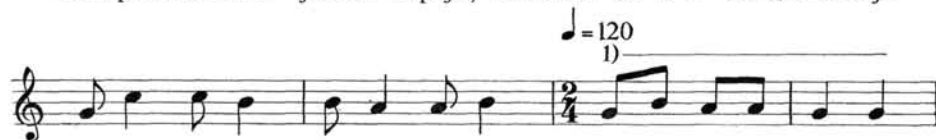
Domaszék, Szabó (Galiba) Piroska (67)

Paksa, 1967. IV.

2.

1. A pün-kösd-nek je - les nap-ja, Szent Lé - lek Is - ten kül-dött-je

E - rő - sit - se mi szi - vün-ket, az a - pos - to - lo - nak.

2. Melyet Krisztus ígért vala, akkor a tanítványinak,
Midőn méne Mennysországba, mindenek láttára.

3. Tüzek nyelveknek szólása, úgy, mint szeleknek zugása
Leszállva az ő fejükre nagy hirtelenségre.

4. Megtelvén a Szent Lélekkal, kezdének szólni nyelveken,
Midőn nékik a Szent Lélek ád vala szólani.

5. Örüljünk azért öneki, mondván ékös éneköket,
Fölmagasztalván Szent Lelkit most és mindörökkön örökké ammen.

6. Mi - né - künk ál - dá - sa a Szent Lé - lek ma - laszt-ja,

Mel - től ár-nyé - koz - ta - tott	a szü - zek vi - rá - ga,
Mi - ben-nünk is Gáb - ri - el	üd - vöz - let - tel áld - ja.
Test - be öl - tö - zött i - gét	mé - hé - be fo - gad - ta.
Szüz A - nyá - tól szü - le - tett	Krisz - tus is - tál - ló - ba,
Kint és ha - lált szen - ve - dett	fek - vén ko - por - só - ba,
Ta - nit - vá - nyi lát - tá - ra	mé - ne Menny - or - szág - ba.
Pün - kösd nap - ján Szent Lel - két	osz - tán el - kül - döt - te,
Az a - pos - to - lok szi - vit	mög - e - rő - si - töt - te,
Hogy ár - ván ma - rad - ja - nak,	azt mög nem en - ged - te,
Tü - zes nyel - vek e - lőt - te(!)	föl is ger - jesz - töt - te.

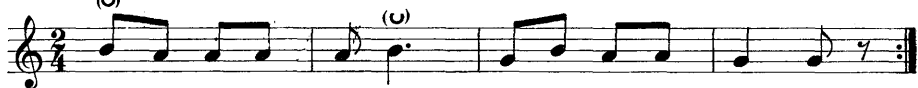
7. Is - ten - nek jobb ke - ze   uj - ra el - se - git - se,
8. Száll - jon mind - nyá - junk - ra   az Is - ten ál - dá - sa,
9. Bor, bu - za és gyü - mölcs   föl - de - tők - be lé - szen,

9. Hogy a ke - gyet - len ör - dög   min - ket meg ne sért - sön,
    Ó - riz - zön, ol - tal - maz - zön,   szár - nya a - lá rejt - sön.
10. Mint ré - gön - te rá - szál - lott   az a - pos - to - lok - ra!
11. Az Is - ten ben - ne - tők   szé - pen tűn - dő - köl - jön,
    Mint pá - va(?) he - gye - kön,   e - kép - pen zen - dül - jön!

10. Én kis gyer - mek va - gyok,   na - gyot nem szól - ha - tok,
11. Gyön - ge vesz - sző va - gyok,   min - dőn - fe - lé haj - lok,

10. Még - is az Is - ten - nek   di - csé - re - töt mon - dok.
11. Szü - le - im kert - jé - ben   most nyil - ni a - ka - rok.

12. Jól mög - fogd, jól mög - fogd   a lo - vad - nak szá - ját,

Ne ti - pöd - je, ne ta - pod - ja   a pün - kös - di ró - zsa!

13. A pün - kös - di ró - zsa   ki - haj - lott az ut - ra,

Szed - je föl a meny - asz - szony,   kös - se ko - szo - ru - ba.

14. Ang-li - ás, bok-ré - tás, fe - le - sé - ge jó tán - cos,

Ha jaz u - ra se-lyem szál, szol-gá- ló- ja a - rany szál,

Én, bén, bo - ko - ri - ca, ö - leld, a - kit sze - retsz.

♩ = 144

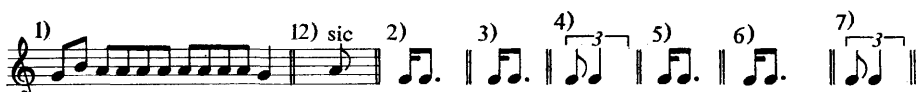

15. Mi van ma, mi van ma, pi - ros pün-kösd nap - ja,

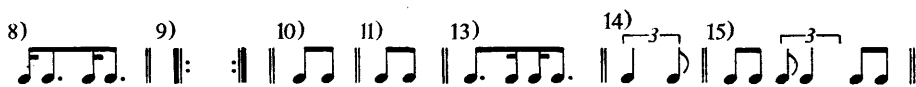
Hol-nap lesz, hol-nap lesz a má - so - dik nap - ja.

„Dicsértessék a Jézusnak szent neve!”

1) 12) sic 2) 3) 4) 5) 6) 7)

9 II III. 6 VII X. 6 VI. 6 V XI. 6 XI. 6 VI VII X. 9.

8) 9) 10) 11) 13) 14) 15)

8. 9 III. 7 II. 8. 9. 7 II. 11. 11.

Tápé, Török Ferencné Molnár Viktor (72)

Péczely, 1955. VI. Dobszay

3.

1. A pün-kösdnek je-lős nap-ja, Szentlé-lek Is-ten kül-dött-je,
 2. Me-lyet Krisztus i-gért va-la ak-kor a ta-nit-vá-nyi-nak,
 3. Tü-zes nyel-vek- nek szó-lá-sa, ugy mint sze-lek- nek zu-gá-sa,

1. E-rő-sít-se mi szi-vün-ket, az a-pos-to-lok-nak.
 2. Mi-kor me-ne Mennyor-szág-ba min-de-nek lát-tá-ra.
 3. Le-szál-lván az ő fe-jük-re nagy hir-te-len-ség-gel.

4. Ki-rály nép-re szál-lott ki-rály ko-ro-ná-ja,

4. Szál-jon er-re ház-ra az Is-ten ál-dá-sa,
 Mint ré-gen-te szál-lott az a-pos-to-lok-ra!

5. Én gyen-ge bim-bócs-ka va-gyok, so-kat nem szól-ha-tok,

- Még-is az Is-ten-nek dí-csé-re-töt mon-dok.

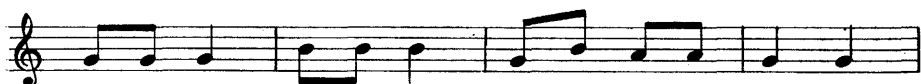
6. Egy kis fe-hér-ség-be tu-laj-don is-ten-ség,
 7. Szent-sé-ges Is-ten-nek cso-dá-la-tos vol-ta
 8. Kelj fel Ur-is-ten-nek vá-lasz-tott se-re-ge,

6. Hisz - lek, hogy je - len vagy, ó, te drá - ga szent - ség.
7. Á - dám - nak vét - ke - ért ma - ga fi - át ad - ta.
8. Fel - tet - szett már né - ked e - gek fé - nyes - sé - ge!

9. Mi van ma, mi van ma? Pi - ros pün - kösd nap - ja,

Hó - nap lösz, hó - nap lösz a má - so - dik nap - ja.

10. And - rás, bok - ré - tás, fe - le - sé - ges, jó tán - cos,

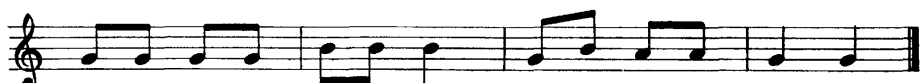
Jól mög - huzd, jól mög - huzd a lo - vad - nak kan - tár - ját,

Ne ti - pöd - je, ne ta - pod - ja a pün - kös - di ró - zsát!

11. A pün - kös - di ró - zsa ki - haj - lott az ut - ra,

Szöd - je föl a meny - asz - szony, kös - se ko - szo - ru - ba!

Szeged

Kovács János: Szeged és népe 298. l.

4.

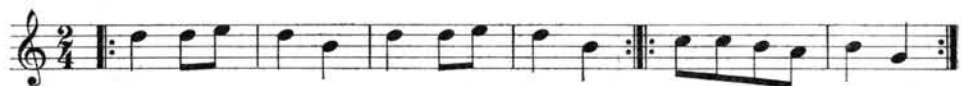
1. A pün-kösdnek je-les nap-ján Szent Lé-lek Is - ten kül-döt-te,

E-rő-sít-se mi szí-vün-ket az a-pos-to-lok-kal.

2. Melyet Jézus ígért vala akkor a tanítványoknak,
Mikor mene Menyországba, mindenek láttára.

3. Tüzes nyelveknek szóllása, úgy, mint szeleknek zúgása
Leszála az ő fejükre nagy hirtelenséggel.

4. Kis ká-csa für-dik fe-ke-te tó-ba, Haj-lott á-ga, haj-lott,
Fi-á-hoz ké-szül Len-gyel-or-szág-ba. Ter-mett á-ga, ter-mett,

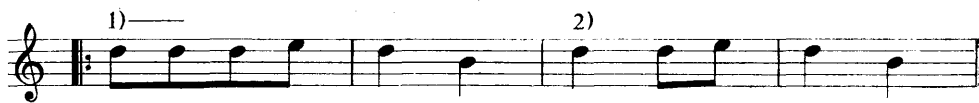
Le-ve-lé-be kis me-nyecs-ke, ö-leld, a-kit sze-retsz.

5. Ezt ö-le-lem, A-kit én sze-re-tek, zsé-bo-dom, zsá-bo-dom,
Ezt ked-ve-lem,

Ki ta-va-lyi bor-nyu!

6. Szü - le - im kert - jé - ben szép sze-dett ró - zsa,
 7. A pün-kös - di ró - zsa, ki-haj-lott az út - ra,
 8. Egy ka - to - ná - nak há - rom pa - ri - pá - ja

6. Ha en az - tat le - szed - het - ném vá - ro - si mód - ra.
 7. Szed - je föl a meny - asz - szony, kös - se ko - szo - rú - ba.
 8. Sá - ri, Ka - ta, Pé - ter any - ja, Ko - csis I - lo - ná - ja.

9. I - ró - de - ák kert - je mel - lett,
 á - gas fá - ja vi - zi mel - lett Ki ta - va - lyi bor - nyu!

8. 7. 8. 8. 7. 7. 8.

Szatymaz, Dóró Istvánné Andrásí Mária (71)

Péczely, 1956.

IV. STROFIKUS DALOK

1—255.

1.

♩ = 100-108

Kék i - bo - ja, ha le - sza - kaj - ta - ná - lak,
 Mit szól - la - nál, ba - bám, ha jel - hagy - ná - lak?
 Asz mon - da - nám, ver - jön mög a Te - rem - tő,
 So - se vol - tál i - gaz - szí - vü sze - re - tő.

Sándorfalva-Homoki tanyák, Kovács Istvánné Badéryi Erzsébet (54)

Paksa, 1967. VI.

2.

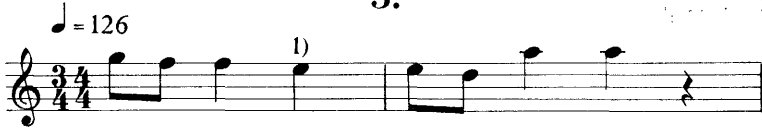
♩ = 116

É - des - a - nyám, de víg vol - tam az - e - lőtt,
 Még a ró - zsám el - járt a há - zam e - lőtt.
 De már mos - tan majd meg - öl a bu - bá - nat,
 El - vit - ték a ró - zsá - mat ka - to - ná - nak.

Domaszék, Nógrádi Ferenc (76)

Paksa, 1967. II.

3.

1. Mőg-ré-sző - gö - dőtt mán a csősz,

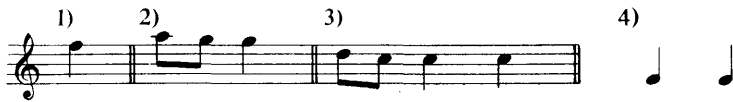
Any-juk né - ki töb - bet ne főzz.

Mőg ne ki - náld a bo - rom - bu',

A lo - vát az ab - ra - kom - bu'.

2. Mőgkinálom biz én, apjuk,
Mer' énhozzám csősz ritkán jut.
Ha ken' kimén a tanyára,
Csősz gyün hozzám éjszakára.

Tápé, Berta Péterné Biacsi Rozália (32)

Sárosi, 1959. V.

4.

♩ = 112

1. Ra-nics Ág- nis a- ran ká- csa,

Buk- do- sik a po- cso- lyá- ba, raj, raj, raj,

Ki- ki- bu - kik a part- já - ra,

A ba - bá - já - nak lát- tá- ra, raj raj raj.

2. A babája ha jajt látja,
 Harmadnapos hideg rázza, raj, raj, raj.
 Az a hideg olyan hideg,
 Csittög- csattog, mint az üveg, raj, raj, raj.

5.

Parlando, rubato

1. Meg - rak - ják a tü - zet,

Még - is el - a - lu - szik,

Nincs az a sze - re - lem,

A - ki el nem mú - lik.

2. Szerelem, szerelem,
 Átkozott gyötrelem,
 Mért nem virágoztál
 Minden falevélen.

Sándorfalva, Dencs István (42)

Péczely, 1933.

6.

1. Kis pa-csir-ta szé-pen fü-tyül haj - nal - ba,

Bar-na kis-lány az á- gyá-ba hall- gat - ja.

Kelj fel kis - lány, a ru- há- dat va- sald ki,

A ba - bád az ál - lo - más - ra ki - sérd ki!

2. Nem bánom már, akárhogy dörög az ég,
Nem veri el az én buzámat a jég.
Majd ád nékem Ferenc Jóska kenyeret,
Csak te babám ne felejtse a nevemet.

7.

A - kár - mer - ről fuj a szél,

Fe - küdj mel - lém, maj' nem ér,

Du - ná - rul fuj a szél.

A - kár - mer - ről fuj a szél,

Fe - küdj mel - lém, maj' nem ér,

Du - ná - rul fuj a szél.

Tápié, Domonkos Mátyás (75)

Péczely, 1952. II.

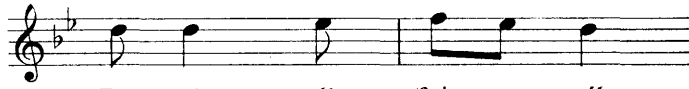
8.

1. Ha Du - ná - ról fuj a szél,

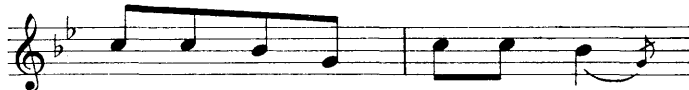
Fe - küdj mel - lém, maj' nem ér,

Du - ná - ról fuj a szél.

Ha Du - ná - ról nem fuj - na,

I - lyen hi - deg se vol - na,

Du - ná - ról fuj a szél.

2. Ha meghalok, meghalok. Kivisznek a bivalyok,
Dunáról fuj a szél.
Jaj de sokan megnéznek, ha a bivalyok visznek,
Dunáról fuj a szél.

9.

$\text{♩} = 104$

A - kár - mer - rül fuj a szél,
 Mí - dön - fe - lül en - göm ér,
 Du - ná - rul fuj a szél,
 A Du - ná - rul fuj a szél,
 Fe - küdj mel - lém, majd nem ér,
 Du - ná - rul fuj a szél.

Egyházaskér, Fehér József János (80)

Paksa, 1968. X.

10.

Parlando-rubato $\text{♩} = \text{cca } 108$

2. - Nem te - ri - tem le jaz ir - hás su - bá - mat,

Mert jön a csósz, el - hajt - ja a gu - lyá - mat.

- Hej te av - val szi - vem, Ban - di, ne gon - dulj,

Majd ki - vált - ja a jó a - nyám, ha mon - dom.

1. Szépen legel az uraság gulyája,
A kisasszony maga sétál utána.
Még messziről azt mondja *ja* bujtárnak,
Szivem Bandi, terítsd le *ja* subádat.

3. - Lányom, lányom, lányomnak se mondalak,
Ne hogy téged a bujtárnak adjalak.
- Én nem bánom, édesanyám, tagadj meg,
Az én szivem a gulyásér' hasad meg.

Parlando $\text{♩} = \text{cca } 72$ II.

1. Szé - pen le - gel a kis - asz - szony gu - lyá - ja,

A kis - asz - szony ma - ga sé - tál u - tán - na.

Már mesz - szí - ről ki - ált - ja ja buj - tár - nak,

Szi - vem Ban - di, te - rit - sd le a su - bá - dat.

2.

2.3.

2. – Nem terithetem én le a subámat,
Mert jön a csősz, behajtja a gulyámat.
– Te már avval szívem Bandi ne gondolj,
Majd kiváltja édesanyám, ha mondom.
3. Lányom, lányom, lányomnak se mondalak,
Mint hogy téged egy bujtárnak adjalak.
Nem bánom hát édesanyám; tagadj meg,
De a szívem a bujtaré' hasad meg.

Rubato $\text{♩} = 100$

12.

1. Tul a Ti-szán van hat csi-kó ma-gá - ba,

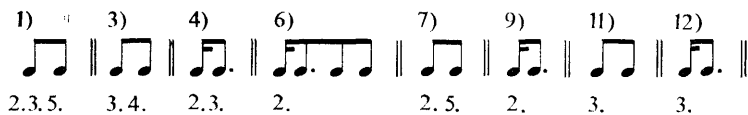
Mind a hat-nak bé-kó-ba van a lá - ba.

E - redj paj-tás, for-dítsd er - re a csi - kót,

Hagy ve-rem le mind a hat - rul a bé - kót!

2. Ha leverik a csikókru a békót,
Hová vigyék a szép sárga hat csikót?
Majd elvigyük, amőre a nap lejár,
Amőre az ő gazdájuk sosem jár.

3. Rózsa Sándor bujdosik az erdőbe,
Keresi a gróf Rádai legényne.
Ne keressék Rózsa Sándort zerdőbe,
Elvitték a gróf Rádai elébe.

4. – Gróf Rádai, adjon Isten jó napot,
Maga felé jemelem a kalapot.
– Adjon Isten Rózsa Sándor, mi bajod,
Talán bizon van valami panaszod.
5. – Rózsa Sándor, ülj le mellém a székre,
Majd elvégzem a bajodat estére.
Felküldöm a nagy Székeli várába,
Elitéljük Rózsa Sándort rabságra.

* *
*

1. Falu végén van egy nyárfa magába,
Juhász legén furulálgat alatta.
Ej, te juhász, jaj de szépen furulálsz,
Behallik a Szendre báró jablakán.
2. Kinyíltott a Szendre báró jablaka,
Kökényszemű kisasszon néz ki rajta.
A kisasszony így sóhajt fel magába,
Mért is löttem Szendre báró leánya.
3. Mért is löttem Szendre báró leánya,
Nem löhetők juhász legény babája.
Másnap röggel Szendre báró kocsissa
Kihajtott a hortobágyi pusztára.
4. Már messziről hujántja számadónak,
Nem-e látta a nagyságos kisasszont.
– Nem láttam én báró juram, ha mondom,
Bojtárom is három napja nem látom.
5. Bojtárom is három napja oda van,
Biztossan a kisasszony is véle van.
Visszahozta Szendre báró a juhászt,
Ujra fujja Hortobágyon furulát.
6. Olyan szépen fujja a szép furulát,
Kicsalta ja Szendre báró leányát.
Lányom, lányom, nem mondalak lányomnak,
Mint hogy a juhász legénynek adjalak.

7. Jaj de szépen kifaragják azt a fát,
Kire majd a juhász legént akasszák.
Fujja ja szél fehér üngét, gatyáját,
Mért szerette jel a báró leányát.
8. Juhász legént viszik az akasztásra,
A kisasszon sirva sétál utánna.
Alájállt a csinos akasztófának,
Elsőbb őtet akasszák föl a fára.
Elsőbb őtet akasszák föl a fára,
Aztán jöjjön juhász legény utánna.
9. A kisasszont föl soha nem akasszuk,
Inkább juhász legény életit hagyjuk.
Megmaradt a juhász legény élete,
A kisasszon még máma is él vele.

Szaján, Mester Mihály (70)

Paksa, 1968. X.

13.

Parlando $\text{♩} = 92$

1. Hej, hozd ki ba-bám a kan-tá-rom,
 Han néz-zem meg a boj-tá-rom!
 Már két he-te, vagy már há-rom,
 Mó-ta a szám-a-dóm vá-rom.

2a) 2b) 5a) 5b) 6) 10) 12) 13)
 2.5.6. 3.4. 2. 5.6. 2.3.5.6. 2.5.6. 2.6. 2.3.6.

1. 3. 4. 7. 8. 9. 11.
 2.-6. 3.-6. 6. 5.6. 2. 3.5. 2.4.-6.

2. Amoda jön, amint látom,
 Fekete szőrü számaron.
 Megüsmérom a számadót
 Fekete szőrü számárru',
 Bodor szőrü subájáru.

3. Bodor szőrü subájáru,
 Fecskehasu puljáru.
 – Adjon Isten, jó bujtárom,
 Amint kérdöm, van-e károm.

6. – Kit mögöttem, kit mögittam,
 Kit a lányoknak odadtam.
 – Hát az ürüt hová tötted?
 – Zsidók vütték el a büret,
 Kutyák éltek fel a többit.

4. – Ne jaszt kérdözd, van-e károm,
 Van-e kenyér a számaron.
 – Nincsen kenyér, nincs tarhonya,
 Nincs az iszákba szalonna.

5. Nincsen károm, de nem is lössz,
 Még a nyájad karomon lössz.
 – Nincsen károm, dehogyis nincs,
 Hát a vezérürüm de nincs!

14.

Parlando

1. Há - rom ü - rü nem nagy fal - ka,

Há - rom ju - hász haj - to - gat - ja.

Mind a há - rom ir - hás su - bás,

Nem is le - gény, ki nem kocs - más.

2. Van két hete, van tán három,

Múta számadómat várom.

Amoda gyün, amint látom,

Daruszörü kis számaron.

3. –Hej, jó estét, jó bujtárom,

Van-e ja falkába károm.

– Nincsen a falkába károd,

Még én vagyok a bujtárod.

4. –Dehogy nincsen, de bizon' van,

Hát a vezérürü hun van!

–Kutyád itta mög a vérit,

Magunk éltük el a többit.

Szeged

Bálint Mihálka

15.

Parlando ♩ = 80

1. Es - te - le - dik, al - ko - nyo - dik,

Gu - lya, mé - nes ta - ka - ro - dik.

A szá - ma - dó ká - rom - ko - dik,

Hogy a buj - tár - mu - la - to - zik.

2. Egyik iszik Levelesbe,
Másik meg a Cseresbe.
A harmadik a Morgóba,
Gulya, ménes csavargóba.

3. Derül, borul a Dunáról,
Jön a babám a számáron.
Jól ismerem a lovait,
Hozza neköm a csókjait.

Rúzsa, Csóti (Gyapjas) Antal (67)

Paksa, 1967.

16.

Parlando ♩ = cca 84

1. Ró - zsa Sán - dor az én ne - vem ,

Kinn a pusz - tán ne - vel - köd - tem.

Rá - da - i ur be - fo - ga - tott,

A bör - tön - be be - csu - ka - tott.

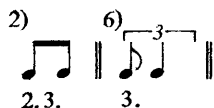
2.

3.

2.3.

2.3.

3.

2.3.

3.

2. – Rádai ur, szépen kérem,
Engedje el büntetésem!
– Elengedöm büntetésed,
Valld ki mindön bűneidet.

3. – A vasutat fölszaggattuk,
Az urakat kiraboltuk.
A csendőrök odaértek,
Rögtön börtönbe kísérték.

17.

Parlando ♩ = 112

1) _____
 2) _____ 3) _____

Csü-tör - tö-kön vi-ra-dó-ra

1) _____ 5) _____
 4) _____ 3) _____

Ki-sé-tál - tam egy guny-hó-ba.

6) _____ 7) _____ 8) _____ 10) _____
 9) _____

A - lig, hogy el - szön-dő-röd-tem,

11) _____ 12) _____ 13) _____ 14) _____

Ki-lenc zsan-dár áll e-lőt-tem.

3a) 3b) 6a) 6b) 8a) 8b) 8c) 9)

4. 6. 2. 3 III.4-6. 3 III.4.6. 2.3I. 5. 2.3.5.

11a) 11b) 12a) 12b) 12c) 12d) 1) 2)

2. 3IV.4-6. 2. 3II.6. 3IV. 5. 3. 2.4.5.

4) 5) 7) 10) 13) 14a) 14b)

2.4.5.6. 5. 2.-6. 3III.4. 2. 2. 3-6.

2. Mind azt kérdi, mi ja nevem,
Hol az utazó levelem.
–Várjál, zsandár, majd mögmondom,
Csak a lajbim kigombolom.
3. Belenyútam a zsebömbé,
Fegyver akadt a kezembe.
Ötöt-hatot agyonlőttem,
Ez az utazó levelem!
4. Jaj Istenem, micsináljak,
Szaladjak-e, vagy megálljak?
Ha szaladok, agyonlőnek,
Ha mögálllok, mögkötöznek.
5. Rég megmondtam, bus gerlice,
Fészket ne rakj út szélire.
Mer'az úton sokan járnak,
Fiaidra rátalálnak.
6. Kibujok a gunyhóm farán,
Széttétekintek a nagy pusztán.
Ott sem látok más egyebet,
Gunyhóm körül a dögöket.

18.

Parlando, rubato ♩ = cca 104

1. Ku-tya - ka - pa - rá - si csár - da

Zsan-dár - ral van kö-rül - áll - va.

A-zér' van az kö-rül - áll - va.

Be-tyár mu-lat a csár - dá - ba.

2. Amoda gyűnnek lovasok,
Feketéllnek, mind a sasok.
Ha betyárok, jó barátok,
Ha zsandárok, elfuttatok.
3. Jaj Istenem, micsináljak,
Szaladjak-e, vagy megálljak?
Ha szaladok, fejbe lőnek,
Ha megállok, megkötöznek.
4. Egy-két hete, vagy már három,
Mijuta ja gazdám várom.
Amoda jön, amint látom,
Kesely lábu pejszamáron.
5. –Jó estét, jó estét, jó bujtárom!
Van-e a nyájamba károm?
–Nincsen károm, de nem is lesz,
Még a nyáj a kezemen lesz.
6. –Dehogy nincsen, de máris van,
Hát a vezérürü hol van!
–Kutyák itták mög a vérit,
Szeretőmmel a többijit.

19.

Parlando

1) ———

Hej de hü - vös szél fúj

2) ———

Ri - ma - szom - bat fe - lől,

Ri - ma - szom - bat fe - lől,

3) ———

Nem jó hirt hal - lot - tam

A ga - lam - bom fe - lől.

1) 2) 3)

1.2. 1.2. 1.2.

1. Hallottad-e hírét
Az aradi várnak,
Az aradi várnak,
Vagy pedig annak a
Szegedi fegyháznak?

2. Hallottam biz én is,
Szenvedtem is benne,
Szenvedtem is benne,
Verje meg az Isten,
Aki építette!

Tápé, Makai Istvánné Kószó Julianna (69)

Bartók J., 1943.
Péczely, 1951.

20.

$\text{♩} = 112$

Tul - só so - ron e - sik az e - ső,
 Vi - gyázz kis - lány, mert majd el - e - ső.
 Sá - ros lösz a ti - ni - tu - ni - kád,
 Mög - ver ér - te az é - dös - a - nyád

Domaszék, Bába János (47)

Paksa, 1967. II.

21.

Poco rubato

1. El - ve - szett a lo - vam

Cip - rus - fa er - dő - be,

Le - ko - pott a . . . . . csiz - mám

A nagy ke - re - sés - be.

2. Ne keresd a lovad,
Mert be van az fogva,
Város istállóba . . . .
Szól a csengő rajta.

3. Ismerem a lovam
Csengő szólásáról,
Megismerem kisangyalom
Karcu derekáról.

22.

♩ = 108

1) — 2) —

1. Meg-öl - ték a le - gényt

3) —

Har-minc fo - rint - já - é',

4) — 5) — 6) —

Be - le - dob - ták a Ti - szá - ba

7) — 8) —

Szép nyer - ges lo - vá - jé'.

3) 4a) 4b) 5) 6) 1) 2) 7) 8)

2-4. 2.3. 4. 4. 2-4. 2-4. 3. 2.4. 2.3.

2. Tisza be nem vette,
Partjára vetette,
Arra ment egy halász legény,
Hálójába vette.
3. Oda mén az anyja,
Költi, de nem hallja.
—Kelj föl, kelj föl, édes fiam,
Jere vélem haza!
4. —Nem möhetök haza,
Mert mög vagyok halva.
Szép fekete, göndör hajam
Vállamra van fagyva.

♩=104   23.

Meg-is-me-rem a ka-nászt
 Büsz-ke já-rá-sá-rul,
 Disz-nó-szar-ral ki-pö-dört
 Pör-ge ba-ju-szá-rul.

Domaszék, Nógrádi Ferenc (76)

Paksa, 1967.II.

♩=112   24.

É-rik a szó-ló,
 Haj-lik a vesz-szó,
 Bo-dor a le-ve-le.
 Le ké-ne szön-ni,
 Hor-dó-ba tön-ni,
 Hagy foly-jon a le-ve.

Domaszék, Nógrádi Ferenc (76)

Paksa, 1967.II.

25.

♩ = 122

1. Zö - rög a ko - csi,

Pat - tog a Jan - csi,

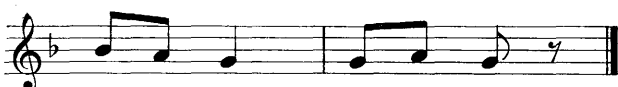
Ta - lán ér - tem gyün - nek.

Jaj, é - des - a - nyám,

Jaj, szü - lő daj - kám,

De ha - mar el - visz - nek!

2. Kocsira ládám,
 Kocsira batyum,
 Magam is fölülök,
 Jaj, édesanyám,
 Jaj, szülő dajkám,
 Az Isten áldjon mög!

Tápe, Bodó Mihályné (65)
 és más asszonyok

Péczely, 1951. V.

26.

$\text{♩} = 138$

Tú - rú - val sü - tik a le - pént,

Mind o - da jár a sok le - gén,

Haj, tödd rá, haj, tödd rá!

Ic - ca tödd rá, tödd rá, tödd rá,

Me' má' hó - nap nem é - rünk rá,

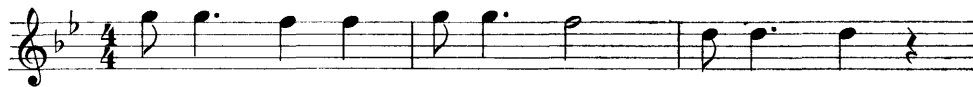
Haj, tödd rá, haj, tödd rá!

Mórahalom, Farkas Antal (65)

Paksa, 1967. II.

27.

♩ = 108

1. A szö - ge - di ha - las - tó, ha - las - tó,

Be - le - es - tem ko - csis - tu, lo - vas - tu.

Jaj Is - te - nöm, ki vösz ki, ki vösz ki,

Saj - náll - e még en - ge - met va - la - ki?

2. A szögedi hid alatt, hid alatt,
 Kifogták a rúzsámat, rúzsámat.
 Három aranygyűrű az ujjába',
 Százszor eszömbe jut egy órába'.

Szeged, Kónya Anna

Bálint, 1928.

28.

Est-haj-na-li csil-lag szé-pen ra-gyog,

Még-is a Koz-ma Mis-ká-ék-nál va-gyok.

De én az-tat nem szé-gyel-lem,

Hogy rö-g-gel köll ha-za-men-nem.

De én az-tat nem te-szöm, ha-za-mögyök, le-fek-szem,

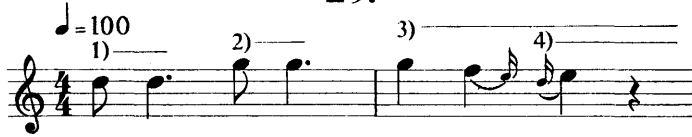

Ki-a-lu-szom magamat szép csen-de-sen.

Tápé, Kozma Mihályné (51) Dobó Lajosné (28)
Áes Károlyné (30) Széll Györgyné

Péczely, 1951.V.

29.

1. A sze - ge - di bí - ró - nak

Jó két lo - vát mon - da - nak.

El - lop - nám az éc - ca - ka,

Hogy - ha rám nem vir - rad - na.

2. Kezd a hajnal hasadni,
Jön két zsoldár vasalni.
Vasalják a kicsi kezemet,
Elvisznek az eggyesbe.

3. Eggyesből a kettesbe,
Kettesből a négyesbe.
Gyere babám váltsál ki,
Ne hagyjál elhervadni!

4. Kiváltalak, ki, ki, ki,
Nem hagylak elhervadni.
Eladom a sárga lakk cipőm,
Kiváltom a szeretőm.

30.

1. Mis - ka bá - csi, Gyur - ka bá - csi,
 Hej, csak a lá - dám hoz - za kend ki,
 Hej, csak a lá - dám hoz - za kend ki!

2. Úgy eldugja kend a gazba,
 Sej, rá ne találjon a gazda,
 Sej, rá ne találjon a gazda!

Tápe, Bodó Mihályné (69)

Péczy, 1952. II.

31.

1. Ká - csa, ká - csa, öz - vegy ká - csa,
 Hej, ki a pár - ját nem ta - lál - ja,
 Hej, ki a pár - ját nem ta - lál - ja.

2. Ha keresi, megtalálja,
 Heje huja, hej, haj, megtalálja,
 Heje huja, hej, haj, megtalálja.

(Torontál)

Kiss Áron, 290.-1.

32.

1. Já - nos bá - csi, Pis - ta bá - csi,

Hej, csak a lá - dám hoz - za kend ki,

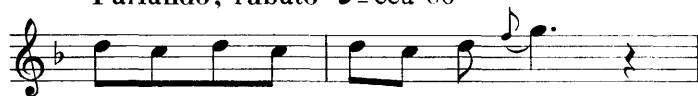

Hej, csak a lá - dám hoz - za kend ki!

2. Százforintos bangó benne,
Hej, ki ne vögye kend belülle
Hej, ki ne vögye kend belülle

33.

Parlando, rubato ♩ = cca 80

2. Pe- dig a jó tá- pa- i nép

Fi - ze-tött mán any- nyi sok pénzt.

Hej de ab- bul híd nem fu- tot- ta,

Csak egy ócs- ka át- já - ró - ra.

1. Tápénak is van egy vize,
Amelynek Tisza a neve.
Itten folyik el alatta,
De minekünk nincs híd rajta.

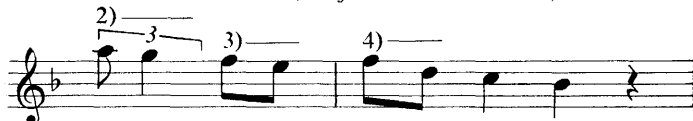
3. Az olaj is főbugyogott,
De nem sok örömet hozott.
Az utainkat széjjeltúrják,
Azután mög se csinálják.

34.

Parlando, rubato ♩ = cca 100

2. Jön a zsan-dár, jön a bi-ró,

Azt sem né-zi, hány a si-ró.

Mind el-vi-szik a bu-zá-mat,

U-tol-só vé-ka ár-pá-mat.

1. Jó volna jól élni,
Soha semmit sem dolgozni!
Pénzért buzát ne kék venni,
Adót se kéne fizetni!

3. A szegedi városháza,
Lovam le van aredálva.
Lovam eszik szénát, zabot,
Én meg zörgetem a láncot.

4. Csörög-börög a vasajtó,
Talán jön a tömlöctartó.
Vizsgálja a fejem alját,
Nem-e tettem alá bicskát.

5. Nem-e tettem alá bicskát,
Nem-e ástam ki a téglát.
Nem-e ástam ki a téglát,
Nem-e mondtam jó éjszakát.

6. Nem tettem én alá bicskát,
Sem nem ástam ki a téglát.
Sem nem ástam ki a téglát,
Sem nem mondtam jó éjszakát.

35.

Parlando, rubato

1. Kon- do - ro - si csár- da mel - lett

E - li - bem áll ki - lenc zsan - dár.

Azt kér - de - zik a - zok túl - lem,

Van - e u - ta - zó le - ve - lem.

2. Benyultam a mellényzsebbe,
 Revolver akadt kezembe.
 Kettőt, hármát fejbe löttem,
 Ez az utolsó levelem!

3. Jaj Istenem, mit csináljak,
 Szaladjak-e, vagy megálljak?
 Ha szaladok, fejbe lünek,
 Ha megállok, megkötöznek.

36.

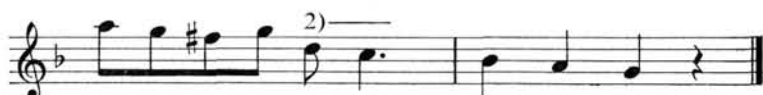
1. Teg- nap jöt- tem Gyu- lá- ról,

Ab-ból az i- de- gen vá- ros- ból.

Meg-ta-nul-tam ben- ne há-rom magyar szót:

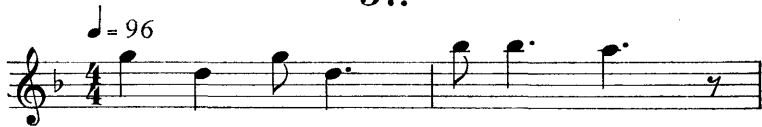

Nyisd ki kis a- ra-nyos az aj- tót.

2. Jaj de soká nyitod ki,
Talán nem is tudod, ki van ideki.
Szúr van a nyakamba, nem irhás suba,
Kis aranyos, maj' megfagyok alatta.

37.

1. Most jöt - tem én Gyu - lá - rul,

Ab - bul az i - de - gen vá - ros - bul.

Meg - ta - nul - tam ben - ne há - rom magyar szót:

Nyisd ki csár - dás kis - an - gya - lom az aj - tót.

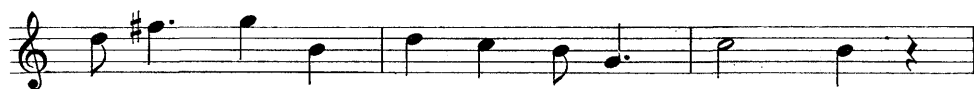
2. Jaj de soká nyitod ki,
Talán nem tudod, hogy kin van ideki.
Szűr van a nyakamba, nem sapka,
Én vagyok egy szabadságos katona.

1. Es - te vi - szik a meny - asz - szony á - gyát,

El - vesz - töt - ték a nyo - szo - nya lá - bát.

Mög - állj, asz - szony, nem fek - szel az ágy - ba,

Még meg nem lössz a nyo - szo - nya lá - ba.

2. Ezt a kislányt csak addig szerettem,
Még a lábáról le nem vöhettem.
De má mostan utat adok néki,
Elmöhetsz már, nem szeret már senki.

3. Cukros zabot adtam a lovamnak,
Jóéjszakát mondtam a babámnak.
Ő is mondott olyan jó éjszakát,
Kedves babám, felejtjük el egymást!

4. Ezt a kislányt viszi a viz, viszi,
Szeretője az ablakból nézi.
Kedves rózsám, ne hagyjá' elvinni,
Gyöngé testöm a halaknak megenni.

1. Szé - les Ti - sza vi - ze,

Kes - keny pal - ló raj - ta.

Ne menj ar - ra ró - zám,

Mert le - e - sel ró - la.

2. Nem esek, nem esek
A Tisza vizébe.
Inkább esek rózsám
Véled szerelembé.

3. Szerelem, szerelem,
Átkozott gyöttelelem.
Mért meg nem termettél
Minden fa tetején?

4. Minden fa tetején,
Diófa tetején,
Hogy szakajtott volna
Minden szegénylegény.

5. Én is szakajtottam,
De elszalajtottam.
Utánna futottam,
De meg nem foghattam.

40.

♩ = 92

1. É - dös - a - nyám, kis ko - rom - ba'

Mér' nem zárt kend ko - por - só - ba.

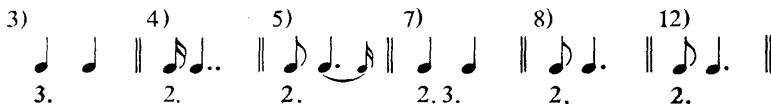
Ko - por - só - ba zárt kend vol - na,

Sej, nem vol - nék mos - tan ka - to - na,

Sej, nem vol - nék mos - tan ka - to - na.

2. Édes volt az anyám teje,
Kesere a más kinyere.
Kesere is, savanya is,
Sej, néha-néha panaszos is,
Sej néha-néha panaszos is.

3. Édösanyám rózsfa fája,
Én volta a legszöbbszága.
De egy betyár leszakajtott,
Sej, kalapjánál elhervasztott,
Sej, kalapjánál elhervasztott.

41.

1. É - dős volt az a - nyám te - je,
 Ke - se - rü a más kö - nye - re
 Ke - se - rü is, sa - va - nyu is,
 Né - ha, né - ha pa - na - szos is.

1) 2) 4) 6a) 6b)
 2 2 2 2 3
 3) 5) 7)
 2 2 2

2. Édősanyám sok, szép szava,
 Kire nem hajtottam soha
 Ráhajtanék, de már késő,
 Esik előttem az eső.

3. Édősanyám is volt neköm,
 Keservessen tartott engöm
 Éjjel süttött, nappal mosott,
 Jaj, de keservessen tartott.

42.

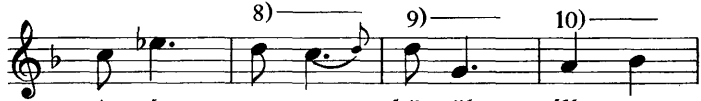
♩ = 96

1. Ku - ty a - ka - pa - rá - si csár - da,

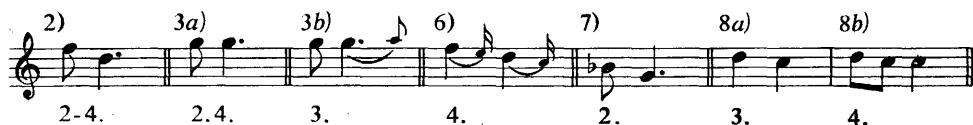
Csen-dőr - rel van kö - rül - áll - va.

A - zért van az kö - rül - áll - va,

Be-tyár mu-lat a csár - dá - ba.

2-4.

2.4.

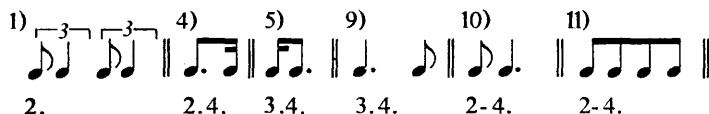
3.

4.

2.

3.

4.

2.

2.4.

3.4.

3.4.

2-4.

2-4.

2. Betyár iszik bent a csapon,
Sír a kislány az ablakon.
Ne sírj kislány olyan nagyon,
Nem ütik a betyárt agyon

3 Ugy ég a tűz, ha tősznek rá,
Én Istenem, mit szántál rám.
Rakok én is, hagy lobogjon,
Sok az irigy, hagy ugasson

4. Irigyeim annyin vannak,
Mint az ebek, úgy ugatnak.
Adok nekik én víg napokat,
Hagy ugassák ki magukat

43.

$\text{♩} = 104$

I - gyál be - tyár, mú - lik a nyár,

Ugy - sem so - ká be - tyár - kods z már.

Le - hul - lott a nyár - fa - le - vél,

Ho - vá lesz a be - tyár, sze - gény.

Domaszék, Nógrádi Ferenc (76)

Paksa, 1967. II.

44.

$\text{♩} = 132$

1) ————— 2)

1. Fecs-kém, fecs-kém, é - des fecs-kém,

3) ————— 4) —————

Vidd el az én le - ve - lecs-kém!

5) —————

Vidd el e-gész Dél-A-me-ri-ká-ba,

Tedd a ba-bám ab-la - ká - ba!

1)   2)   3)   4)   5)

2. Ha kérdezi, honnan jöttél,
Kinek a postása löttél,
Mondd meg, hogy egy bús, árva szívnek,
A te régi szeretődnek.

45.

1. Er - re gye - re, a - mő - re én,

Majd meg - tu - dod, hol la - kom én.

Er - re gye - re csak, majd megcsókol - lak,

Ugy - is tud - ják, hogy az e - nyém vagy.

2. Faggyu gyertyát égetök én,
Barna kislányt szeretök én.
Erre gyere csak, majd megcsókollak,
Ugyis tudják, hogy az enyém vagy.

3. Erre gyere, ne menj arra,
Leszakad a Tisza partja.
Refr.

4. Engem szeress, ne anyádat,
Én vettem a szép ruhádat.
Refr.

Szőreg, Ökrös Mihályné Kovács Margit (47)

Ökrös, 1947.

46.

1. Fagy- gyu gyer- tyát é - ge - tek én,

Sző- ke le- gényt sze - re - tek én

Er-re gye-re csak, majd megsókollak,

Úgy is tud - ják, hogy az e-nyém vagy

2. Erre gyere, amerre én,
Úgy tudod meg, hol lakok én.
Refr.
3. Engem szeress, ne anyádat,
Én csókolom meg a szádat.
Refr

Szeged, lányok

Bartók, 1906. VIII.

47.

$\text{♩} = 132$

É - des - a - nyám, de víg vol - tam ez - e - lőtt,

Még a ró - zám el - járt a ka - pum e - lőtt.

De már mos - tan majd meg - öl a bu - bá - nat,

Kit sze - ret - tem, el - vit - ték ka - to - ná - nak.

Tápé, Biacsi Mihály (73)

Sárosi, 1959. V.

48.

Parlando, rubato ♩ = cca 80

2. - Nem le - het, ga - lam - bom,

Nem le - het, an - gya - lom.

A - la - csony a la - dik or - ra.

Á - tal - megy a szo - tyé raj - ta.

1. 3. 6.

4.

5.

7.

1. 3. 6.

4.

5.

7.

1. 3. 6.

5.

7.

1. 3. 4. 6.

5. 7.

6.

5. 7.

6.

1. -Ej révészek, révészek,
Jó lelkü révészek!
Vigyetek által a vizen,

3. – Ej révészek, révészek,
Jó lelkü révészek!
Vigyetek átal a vizen,
Vigyetek átal a vizen!
4. Van egy acskó nagy aranyam,
Azt is néktek odajadom.
Vigyetek átal a vizen,
Vigyetek átal a vizen!
5. – Nem lehet galambom,
Nem lehet angyalom.
Alacsony a ladik orra,
Átal megy a szotyé rajta.
6. – Hej révészek, révészek,
Jó lelkü révészek,
Vigyetek átal a vizen!
Van egy kőkény szemü, barna lányom,
Azt is néktek odajadom.
7. – Mindjárt galambom,
Mindjárt angyalom.
Magas lett a ladik orra,
Nem megy át a szotyé rajta.

Egyházaskér, Igrizsán Pál (70)

Paksa, 1968. X.

49.

Ó fé-nyes - sé - ges szép haj - nal,
Kit így kö - szön - tött az an - gyal,
Üd - vöz - légy, tel - jes ma - laszt - tal!

Tápé, Török Ferencné Molnár Viktor (71)

Rajeczky, 1954.

50.

Parlando $\text{♩} = \text{cca } 80$

1) ————— 2) —————
1. —Ré - vé - szek, ré - vé - szek,
3) ————— 4) ————— (o) 5)
Jó - szí - vű ré - vé - szek,
6) ————— 7) (↑) (↑) 8) (o)
Vi - gye - tek á - tal a Ti - szán,
9) ————— 10) —————
Túl a Ti-szán, túl a Ti-szán!

1a) 1b) 3a) 3b) 4) 5) 6)
2.4. 3. 2.4. 3. 3. 3. 2.4.
7) 8) 9a) 9b) 2) 10)
3. 2. 2.4. 3. 2.4. 2.4.

2. —Nem lehet galambom,
Nem lehet angyalom,
Alacsony a csajkám óra,
Gyün a nagy had, becsap rajta.
3. —Van egy zsák aranyom,
Mög egy szép leányom,
Azt is neked adom.
Vigyetek által a Tiszán,
Tul a Tiszán, túl a Dunán.

4. —Nem lehet galambom,
Nem lehet angyalom.
Alacsony a csajkám óra,
Gyün a nagy had, becsap rajta.

51.

Parlando ♩ = cca 92

1. - Ré - vé - szök, ré - vé - szök,

Szép ne - vü jem - bö - rök,

Vi - gye - tek á - tal a vi - zön,

Vi - gye - tők á - tal a ré - vön!

2. - Nem lehet, angyalom,
 Nem lehet, galambom.
 Nagy a Tisza vize árja,
 Kisodor a ladikából.

52.

Ko-vács Jan - csi i - szik most,
 Né - ki é - ne - kel - jünk most.
 Le, le, le fe - né - kig!
 Most 1 - vott ő ked - vé - re,
 Vál - jék e - gész - sé - gé - re!

Szőreg, legények

Ökrös, 1948.

53.

1. Men - jünk mi is Bet - le - hem - be,

Részt ven - ni ja nagy ö - röm - be!

Me - lyet meny - nye - i a - tyánk

Á - rasz - tott az éj - jel ránk.

2. Im itt van az istállóba,
Fekszik Jézus a jászolba,
Egy kis mécs világáná',
Ő jis szebb az angyalná'.

3. Gyermek is örömtelve
Sietnek ma Betlehembe.
Ma született kisednek
Ajándékot vigyenek.

4. Egyik tejet, másik vajat,
A harmadik sajtot hozott,
Emez egy kosár almát,
Egy koszorús báránykát.

54.

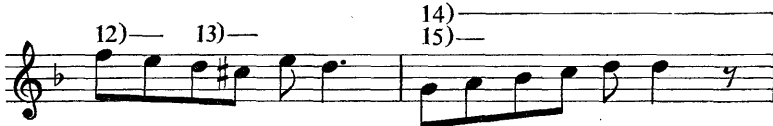
Parlando $\text{♩} = \text{cca } 112$

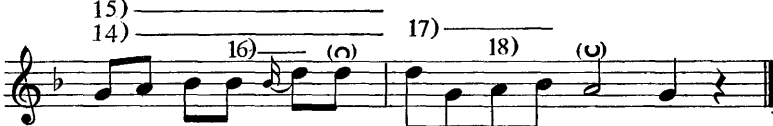
1. Szó-gá-tam, szó-gá-tam Ma-ros kút-ja mel - lett,

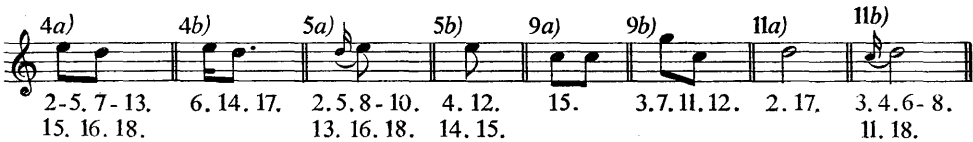
Csi-kó-kat ő - riz-tem Drá-va vi-ze mel - lett.

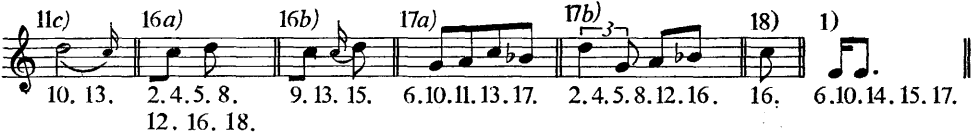
Lo-vam megkö-töttem ve-nye-ge á - gá - ba,

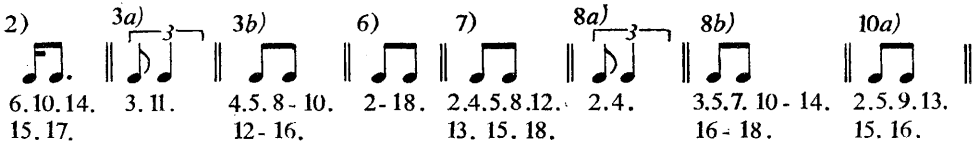
Én meg le - he - ver-tem lo-vam ár-nyé - ká - ba.

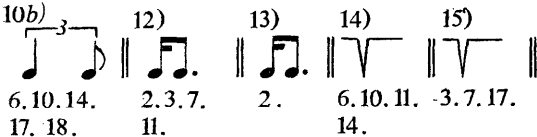
2-5. 7-13. 6. 14. 17. 2. 5. 8-10. 4. 12. 15. 3. 7. 11. 12. 2. 17. 3. 4. 6-8. 15. 16. 18. 13. 16. 18. 14. 15. 11. 18.

10. 13. 2. 4. 5. 8. 9. 13. 15. 6. 10. 11. 13. 17. 2. 4. 5. 8. 12. 16. 16. 6. 10. 14. 15. 17. 12. 16. 18.

6. 10. 14. 3. 11. 4. 5. 8-10. 2-18. 2. 4. 5. 8. 12. 2. 4. 3. 5. 7. 10-14. 2. 5. 9. 13. 15. 17. 12-16. 13. 15. 18. 16-18. 15. 16.

6. 10. 14. 2. 3. 7. 2. 6. 10. 11. 3. 7. 17. 17. 18. 11. 14.

2. Mérges sárkán kigyó bújt a gelebömbé,
Vedd ki kedves apám, vedd ki hát belőle.
Szívem szoringatja, piros vérem szíjja,
Gyenge derekamat kétfelé hasíjja.

3. – Inkább megleszek én egy szép fiam nélkül,
Egy szép fiam nélkül, mind fél karom nélkül.
Eredj el anyádhoz, majd talán kiveszi,
Majd talán kiveszi.
4. – Jó estét, jó estét, kedves édesanyám!
– Adjon Isten fiam, hol jársz ilyen későn!
– Szógátam, szógátam Maros kútja mellett,
Csikókat őriztem Dráva vize mellett.
5. Lovam megkötöttem venyege jágába,
Én meg lehevertem lovam árnyékába.
Mérges sárkán kigyó bújt a gelebömbe,
Vedd ki édesanyám, vedd ki hát belőle!
6. Szívem szoringatja, piros vérem szíjja,
Gyöngé derekamat kétfelé szakíjja.
Vödd ki édesanyám, ha ki meröd vönni!
7. – Inkább möglöszök én egy szép fiam nélkül,
Egy szép fiam nélkül, mind fél karom nélkül.
Eredj a bátyádhoz, majd az tán kiveszi,
Majd az tán kiveszi.
8. – Jó estét, jó estét, kedves, édes bátyám!
– Adjon Isten öcsém, hol jársz ilyen későn!
– Szógátam, szógátam Maros kútja mellett,
Csikókat őriztem Dráva vize mellett.
9. Lovam megkötöttem venyege jágába,
Én meg lehevertem lovam árnyékába.
Mérges sárkán kigyó bújt a gelebömbe,
Vedd ki kedves bátyám, vedd ki hát belőle.
10. Szívem szoringatja, piros vérem szíjja,
Gyöngé derekamat kétfelé szakíjja.
Vödd ki kedves bátyám, ha ki meröd venni!
11. – Inkább megleszek én egy szép öcsém nélkül,
Egy szép öcsém nélkül, mind fél karom nélkül.
Eredj a nénédhez, majd az tán kiveszi,
Majd az tán kiveszi.
12. – Jó estét, jó estét, kedves, édes néném!
– Adjon Isten öcsém, hol jársz ilyen későn!
– Szógátam, szógátam Maros kútja mellett,
Csikókat őriztem Dráva vize mellett.

13. Lovam megkötöttem venyege ágába,
Én meg lehevtem lovam árnyékába.
Mérges sárkán kigyó bújt a gelebömbe,
Vödd ki kedves néném, vödd ki hát belőle.
14. Szívem szoringatja, piros vérem szijja,
Gyöngé derekamat kétfelé szakijja.
–Inkább megleszek én egy szép öcsém nélkül,
Mind fél karom nélkül.
15. Eredj a rózsádhon, majd az tán kiveszi,
Majd az tán kivöszzi, majd az tán kivöszzi!
–Jó estét, jó estét, kedves, édes rózsám,
–Adjon Isten rózsám, hol jársz ilyen későn.
16. Lovam megkötöttem venyege ágába,
Én meg lehevtem lovam árnyékába.
Mérges sárkán kigyó bújt a gelebömbe,
Vedd ki kedves rúzsám, vedd ki hát belőle.
17. Szívem szoringatja, piros vérem szíjja,
Gyöngé derekamat kétfelé szakijja.
Vödd ki édes rúzsám, ha ki meröd vönni!
18. Nyól a belebibe, veszi ki belőle,
Az ajtóhoz vágja, hull a pénz belőle.
–Szedd föl kedves rúzsám, maj' jó lesz ez nekünk,
Jövő esztendőre, ha összekerülünk.

55.

Parlando

1. Buj-do-sik a be-tyár er-dő...

2. Szegény apám, s anyám javamat akarták,
Hanem mint rossz gyermek nem áltott a szóra.

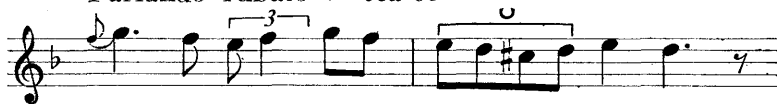
.....

3. Amerre én járok, zeng az egész tájék,
Ugyan bolond volnék, ha utánnad járnék.
Jártam is, járok is, nem a szépségedért,
Hanem apád, anyád szivességéért.

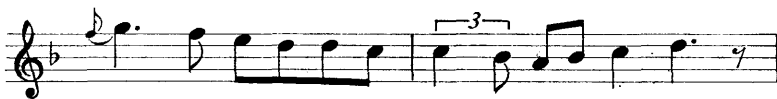
Szeged, idősebb férfi

Bartók, 1906.VIII.

56.

Parlando-rubato $\text{♩} = \text{cca } 66$

Lát-tam a ró-zsá-mat az a-ra-di vár-ba,

Tól-ta a ta-lics-kát tér-dig é-rő sár-ba'.

Lát-tam az é-le-tét, nem i-gen gyönyö-rű,

A két fü-le tö-vén bal-la-gott a te-tű.

Szeged-Móraváros, Stumpf Imréné Szélpál Piroska (67)

Paulovics, 1964.

57.

Parlando $\text{♩} = 116$

1. Er - dő - be la - kok én,

Ke - resz föl an - gya - lom!

Csak a pa - tak vi - ze

Su - ho - gá - sát hal - lom.

2. – Jó estét, szép rózsám!
 Mi bajod érkezett?
 Talán a vacsorád
 Nem jó' izeledett?

3. – A vacsorám ahhó'
 Izeledett volna,
 Bánatos szívemet
 Százfelé hasijja.

6. – Sajnáltalak rózsám,
 Mikor megcsaltalak,
 De hát a jó Isten
 Viselje gondodat.

4. – Hoztam egy kulacs bort,
 Igyá' hát belőle,
 Bánatos szivedet
 Vigasztald meg tőle!

5. – Nem kell a te borod,
 Csak iszogasd magad,
 Ha nem sajnáltad a
 Szép nagylányságomat.

58.

Parlando, rubato $\text{♩} = \text{cca } 104$

1. Hal - lot - ták - e hí - rit

Cson - go - rád me - gyé - nek,

Van - e ben - ne lé - lek,

a Csil - la - gi bör - tön - be?

2. Dehogy nem hallottam,
Szenvedtem is benne.
Verje meg az Isten,
Ki felépítette!

3. Ne csudálkozzatok,
Hogy ily sárga vagyok,
Kilenc esztendeje,
Mióta rab vagyok.

6. Ha kérdi, hol vagyok,
Mondd meg, hogy rab vagyok,
A szegedi fegyház
Fala közt hervadok.

4. a Tizediket töltöm a
Csillagi börtönbe.
Elromlott a szemem
A nagy sötétségbe'.

5. Szállj el fecském, szállj el
Szegeden keresztül!
Szállj le a rózsámhoz,
Maga van egyedül!

59.

2. Azt se tud-ja gaz - da, mő-re men - jünk,

Még-is sür-get . . . . hogy si- es- sünk.

E- redj paj-tás, nézd meg hogy va- ló - e,

Bát-ran o - da u - gye mö- he-tünk- e.

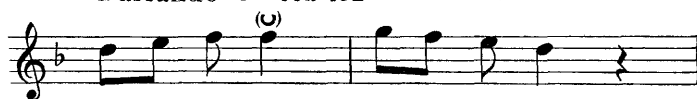

1. Szaporán keljetök föl bojtárok,
Az angyal szavából hallottátok,
Údyözítőt még ma láttok,
Ha feljöttök, hiven imádjátok.

3. Bizonyal ott voltam, mög is néztem,
Beköszöntöttem, hogy oda értem.
Ott fekszik a Jézus a jászolban,
Be vagyon takarva posztócskába.

4. Már most ajándékokat készítsünk,
Kitől mi telhető, majd elvigyük.
Tegyünk egy kosárba .. almácskát,
Azzal tartsuk jól az édesanyját!
Te fogjál meg pajtás, egy gidácskát,
Én meg fogok majd egy kis báránykát.

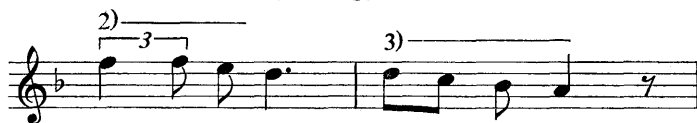
60.

Parlando $\text{♩} = \text{cca } 152$

1. El-ér-kez-tünk e szent hely-re,

A szo-mo-rú, gyá-szos kett-be,

Vi-gasz-ta-lást itt nem ve-szünk,

Köny-nyes szömmel visz-sza-me-nyünk.

2. Mer' a holtak nem szólhatnak,
 Bánatokba' nem mondhatják,
 Csak, hogy örök nyugalmat
 Adjál minden megholtaknak.

3. Ó siralom, ó fájdalom,
 Hogy a holtakról kell szólnom.
 De nem tudjuk, mőre vannak,
 Hogy a holtak hun kinlődnak.

4. Most tehát, kik ide jöttünk,
 Körösztfád előtt könyörgünk:
 ¶Mondja mindnyájunknak nyelve,
 Dicsértessék Jézus neve !:¶

61.

Nap-ja-fo-gyott ö-reg, e-rős,dús fi-a-tal,
 Vár mind-e-gyi-kök-re a gyá-szos ra-va-tal.
 Fi-a-tal meg-hal-hat, ö-reg-nek hal-ni kell,
 Áll-jon bár szem-ben a vi-lág fej-del-mi-vel.

Tápé, Kis Sándor Örzse (67)

Rajeczky, 1954.

62.

Parlando

1. Búj-do-sik az ár-va ma-dár,
 Min-dön er-dő-szé-lön le-száll,
 El-vesz-tött pár-ját si-rat-ja,
 E-gész er-dőt ősz-sze-jár-ja.

2. Villásfarkú, vidám fecske,
 Fehér lábú kis mönyecske.
 Fehér lábát mosogatja,
 Hideg a víz, nem állhatja.

Tápé, Nagy Mihályné Nagy Anna (65)

Waldmann, 1949. IX.

63.

Jobb ez a gaz - da, mint a má - sik volt,

Mert ez a gaz - da asz-talt te - ri - tett,

De az a má - sik bo - tot ké - szi - tett.

Szóreg

Ökrös, kb. 1946-49.

64.

Új - esz - ten - dő nap - ján ti - zen - két ó - ra,

Szé - csi Jós - ka ké - szül a Ma - da - rász - ba.

Föl - húz - za ja se - tét posz - tó ru - háj - ját.

A lá - bá - ra rán - cos - szá - rú csiz - má - ját.

Mórahalom, Farkas Antal (65)

Paksa, 1967. II.

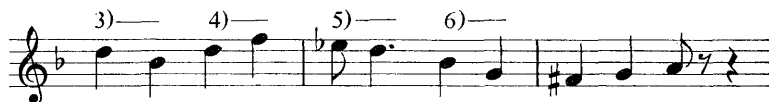
65.

1. E - zer-nyócszáznyócvan-ha - to - dik év - be

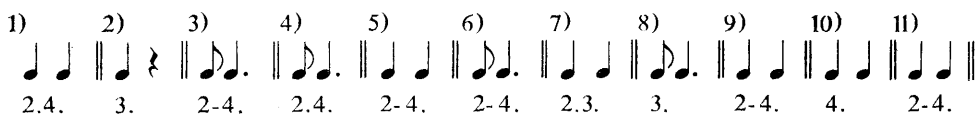
Mi tör-tént a ró-ku-si szű - rús-kert - be.

Far - kas Jul - csa fel - ál - lott az asz - tag - ra .

E - gye - ne - sen be - le - e - sett a dob - ba .

2. Várjál Julcsa, majd szólok a gépésznek,
Pista bácsi, állíjja meg a gépet!
Mire az a nagy masina megállott,
Farkas Julcsa izzé-porrá zúzódott.

3. Jertek lányok, öltöztessük fehérbe,
Vigyük el a zsidó orvos elébe!
Zsidó orvos elfordul és azt mondja,
Ennek csak a jó Isten az orvossa.

4. Farkasékná' begyulladt a mécsvilág,
Talán bizon Farkas Julcsát virrasztják.
Virrassza jajt három fehér vadgalamb,
Negyediknek érte szívem meghasad.

66.

Szűk uj-ja van, szűk uj-ja van a köd-mön- nek,
 Ke- rek al - ja a pön- döl - nek.
 Csa- va - rín - tom, fa - csa - rín - tom,
 Majd a fe - jed - re bo - rí - tom.

Tápé, Révész Józsefné (68)

Péczeley, 1951. V.

67.

$\text{♩} = 144$

Szü- le - tett szűz le - ány - tól,
 Kis Jé - zus Má - ri - á - tól
 Bet - le - hem vá - ros - sá - ba,
 Ron - gyos is - tál - lócs - ká - ba.
 Ez éj - jel, éj - fél - ben,
 Ez éj - jel, éj - fél - ben.

Tápé, Török Ferencné Molnár Viktor (71)

Rajeczky, 1954.

68.

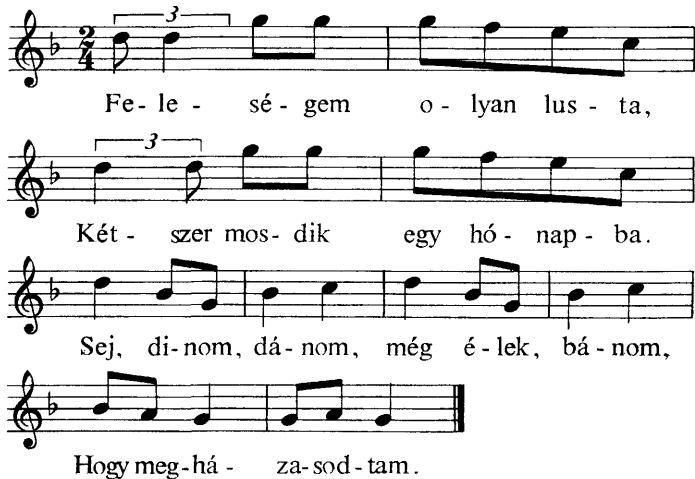
1. El - vit - te a víz a szap - pant,
U - tá - na küld - ték a kap - pant.
Míg a kap - pan szál - lott, a szappan el - á - zott
A fo - lyó - ba.

2. Megy a kislány a folyóba,
Fehér lábát mosogatja.
Fehér lábát mossa, térdig szappanozza
A folyóba.

Szőreg, Ökrös Mihály (58)

Ökrös, 1946.

69.

Fe - le - sé - gem o - lyan lus - ta,
Két - szer mos - dik egy hó - nap - ba.
Sej, di - nom, dá - nom, még é - lek, bá - nom,
Hogy meg - há - za - sod - tam.

Tápé, Nagy Mihályné Nagy Anna (68)

Péczely, 1952.

70.

$\text{♩} = 132$

1. Mély a Ti- szá - nak a szé - le,
De még mé - lyebb a kö - ze - pe.
Sző - ke, bar - na kis - lány ke - rül - ge - ti,
Ál - tal a - kar raj - ta men - ni

1)
4.

2. Által akar rajta menni,
Bazsarózsát szakajtani.
Rózsa, rózsza, rózsza, ne nyíladozz,
Engem babám ne várákózz!
3. Mert ha énrám várákózol,
Soha meg nem házasodol.
Gyöngve vagy babám a házasságra,
Kis székön mégy föl az ágyra
4. Kis széköt töszöl a lábad alá,
Úgy mászol a dunna alá.
Dunna, dunna, dunna, csipkés dunna,
Ketten férünk el alatta.

71.

$\text{♩} = 152$

(Dudán)

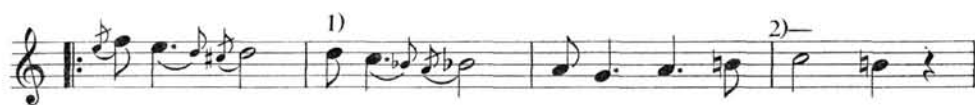
simile al fine

1. Es-te van már es - te, tiz - re jár az ó - ra,

Min-den el - a - dó lány ké - szül a fo - nó - ba.

Sze-gény Szűcs Ma-ris is el-in - dul ma - gá - ba,

De a csil - la-gos ég be-bo - rult már rá - ja.

2. Beborult, beborult, be is sötétedett,
Szegény Szűcs Mariska el is keseredett.
Ha nem szeretnék, föl sem keresnék,
Ezt a hosszú utcát nem gázolnám érted.

Szõreg, asszony

Vikár, Bartók

73.

1. Pász-to-rok, kik nyáj- nál szün- te- len vi- gyáz- tok,

Oly hírt mon-dok nék- tek, me - lyet majd cso - dál - tok.

Mes- si - ás szü- le - tett, ti ör- ven - dez - ze - tek,

Meg - lás - sá - tok.

2. Nem messze pajtába, rongyos istállóba,
Betlehembe' nyugszik, barmok közt, jászolyban.
Tehát siessetek, jönni ne késsetek
Hamarjába!

3. Gyorsan a pásztorok elhagyják nyájukat,
És a nyakukba kötik tarisznyájukat.
Sietnek örömmel, meglássák víg szívvel
Királyukat.

74.

Nek köll né - köm Tü - ri - né,
Csak a Tü - ri lá - nya,
Tűz - re tö - szöm Tü - ri - nét,
Ká - sa fő - zök ná - la.

Tápé, Domonkos Mátyás (75)

Péczy, 1952. II.

75.

$\text{♩} = 88$
Jé - zus is a jó bort sze - re - ti,
Pis - ta fi - át mel - lé ül - te - ti.
Pis - ta i - szik, Jan - csi ö - rül, hogy a sor majd ú - rá ke - rül,
Ká - na meny - nyeg - ző - ben.

Ásotthalom, Farkas Józsefné Kása Erzsébet (62)

Paksa, 1967. VI.

76.

$\text{♩} = 70$

1. Az i - gaz Mes - si - ás már el - jött,
 Sok - fé - le cso - dá - kat ér - tünk tett:
 A vi - zet is bor - rá tet - te, a nász - né - pet ven - dé - gel - te,
 Ká - nán mennyeg - ző - ben.

2. Nagy lakodalmat ők kezdének,
 Jézust is elhívták vendégnek.
 Őt követik tanítványa, mint a tyúk a fiai
 Kánán mennyegzőben.
3. Az első tál ételt felhozták,
 Jézust azzal meg is kínálták.
 Tetszett mindenben az étel, csak a borban van a vétek
 Kánán mennyegzőben.
4. Jézus anyja hogy ezt meglátta,
 Fogatkozásunkat megszánta,
 Fiam – mondja – borunk sincsen, azért táncra kedvünk sincsen
 Kánán mennyegzőben.
5. Jézus hogy vígasságot tenne,
 Szent anyja kérése meglenne,
 Parancsolá meríteni, kútból hat vödört tölteni
 Kánán mennyegzőben.
6. A szolgák frissen segítének,
 Kútból hat vödört megtöltének.
 Jézus borra változtatja, első csodáját mutatja,
 Kánán mennyegzőben.

7. Bort adák a násznagy kezébe,
Hogy adja a vendégek elébe.
Násznagy a bort megkostolja, mindjárt vőlegényt szólítja
Kánán mennyegzőben.
8. – Minden ember – úgymond – elsőbe
Jó bort ad a vendég elébe,
De te addig jót tartottad, az alávalót kiadtad
Kánán mennyegzőben.
9. Péter társaival vígan van,
Köszönti poharát Andrásra,
Meg sem pödri a bajuszát, föl-alá torkán szakálát
Kánán mennyegzőben.
10. Mátyás a poharát vigyázva
Soká került, nehezen várja,
Jakab elől el-elkapja, szomjas torkára fölhajtja
Kánán mennyegzőben.
11. Zakariás midőn ezt látta,
Hogy ötet senki sem kínálja,
Kapja kancsót, háladásért csak iszik a vőlegényért
Kánán mennyegzőben.
12. Simon Berta lányának mondja:
– Tölts kulacsot, jó lesz holnapra,
Mert a jó bor hamar elfogy, jó lenne holnap csak egy korty,
Kánán mennyegzőben.
13. Elment a Szűz Mária haza,
Elment Szent Fia is utánna.
Gyerünk mi is hát utánna, ott vígadjunk mennyországba
Kánán mennyegzőben.
14. A muzsikusok megérkeztek,
A vendégek kedvére tettek.
Úgy megforgatták Magdolnát, mind elszórta a ruháját
Kánán mennyegzőben.
15. Dicsértessék Jézus szent neve,
És a Szűz Mária fönt mennyben,
Itt és a magas egekben, most és mindörökké amen
Kánán mennyegzőben.

77.

Meg-szü-le-tett a rég - várt Mes-si - ás,

Ki t ne-künk jö-ven-dölt I - zsa - i - ás,

Bet - le - he - men kí - vül egy paj - tá - ban

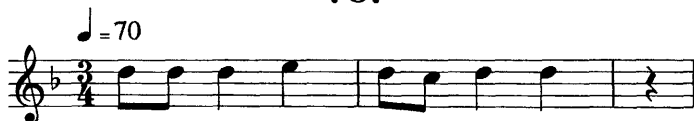
Fek-szik és ott nyug - szik a pó - lyá - ban.

Tápé, Kis Sándor Örzse (67)

Rajeczky, 1954.

78.

1. Bet- le- hem kis vá- ros- ká - nál

Csil- la - gos ég vi- lá- gá- nál

Fi - ú - is - ten em- ber lett,

Mint kis gyer- mek szü - le - tett.

2. Őtet hivták Jézuskának, Édesanyját Máriának, Ki pólyába takarta, Befektette jászolba.	4. Egyszerre csak napkeletről Ragyogós szép csillag kelt föl, És elindult nyugatra, Három király utána.
3. Az angyalok fenn az égen Mennyei nagy fényességben Dalolják az éneket, Jézuskához sietek.	5. Megtalálták kis Jézuskát, Üdvözölték Szűz Máriát, Ajándékot adtak át, Aranyat, tömjént, mirhát.
6. Jézus később növekedett, Napról napra okosabb lett, Tanította ott folyvást A keresztény szent vallást.	

79.

Rubato

Ó e - gek, sír - ja - tok, kő - szik - lák nyíl - ja - tok,
 Si - ral - mim lás - sa - tok, kín - ja - im szán - já - tok,
 Ne - kem, Má - ri - á - nak, szo - mo - rú a - nyá - nak.

Tápé, Török Ferencné Molnár Viktor (71)

Rajeczky, 1954.

80.

Áldj meg min - ket Jé - zus, kik itt egy - be - gyűl - tünk,
 A te ál - dá - sid - ban, ké - rünk, le - gyen ré - szünk!
 A - jén - dé - ki - dat bő - ven kö - zöld ve - lünk.
 Ne hagyj min - ket, hi - ve - i - det
 Szent - ség nél - kül vi - lág - ból ki - múl - ni!

Tápé, Török Ferencné Molnár Viktor (71)

Rajeczky, 1954.

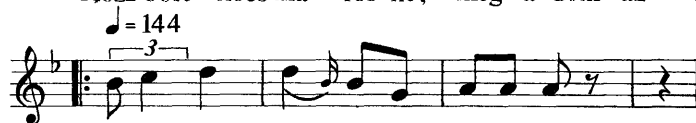
81.

Hozz bort kocs-má-ros-né, meg-a-dom az á - rát,

Hozz bort kocs-má-ros-né, meg-a-dom az á - rát!

Ha jén meg nem a-dom, i-haj-ja,

Meg-ad-ja ga-lam-bom, csu-haj-ja.
va-la-ha.

Tápé, Molnár Ferenc (58)

Péczely, 1951. V

82.

$\text{♩} = 104$

Csö - pö - rög az e - ső, nem a - kar el - áll - ni,

Ez a bar - na kis - lány i - ha - ha - ha

Ve - lem a - kar hál - ni va - la - ha.

Tápe, Domokos Ferencné (64)

Sárosi, 1959. VIII.

83.

$\text{♩} = 84$

1. Szé - les a Du - na, kes - keny a part - ja,

Nincs o - lyan le - gény, ki át - u - gor - ja.

Jut - ka Pis - ta át - ug - rot - ta, kis csiz - má - ját be - szá - roz - ta,

Ez ám a le - gény.

2. Leteszi szűrét az Ilka mellé,
 Lehajtja fejét az Ilka mellé.
 Az Ilka meg jár utána, selyem kendőt hány utána,
 Ez ám a legény.

Szöreg, Ökrös Mihályné Kovács Margit (47)

Ökrös, 1947.

84.

1. Meg-dög-lött a bí-ró lo-va,

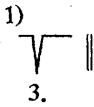
Nyúz-za meg a bí-ró ma-ga.

Dá-lé, du-dá-lé, há te tud-nál-é

Áll-ván pi-sál-ni? –Nem.

3.

2. Bőre jó lesz majd bundának
A bíró híres fiának.
Refr.

3. A bele meg pántlikának,
A bíró híres lányának.
Refr.

Tápé, Nagy Mihályné Nagy Anna (68)

Péczely, 1952. II.

85.

♩ = 100

El-vön-ném én a ken' lá-nyát, a bar - nát,
 Nem do - log - ra ne - vel - te ken' a lá - nyát.
 De én - né - kőm do - log - ra kő az asz - szony,
 A ken' lá - nya fő - pi - rul - na a na - pon.

Szeged, Varga Anna

Bálint, 1926.

86.

I. Hajtsd ki ba-bám az ök - rő - ket, úgy mondom,
 Le - gel - tesd meg sze - gé - nye - ket, úgy mondom.
 A ti - los - ba ne hajtsd ő - ket,
 Mert el - ve - szik a szű - rő - det, úgy mondom.

2. –Ha elveszik a szűrődet, úgy mondom,
 Mivel takarsz be engemet, úgy mondom.
 –Van még nekőm írhas subám,
 Kivel betakarlak babám, úgy mondom.

Szőreg, Terhes Ferencné Horesnyi Etel (47)

Ökrös, 1947.

87.

$\text{♩} = 80$

1. Kir - je, kir - je, kis de - döcs - ke,
 Bet - le - he - mi her - ce - göcs - ke.
 Hogy mi - ér - tünk sok jót töt - té',
 A po - kol - tu' mög - men - töt - té'.

2. Jézus ágyán nincsen paplan,
 Jaj de fázik az ártatlan.
 Hogy is löhetne bundájja,
 Eveszött a báránkájja.

Szeged, Szakáll Veron (kb. 50)

Bálint, 1926.

1. Ka - rá - csony - nak éc - ca - ká - ján,

Jé - zus szü - le - té - se nap - ján

Ö - rül - je - tők, ör - vend - je - tők,

A kis Jé - zus meg - szü - le - tött.

2. A kis Jézus arany alma,
Boldogságos Szűz az anyja.
Lábaival ringáztatja,
Két kezével ápolgatja.

3. Aludj, aludj, én kisedem,
Aludj, aludj, én kisedem!
Nem királyné a te anyád,
Szolgálóból löttem dajkád.

4. Nincs a Jézus ágyán paplan,
Juj de fázik az ártatlan.
Takargatja édesanyja
Dirib-darab posztócskába.

5. Nincs a Jézusnak bundája,
Posztóba van bepólyázva.
Eveszött a báránycája,
Miből lőtt volna bundája.

6. Ó te dudás, mit szundikálsz,
Fényes az ég, nem kő' lámpás!
Verjed, verjed a citerát,
Zengj Jézusnak egy-két nótát!

Tápé, Nyinkó Mihályné Kószó (Palika) Erzsébet (48),
Török Ferencné Molnár Viktor (59)

Elekfi, 1942.

89.

$\text{♩} = 96$

Bár - csak ré - gen fel - éb - red - tem vol - na,
 Ju - ha - i - mat le - gel - tet - tem vol - na!
 A ke - gye - lem szent for - rá - sán meg - úsz - tat - tam vol - na,
 Üd - vös - ség - nek ten - ge - ré - ben meg - úsz - tat - tam vol - na.

Tápé, Engi Józsefné (65)

Péczy, 1951. VI.

90.

$\text{♩} = 112$

Az o - lá - jok, az o - lá - jok fa ci - pő - be jár - nak,
 A - zok é - lik vi - lá - gu - kat, a - kik ket - ten hál - nak.
 Lám én sze - gény susz - ter le - gény, csak e - gye - dül há - lok.
 Ti - pe - ge - tők, ta - po - ga - tok, csak fa - lat ta - ná - lok.

Domaszék, Pintér József (71)

Paksa, 1967. IV.

92.

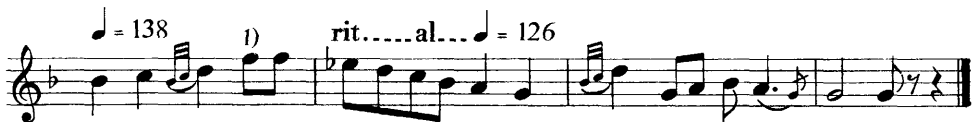
1. Zöld er - dő - be', zöld me - ző - be' sé - tál - gat egy pá - va.

Kék a lá - ba, zöld a szár - nya, sej, de a - ranyos a há - ta.

Hítt en - gem is u - ti - társ - nak, hogy menjek el vé - le,

Al - só - vá - ro - son nincsen olyan kislány, sej, a - ki nekem ké - ne.

2. Anyám, anyám, édesanyám, elmék az erdőbe,
 Felkeresem azt a pávát, sej, de megkérdezem tőle,
 Nem látta-e a kedvesem abba az erdőbe,
 Kiért fáj a, fáj a gyenge szívem, sej, meg is halok érte.

93.

Szeged

Péczely, 1949.

94.

E- lőt- tünk tün- dök- lik Jé- zus ke- reszt- je,
 Mely- re Meg - vá - lónk fel van fe- szit- ve.
 1) Nem lát - tam oly szép gyü- mölcs- fát,
 Raj- ta Jé- zus ki - bim- bód- zott,
 2) Mint Krisz - tus - nak ke- reszt- fá - ját.
 Pi - ros vér - rel ki - vi - rág - zott.

1) 2)

Zákányszék, [Tápé,] búcsúsok

Rajeczky, 1954,

95.

Parlando $\text{♩} = \text{cca } 92$

E - lőt - tünk tün - dök - lik Jé - zus kö - röszt - je,
 Mely - re füg - gesz - te - tött meg - vál - tó tes - te.
 Nem a' biz a, mert kút - gém - fa, ó Má - ri - a.

Tápi, Nyinkó Mihályné Terhes Erzsébet (65)

Sárosi, 1959. VIII.

96.

Egy szem bú - za, két szem bú - za, ku - ko - ri - ca szár,
 Jaj de szép a, jaj de szép a kis al - győ - i lány.
 Kö - rös - kö - rül szal - la - gos a kö - tő - je,
 Rá sem néz a mász - szál - lá - si le - gény - re.

Algyő, Kovács Mária (31)

Péczy, 1956.

97.

Áldj meg min- ket, A - tya - is - ten,
 Áldj meg min- ket, Fi - ú - is - ten,
 Áldj meg, Szent-lé - lek Úr - is - ten,
 Há-rom sze-mély - ben egy Is - ten.

Tápe, Török Ferencné Molnár Viktor (71)

Rajeczky, 1954.

98.

Poco rubato $\text{♩} = \text{cca } 120$

Di - esér - tes - sék a ma szü - le - ten - dő kis - ded Jé - zus,
 Ál - das - sék, ma - gasz - tal - tas - sék Meg - vál - tó Úr Krisz - tus.
 Giusto $\text{♩} = 108$
 Ki - ri - je e - lej - szon, Krisz - te e - lej - szon,
 Kis - ded Jé - zus . . . né - pe ö - röm - é - ne - ket zeng né - ked,
 Ké - rünk té - ged, hall - gass meg

Tápe, Bodó Mihályné (66)

Péczy, 1952. II.

99.

Már mi-ná - lunk a vi-rá - gok mind el-her-vad- tak,

A mir-va is, a ve-tés is jó-val biz-tat- nak.

Élj, élj, Szent An - tal, so - ká - ig élj,

Is-ten tart - son bol-do-gít - son szent or-szá-gá - ban.

Tömörkény, Ambrus Sándor (24)

Járdányi, 1952. II.

100.

Szent And - rás vi - szi hárs - fá - ját,

É - dös - de - dön ve - rö - ge - ti ked - ves nó - tá - ját.

Azt ki - vá - nom szí - ve - sen, hogy az Is - ten él - tes - se,
Re - mé - lem, hogy minden szűz té - ged ó - hajt, tisz - ta Szűz,

Több szá - mos esz - ten - dő - ben is szö - rön - csél - tes - se,
En - ged - je je na - pot ér - ni több esz - ten - dő - be',

Több szá - mos esz - ten - dő - ben is szö - rön - csél - tes - se.
El - töl - te - ni is en - ged - je jó je - gész - ség - ge'.

VI. VI. VII. VIII.

Tápé, Tari Józsefné Ilia Anna (43)
Ács Károlyné Ilia Rozália (33)

Péczely, 1955. VI. 10.

101.

Rubato

A - lá - za - tos kö - nyör - gé - sét hí - ve - id - nek
 Szűz Má - ri - a, hall - gasd meg tisz - te - lő - id - nek.
 Szent ké - ped - nél e - se - de - zünk, szép e - ső - ért zen - ge - de - zünk,
 Légy szó - szó - lónk né - künk.

Tápé, Török Ferencné Molnár Viktor (71)

Rajeczky, 1954..

102.

♩ = 110
 1. Vi - gan zeng - je - tek ci - te - rák, Jé - zus szü - le - tett,
 Har - sog - ja - tok, dob s trom - bi - ták, Is - ten em - ber lett!
 A Szent Szűz, ki őt hoz - ta, és mé - hé - be fo - gad - ta,
 A Gáb - ri - el ark - an - gyal ezt ál - dott - nak mond - ta..

2. Cifra, pompás palotákat íme, megvetett,
 Az istállót választotta, abban született.
 Titóletek nem kincset, csak tiszta szívét s lelkét,
 Kívánja ő megadni az örök életet.

3. Örvend a menny, vígad a föld eljöveteleén,
 Az angyalok, a pásztorok most születésén.
 Glóriát énekelnek, dicsőség az Istennek,
 Békesség legyen a földön a jó embernek!

Kistelek, asszonyok

Mathia, 1952. V..

103.

Parlando $\text{♩} = \text{cca } 160$

1. Jé - zus, min - de - nek Vál - tó - ja,

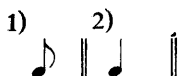
A - tya - is - ten - nek egy fi - a,

Ki, hogy még kez - det sem va - la,

Csu - da - kép - pen szült áz A - nya.

2. Az Atyának fényessége,
 Mindeneknek reménysége,
 Tekints mi könyörgésünkre,
 Segítségedet kérőkre!

Tápié, Nyinkó Mihályné Kószó (Palika) Örzse (69)

Rajeczky, Bálint,
Mezey, 1963.VI.1.

104.

Parlando

1. Ké-szül a meny-or-szág gyászmenyegző-re,

Mert az Is-ten Fi-a megy es-kü-vő-re.

Vál-lán a ke-reszt-fa nász-á-gya,

Kí-sé-rik a ma-gas Gol-go-tá-ra.

2-5.

2. Indul már utánna a zsidó násznép,
El is van készülve harminckét hóhér.
Vőlegény a Jézus, Isten fia,
Szomorú menyasszon Szűz Mária.
3. Mondják Úr Jézusnak Annás főpapnál,
Meglessz a kézfogó nagy Heródesnél.
Pilátus rámondja majd az áldást,
Ő végzi el a gyász búcsúztatást.
4. Megvan az ékes vőlegénybokréta,
Kegyetlen tövisből kötött korona.
Szent kezén van a gyász jeggyűrűje,
A hóhérok láncá és kötele.
5. Vőlegényi köntös, menyegzős ruha,
Föl van öltöztetve csúfos bársonyba.
Föl van ékesítve piros vérrel,
Bűnös ember, meg kell halni érted!

105.

Parlando ♩ = cca 104

1. Mi-cso-da u-tá-la-tos egy ló-nak é-le-te,

Mi-kor mög-ö-reg-szik, nin-csen bö-csü-let-je.

Ü-tik,ve-rik,hajt-ják, a ko-csi-ba fog-ják,

Ci-gá-nyok-nak ad-ják, bo-tok-kal trak-tál-ják.

2. Harminc esztendeig szolgáltam egy gazdát,
Mindég csikó-módon húztam én az igát.
Abrakot nem öttem, mégis öreg löttem,
Kukoricaszár volt legjobb eledelem.

3. Látod édes gazdám, több lovat már ne végy,
Mer' az igen téged nagyonn is károsít.
Jobb neköd a szamár, mer az az ütlegre vár,
Hej, a te neved igazi lócsiszár.

4. Zsidó, te mán engem régen feljegyeztél,
Kóser sábesztendet tartottál fejemnél.
Köteles, szijgyártó, mind kötélre való,
Valamennyi kocsis igazi csavargó.

106.

$\text{♩} = 84$

1. Sír az Is-ten bá-rá-nya, van-e ki őt saj-nál-ja?

Bű- ne- in- ket si- rat- ja, Szűz A-nya így rin-gat- ja,

Áj, áj, áj, Jé- zus a- lud- jál!

1)
2.)

2. Ne sírj én szép galambom, gyenge bimbó harmatom,
Égi méhem rajlépe, ég és föld ékessége.
Ej, ej, ej, csók kell-e vagy tej.

Tápé, Bodó Mihályné (68)

Péczely, 1952. II.17.

107.

1. Ma va-gyon, ma va- gyon

Pi- ros pün- kösd nap- ja,

Hol- nap lösz, hol - nap lösz

A má- so - dik nap - ja.

2. – Mit visztök, mit visztök
Selyöm sátor alatt?
– Lejányokat viszünk
Selyöm sátor alatt.

3. – Hogy adjátok párját?
– Száz forintér' öggyet,
Mert a lejány drága,
Száz forint az ára.

Tápé, 11-13 éves kislányok

Péczely, 1951. V.

108.

1. E-gyöttünk már, ad-jon Is-ten jó na-pot, jó na-pot,
And-rás kö-szön-té-söd-re.
Kö-szön-tünk e-gész-ség-ge',
And-rás légy re-mény-ség-ge'.

2) 1)
2. 2. ||

2. Áldjad a Krisztusodat,
Hogy megérted napodat,
András, fényös napodat,
András, fényös napodat.

Tápé, Tari Józsefné Ilia Anna (43)
Ács Károlyné Ilia Rozália (33)

Péczeley, 1955. VI.
Dobszay

109.

1. Mi-kor az Úr Jé-zus
E-zen a föl-dön járt,
Je-ru-zsá-li-om-ba'
Szál-lás-ra nem ta-lált.

2. Beméne egy házhoz,
Regina asszonyhoz,
Alamizsnaképpen
Kenyeret kére ott.
3. Szent Regina asszony
Keservesen síra,
Mert hetedmagával
Árvaságra juta.
4. Nincs több egy pénzinél,
Azt is mástól kapta,
A Jézus nevében
Azt is odaadta.
5. Menj ki Péter, menj ki,
Mit látol az égen?
Látom Uram, látom
Mennyeknek országát.
6. Özvegy Reginának
Terített asztalát,
Szent alamizsnának
Drága gyöngyvirágát.
7. Aki a szegénynek
Jobb kezét kinyújtja,
Annak leszen mennyben
Terített asztala.
8. Kivirágzik rajta
A szent alamizsna,
Annak a virágja
A mennyet illasztja.
9. A sok szép virágot
Angyalok leszedik,
A szép mennyországot
Úgy örvendeztetik.
10. Szent Regina asszony,
Te vagy boldog asszony,
Példádat kövesse
Tehát minden asszony!

Parlando ♩ = cca 84

110.

1) 2) 3) 3) 4) 5) 6) 7) 8) 9) (p) (f)

2. Kál-vá-ri-a ut-cán, a-ki vol-tál é-kes,
A Ma-ros vi-zé-ben te is vol-tál ré-szes,
Ke-reszt-ut-cá-i-don víz volt ve-sze-del-mes,
A föld-ből é-pült ház hi-á-ba volt é-kes.

1) 2a) 3- 2b) 5a) 5b) 6) 9) 3a) 3b) 4) 7) 8)
1. 1. 3-6. 4. 6. 4.6. 1.3.4.6. 3.4. 6. 4. 5.6. 4.

1. Szent Lőrinc tájékán, ki ezt elsőbb látta,
Életére ki-ki csak a halált várta,
Beomlott házait jajszóval siratta,
Sok udvaron a víz nem könyörült vala.

3. Kint voltunk mezein, külső szállásunkon,
De oda is a hírt hozták gyors postákon,
De oda is a hírt hozták gyors postákon,
Gyűjünk haza, víz van az egész városon.

4. De a margitai hidak és töltések,
Elvitte az árvíz, járni nem lehetett,
Hajón hordás által a kicsi vesztetett,
De hogy felínek is pénze nem lehetett.

5. Aki a hajóba be nem eresztetett,
Könnyes szemeivel város felé nézett,
Itt mög sem tudhatom, hogy van a családom,
Él-e az, vagy möghalt az én feleségem.

6. Némellek így szólván: átúszok a vízen,
A szállásról jövök mért nincs nálam pénzem,
Itt mög nem tudhatom, hogy van a cselédem,
Él-e az, vagy meghalt az én feleségem.

III.

$\text{♩} = 108$

1. Úd - vöz - légy Szent An - na,

Han - gos é - nek - szó - val,

Vi - gad - jál má - i nap

Te pát - ró - nu - sid - dal!

1)

2. Valamennyi csillag
Ragyog az egekbe,
Annyi áldásokkal
Áldjon meg az Isten!

3. Valamennyi fűszál
Föld kerektségében,
Annyi áldásokkal
Áldjon meg az Isten!

112.

1. – Gye - re ha - za é - des - a - pám,

Be - teg sze - gény é - des - a - nyám!

– Vár - já' lá - nyom egy ki - csit,
hagy tán - col - jak egy ki - csit,

Min - gyá' ha - za - mék!

2. – Gyere haza édesapám,
Möghalt szögény édösanyám!
– Várjá' lányom egy kicsit, hagy táncoljak egy kicsit,
Míngyá' hazamék!
3. – Gyere haza édesapám,
Eltemették édesanyám!
– Meghalt szegén feleségem, a legnagyobb ellenségem,
Most már hazamék!

113.

$\text{♩} = 108 - 112$

– Jöj- jön ha-za, é - des- a-pám,
 Meg- halt- szegény é - des- a-nyám!
 – Vár- já' lá- nyom egy ki- csit, had tán- col- jak egy ki- csit,
 Min- gyárt ha- za- mék!

Szóka, Barát Györgyné Fehér Mária (63)

Paksa, 1968. X.

114.

$\text{♩} = 56$

1. Az is- te- ni gyer- me- ket, ki ma ki- je- len- te- tett
 A há- rom szent bölc- s e- lőtt, dí- csér- jük és áld- juk őt.
 Szép jel és szép csil- lag, szép na- punk tá- madt,
 Szép na- punk tá- madt.

2. A zsidók őt üldözték, a bölcsek meg tisztelték,
 Arany, tömjén, mirhával, a szív imádásával.
Refr.

3. Szent hitünknek csillaga, minékünk is jelt ada,
 Hogy megjelent királyunk, akit epedve vártunk.
Refr.

Szatymaz, Dóró Istvánné András Mária (79)

Péczely, 1956.

115.

$\text{♩} = 108$

Hej ha - lá - szok, ha - lá - szok,
 Mit fo - gott a há - ló - tok?
 Nem fo - gott az e - gye - bet,
 Pi - ros - szár - nyú ke - sze - get.

Mórahalom, Farkas Antal (65)

Paksa, 1967. II.

116.

Hej ha - lá - szok, ha - lá - szok,
 De szeny - nyes a ga - tyá - tok!
 Ta - lán nin - csen ba - bá - tok,
 A - ki mos - na re - á - tok

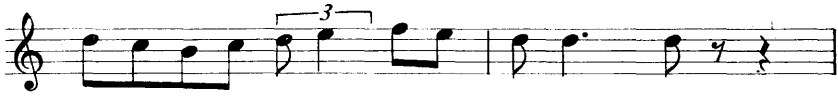
Tápé, Széll Györgyné (64)

Péczely, 1951. V. 1.

117.

Sár - ga ku - ko - ri - ca szár.

Má - so - dik - ra ka - pá - lat - lan ma - rad - tál.

Te meg é - des Ma - ris - kám

Ö - le - let - len, csó - ko - lat - lan ma - rad - tál.

Üllés, Pálócz Mihályné Tóth Mária (72)

Paksa, 1967: V.

118.

$\text{♩} = 126$

Sár - ga csa - tos a ci - póm, a ci - póm,

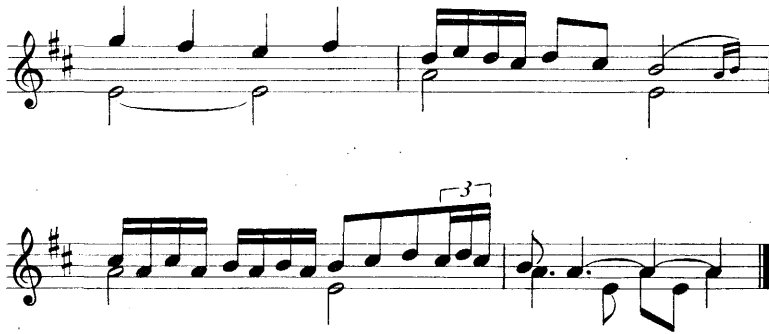
(Dudán)

al fine

El - hagyott a pi - ros - bar - na sze - re - tóm.

Ha el - ha - gyott, csuhaj, ha el is,

Ke - rül néköm gyüvő ősz - re má - sik is.

Rúzsá, Csóti (Gyapjas) Antal (67)

Paksa, 1967. VI.

119.

1. Hosz - szú - far - kú fecs - ke

Bács - ka - i me - nyecs - ke,

U - gyan hon - nan jöt - tél i - de,

Ez i - de - gen föld - re.

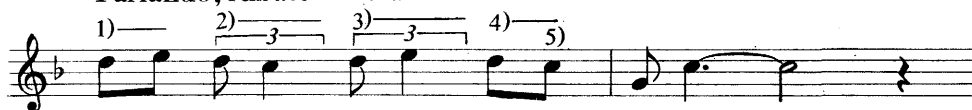
2. Nem magamtól jöttem,
Kis pejlovam hozott,
Annak mind a négy lábáról
A patkó lehullott.

3. Csak egy maradt rajta,
Az is kotyog rajta.
Gyere kovács, jó barátom,
Szoríts egyet rajta!

Szóreg, Ökrös Mihály (58)

Ökrös, 1946.

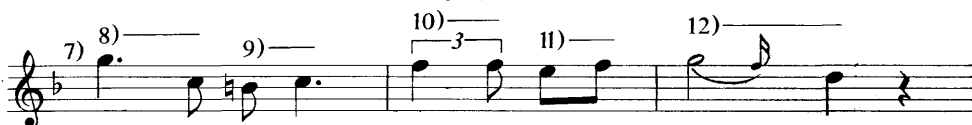
120.

Parlando, rubato $\text{♩} = \text{cca } 60$

1. Nem messzé van i - de Kis-mar - gi - ta,

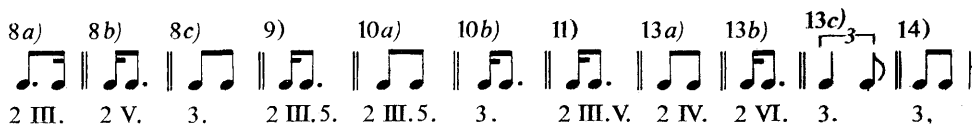
Kö - rös - kö - rül foly - ja azt a Ti - sza.

Kö - ze - pi - be egy Le - bu - ki csár - da,

Ab - ba mu - lat egy be - tyár bú - já - ba!

2. – Kocsmárosné, jó estét, jó estét!
 Hát ez a szép pejparipa kié?
 Küldje ki hát ennek a gazdáját,
 Nem bántjuk münk, csak adja meg magát!
 – Ki sem megyek, meg sem adom magam,
 Kinek tetszik, hajtsa el a lovam!

3. Én a lovam nem annyira bánom,
 Rajta való szörszámot sajnálom.
 Szügyellőben a bugyellárisom,
 Abba' rejlik százezer forintom.

Domaszék, Szabó (Galiba) Piroska (67)

Paksa, 1967. IV.

121.

Parlando ♩ = cca 138

1. Föl-éb - red-tem Is - te - nem, ál - mom - ból,

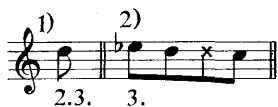
Szent ne - ved-ben ki - jöt - tem á - gyam-ból.

Há - lát a - dok ne - ked, én Is - te - nem,

Föl - vir - rasz-tál ma - i nap - ra en - gem.

2. A kakasszó zengvén már fülemben
Arany intést ébreszt a lelkemben,
Ébreszt engem a gyors fölkelésre,
És Péterrel igaz megtérésre.

3. Mit adjak hát Uram, jószágodért,
Egészségből fölvirradásomért.
Áldom érte szentségös nevedet,
Hálát adok isteni fölségednek.

122.

Ki-ment Jé-zus éj-sza-ká-ra
 A Get-sze-má - ni ma-jor-ba,
 Vér-ve-rej-ték jött ar-cá-ra
 Há-rom-szor i - mád-sá-gá-ra.

Tápé, Török Ferencné Molnár Viktor (71)

Rajeczky, 1954.

123.

Parlando

1. Kál-vá-ri-a vé-res or-ma
 Fe-ke-té-vel van be-von-va.
 1)
 Jer-tek föl a Gol-go-tá-ra,
 2)
 A Szűz gyá-szá-ra!

1) 2) 3)
 2. 2. 3.

2. Jaj virágom, bú virágom!
 Ültessetek gyászvirágot
 A Golgota tetejére,
 Hol elfolyt Szent Fiam vére.

3. Nap olyan nem jön az égre,
 Bánatom, hogy érne véget,
 A szememből kiapadna
 Könnyűim patakja.

Algyő, P. Belovai Piros (71)

Péczely, 1951. IV.

124.

Rubato

Üd - vöz - légy, Szent Szűz,
Tel - jes ma - laszt - tal!
Így kö - szön - té an - gyal
A szép Szűz Má - ri - át,
Krisztus - nak vá - lasz - tott any - ját.

Tápé, Török Ferenéné Molnár Viktor (70)

Rajeczky, 1954.

125.

1. Já - nos gaz - da ha be - fog - ja
Két szür - ke lo - vát,
A - zon vi - szi Do - rozs - má - ra
Sá - ra ba - bá - ját.

2. Csipkés aljú pöndölömet
Főhajtotta kend,
Engöm ugyan János gazda
Jó .... kend.

3. Azt kérdezi János gazda,
Sára, mi bajod?
Vízi bornyú van tebenned,
Az a te bajod.

4. Mit kérdezi János gazda,
Ugyis tudi kend,
Diófából lesz a bölcső,
Ringathati kend.

Szőreg, Ökrös Mihályné Kovács Margit (48)

Ökrös, 1948.

126.

$\text{♩} = 96$

1. É - des - a - nyám, hol van az az é - des tég,

A - me - lyik - kel ka - to - ná - nak ne - vel - tég,

Jobb lett vol - na, ad - tad vol - na lá - nyod - nak,

Most a lá - nyod nem vi - szik ka - to - ná - nak.

2. Azt gondoltam, nem kellek katonának,
 Gondját viselem az édesanyámnak,
 De már látom, nem viselem szegénynek,
 Oltalmára hagyom a jó Istennek.

Szőreg, Ökrös Mihályné Kővacs Margit (47)

Ökrös, 1947.

127.

I. Bár-dos Jul-csa hat szok-nyá-ja
 Ma-gos-ra van vet-ve,
 Ta-lán bi-zony Ko-vács Pis-ta
 Ka-lap-ja van ben-ne.

1)

2. Vedd ki Julcsa kalapomat,
 Tedd is a fejemre,
 Hogy ne süssön a napfény
 Ragyogó szememre.

Szóreg, Ökrös Mihályné Kovács Margit (47)

Ökrös, 1947.

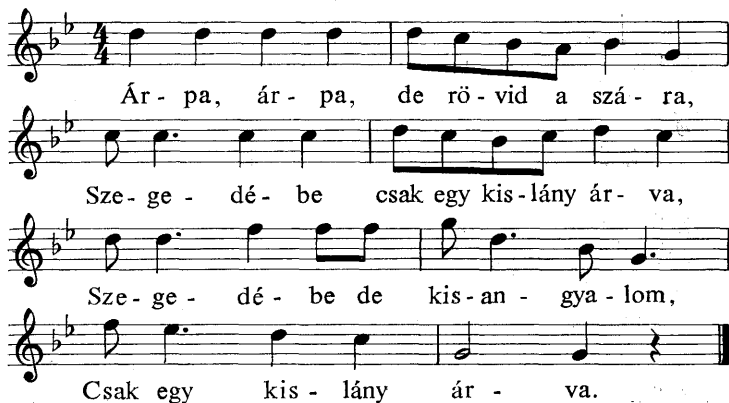
128.

Bar-na kis-lány be-le-néz a tü-kör-be,
 É-des-a-nyám, jól va-gyok-e ki-fest-ve.
 Jól vagy lá-nyom, nem lát-szik már a szép-lő,
 Bruck-ner-kert-be te le-szel a leg-el-ső.

Szóreg, Ökrös Mihályné Kovács Margit (47)

Ökrös, 1947

129.

Ár - pa, ár - pa, de rö - vid a szá - ra,
Sze - ge - dé - be csak egy kis - lány ár - va,
Sze - ge - dé - be de kis - an - gya - lom,
Csak egy kis - lány ár - va.

Szőreg, Kovács Ferencné Rácz Vera (45)

Ökrös, 1947.

130.

1) Ki - nek ma fel - tet - zett
Szép fé - nyes csil - la - ga,
2) Úgy mint ma Szent An - tal,
3) Hol - nap lé - szen nap - ja.

2. Kérjed Istenedet,
Terjessze ki karját,
Hogy bőven adja rád
Az ő szent áldását.

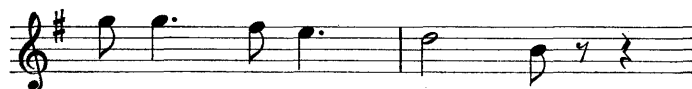
Tömörkény, Ambrus Sándor (24)

Járdányi, 1952. II.

131.

I. Az e - ke a föl - det

Nem ma - gá - nak szánt - ja,

Az a - nya a lá - nyát

Nem ma - gá - nak tart - ja.

2. Szépen fölneveli,
Szárnyára ereszti,
Könnyes szemmel nézi,
Hogy más üti, veri.

132.

$\text{♩} = 126$

1) — 2) —

1. Za - va - ros a Ti - sza,

3) — 4) —

Nem a - kar a - pad - ni,

5) — 6) — 7) — 8) —

Ez a hi - res Bo - gár Im - re

9) — 10) —

Á - tal a - kar men - ni.

1a) 1b) 1c) 2) 3a) 3b) 4)

2.5. 3.4. 6.7. 3.6.7. 3.6. 5. 6.

5a) 5b) 6) 7) 8) 9) 10)

2. 3-7. 2-6. 2.7. 3. 4-6. 2.4.5.6.

2. Átal akar menni, Lovat akar lopni. Kecskeméti zöld vásáron Pénzt akar csinálni. 3. Kocsmárosné, hallja, Száz icce bort adna! Megkínálnám a vármegyét, Hogy ne legyek rabja. 4. Huncut a vármegye, Nem iszik belőle. Most kísérik Bogár Imrét A vesztőhelyére.	5. Nézz ki babám, nézz ki Függönyös ablakon! Most kísérik Bogár Imrét A vesztőhelyére. 6. Harangoznak délre, Jó tizenkettőre, Most kísérik Bogár Imrét A vesztőhelyére. 7. Fölállott a székre, Föltekint az égbe. Jaj Istenem, sok rablásim Most jutnak eszömbel!

133.

Poco parlando

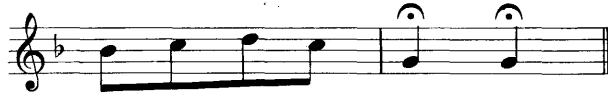
1. Mőg - te - rőlt a ba - rom

Har - mat szá - raty - tyá - ra,

E - ve - szőtt hat ti - nő

Szám - a - dő kár - já - ra.

2. Fő kéne nyergelni,
Mőg kéne keresni,
Ez a szőgén legén
Mibő fizeti ki.

Szeged

Bálint

134.

1. Mostan ki-nyílt egy gyönyö-rű vi-rág,
 Kit már ré-gen várt az e-gész vi-lág.
 Bet-le-hem-ből ki-bim-bó-zott zöld ág,
 Ki-rály-nem-ből mél.-tó-ság.

2. Bölcsőm volna, el is ringatnálak,
 A hidegben fázni nem hagynálak.
 Betakarnám, úgy ápolgatnálak.
 Szolgálnék, mint urunknak,
 Ártatlan Jézusunknak.

Szőreg, Ökrös Istvánné Móra Rozália (88)

Ökrös, 1947.

135.

Poco rubato

Ó jaj, de fé-lek,
 I-gen ret-te-gek,
 Jaj mit mi-vel-jek,
 Ho-va rej-tez-zek,
 Mit lá-tok!

Tápé, Török Ferencné Molnár Viktor (71)

Rajeczky, 1954.

1. Hej, víg ju-há-szok, csor-dá-sok,

Csör-ge-dez-nek a for-rá-sok.

Mily szép, gyö-nyö-rú ez éj-jel,

Bár-csak te-kin-tet-tek széj-jel.

2. Mint felserkentem álmomból,
Csillagot láttam Jákobról.
Hogy fölkeltem, láttam tüzet,
Mely jelenti anyát, Szűzet.

3. Amott látok egy kútválut,
Talán ott van az istálló.
Egy csillag is ott leszállott,
Istálló fölött mögállott.

4. Tütöre két bárányt hajtott,
Maksus vitte túró, sajtot,
Bojtár, mőnj, hozz savót vissza,
Új pásztorunk majd mögissza.

5. Üdvözlégy ó kis királyunk,
Savót hoztunk, mert nincs borunk.
Sajtot, mézet, bárányt, tejet,
Ezzel hajtsunk térdet s fejet.

Tápé, Nyinkó Mihályné Kószó (Palika) Örzse (49),
Lele Józsefné (31)

Elekfi, 1943.

137.

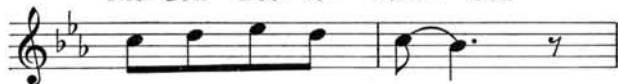
Parlando, rubato ♩ = cca 66

1. Csor - da-pász - to - rok

Mi-dón Bet - le - hem - ben

Csor-dát ő - ríz - tek

Éj - jel a me - ző - ben.

2. Isten angyali
 Jövének melléjük,
 Nagy félelemmel
 Telik meg ő szívök.

Kistelek, Zsurkán Istvánné Túri Jolán (63)

Paulovics, 1971.

138.

Kék a ka - bá - tom,

Pi - ros a nad - rá - gom,

Hoz - zák a di - ót,

Meg - fá - zik a lá - bom!

„– Hányan vattok?
 – Öten, hatan.
 – Akkó annyi felé szaladjatok!”

Jázova [Ada], Szenes Józsefné Krasznai Etel (45)

Bodor A., Bodor G., 1975. VI.

139.

Azért ezt a nagy szentséget le-bo-rul-va i-mád-juk,
 Tes-te s vé-re a Krisztus-nak mert itt va-gyon, jól tud-juk.
 Ha el-ménk-kel meg nem fogjuk, hi-tiünkkel meg-fog-hat-juk.

Tápié, Török Ferencné Molnár Viktor (71)

Rajeczky, 1954.

140.

1. Her-vadj ró-zsa, her-vadj,
 Mert nem az e-nyém vagy!
 Há-rom é- vig még az e-nyém vol-tál,
 Nyí-ló te-a-ró-zsa vol-tál.

2. Temető kapuja

Sarkig ki van nyitva.
 Ott jönnek a szőregi leányok,
 Rólám szedik a virágot.

3. Szedjétek, szedjétek

Rólám a virágot,
 Csak azt az egy sárga tearózsát
 Rólám le ne szakajtsátok!

Szőreg, Ökrös Mihályné Kovács Margit (48)

Ökrös, 1948.

141.

1) — 2) —
1. Es - te van, es - te van,
3) 4) —
Ké - ső mán, nyolc ó - ra,
5) 6) — 3) 7)
Min - den bar - na kis - lány
8) 9) — 3)
Kint áll a ka - pu - ba.

1) 2a) 3) 2b) 3) 4a) 4b) 5) 6) 7)
3. 2.4. 5. 4. 2. 4. 2.5. 4. 5.
8a) 8b) 9a) 3) 9b)
3. 4.5. 2.3. 4.

2. Aranyos Mariska
Is kijállott volna,
Ha *jaz* ég fölötté
Be nem borúlt volna.

3. De *be jis* borúlt,
Be *jis* sötétedett.
Aranyos Mariskám,
Mi bajod létezett?

4. A szoknyád eleje
Úgy megrövidedett!
Szabó nem jól szabta,
Varró nem jól varrta.

5. Szabó *jis* jól szabta,
Varró *jis* jól varrta.
Aranyos Mariskám,
Te voltál az oka.

$\text{♩} = 104$

1. - Jó es - tét, jó es - tét,
 1) Csá - ki bí - ró asz - szony - ság!
 2) Hol van a Ka - ti - ca,
 3) 4) 5) — Jöj - jön el a bál - ba.

1a) 1b) 2 3 4 5
 2.6.7. 5. 7. 7. 3.4. 3.

2. - Alszik, már, fekszik a
 Paplanyos ágyába.
 - Költse föl, költse föl,
 Jöjjön el a bálba!

3. Húzza föl lábára
 Lagos orrú cipőjét,
 Kösse ja nyakára
 Sárga selyöm kendőjét!

4. Huzzátok, cigányok,
 Kivilágos reggelig,
 Míg a Sági bíró lán
 Vért nem izzadozik!

5. - Várjon csak egy kicsit,
 Hogy én kimöhessek,
 Lagos orrú cipőmből
 A vért kiönthessem!

6. Mind bolond az anya,
 Az az édesanya,
 Ki egyetlen lányát
 Elereszti a bálba.

7. Este jeltbocsájtja,
 Reggelig nem látja,
 Másnap reggel nyolc órákor
 Már halva találta.

143.

1. – Jó na - pot, jó na - pot,

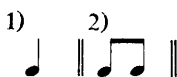
Csá - ki bí - ró asz - szony - ság!

Hol van az a le - ány,

A - ki en - gem hí - vat már?

2. – Benn van a, benn van a
Benn van a szobába,
Két pár arany gyűrűjét
Húzta az ujjára.

Szőreg, Ökrös Mihályné Kovács Margit (49)

Ökrös, 1949.

144.

1. – Jó es - tét, jó es - tét,

Csá - ki bí - ró - né asz - szory!

Ta - lán már a - lu - szik

Ma - ris - ka ga - lam - bom?

2. – Aluszik, aluszik, Benn a belső szobába. – Menjen és költse föl, Küldje el a bálba! 3. – Kelj föl lányom, kelj föl, Eredj el a bálba, Két arany gyűrűdet Húzzad az ujjadra! 4. Két arany gyűrűdet Húzzad az ujjadra, Csikorgós csizmádat Húzzad a lábadra!	5. Csikorgós csizmádat Húzzad a lábadra, ... selyem kendőd Kössed a nyakadra. 6. – Felkelek, felkelek, El is megyek a bálba, Csikorgós csizmámat Húzom a lábamra. 7. Csikorgós csizmámat Húzom a lábamra, . . . selyem kendőmet Kötöm a nyakamra.

145.

♩ = 104

1. Jó dó - ga van ö - tös hon - véd ba - ká - nak,

Szé - nát, za - bot nem a - rat a lo - vá - nak.

Bor - nyúj - já - ba száz - hús é - lős be van pa - kol - va,

Kis - an - gya - lom, ér - ted löt - tem ka - to - na.

2. Kisangyalom ha katona nem vónék,
Ablakodba sok jó estét mondanék.
De mive hogy kisangyalom katona vagyok,
Mint a rúzs, szömlátomást hervadok.
3. Hervad az a rúzs, kit nem szagulnak,
Hervad az a kislány, kit nem csókolnak.
Hervadjon is, hervassza e' szívít a bánat,
Ha mán engöm evisznek katonának.
4. Doberdóba szóll az ágyú javába,
Odahaza mén a rívás javába.
Sír az apám, sír az anyám, sír a szeretóm,
Tele van a doberdói temető.

Szeged, Fodor Mária

Bálint, 1929.

146.

1. Sze-der - in - da le - ve - le,
É - des a cu - kor le - ve.
O - lyan é - des, mint a méz, ki mit sze - ret, ar - ra néz,
Sze - der - in - da le - ve - le.

2. Tiszaparti kisleány,
Gyere által a Tiszán!
Által mennék a Tiszán, de a révész nem visz ám,
Tiszaparti kisleány.
3. Tisza fölött van a híd,
Az alatt folyik a víz.
Igyál babám belőle, ez a szerelem vize,
Szerelem víz a neve.

Sándorfalva, Kónya Maris (17)

Csikesz, 1923.

147.

Csü - tör - tö - kőn es - te
El - mőn - tem egy he - re.
Csizmám nyi - kor - gá - sá - rul, hej, szi - vem do - bo - gá - sá - rul
Üs - mer - tük mög egy - mást.

Algyő, Juhász Istvánné (64)

Olsvai, 1952. II.

148.

1. Ka - szár - nya, ka - szár - nya,

Sü - rü ab - lak raj - ta.

Sü - rü ab - lak, ben-ne hosz-szú asz - tal,

Sej, gyász-le - ve - lem raj - ta.

2. Gyászlevelem rajta,
Nincs, ki elolvassa.
Maj' lesz nekem betyáros szeretóm,
Sej, aki elolvassa.

3. Olvasd babám, olvasd
Gyászos leveletem!
Jövő holnap huszonhatodikán
Sej, elvisznek engemet.

4. Elvisznek engemet
Idegen országba.
Itt kell hagyni a kedves babámat
Sej, más legény karjába.

149.

$\text{♩} = 96$

1. Csü-tör - tö-kön es - te

Vol - tam ná - lad Bös - ke.

Sü-töt-ted a po-gá- csát, sej, ne-kem pe-dig nem ad - tál,

Ver - jen meg az Is - ten!

2. Csütörtökön este
 Voltam nálad Böske.
 Esett a hó, fújt a szél, engem be nem eresztettél,
 Verjen meg az Isten!

Szatymaz, Hajas György (60)

Péczeley, 1956.

150.

$\text{♩} = 132$

El - sza-ladt a lo-vam cit - rus - fa er - dő - be,

El - sza-kadt a csizmám a nagy ke - re - sés - be.

Ne ke-resd a lo-vad, meg van az mán fog - va,

Vá - ros is - tál - ló - ban szól a csen - gő raj - ta.

Mórahalom, Farkas Antal (65)

Paksa, 1967. II.

151.

♩ = 96-104

2. Kocs-má-ros-né, ne kí-ván-jon sze-ren - csét,

Mert az éj - jel szi - ve kö - rül jár a kés!

Kocsmá - ros-né le - sza - ladt a pin - cé - be,

Bort ho - zott fel a leg - szebb in - té - zé - be (!).

1. Madarasi csárda jelőtt mi történt,
Beugrott tizenkét zsvány legény.
–Kocsmárosné, adjon Isten jó jestét!
–Adjon Isten maguknak is szerencsét!

3. –Kocsmárosné, nem kell nekünk a bora,
Csak az életét adja ja markunkba!
–Jaj Istenem, hogy kell nekem meghalni,
Kilenc árvát a világban itthagyni!

4. Mennydörögve csap le az istennyila,
Bár csak engem sujtott volna ja sírba.
Vagy, ha én löttem volna ja mennykőnek,
Egy hűtelen lányt ütöttem volna meg.

5. Mennydörögve csap le az istennyila,
Lángba borult Madarasi csárdája.
Benne égett szegény megölt asszony is,
De meg a tizenkét gyilkos legény is.

152.

1. Ez a le-gény ki-ment az er - dő - be,
 Le - fe - küdt a hárs- fa hü- vös - sé - be.
 Kelj fel le- gény, o - da van a ka - lap,
 Csak az a szép gön- dör ha - jad ma - radt.

2. Ez a kislány kimén az erdőbe,
 Letékszik a hársfa hüvössébe,
 Kelj fel kislány, oda van a kendő,
 Elvitte a régi volt szerető.

Tápé, Forrai Sámuel (30)

Péczely, 1937.

153.

1. Nem já- rok én la- gos- szá- ru csiz- má - ba,
 Nem ál - lok meg min- den lány ka - pu- já - ba.
 Szom- bat es - te meg- ál - lot- tam egy perc- re,
 A sze- re- tőm é- des- any- ja ki - les - te.

2. Másnap reggel hányja, veti szememre,
 Ki lányával beszélgettem az este.
 Nem beszélgettem én véle sokáig,
 Éjfél után két vagy három óráig.

Szőreg, Ökrös Mihályné Kovács Margit (48)

Ökrös, 1948.

153.*

Lem - berg a - latt van egy ke - rek er - dő

Torontáltorda, Kelemen Rozál (65)

Paksa, 1968.

154.

1. Sír - hat, rí - hat az az a - nya,

Ki - nek két fi - a ka - to - na.

Egy - gyik hu - szár, má - sik ba - ka,

Mind a ket - tő csá - szár fi - a.

2. Édes, kedves édesanyám,
Szedje össze az én ruhám!
Szedje össze az én ruhám,
El köll masiroznom mindjárt.

3. El köll menni, ha esik is,
Ha nehezemre esik is.
Nehezemre esik járás,
Tölled, rózsám, az elvállás.

4. Édesanyám rózsafájja,
Én voltam a legszöbb ága.
De egy kislány leszakajtott,
Két karja közt elhervasztott.

Algyő, Jablonszky Ferenc (77)

Olsvai, 1952. I.

155.

$\text{♩} = 116$

Úgy el - me - gyek én, mit se hal - lasz fe lő lem,
Zöld er - dő - ben ma - dár - ka lesz be lő lem
Le - száll - nék egy rez - gő - nyár - fa tö - vé be,
Jól e sik a pi he - nés a kis - an - gya lom ö - lé ben

Földeák Simon András (23)

Péczeley, 1941

155.*

Ha föl - mö - gyök do - ber - dó - i nagy högy - re

Sándorfalva – Homoki tanyák

Paķsa, 1967. VI.

156.

Rubato

1. A fé-nyes nap im-már el-nyu-go-dott,

A föld szi-ne sö-tét-ben ma-ra-dott.

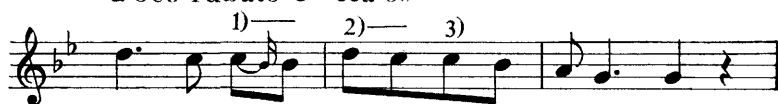
Nap-pa-li fény éj-fél-re vál-to-zott,

Fá-rad-tak-nak nyu-go-dal-mat ho-zott.

2. Hajnal előtt fölkel a próféta,
 Zsoltárába mint maga megírta.
 Zengedezett a szép madarakkal,
 Felkiáltott megnyugodott ajkkal.

157.

Poco rubato $\text{♩} = \text{cca } 88$

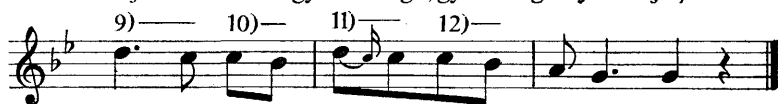
1. Jaj de szé- lős, jaj de hosz- szú az az út,

A-me-lyi-könn Bar-na Ja- ni el- in- dult.

Raj-ta-va- ló gyolcs in- ge, gyolcs ga- tyá- ja,

Rá- sü- tött a haj- nal- csil- lag su- gá- ra.

1) 3) 4a) 4b) 6) 7a) 7b) 8) 9a)

2.4-6. 2. 3.4. 5.6. 4-6. 2.3 III.6. 3 V.5. 3 III. 3 VI.

9b) 10a) 10b) 11a) 11b) 2) 5) 12)

6. 2.5.6. 3VI. 3. 4-6. 2.5. 3. 3.

2. Barna Jani elindult, hogy ölje mög,
A komáját hitta utitársának.
A komája elaludt az erdőbe',
Barna Jani kést nyomott a szívébe.

3. Mosd ki Julcsa üngöm, gatyám fehérre,
Holnap mögyök csendbiztos úr elébe.
– Csendbiztos úr, adjon Isten jó napot!
– Adjon Isten, Jani fiam, mi bajod!
– Nagy a bajom, szívem nyomja a bánat,
Egy kislányért mögöltem a komámat.

4. – Barna Jani, hogy merted ezt mögtönni,
Egy kislányért a komádat mögölni?
– Csendbiztos úr, régön volt ellenségöm,
Ez a kislány nem lehet feleségöm.

5. Barna Janit a zsandárok elfogták,
Kezit, lábát szörnyen összevasalták.
Levetették a börtön fenekére,
Ugyan babám, jutok-e az eszödbe.

6. Barna Jani levelet írt anyjának,
Fehér párnát küldjön feje aljának.
De az anyja visszaírt a fiának,
Véres kezit tegye feje aljának!

Tápé, Molnár Ferencné Révész Rozália (70)

Paksa, 1967.

158.

$\text{♩} = 116$

Nem i - de - va - ló szü - le - tés va - gyok én,

Mesz - sze föld - rül i - de ván - do - rol - tam én.

Így jár a - ki messze föld - rül i - de vándorol,

Nincs ba - bá - ja, ki vál - lá - ra bo - rul - jon,

Sándorfalva, Kiss Mátyás (74)

Paksa, 1967. IV.

159.

$\text{♩} = 106$

1. Kis al-győ-i lány, mi-kor vol-tam ná-lad,
Ab-lakid a-latt de sok le-gényt lát-tam.
De én a-zért nem há-nyom sze-med-re,
Van é-des-anyád, jut-tas-sa e-szed-be.

2. Szépen úszik a vadkacsa a vízen,
Szépen legel a gulya a réten.
Szépen szól a csengő a nyakába,
Tied leszek én babám, nemsokára.

Algyő, Szakáll András (68)

Péczely, 1956.

160.

Jaj de szé-les, jaj de hosszú jez az út;
A-mék-re ja kis-an-gya-lom el-in-dult!
Tér-jél vissza kis-an-gya-lom u-tad-ról,
Em-lé-kez-zél a te sze-lid sza-vad-ról!

Tápe, Bodó Mihályné (65)

Péczely, 1952. II.

161.

1) I. Jaj de be-teg va - gyok,

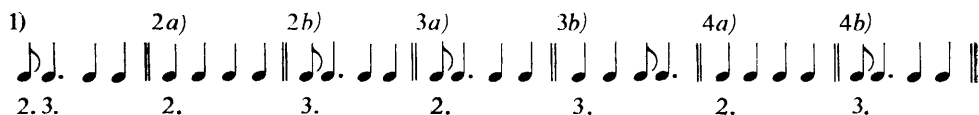
2) Ta - lán meg is ha - lok,

3) Meg - át - ko - zott a sze - re - tőm é - des - any - ja,

4) Ta - lán meg is ha - lok.

2. Ne átkozzon engem
 Senki édesanyja,
 Mert én azt a kökényszemű barna lányát
 Nem szerettem soha.

3. Ha szerettem volna,
 El is vettem volna,
 A szőregi katolikus kis templomba'
 Megesküdtünk volna.

Szőreg, Terhes Ferencné Horesnyi Etel (48)

Ökrös, 1948.

162.

1. Sán-dor-fal- vi to-rony te-te - jé - be

Új egy hol- ló tisz- ta fe- ke - té - be.

Lá- tod ba-bám, ez is min- ket gyá- szol,

El a - kar-nak til- ta - ni egy - más - tól.

2. Mikor engem visznek sorozásra,
Széket adnak, hogy üljek le rája.
Széket adnak, le is ülök rája,
Éles olló göndör hajam vágja.

3. Göndör hajam lehullott a földre,
Gyere babám, szedd fel a kötődbe!
Ahány szálát fölszedsz a kötődbe,
Annyi százszor jussak az eszedbe.

4. Sándorfalvi bíró udvarába
Megbotlott a kis pej lovam lába.
Lovam lába megbotlott a kőbe,
Régi babám nem vagy elfelejtve.

5. Sándorfalvi bíró udvarába
Lehullott az akácfa virágja.
Felszedné azt sok jó édesanya,
Hogy a fia ne legyen katona.

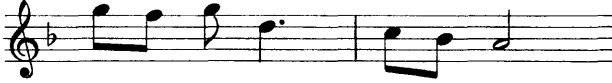
163.

1. Szom-bat el - ső nap- já - ra

El- men- tek vir - rad- tá - ra

Má - ri - a és Mag- dol - na

Jé - zus- nak sír - hal- má - ra.

2. De amint oda értek,
Szívükben megrettentek,
Mert a föld megindula,
És az Urnak anyala

3. Az egeből leszálla.
A szent sírhoz járula,
Róla lehangyolva
A követ, s reáülvén

4. Villámlott tekintete,
Fejlett(!) az öltözete.
Az örök megrettentek,
Mint holtak, olyá lettek.

5. Mond az angyal: mit félték,
Vajon kitől rettegetek?
Tudom hogy kit kerestek,
De már itt nem leltétek.

6. Mert már ő feltámadott,
Amint rég megmondattott.
Jertek ide, lássátok,
Hogy nincs már itt uratok.

7. Mondjátok mindnyájának,
Az ő tanítványinak,
Hogy majd Galileában
Meglátják valójában.

8. Alleluja, dicsőség
Legyen neked Szent Felség!
Alleluját éneklünk
Veled kedves Istenünk.

164.

Vé - kony desz - ka ke - rí - tés,
 Át - lát - szik az ö - le - lés.
 Ö - lel - hetsz már ked - ved - re,
 Nem hány - ják a szö - möd - re.

Szeged–Felsőtanya, Csengele, Czibolya Mihály (69)

Péczely, 1952. VI.

165.

Ösz - sze - fo - lyik a kis Ma - ros a Ti - szá - val,
 Ösz - sze - il - lik a szó - ke a bar - ná - val.
 Mít bá - nom én, hogy - ha il - lik, hogy - ha nem is,
 Szó - ke lány va - gyok én, szó - ke a sze - re - tőm is.

Tápé, Eke Istvánné (63) és asszonyok

Péczely, 1951. V.

166.

Ez a vo-nat most van in-du-ló-ba,
 Az e-le-je ki van lo-bo-góz-va
 A bel-se-je sár-gá-ra, lesze-re-lő ba-kák szá-má-ra,
 A-zon men-nek vég-le-ges sza-bad ság ra

Algyő, Szakáll András (68)

Péczeley, 1956

167.

Ap-ró szö-me van a ku ko ri cá nak,
 Ez a kis-lány mög-ma-radt az any já - nak
 De nem a-zé ma-radt mög, hogy csú nya volt,
 Sze-re-tő je há-rom év re be ruk kolt

Szeged, Bóka János

Bálint, 1931.

168.

1. Sár-ga kan-tár-ja van a kis pej lo-vam-nak,

Ei köll mönnöm ka-to-ná-nak ma-gam-nak.

Nem hagy-ják a kis-an-gya-lom sze-ret-ni,

Sej, haj, a-ki-ér' so-kat köl-lött szenved-ni.

2. De nagy bánata van annak a kislánynak,
Kinek más faluba van a babája.
Lám az enyém velem van egy faluba,
Még sincs a szívem véle nyugodalomba.
3. Elmék, elmögyök, nem maradok e tájba,
Hogy a szívem a babámé' ne fájna.
Me' ja szívem messze földön sem felejt,
Szőkét szeretnék, de ja barna nem enged.

169.

1. Sej, a Ti-szá-nak mind a két part-ja sá-ros,
 Kö-ze-pi-be fe-hér haty-tyú le-szál-lott,
 Az is a-zért szál-lott a kö-ze-pé-re,
 Sej, hogy a ha-bot ki-ver-je a szé-lé-re.

2. Sej, lányok, lányok de szépek vagytok este,
 Olyan, mint a bazsarózsa levele.
 Bazsarózsa hullajtja a levelét,
 Sej, sír a kislány, ha bekötik a fejét.

Algyő, Varga Károly (kb. 50)

Ólsvai, 1952. II.

170.

A szö-ge-di hí-rös lá-nyok min-dég rúl-lam be-szél- nek,
 Jó hí-rö-met, rossz hí-rö-met el- e- resz- tik a szél- nek.
 Jó hí-rö-met, rossz hí-rö-met e- resz- szé- tők el az út- já- ra,
 Te mögcsárdás kis-an-gya-lom ne adj sen-ki sza- vá- ra!

Szeged, Lovászi Mária

Bálint. 1931.

171.

$\text{♩} = 138$

Há-rom he - te, mú - ta rú - zám fek - szik,
 Vi - lo - ja - szin pap - lany a - latt nyug - szik.
 Kelj fő' rú - zám, kelj fő' ha csak lö - het,
 Én mán e - mék, vé - lem nem be - szél - hetsz.

Szeged, Kéri Julis

Bálint, 1928.

172.

$\text{♩} = 92$

1. É - dös - a - nyám fe - hér - re - me - szelt há - za,
 Há - rom é - vig volt a' fe - ke - te gyász - ba.
 Há - rom é - vig volt a' fe - ke - te gyász - ba,
 Még a fi - a főnn volt Ga - li - ci - á - ba.

2. Nyugszok, anyám nyugszok Galiciába,
 Gyűj e hozzám fekete gyász ruhába.
 Mőgismerőd síromat a rúzsárú',
 A fejfámat fekete pántlikárú'.

Szeged, Balogh Anna

Bálint, 1929.

173.

1. Túl a Ti-szán van még egy nagy ha- las - tó,

Ab - ba ú - szik egy fe - ke - te ko - por - só.

Gyer - tek lá - nyok, ha - lász - szuk ki a ko - por - sót,

Néz - zük meg, hogy ki ba - bá - ja nyugszik ott!

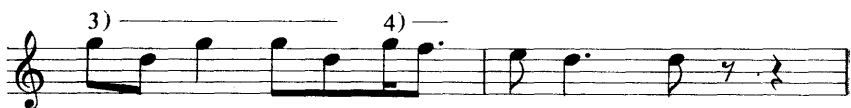
2. Este későn a faluba nyolc óra,
Egy kislány sincs, ki a kapuba állna.
Én kiállok, mert nem tudok elaludni,
Fáj a szívem, a szerelem gyötöri.

174.

♩ = 84

1. Ho-mo-kos, ka-vi-csos a mi há-zunk e - le - je,

Vad-ga-lamb szál-lott a ház - te - tő - re.

Vad-ga-lamb, el ne rö-pülj, el ne szállj, ga-lam-bom

Csak any-nyit szólj hozzám, sze-retsz-e még i - ga - zán.

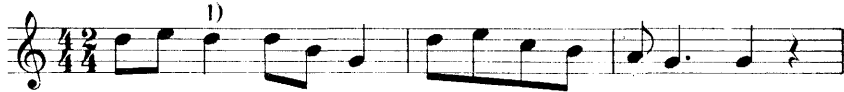

2. Egy vasárnap délután eljött hozzám a rózsám,
 Azt kérdi, hogy miért sáros a csizmám.
 Ha sáros, fordulj el és ne nézz rám, galambom
 Csak annyit szólj hozzám, szeretsz-e még igazán.

Domaszék, Szabó (Galiba) Piroska (67)

Paksa, 1967. IV.

175.

1. Ki-vi-cses, ka-vi-csos a mi há-zunk e-le-je.

Vad-ga-lamb szál-lott a te-te-jé-re.

Vad-ga-lamb, el ne re-pülj, el ne szállj, ga-lám-bom

Csak any-nyit szólj hoz-zám, sze-retsz-e még i-ga-zán.

1)

2. 3.

2. Egy vasárnap délután eljött hozzám a rózsám,
Azt kérdi, miért sáros a csizmám.
Ha sáros, fordulj el és ne nézz rám, galambom
Csak annyit szólj hozzám, szeretsz-e még igazán.

3. A mi házunk udvarán van egy magos rózsafa,
Terítve van alatta a rózsa.
Terítve van alatta a rózsa, a rózsa,
Nem leszek a tied régi babám de soha.

1. Vé-kony héj-ja van a ku-ko-ri-cá-nak,

Sza-gos szappan kö' a bar-na kis-lány-nak.

Ha meg-mos-dik a sza-gos szap-pan hab-já-val,

O-da csal-ja a le-gényt a sza-gá-val.

2. Ne feküdj a szénaboglya tövébe,
Rózsafával van az körülülvette.
Terem rajta piros rózsá, jó szagú,
Ugyan babám, mért vagy olyan szomorú.

Szöveg, Terhes Ferencné Hóresnyi Etel (48)

Ókrös, 1948.

1. Ej- nye kis- lány, de pi-ros a ma- ga or- cá - ja,

Ta- lán bi- zony csók- ra vol- na vá- gyá- sa.

Gyűj- jön i- de kis- an - gya- lom, csó- kot a- dok én,

Így is, úgy is a ma- ga ba- bá - ja va- gyok én.

2. Barna legény, de pödör a maga bajusza,
Talán bizony csókot kíván az ajka.
Jöjjön ide barna legény, csókot adok én,
Így is, úgy is a maga babája vagyok én.

3. Jaj de magas a szegedi vendégfogadó,
Van-e benne jó bor, szép lány eladó.
Ha nincs benne jó bor, szép lány eladó,
Dűljön össze ez vendégfogadó.

Szóreg, Kovács Ferencné Rácz Vera (44),
Terhes Ferencné Horesnyi Etel (48)

Ökrös, 1948.

178.

$\text{♩} = 96$

Fü - tyül a ma - si - na, vi - szi a re - gu - tá - kat,
 Ott szol - gál a ba - bám a ki - rály ud - va - rá - ba.
 Rög - ge' nyalka lo - vát, dél - be kan - tár - szá - rát pu - cój - ja,
 Es - te a ba - bá - ját a vas - á - gyon si - rat - ja.

Szeged, Balogh Anna

Bálint, 1928.

179.

Cit - kős le - ve - le van a, cit - kős le - ve - le van az e - per - fá - nak,
 Csip - kés kö - tő - je van az én ba - bám - nak.
 Csip - kés kö - tő sze - di fel a vi - rá - got,
 Vi - rág - já - ba' hagyom el, vi - rág - já - ba' hagyom el a ba - bá - mat.

Szőreg, Terhes Ferencné Horesnyi Etel (48)

Ökrös, 1948.

180.

1. A- lig vá- rom, hogy a nap fe- nyu- god- jon,

Hogy az é- gen pá- ros csil- lag ra- gyog- jon.

Ra- gyogj csil- lag, pá- ros csil- lag so- ká - ig,

Még el- é- rek a ba- bám ka- pu- já - ig!

2. Azt gondoltam, nem kellek katonának,
 Gondját viselem az édesanyámnak.
 De már látom, nem viselem szegénynek,
 Oltalmára bizom a jó Istennek.

181.

$\text{♩} = 126$

I - haj - la, bé - rös gye - rök ne rakd mög a sze - ke - red,
I - haj - la, saj - náld mög a sze - gény ár - va jök - rö - ket!
Ket - tö sán - ta, a har - ma - dik nem me - het,
I - haj - la, a ne - gye - dik nem bir - ja a sze - ke - ret.

Domaszék, Pintér József (71)

Paksa, 1967. II.

182.

$\text{♩} = 126$

Le - fe - lé fo - lyik a Ti - sza,
Nem fo - lyik az töb - bet viz - sza.
Raj - tam van egy bar - na kis - lány csók - ja,
Ha saj - nál - ja, ve - gye viz - sza.

Móralalom, Farkas Antal (65)

Paksa, 1967. II.

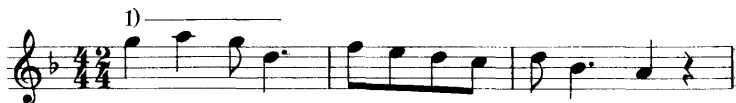
183.

1. Szé-pen szól a fü-le - mü - le haj-nal - ba,

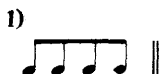
Ö - reg hu - szár az á - gyá - ba hall - gat - ja.

Kelj föl hu - szár a lo - va - dat nyer - gel - ni,

Nyolc ó - rá - ra pa - rá - dé - ba köll len - ni.

2. Öreg huszár kihajlik a nyeregből,
Csókot kér a régi szeretőjítül.
Adj egy csókot kisangyalom az útra,
Isten tudja, látjuk egymást, vagy soha.
3. Csókot nem adhatok huszárgyerekek,
Mer' a huszárgyerekek nem szívből szeret.
Ha ja huszár igaz szívből szeretne,
Maga mellé a nyeregbe ültetne.
4. Gyöngye vagy még kisangyalom a lóra,
Játszik a ló, le találisz esni rula.
Majd ha egyszer én ülök a nyeregbe,
Táncolhat. . . . .

Algyő, Süli István (82),
Süli Istvánné (56)

Olsvai, 1952. II.

184.

$\text{♩} = \text{cca } 138$

1. Haran-goznak a to-rony-ba haj-nal-ba,

Most tö-szik a nyer-göt kis pej lo-vam-ra.

Há-rom-na-pi szal-ma föl van pa-kol-va,

Adj egy csó-kot kis-an-gya-lom az út-ra.

2. Csókot nem adhatok huszár gyerekek,
Mer'a huszár nem igaz szívből szeret.
Ha ja huszár igaz szívből szeretne,
Maga mellé a nyerögbe ültetne.

3. Gyöngé vagy még kisangyalom a lóra,
Játszik a ló, könnyen leesöl rúla.
Majd ha egyszer én ülök a nyerögbe,
Kacsingálhatsz világoskék szemömbe.

185.

$\text{♩} = 152$

Mi - kor a re - gu - ta el - kezd öl - töz - köd - ni,
 Fű - zi a ba - kan - csát, e - kezd ká - rom - kod - ni.
 Szid - ja a né - me - töt, át - koz - za ja csá - szárt,
 Mér vág - ta rö - vid - re a bak - kan - csa szij - ját.

1) 2)

Szeged, Fodor Mária (22)

Lajtha, 1930.V.

186.

Parlando

1. Haj- dú, haj- dú, ö- reg haj - dú,

Mért nem mond- tad, mi az a bú?

Tud- tam vol - na min bú - sül - ni,

2. Pörög, zörög a vas ajtó,
Talán gyün a tömlőctartó.
Vizitálja a vasamat,
Nem szánja a rabságomat.

3. Nem loptam én életembe,
Csak egy csikót Debrecenbe.
Mégis rám verték a vasat,
Babám szive majd meghasad.

Szeged—Felsőtanya, Csengele, Czibolya Mihály (69)

Féczely

187.

$\text{♩} = 108$

Szent Já - nos - nak szép kö - gyes ál - dá - sa
 Száll - jon i - de é - des mind - nyá - junk - ra,
 A-mint egy - kor Úr Jé - zu - sé az a - pos - to - lok - ra,
 Úgy száll - jon le a Szent Já - no - sé é - des mindnyá - junk - ra!

Mórahalom, Farkas Antal (65)

Paksa, 1967. II.

188.

Ö - reg - a - nyád él - e még,
 A ku - tyá - tól fél - e még?
 Hogy - ne fél - ne a vén mar - ha,
 Teg - nap is meg - ha - rap - ta!

Algyő, Juhász Istvánné (64),
 Varga Julianna (14)

Olsvai, 1952. II.

1. Sze-me - tes a te há - za - tok e - le - je,

El - jár - nék én te - hoz - zá - tok es - té - re.

Réz - sár - kan - tyúm fel - sze - di a sze - me - tet, sze - me - tet,

Te - ve - led se kö - tőm be a sze - me - met.

2. Lassan kocsis, hogy a kocsi ne rázzon,
Hogy a babám gyöngye szive ne fájjon!
Nincs az úton se patika, se orvos, se orvos,
Babám gyógyít, nem a katonarvos.

3. Vékony héja van a piros almának,
Szép termete van a kedves babámnak.
Szép termete, vékony, karcsú dereka, dereka,
A vállára göndörödik a haja.

4. Édesanyám, adjon Isten jó estét!
Haza hoztam ezt a barna menyecskét.
De nem azért vettem el, hogy szeretem, szeretem,
Édesanyám könnyebbségít kerestem.

190.

1. Jön a ka-pi-tány sö-tét pej pa-ri-pán,
 Lá-tom, fé-nyes kard csil-log az ol-da-lán.
 Lá-tom, fé-nyes kard csil-log az ol-da-lán,
 Kard-já-ról a vér a föld-re le-pe-reg.

2. Kedves pajtásom, ha látod sebemet,
 Húzd ki kardodat, szúrj agyon engemet,
 Vagy a fegyvered szögezd a mellemnek,
 Ne hagyj sokáig szenvedni engemet.

Algyő, Kovács István (82)

Péczy, 1956.

191.

1. Ezt a ke-rek er-dőt vá-gom én,
 Ezt a bar-na kis-lányt vá-rom én.
 Ez a bar-na kis-lány vi-lo-ja,
 Én va-gyok a vi-gasz-ta-ló-ja.

2. Jaj de sokat áztam, fáradtam,
 Mikor házasodni akartam.
 Nem találtam kedvemre valót,
 Csak az a szeretőm, aki volt.

Tápi, Miklós Pálné (70)

Péczy, 1952. II.

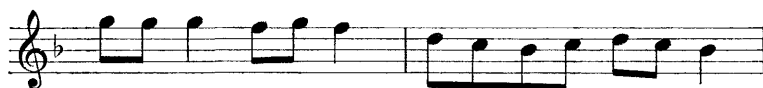
192.

1. Má-ma í-rok a ró-zsámnak le-ve-let,

Ne-fe-lejcs-ből ra-ka-tok rá bé-lye-get.

Ne-fe-lejcs bé-lye-get, roz-ma-ring-szál le-ve-let,

Kis-an-gya-lom, rá-í-rom a ne-ve-det.

2. Már ezután vászon nadrágba járok,
Hogy engemet szeressenek a lányok,
Sarkantyús csizmába büszkén járok a bálba,
Én vagyok egy gáláns kislány babája.

3. Már ezután úgy élöm a világom,
Kis kalapom jobb szömömre levágom.
Üveg a kezembe, barna lány az ölembe,
A bánatnak nincs helye a szívembe.

193.

1. Ez a kis-lány azt hi-szi, azt hi-szi, azt hi - szi,

A ba - bá - ja el - ve - szi, el - ve - szi, el - ve - szi.

Ne hidd kis - lány e - lő - re, e - lő - re, e - lő - re,

Nem lesz ab - ból semmi, de semmi, de semmi se.

2. Az én babám karjai, karjai, karjai,
 Nem akarnak hajlani, hajlani, hajlani.
 Meg kell annak estére hajlani, hajlani,
 Ha meg akar ölelni, csókolni, csókolni.

194.

1. Ti-sza szé - lén el - a - lud - tam,

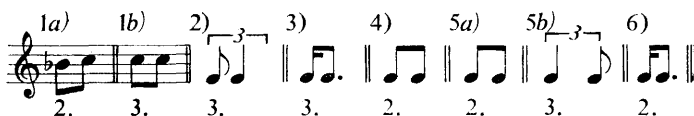
Ej, de szo - mo - rú t ál - mod - tam.

Mi - kor az - tán fel - é b - red - tem,

Ki - lenc zsan - dár állt mel - let - tem.

2. Azt kérdözték, mi a nevem,
Van-e utazó levelem.
Várjon, várjon, megmutatom,
Csak a mellényt kigombolom.

3. A mellényem kigomboltam,
A fegyverem kirántottam.
Ötöt, hatot fejbe löttem,
Itt az utazó levelem!

195.

1. Ti - sza szé - lén el - a - lud - tam,

Jaj de szo - mo - rút ál - mod - tam.

Meg - ál - mod - tam azt az e - gyet,

Ba - bám nem lö - szök a ti - ed.

1)	2)	3)	4)	5)	6a)	6b)	7)	8)	9)
2.	4.	2.	3.	2.3.5.9.11.12.	5.	6-8.10.11.	6.9.12.	2.4.6.7.9.10.12.13.	10.

2. Álmaimból fölébredtem,
Kilenc zsandár áll előttem.
Egy közülük kérdi tőlem,
Hol az utazó levelem.

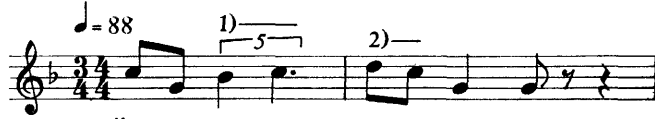
3. Várjál pajtás, mögmutatom,
Csak a lajbim kigombolom!
Belenyútam a zsebömbé,
Levorver van a kezembe.

4. Egyet-kettőt rájuk lőttem,
Ötöt, hatot rájuk lőttem,
Itt az utazó levelem!

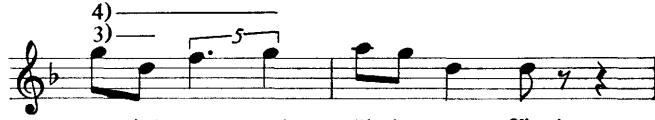
5. Jaj Istenem, mit csináljak,
Szaladjak-e, vagy megálljak?
Ha szaladok, fejbe lónek,
Ha mögállok, mögkötöznek.

6. De jén azért elszaladtam,
Zöld erdőben elbujdostam.
Ragyogtak rám a csillagok,
Megtudták, hogy betyár vagyok.

7. Nem megmondtam, bús gerlice,
Fészket ne rakj az útszéltre.
Mert az úton sokan járnak,
Fiaidra rátalálnak.

1. Ösz-sze-pö-rölt en-göm a csósz,

Any-juk an - nak töb-bet ne főzz!

Mög se ké - náld jó bo - runk - bu,

Sem a lo - vát ab - ra - kunk - bu!

2. Mőgkénáloom biz én apjuk,
Mert mink a csósz ritkán lássuk.
Ha kend kimén a tanyára,
Csósz gyün hozzám éccakára.

3. Irigylík a bajuszomat,
Ezt a szép kis jószágomat.
Kipödörítöm a végít,
Úgy mék én az utcán végíg.

4. Irigylí a nyakravalóm
Egy akasztófára való.
Bukorra kötöm a végít,
Úgy mék én az utcán végíg.

197.

I. Cson-go - rá - di gu-lyás - le - gény

Be - le - halt a kút - ba sze - gény.

Szom-jan le - gel a gu-lyá- ja,

I - tas - sa mög a ba - bá - ja.

2. Mögitatnám, de nem meröm,
Nagy a vödör, nem emelöm.
Mert ha én azt mögемelöm,
Mögöl engöm a szerelöm.

198.

$\text{♩} = 104$

2. Be - mén a szo - bá - ba,
 Le - ül a vas - ágy - ra.
 Bú - nak hajt - ja a fe - jit, hul - lajt - ja a köny - nye - it
 A szür - ke tá - bo - ri ru - há - ra.

1)

 1.

1. . . . .
 . . . . .
 Rukkolnak a legényök, a kilencszázbeliek
 A kaszárnya felé.

Szeged, Császár - Putyi Ilona

Bálint, 1928.

199.

2. Kér- di, hogy hogy va - gyok,

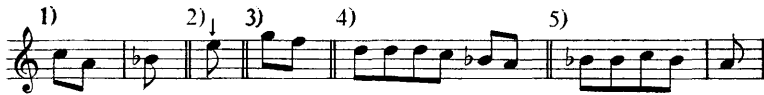
Mond - jad, hogy rab va - gyok.

Rab va-gyok, rab va-gyok, bör- töny ud - va - rá - ba

Tal - pig vas - ba va - gyok.

1. Madárka, madárka,
Aranyos madárka,
Vidd el a levelet, ezt a gyászos levelet,
Tedd a rózsám kezébe!

Ásotthalom, Farkas Józsefné Kása Erzsébet (60)

Paksa, 1967. VI.

199.*

Bar-na kis-lány a kony-há-ba mo-so - gat

Szőreg, Terhes Ferencné Horesnyi Etel (47)

Ökrös, 1947.

200.

Fe-ke-te fel-hő-ből e-sik az e-ső,

Si-ess kis-lány, mert megver a nagy e-ső.

Nem si-e-tek, nem fé-lek az e-ső-től,

Csak a ba-bám ra-gyo-gós két sze-mé-től.

Ásotthalom, Szécsi András (30),
Rózsa Sándor (30)

Waldmann, 1956. X.

200.*

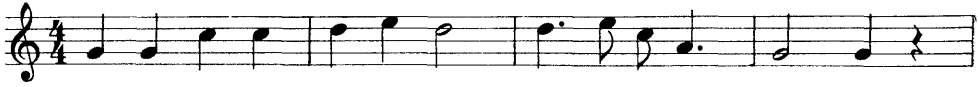

Sán-dor-fal-vi lá-nyok, Is-ten ve-le-tek

Sándorfalva, Kiss Mátyás (63)

Péczely, 1956.

201.

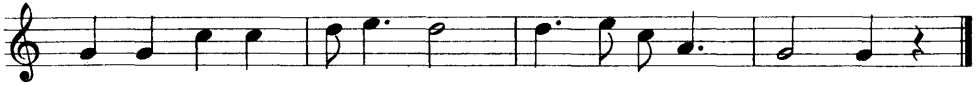
1. Rán-cos-szá- rú kis csiz-mám szeg- re van a - kaszt- va,

Gye- re csár- dás Ma- ris- kám, húzd fel a lá - bam - ra!

Húzd fel a lá - bom - ra, ott an-nak a he - lye,

Még az éj - jel Ma- ris- kám, csár-dást já-rok vé - le.

2. Bodorszőrű kis subám szögre van akasztva,
Gyere csárdás Mariskám, add fel a vállamra!
Add fel a vállamra, ott annak a helye,
Még az éjjel Mariskám, betakarlak véle.

Szőreg, Terhes Ferencné Horesnyi Etel (47)

Ökrös, 1947.

201.*

Ez a kis-lány ak-kor sír, mi-kor ko-szo-rú van a fe- jin

Tápé, Ács Károlyné (30)

Péczeley, 1951. V.

202.

$\text{♩} = 84$

1) —
1. Sza-bó Vil- ma ki-ment az er-dő- be,
2) —
Le-fe-kiüdt a di-ó- fa tö- vi- be.
3) —
4) —
Ar- ra men- tem, ki- ál- tot - tam ne- ki,
Kelj föl Vil- ma, mer meg- lát va- la- ki.

5. 4. 5. 4. 2.

2. Szabó Vilma nem vette tréfára,
Beugrott a közeli csárdába.
Kocsmárosné, tíz liter bort hozzon,
A bor mellé négy szál gyertyát gyújtson!
3. Szabó Vilma borát meg sem issza,
Rendőrkáplár az ajtót benyitja.
Rendőrkáplár elkiáltja magát,
Gyertek fiúk, megfottuk a Vilmát!
4. Szabó Vilmát hat zsandár kíséri,
A babája az ablakon lesi.
Ne lesd rózsám gyászos életemet,
Te miattad szenvedem ezeket.
5. Szabó Vilmát hat zsandár vallati,
Édesanyja az ajtón hallgati.
Valld ki lányom minden bűneidet,
Hová tetted négy szép gyermekedet.
6. Eggyet tettem diófa tövibe,
Kettőt tettem Tisza fenekire.
Negyediknek öngyilkossa vagyok,
Úgyis tudom, örökös rab vagyok.

203.

♩ = cca 104

1. Sza-bó Vil-ma ki-mönt az er-dó-be,

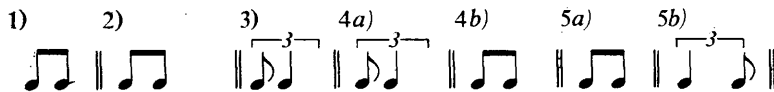
Le-fe-kiüdt a fűz-fa le-ve-lé-re.

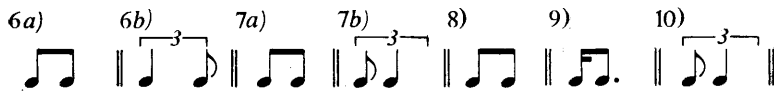
A-ra men-tem, ki-ál-tot-tam ne-ki,

Vi-gyázz Vil-ma, mert mög-lát va-la-ki.

5. 2.4.5.6.8. 5.7. 3-6. 2.7.8. 2.6. 4.

2-6.8. 7. 3-7. 8. 2-7. 7. 3.7.

2. Szabó Vilma nem vötte tréfára,
Beugrott a szolnoki csárdába.
Kocsmárosné, tíz icce bort hozzon,
Hagy igyon a Szabó Vilma jó bort!

3. Szabó Vilma borát meg sem itta,
Csendőr káplár az ajtót kinyitja.
Csendőr káplár elkiáltja magát,
No legények, mögfoztuk a Vilmát.

4. Szabó Vilmát hat zsandár vallati,
Édesanyja az ajtón hallgati.
Valld ki lányom minden büneidet,
Hová tetted négy szép gyermekedet!
5. Egyet tettem rózsafa tövébe,
Kettőt tettem Tisza fenekére.
Negyediknek öngyilkossa vagyok,
Úgyis tudom, örökös rab vagyok.
6. Szabó Vilmát ha zsandár késéri,
A babája jaz ablakon nézi.
Nézzed babám gyászos életömet,
Mind teérted szenvedöm ezeket.
7. Szabó Vilma piros pántlikája
Megakadt a börtöny ajtajába.
Arra kérem börtönyös uramat,
Akassza ki piros pántlikámat!
8. Szabó Vilma tíz arany gyűrűje,
Nem fémlik az többet a kezibe.
Tedd le Vilma ládád fenekére,
Ha lesz lányod, jó lesz a kezére!

204.

$\text{♩} = 88$

1) 2) 3) 4)
1. Sza-bó Vil- ma ki-ment a kis kert-be,
5) 6) 7)
Le- fe-küdt a ró-zsa- fa tö- vi- be.
8) 9) 10)
A- ra men- tem, ki- ál- tot - tam ne- ki,
Kelj fel Vil- ma, mert meg- lát va- la- la- ki!

1) 2) 3) 5) 6) 8a) 8b) 10) 4) 7) 9)

5. 2.5.6. 2.5. 3. 3.5. 2. 3.5. 2-6. 4.6. 4. 3.

2. Szabó Vilma nem vette tréfára,
Beugrott a Becsali csárdába.
Parancsoltam kocsmárosnéjának,
Egy icce bort vigyen a Vilmának.
3. Szabó Vilma borát mög sem itta,
Kilenc zsandár az ajtót rányitja.
Zsandárkáplár elkiáltotta magát,
No legények, fogjátok meg Vilmát!
4. Szabó Vilmát kilenc zsandár vallati,
A babája az ablakon hallgati.
Valld ki rózsám minden büneidet,
Hová tetted négy kis gyermekedet.
5. Egyet töttem rózsafa tövibe,
Kettőt töttem Tisza fenekébe.
Negyediknek én gyilkossa vagyok,
Még én élek, mindig rabja vagyok.
6. Szabó Vilmát kilenc zsandár kíséri,
.....
Ne nézd rózsám gyászos életemet,
Mind tejérted szenvedöm ezeket.

205.

1. Kis tá - pé - i la - po - son, la - po - son
 Le - e - sett a bok - ré - tás ka - la - pom.
 Ar - ra ké - rem a ked - ves ga - lam - bom,
 Ad - ja föl a bok - ré - tás ka - la - pom.

2. Aki jó búzát akar aratni,
 Háromszor kő az alá szántani,
 Aki szép asszonyt akar tartani,
 Nem . . . .

Tápé, Bodó Mihályné (65)

Péczely, 1952.

206.

1. A - mer - re én já - rok, még a fák is sír - nak,
 Gyen - ge á - ga - ik - ról le - ve - lek hul - la - nak.
 Hull - ja - tok le - ve - lek, rejt - se - tek el en - gem.
 A - ki csa - lo - ga - tott, mást sze - ret, nem en - gem.

2. Ha meghalok rózsám, ne sirassál engem,
 Csináltass koporsót, záráss bele engem!
 Írd fel a fejfámra, itt nyugszik egy árva,
 Kinek szerelemből történt a halála.

Szőreg, Terhes Ferencné Horesnyi (49)

Ökrös, 1949.

$\text{♩} = \text{cca } 112$

3. Be - so - roz - ták már az új re - gu - tá - kat,

Ki - osz - tot - ták a nem - ze - ti szal - lag - ju - kat.

A szal - lag - ja ja föl - det é - ri, jaj de szomorú - an végig - végig né - zi,

Hogy kell ér - te há - rom é - vet szolgál - ni.

1) 2) 4) 6a) 6b) 7)
1.2. 2. 1. 1. 2. 1.2.

3) 5) 8)
1.2. 1. 1.2.

1. A hadihajó a tenger közepében
Megakadt a csipkebokor tövében.
Csipkebokrot ki kell vágni, ahol annak a hajónak meg kell állni,
Hagy birjon a kisangyalom beszállni.

2. A hadihajó a tenger közepébe,
Kormányos úr annak a tetejébe.
Kormányos úr, csak arra tartson, ahol az a szőke kislány áll a parton,
Hagy tudjon a kisangyalom beszállni.

208.

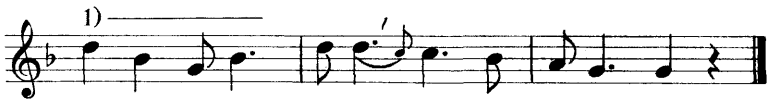
1. Ró-zsa Sán-dor buj- do- sik az er- dő- be,

De nem tud-ja, mi- kor ér a vé- gé - re.

Nyár- fa- le- vél de- rék- al - ja, pár- ná - ja,

Gyöngyhar- mat a ta- ka - ró - zó dun- ná- ja.

2. Rózsa Sándort kilenc zsendár vallatja,
 Felesége az ablakon hallgatja.
 Vallj ki Sándor minden titkos dolgokat,
 A csendőrrel ne veressed magadat.

Tápé, Engi Józsefné (65)

Péczely, 1951. V.

209.

♩ = 108

1. E - sik e - ső, e - sik, e - sik a ka - szár - nya fa - lá - ra,

Si - vít a szél vé - gig az ud - va - rá - ba.

Si - vít a szél vé - gig az ud - va - rá - ba,

Nem üs - mer - tem ráj - ja sü - tét éc - ca - ká - ba a ba - bám - ra.

2. Ez a barna kislány kiritta mán mind a két szömit,
Sajnálja a volt régi szeretőjjet.
Ráborul a szeretőjje vállára,
Szive boldogságát, egybeli babájját siratja.

210.

1. Még ak- kor csak ti-zen-nyolc é - ves vol - tam,

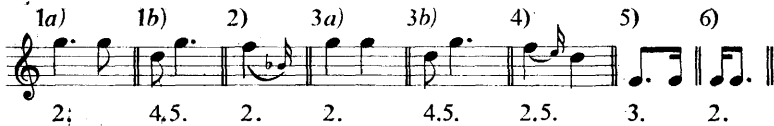
De már ak- kor há-za-sod-ni a- kar- tam.

Ti-zen - két lányt je-gyöztem ki ma-gam- nak,

A- zok kö- zül vá- lasz- ta- ni a- kar - tam.

2. Az elsőnek kicsi vagyok, az a baj,
Másodiknak szőke vagyok, az a baj.
Harmadiknak, hogy a szemem kékellik,
Negyediknek kacsintásom nem tetszik.
3. Az ötödik szivarfüstöt nem szeret,
Hatodiknak nagy bajszu legény kell,
Hetediknek, hogy a pénzem fogytán volt,
Nyolcadiknak, hogy hat ökröm sose volt.
4. Kilencedik, hogy Párizsból nem jöttem,
Tizediknek bánatos az én szívem.
Tizenegyediket anyja nem adja,
Tizenkettedik nem megy férjhez soha.
5. Így hát nékem sose lesz feleségem,
Gyalázattal kell a világot élnem.
Gyalázattal élem a világomat,
Egy hűtlennel megcsalattam magamat.

211.

$\text{♩} = 116$

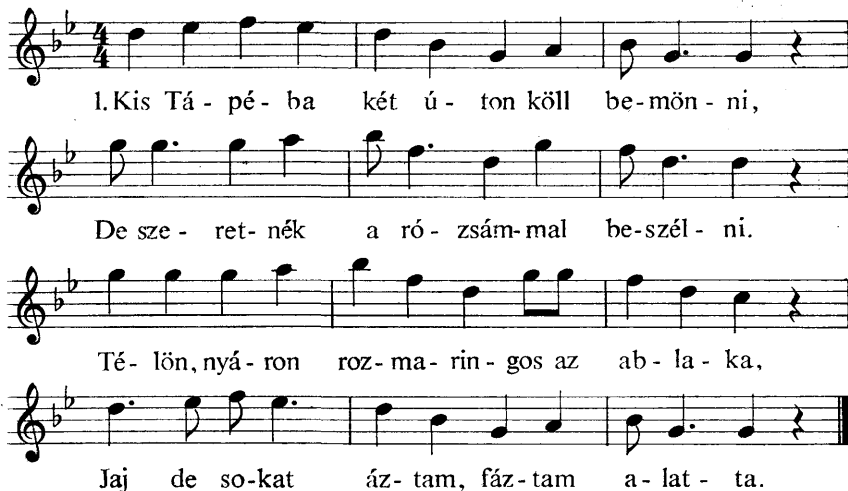

Bar - na kis - lány, jól meg-gon-dold a dol - god,
 Ho - vá tö - szöd lány - ko - ri bol - dog - sá - god.
 El - vi - szöd a csil - la - gos ol - tár e - lé - be le - tö - szöd,
 On - nat pe - dig so - ha föl nem vö - he - tőd.

Sándorfalva – Homoki tanyák, Lengyel István (58)

Paksa, 1967. VI.

212.

1. Kis Tá - pé - ba két ú - ton köll be - mőn - ni,
 De sze - ret - nek a ró - zám - mal be - szél - ni.
 Té - lőn, nyá - ron roz - ma - rin - gos az ab - la - ka,
 Jaj de so - kat áz - tam, fáz - tam a - lat - ta.

2. Kék a kőkény, ha megérik, fekete,
 Nem löszök én kis tápai mőnyecske.
 Kár volna még engőmet férhöz adni,
 Rózsa hejjött bimbót löszakítani.

Tápe, 11–13 éves lányok

Péczely, 1951. V.

213.

$\text{♩} = 100$

En - nek a bar-na lán-nak dom- bon van a há - za,
 E - lől rö - vid, há - tul hosszú a szok - nyáj - ja.
 E - lől rö - vid, há - tul jaj de na-gyon hosz - szú,
 En - nek a bar-na lán-nak nem kő szűz - ko - szo - rú.

Szeged, Balogh Anna

Bálint, 1931.

214.

$\text{♩} = 106$

El-szál-lott a fecs-ke, vissza-tér es-té-re a fész-ké-re,
 Én is el-mék a ba-bám-hoz es-té-re.
 Én is el-mék va-sár-nap éc-ca-ká-ra,
 Csak e-ressz be ba-bám, hogy-ha sze-retszen-ge-met i-ga-zán.

Tápe, Bodó Mihályné (65)

Péczy, 1951. V.

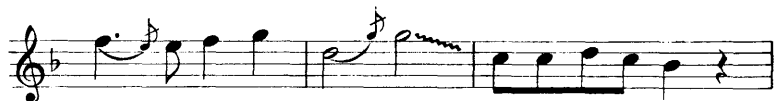
215.

1. Jaj de szé-pen e - sik az e - ső,

E - ső u - tán sej, haj, zöl - del a me - ző.

Kö - ze - pé - be sej, haj, le - gel a bá - rány,

Jaj de szép a gön - dör - ha - jú lány.

2. Göndörhajú lánynak nincs párja,
Nem is teröm az mög minden határba.
Jobb vállára sej, haj, ...
Este a babáját úgy várja.

Tápe, Nagy Mihályné (32),
Tari Józsefné Ilia Anna (40)

Péczely, 1952. III.

216.

$\text{♩} = 108$

1. Sar-kon van egy öz-vegy-asz- szony ta-nyáj- ja,
Ó- tott rú-za nyí- lik az ab- la- ká - ba.
Bús gi- li- ce szo- kott ráj- ja le- száll- ni,
A lá-nyá-tú' ba- jos vol- na mög- vál - ni.

2. Ezt a kislányt még akkó mögszerettem,
Mikor a kapuba véle beszéltem.
Mögteccött a gyönyörű szép szavájé',
Homlokára göndörödő hajáé'.

3. Barna kislány gyere vélem a bálba,
Száz koronát adok cipőkopásra.
Nem kő neköm senki száz koronájja,
Szerelembű mögyök én el a bálba.

4. Bíró uram tögyön törvényt, ha löhet,
Az hagyott e', kit igazán szerettem.
Szár az ágon azt fütüüli a rigó,
Szerelömbű nem parancsol a bíró.

Szeged, Balogh Anna

Bálint, 1928.

216.*

Majd ha megfúj-ják a bé- ke trombi - tá - ját

Asotthalom, Varga Illés (35)

Waldmann, 1956.X.

217.

1. De szé- pen szól a ka- to- na - ban - da,

Ma-gyar fi- úk ma- sí- rol- nak raj - ta.

Ma- sí - rol- nak i- de- gen or - szág - ba,

O-rosz- or- szág kül- ső ha- tá - rá - ra..

2. Jaj Istenem, hogy kell azt megszokni,
Hogy köll azt az orosz lányt szeretni?
Ha ölelem, karjaim elhalnak,
Ha csókolom, könnyeim hullanak.

Tápé, Dávid (Táska) Mihály (73)

Péczely

217.*

Szé- les a Ba- la- ton vi- ze, kes- keny a híd raj - ta

Tápé, Makai Pál (56)

Péczely, 1952. II.

218.

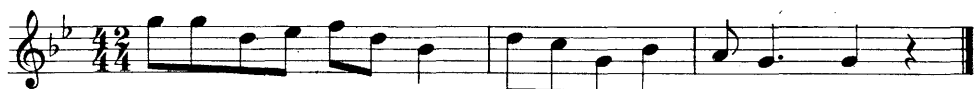
A sze-ge-di ka-szár-nya sár-gá-ra van me-szel - ve,

Rá-haj-lik a cse-resz-nye-fa. le-ve - le.

Gye-re bo-gár, csi-pödd le a le-ve - lét,

Le ne tör-je se-je-haj, re-zes csá-kóm te-te - jét!

Sándorfalva, Kónya Maris (18)

Csikesz, 1924.

218.*

Ei-dül-lött, le - csú - szott szé-na-bog-lya te-te - je

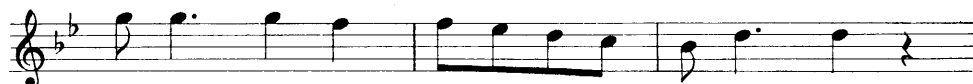
Sándorfalva – Homoki tanyak, Bürgés Antal

Csikesz, 1926.

219.

1. Sej, sö - tét fel - hők ván-do - rol - nak az é gen

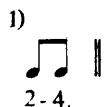
Ma - ra - dá - som nincs e - zen a vi - dé - ken

Az van ír - va rá a ván - dor fel - hó - re,

Sze - ret - te - lek ba - bám, el kell vál - nom te tő - led

2. De nagy bánat érte a szívemet vasárnap,
Más legénnyel hirdették a babámat.
Még tegnap se hittem volna valóba,
Hogy ne menjek babám véled a kézfogóra.
3. Kedves édesanyám, megköszönöm magának,
Egy sírba temessenek a babámmal.
Síromban is ölelem a babámat,
Kedves édesanyám, megköszönöm magának.
4. Kedves édesanyám, ha fel akarsz keresni,
Ásotthalmi temetőbe gyere ki.
Megtalálod a sírom egy fa jalatt,
Kedves édesanyám kisírhatod magadat

Ásotthalom, Császár Antal (18)

Waldmann, 1956. X

219.*

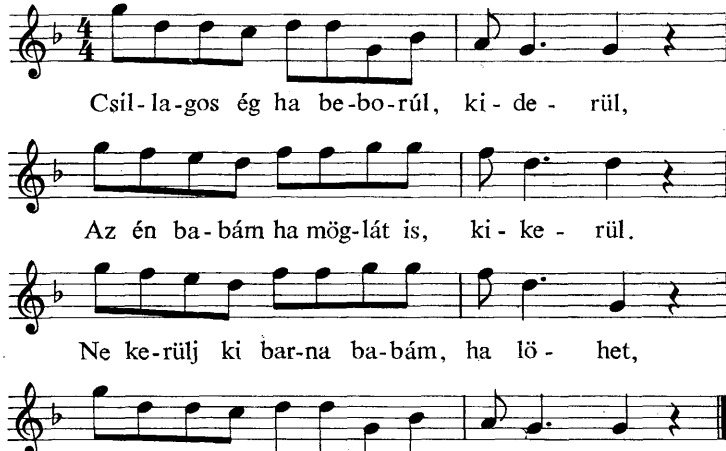
É - dős - anyám ak - kó kezdött sí - rat ni

Szeged, Császár - Putyi Ilona

Bálint, 1927

220.

$\text{♩} = 104$

Csil-la-gos ég ha be-bo-rúl, ki-de-rül,
Az én ba-bám ha mög-lát is, ki-ke-rül.
Ne ke-rülj ki bar-na ba-bám, ha lö-het,
Ne szo-mo-rídd az én ár-va szi-ve-met!

Szeged, Balogh Julianna (33)

Bálint, 1931.

221.

$\text{♩} = 108$

Az én rú-zsám kar-ja-i, kar-ja-i,
Nem a-kar-nak haj-la-ni, haj-la-ni.
Mög köll an-nak haj-la-ni, haj-la-ni,
Ha mög a-kar ö-l-el-ni, csó-kol-ni.

Szeged, Császár Rozál (48)

Bálint, 1931.

222.

1. Ki-ön-tött a Ti-sza a part-já-ra,

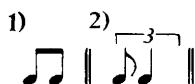
Kis pej-lo-vam tér-gyig jár a sár-ba.

Sá-ros kan-tár-szá-ra a ke-zem-be,

Ül-jél kis-an-gya-lom az ö-lem-be.

2. Kivirágzott már a repcetalló,
 Jaj de szépen szól a sárgarigó!
 Sárgarigó meg a fülemüle,
 Gyere kisangyalom az ölembe.

Sándorfalva, Kiss Mátyás (74)

Paksa, 1967. IV.

223.

Ked-ves Ma-ris-kám, nem ír-ha-tok le-ve - let,

Szi-laj csi-kó el-rúg-ta a jobb ke - zem.

Szi-laj csi-kó, fáj-dal-mas a rú-gá - sa,

Sír a Ma-ris-ka, hal-lik a zo - ko-gá - sa.

Szőreg, Ökrös Mihályné Kovács Margit (49)

Ökrös, 1949.

223.*

Fönt a dombon van egy ház, zsendely a te - te - je

Ásothalom, Varga Illés (35)

Waldmann, 1956. X.

224.

1. Jó dol-ga van se- je- haj, Sze- ge- dé- be ba- ká- nak,

Szé- nát, za- bot nem a- rat a lo- vá- nak.

Mert a szé- na por- ci- ó- ba van köt- ve,

Gye- re csár- dás Bö- zsi- kém, tedd a lo- vam e- lé- be.

2. Ha bemegyek sejehaj, Szegedébe bakának,
Te is eljössz, jó leszel szobalánynak.
Járok hozzád éppen úgy, mint azelőtt,
Ketten tőccsük, Bözsikém, le a három esztendőtt.

Szőreg, Terhes Ferencné Horesnyi Etel (49)

Ökrös, 1949.

225.

$\text{♩} = 120$

1. Két nyár - fa közt be - sü - tött a holdvi - lág,
 Az én ba - bám ab - ba fé - sü - li ma - gát.
 Gön - dör ha - ja ¹⁾ száz - fe - lé haj - lik a vál - lá - ra,
 De sze - ret - nek vé - le men - ni a bál - ba.

2. Ezt a kislányt nem adnám az anyjáért,
 Az anyjának az összes vagyonáért.
 Nem kell néki édesanyja dunnája, párnája,
 Betakarja a babája subája.

Szörög, Terhes Ferencné Horesnyi Etel (47)

Ökrös, 1947.

226.

$\text{♩} = 100$

Új - szö - ge - dí csizmade - a csi - nál - ta a csizsmá - mat,
 Gyors - vo - na - ton kül - döm el a ba - bám - nak.
 Vidd e gő - zös, a - mő - re a fé - nyes nap le - jár,
 A - mő - re a negyvenha - tos re - zesbanda mu - zsi - kál!

Szeged, Farkas Ilona

Bálint, 1927.

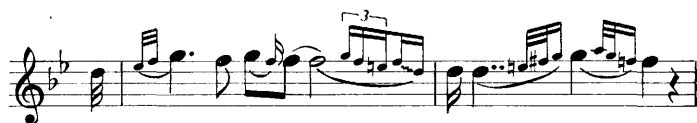
227.

Bo-roz- dában, zöld bú-zá-ban szól a bú-bos pa-csir - ta,

N-ne szo-morítsd a szi-ve-me - t Ma-ris - ka.

„ Mert ha so-ká szomo - rí - tod

se-j az én ár - va szi-ve - met,

Majd megá lá-tod, nemso-ká - ra halva találsz engemet.

Szőreg, nő

Vikár, Bartók

227.*

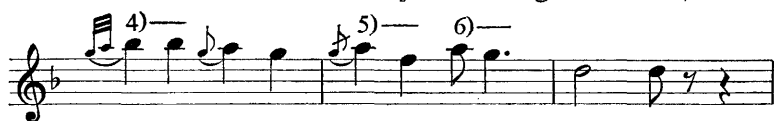
Sej, haj, de szeretnék a templomba bemen - ni

Domaszék, Szabó (Galiba) Piroska

Paksa, 1967. IV.

1. De sze- ret-nék haj- nal-csil-lag len- ni,

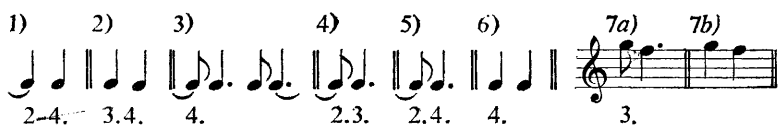
Rózsám ab- la - ká- ba be-ra - gyog- ni!

Be- ra- gyog-nék hoz- zá- ja haj- nal- ba,

Csó-kot kér- nek tő- le u- tol - já- ra.

2. Sarkon van egy özvegyasszony háza,

Van is abba { szép eladó
kökényszemű lánnya.

Van is annak selyem ágytakaró,
Ez a kislány de kedvemre való.

3. Szánom, bánom, hogy megházasodtam,

Legénységöm gyászba borítottam.

Mer már nekem nem szabad szeretni,
Nem szabad a lányokhoz eljátni.

4. Szánom, bánom, amit csekedtem,
Egy kislánnyal szerelembe estem.

Szerelembe nem estem, csak szóba,
Sajnálom, de nem tehetek róla.

229.

$\text{♩} = \text{cca } 92$

(citerán)

Sándorfalva, Budai Sándor (48)

Sárosi, 1966. VI.

229.*

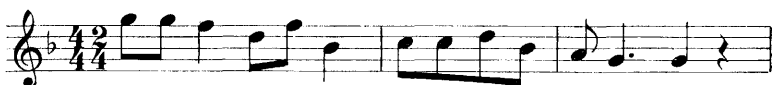
Sze-ged fe- lől, Sze-ged fe- lől fúj a szél

Szőreg, Terhes Ferencné Horesnyi Etel (47)

Ökrös, 1947.

230.

♩ = 108

Ho-mo-kos, ka-vi-csos a mi há-zunk e - le - je,

Vad-ga - lamb szál-lott a te - te - jé - re.

Vad-ga - lamb, tur-bé-kold el a nó - tám,

El-hagyott a ba-bám, kit sze-ret-tem i - ga - zán.

232.

El-megyek én messze, még vissza sem né - zek,
 En-nek a fa-lu-nak tá - já - ra se né - zek.
 Sír az é-des-a-nyám, a sze - re-tóm gyá - szol,
 Se - bes Ma-ros vi - ze vá - laszt el egy - más - tól.

Algyő, Süli István (82)
 Süli Istvánné (56)

Olsvai, 1952.II.

233.

$\text{♩} = 138$
 Be-tyár va-gyok, An-gyal Ban-di a ne - vem,
 Pu-ha á - gyat nem vet né - kem sen - ki sem.
 Sű - rű er - dő kö - ze - pé - be a la - ká - som,
 O - da vá - rom az én ked - ves ga - lam - bom.

Egyházaskér – Vrbica, Mihók Antal (71)

Paksa, 1968. XI.

234.

1. Es - te van, es - te van, el - múlt ki - lenc ó - ra,

Mín - den barna kis - lány a rácsos kaput zár - ja.

Még a bar - na kis - lány a rá - csos ka - put zár - ja,

Ad - dig a sze - re - tő - je száz - szor is megcsó - kol - ja.

2. Este van, este van, elmúlt kilenc óra,
Csak annak a lánnak, kihöz sokan járnak.
Én hozzám nem járnak, nincs is énrám este,
Csillagos, magas ég, hulljatok le a földre.

Üllés, Palócz Mihályné Tóth Mária (72)

Paksa, 1967. V.

235.

$\text{♩} = 84$

El- me- gyek, el-me-gyek, meg is há- za - so - dok,
 Sze- rel- mes szí- vemre nagy bá- na- tot ho - zok.
 For- dítsd meg a szí- vét a nyár - fa le - vél - nek,
 Így ta - nulj meg kis- lány hin- ni a le - gény - nek.

Szőreg, Ökrös Mihályné Kovács Margit (47)

Ökrös, 1947.

236.

1. Jaj de szé-les, aj de hosz- szú ez az út,

A - me-lyi-ken bar-na kis-lány el-in- dulsz!

Bar - na kis-lány, térj vissza a ré- gi u-tad-ra,

Gon-dolj rá a szom-bat es - ti sza-vad - ra!

2. Én utamból visszatérni nem lehet,
Nagy a mi szerelmünk lángja, nem enged.
Szélesebb a mi szerelmünk tenger vizénél,
Árvább vagyok a lehulló levélnél.
3. Kék ibolya búnak hajtja levelét,
Mert nincs aki meglócsolja a tövét.
Szállj le harmat kék ibolya gyenge tövére,
Most találtam egy igaz szeretőre.

237.

♩ = 84

1. Gye-re paj-tás, gye-rünk be a kocsmá - ba,

I-gyunk egyet a mög-sza-ba - du - lás - ra!

Lá-tod paj-tás ezt sem hit-tem ez - e - lőtt,

Hogy e - tej - jön ez a há - rom esz - ten - dő.

2. Öreg huszár ha kitöti idejét,
 Zsebrevágja szabadságos kiskönyvit.
 Büszkén mondja a szebeni lányoknak:
 A csizsmába kapcának se húználak.

Szeged, Kántos István

Bálint, 1926.

238.

1. Árpád hu-szár ha fel-ül a lo-vá-ra,

Né-gyes sor-ban megy a szá-zad u-tá-na.

O-lyan szé-pen szól a ka-to-na nó-ta,

Kis-an-gya-lom, ha hal-la-ná, de sír-na.

2. Árpád huszár kihajol a nyeregből,
Csókot kér a régi szeretőjétől.
Adj egy csókot kis angyalom az útra,
Isten tudja, látlak-e még valaha.
3. A huszárnak csókot adni nem lehet,
Mert a huszár nem igaz szívből szeret.
Ha a huszár igaz szívből szeretne,
Maga mellé a nyeregbe ültetne.
4. Gyenge vagy még kis angyalom a lóra,
Táncol a ló, te meg leesel róla.
Nézd meg, hogyha én ülök a nyeregbe,
Feltáncolok a csillagos egekbe.

239.

1. Ősz az i - dő, di - ó - fá - val tü - ze - lek,

Kis pej - lo - vam csár - da e - lőtt fe - sze - leg.

Korcs - má - ros - né, le - gyen szi - ves, néz - ze meg,

Lo - vam há - tán jól áll - e még a nye - reg.

2. Lovam hátán félrecsúszott a nyereg,
Nem jól nyergelte fel ez a rossz gyerek.
Megtanítom a gyereket nyergelni,
Hogy kell a lányt igaz szívből szeretni.
3. Új a kocsim, vasaltatni akarom,
Most esküszik az én kedves galambom.
Víg muzsika kihallik a mezőre,
Nem felejttem a régi szeretőmet.

240.

Rubato

1. Dúr a disz-nó, dúr a mo-csár szé - len,
 Tar - tot-tam sze - re - tőt, de már ré - gen.
 Ha tar - tot-tam, megszen-ved-tem ér - te,
 Ö - reg - a - nyám so - kat szi - dott ér - te.

2. Még azt mondják, nem adnak, nem adnak,
 Nem adnak a kedves galambomnak.
 Megtagadom apámat, anyámat,
 Mégsem hagyom másnak a rózsámat.

Szőreg, Kovács Ferencné Rác Vera (45)

Ökrös, 1947.

241.

$\text{♩} = 100$

Sej, haj, li - ba, li - ba, sár - ga lá - bú li - ba,
 Hi - va - ta - los va - gyok a lag - zi - ba.
 Mit ér né - kőm az o - lyan la - ko - da - lom,
 Sej, haj, a - ki - be a rú - zám a me - nyasz - szony.

Szeged, Varga Anna

Bálint, 1926.

242.

$\text{♩} = 84$

1. Ki-haj-tom a li-bám a rét-re,
Ma-gam is ki-mö-gyök mel-lé-je.
E-ki-á-tom ma-gam: li-ba, li-bus-kám,
Új-jél az ö-lem-be Ma-ris-kám.

2. Kihajtom a tinóm a rétre,
Magam is kimögyök melléje.
Ekiátom magam: nem ara tinók,
Nem az a szeretóm, aki vót.
3. Lukas a kalapom teteje,
Kilátszik a hajam belüle.
De én azt szégyöllöm, legénylétömre:
Lukas a kalapom teteje.

Szeged, Lovászi Mária

Bálint, 1931.

243.

$\text{♩} = 100$

1) —

1. Megy a gő-zös le-fe-lé,

1) — 3) — 2) —

Bo-dor füst-je föl-fe-lé.

1) — 3) — 4) — 3) — 3) —

A-zon vi-szik a magyar ka-to-nát,

5) —

Sok kis-lán-nak a ba-bá-ját.

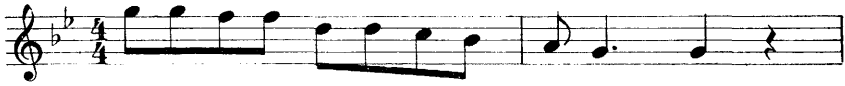
3) — 5) — 1) — 2) — 4) —

2. Engem babám ne sirass,
Érttem könnyet ne hullass!
Hullajtottam már én eleget,
Vége a szerelömnek.

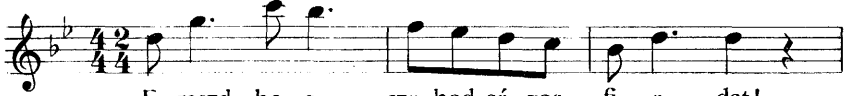
Ásothalom, Hunyadi József (69)

Paksa, 1967. V.

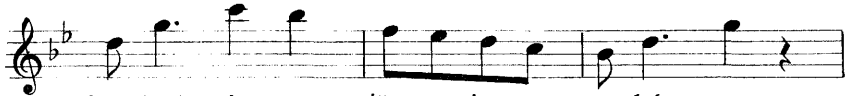
244.

1 Nyisd ki a-nyám zöld-re fes-tett ka-pu - dat,

E-reszd be a sza-bad-sá-gos fi - a - dat!

Sza-bad ság- ra jöt-tem ha-za, nem bú - ra,

Ko-misz é-let- től va-gyok sza - ba- dul - va.

2 Ha elindult ez a gőzös, hadd menjen,
Én utánam senki ne keseregjen.
Aki pedig én utánam kesereg,
Az áldja meg, aki engem teremtet.

Szóreg, Ökrös Mihály (59)

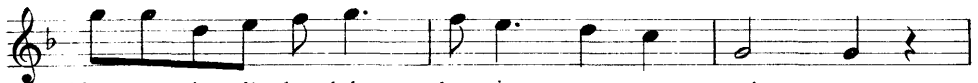
Ökrös, 1947.

245.

$\text{♩} = 108$

1. Nem zö-rög a le-vél, ha a szél nem fúj - ja,

Nem mon-da-nák ba-bám, ha i - gaz nem vol - na.

Ti - los a sze-re-lem, fé - lek a jó a - nyád - tól,

Az a hí-re ba-bám, vál - junk el egy más tól

2 Balog Anna Marcsa fölmönt Budapestre.
Utána az anyja, mindjárt felkereste
Ugye lányom, Marcsa, azért jöttél Pestre,
Mer a rácsos kapunk sárgára van festve

Szóreg, Molnár József (43)

Ökrös, 1948.

246.

Bar-na kis-lány gyá-szos le-ve - let ír, rá-bo-rul az asz-tal - ra,

O-da megy a ked-ves é-des-any-ja, azt kér-de-zi, mi ba - ja.

Mit kér-de-zi é - des - a-nyám, tud-ja az-tat jól,

El- ha-gyott a kedves kisangyalom, min-dig csak azt si- ra - tom.

Szöveg, Ökrös Mihályné Kovács Margit (47)

Ökrös, 1947.

246.*

O-da- fönt a Kár-pá- tok- ba dö-rög- nek az á - gyúk

Algyő, Jablonszky Ferenc (77)

Olsvai, 1952. I.

247.

É-des- a-nyám ró-zsa- fá- ja, én vagyok a legszebb á- ga,

Én va- gyok a köz- tár- sa- ság el- ső vi- téz ka- to- ná- ja.

Száz- hús- z é- lős nyom- ja a vál- lam, szi- ve- met a bú- bá- nat,

Itt kell hagyni árván a babámat, szi- vem megö- li a bá- nat, babám,

szi- vem megö- li a bá - nat.

Szőreg, legények

Ökrös, 1946.

247.*

Ke- re- sik a, nem le- lik a ke- resz- te- lő le- ve - le - met

Szeged, Fodor Mária (22)

Lajtha, 1930. V.

248.

A sze - ge - di ka - szár - nyá - ra rá - szál - lott egy gó - lya,
 Vi - zet ho - zott a szá - já - ba, reg - ru - ták szá - má - ra.
 Mosd - ja - tok reg - ru - ták, mert po - ro - sak vagy - tok,
 Azt csak a jó Is - ten tud - ja, mi - kor sza - ba - du - lok.

Szeged—Felsőtanya, Csengele, Czibolya Mihály (69)

Péczeley, 1952. VI.

249.

Á - tal - mennék én a Ti - szán la - di - kon, la - di - la - di - la - di - dom,
 De nem tu - dom, hol la - kik a ga - lambom, ga - lambom, de ga - lam - bom.
 Bent la - kik a vá - ros - ba, a har - ma - dik ut - cá - ba,
 Pi - ros ró - zsa, kék i - bo - lya, re - ze - da nyíl - lik az ab - la - ká - ba.

1) 2)

Algyő, Varga Károly (kb. 50)

Olsvai, 1952. II.

249.*

A szö-ge-di réz-to-rony-ba ki-len-cet ü-tött az ó-ra

Algyő, Juhász Istvánné (64)

Olsvai, 1952. II.

250.

Rubato ♩ = cca 72

Két szi-vár-vány, két szi-vár-vány ko-szo-rúz-zá az e-get,
 Most tud-tam meg, most tud-tam meg, hogy a ba-bám mást sze-ret.
 De én a-zért nem át-koz-lak, a jó Is-ten áld-jon meg,
 Köny-nye-id-től a jegykendőd so-ha ne szá-rad-jon meg.

Üllés, Palócz Mihályné Tóth Mária (72)

Paksa, 1967. V.

250.*

Fe-renc Jós-ka ha föl-ül, Fe-renc Jós-ka ha föl-ül a lo-vá-ra

Szeged, Fodor Mária (20)

Bálint, 1928.

251.

1. Fölmentem a hegy-re, fölmentem a hegy-re, le-néz-tem a völgy-be,

Ott lát-tam a ba-bám, ott lát-tam a ba-bám egy ko-vácsmü- hely-be.

Lo-vát va-sal-tat-ja, há-bo-rú-ba a-kar men-ni,

El se jöt-tél hozzám, pi-ros bar-na kis-lány bú-csú-csó-kot ven-ni.

2. Felmentem a hegyre, felmentem a hegyre, lenéztem a völgybe,
Ott láttam a babám, ott láttam a babám tiszta feketébe.
Nem akartam szólni, szívét szomorítani,
Szívét az enyémtől, szívét az enyémtől elidegeníteni.

Szőreg, Ökrös Mihályné Kovács Margit (47)

Ökrös, 1947.

252.

1. Ha fel-ü-lök babám, ha fel-ü-lök babám de-res-szõ-rû lo-vam-ra,
 Ha fel-ü-lök babám, ha fel-ü-lök babám de-res-szõ-rû lo-vam-ra.
 Lo-vam szõ-rét, de-res szõ-rét száz-fe-lé fûj-ja a szél,
 Köszönöm jó anyám, köszönöm jó anyám, hogy huszárnak ne-vel-tél.

2. Flaszterozd ki babám, flaszterozd ki babám a falusi nagy utcát,
 Flaszterozd ki babám, flaszterozd ki babám a falusi nagy utcát!
 Azon járok, azon járok minden este tehozzád,
 Onnan pedig babám, onnan pedig babám fel a . . . . .

Sándorfalva—Homoki tanyák, Bürgés Antal

Csikesz, 1926.

253.

$\text{♩} = 104$

Szõ-ged fe-lõl, Szõ-ged fe-lõl gyün egy fe-ke-te fel-hõ,
 Si-ess kis-lány, si-ess kis-lány, mer mög-ver egy nagy e-sõ.
 Nem si-e-tök o-lyan nagyon, fáj a szí-vem, sa-jog nagyon,
 Most tu-dom mán, mi-ér sa-jog: a sze-re-tõm el-há-gyott.

Szeged, Balogh Anna

Bálint, 1931.

254.

$\text{♩} = 108$

A sze-ge-di kaszár-nyá-ra rá-szál-lott a gó-lya,
 Vi-zet ho-zott a szá-já-ban bun-dá-sok szá-má-ra.
 Mosd-ja-tok, bun-dá-sok, mosd-ja-tok, mosd-ja-tok,
 Azt csak a jó Is-ten tud-ja, mi-kor sza-ba-dul-tok.

Szeged

Kodály, 1905.

254.*

A sze-ge-di nagy ká-vé-ház sár-gá-ra van fest-ve

Szőreg, Terhes Ferencné Horesnyi Etel (47)

Ökrös, 1947.

254.**

Há-zunk e-lőtt, há-zunk e-lőtt fo-lyik el a ka-ná-lis

Tápé, Ács Károlyné (30)

Péczeley, 1951. V.

255.

Nem fúj a szél, nem fúj a szél, nem fo-rog a kis-tá-pé- i szélma - lom.

Le-vél ál-tal, le-vél ál-tal, le-vél ál-tal ü-zen-get a ga-lam-bom.

Nem köll ne-köm se le-ve-le, sej, de se maga,

Ne át-koz-zon, ne át-koz-zon, ne át-koz-zon engöm az é- dösany- ja.

Tápé, Bodó Mihályné (65)

Péczely, 1951. VI.

255.*

Ráncos-szá-rú kis csizmám szög-re van a - kaszt- va

Szeged, Lovászi Mária

Bálint, 1927.

A DALLAMOK JEGYZETEI

I. RECITATÍV FORMÁK

1—2. Sirató

1. Sirató. Közölve: MNT V. 91. Kötetlen szerkezetű nagy forma.
Kadenciái: 5, 4, 2, 1.
A bács-bodrogi, Pest megyei siratóktól kissé elválnak, azoknál tipikusabb, „szabályosabb.” Inkább a hódmezővásárhelyihez áll közel (Hmv 86. = MNT V. 92.). A területről egyetlen.
2. Sirató paródia. Kotta nélkül utal rá MNT V. 92. j.
Kis forma, 5, 4 kadenciával. Sematikus. Szövege a Hitetlen férj ballada hatását is magán viseli.

3—6. Zsoltár

3. Magyar nyelvű gregorián zsoltár. AP 8073 f-g.
Az adatközlő megjegyzése arról, akitől tanulta: „Olvasós Mihály bácsinak hitták, nagyon jó, imádságos ember volt; azt mikor odaült az asztalhoz, a családjai — voltak sok gyerekei, 8-10 gyereke volt, meg nevelt is — és akkor énekszóval ült le az asztalhoz. És a családoknak csinálni köllött vele együtt.” A 2. vsz. után a következő liturgikus eredetű imádság hangzik el prózában: „Asztali áldás. Mindeneknek szemei, tebenned bízunk jó Isten. Te adsz nekünk eledelt alkalmas időkre. Föltárod a te szent kezeidet, betöltesz minden élőket áldásoddal. Dicsőség legyen az Atyának és a Fiúnak és Szentlélek Istennek, miképpen kezdetben vala, most és mindörökké. Áldj meg minket Úr Isten és ezön eledelöket, melyet a te jóvoltodból magunkhoz veendök vagyunk, a mi Urunk, Jézus Krisztus által. Jöjj el Jézus, légy vendégünk, áldd meg amit adtál nekünk! Áldd meg a mi ételünket italunkat, melyet nevedben nyújtanak! A 3. vsz. után: „Az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében.”
Tonus peregrinus. Az énekes ugyanerre a dallamra éneklí a Szeplőtelen fogantatás officiumát (AP 8074 I).
Vö. MNT III. B. 133, 134. greg. paródiákkal.
4. Magyar nyelvű gregorián zsoltár. AP 8075 d.
Az adatközlő szerint: „Mikor megyünk a búcsúra, énekszóval mondjuk ... Annak az az oka, hogy akkor ráérünk. Jobban, mint mikor a templomban vagyunk, ott nem énekszóval mondjuk, csak elmondjuk.”
6. tonus. Területi var: Tápé 2 (= egyik paródia, farsangi halottasjátékban: Waldmann József, Tápé táncalkalmi és hagyományai. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, 1964-65. 164.)
5. Zsoltár paródia. AP 6382 h₁ Vö, 6., bár az első két sor tubája más, a sorvégek, valamint a a dallam második fele hasonló.
6. Zsoltár paródia. AP 6382 h₂ Tréfás halott-búcsúztató. Régebben lakodalmakban játszották. Vö. 5., valamint MNT III. B. 132-136.

II. ÜTEMPÁROS DALOK

1—18. Gyermekjátékok

Az egyik legkorábban feljegyzett szegedi gyermekjáték szövegrészei ill. sorai sok újabban gyűjtött dallamban előjöttek. Ezért közöljük. Sorait megszámoztuk, és a megfelelő helyen ezekkel a számokkal utalunk az egyezésekre.

Csaplár Benedek néphagyományi gyűjteménye, szegedi tanítványai közreműködésével. Akadémiai Kézirattár. Gyűjtő: Szőnyi Károly, 1860. „A játsszók körbe állnak egy pedig a kör közepére, s a kör központja körül forogva éneklí:

1. Kis kácsa fürdik /Fekete tóba,
2. Fiához készül/ Lengyelországba
3. Levelibe /Kis menyecske/ Óleld akit szeretsz.

Akkor a körben levő a körből egyet kiválaszt s vele bent táncol, még a külsők forogva továbbéneklí:

4. Ezt ölelem /Ezt csókolom
  5. Mert régente/ Megszerettem
  6. Tádárum /Tádaram/ Sári gilicéske,
  7. Sürgöm forgom /Sári torkom/ Sári madárkája
- A kör megáll s lábujjhegyét földön hagyva sarkával emelkedik, s minden ütenyre sarkát lebecsátván az koppan, s így ütenyes kopogásban állva éneklí.
8. Minden délben dobogós
  9. Annak adjuk a leányt,
  10. Ki fölköti a kardját.
  11. 'En fölkötöm magamét,
  12. Add nekem a lányodat.'
  13. Utca láncos labancos,
  14. Fekete fodros fátyolos
  15. Itthon nem jó másolos (?)
  16. Haj ki tavali bornyú!

Amelyik először bement (tavali bornyú) kimegy, a másik két beválasztott előről kezdi a játékot, míg a társaság meg nem unja.” Vö. A népzene gyűjtés története fejezetben Csaplár gyűjteményéről.

1. AP 1277 a. Hasonló hangkészletű, dallamfordulatú gyermekjátékok: MNT I. 35-40.

2. NI. Az írott első 3 sor hangkészlete *m r d*. A negyedik sorban ambitusa tetrachorddá tágul, az ötödik sor ismét *m r d*. Hasonló hangkészletű, dallamfordulatú var.: MNT I. 68-71. Az énekes kis korában játszotta. „Körben álltak a lányok összefogózva, egy a kör közepén. A körben lévők két-két lépést jobbra, balra téve táncoltak, a belül levő forgott. *Ezt ölelem* szövegrésznél egyet bevett a körből, azzal táncolt, a dallam végén az első bentvotlat kiülték.”

Cs. B. szövegéből: 4, 9-12, 14.

3. NI. Var. a szakirodalomban: MNT I. 151-153, 162-164 (158-160). A játékosok „körben ülnek, térdük közt tartják a tenyerüket lefelé, mintha imádkoznának. Egy játékos viszi kézről-kézre a gyűrűt és az ének közben valakiébe beteszi. A dallam végén mondja: 'Jöhet a kutya, kisült a kolbász.' Akkor jön a *kumó*, ráüt valakire. Ha annak nincs a gyűrű a kezében, azt mondják neki: 'Egy prücsök az orrodra!' Ha kitalálja, az mögy ki, akinél mögtanáta a gyűrűt.”

4. NI. Var. a szakirodalomban: MNT I. 207 (= Csanád m. l.) — 210.

„A játékosok kört formálnak és körbe járva éneklí a dalt. A végén leguggolnak. Másképpen: Egymás mögé párosával felállnak. A párok elől keresztfogással sétálva énekelnek, a dallam végén leguggolnak. Majd a kéz elengedése nélkül megfordulnak és újrazekdik.”

5. M. Var. a szakirodalomban: MNT I. 242-279. H: 166.

6. MFMK felv. 93/b. vö. 4, 7, 9., Var. a szakirodalomban: MNT I. 166-170; 176 (= Torontál m.), 179, 180 eleje. H: 161. Cs. B. szövegéből: 1, 2.

7. NI. Vö. 4, 6, 8; valamint III. 4. pünkösdlő második fele. Var. a szakirodalomban: MNT I. 166-182. H: 165.

A játékosok körbe sétálnak egymás kezét fogva. Egy a kör közepén az ellenkező irányba halad. Kinyújtott jobb karjával mindenkit végigsimít. Végül párt választ a körből és azzal *sereg* (forog), míg a kör megáll és egyhelyben énekelnek. A végén a választott játékos marad a körben, párja a többi közé áll és újra kezdődik előlről. Az adatközlő szerint ma is játsszák. Cs. B. 1-7.

8. NI. Vö. 4, 6. Var. a szakirodalomban: MNT I. 176 (= Torontál m.), 177, 179. A játék menete: ld 7. Cs. B. szövegéből: 1-7.

9. MF 2293 c. Közölve: MNT I 340. Var: 6. Var. a szakirodalomban: MNT I. 168 közeli; 204 205, 341, 342 távolabbi. Cs. B. szövegéből 1, 2.

10. NI. Var: 11. Var. a szakirodalomban: MNT I. 452-455.

A játékosok egymás kezét fogva körbe járnak. Egy a kör közepén áll. A *ki felkötö a kardját* szövegrésznél a kör megáll, a középső párt választ, miközben a 2. „vsz.”-ot éneklí egyedül. A *juca lombos* szövegnél körbe forognak. Utána a választott marad a körben és előlről kezdődik a játék. — Az adatközlő a nagyanyjától tanulta. Cs. B. szövegéből: 9-14.

11. Közölve: MNT I. 455. Var: 10. Var. a szakirodalomban: MNT I. 451-454. 4-5. sora: MNT I. 751.

Húsz, harminc nagyobb lány (10-15 éves) kézfogással körbeáll. Egy a kör közepén. Negyedenként sorba mutogat mindenkire. „Az elején, az elején”: valamennyien párosan táncolni kezdenek. Végig táncolnak, egyre gyorsabban.

Változat: „Habdollárom”-nál kezdik a táncot, és kezüket ütemesen összeütik. A közepén álló ugyanekkor párt választ magának, „beránt egyet.” Cs. B. szövegéből: a 16. sorhoz hasonló.

12. ATISZ. Többféle dallamagból építkező forma. Egyes részei önálló gyermekjátékként is énekel: 2-4. sora vö. 16 — ugyancsak Szőregről; 18-23. sora vö. 10; valamint 26-27. sora vö. IV 31 (= MNT I. 943). A 27. sor egy műdal második feléhez is közel áll (Kerényi: 52.). Időnként az ütempárok kolomejka dallamsorba rendeződve nyitó-záró jellegű öltének: 8-10. sor, 13-17. sor. Ezek a részek az *Elvesztettem zsebkendőmet* kezdetű dalhoz hasonlítanak (MNT I. 1019-1028, 1032). Vö. még MNT I 727 (= Torontál m.), 728. Cs. B. szövegéből: 8-15. sor.

Az énekes tovább nem tudta.

13. NI. Triton dallam. Közlelebbi var. a szakirodalomban: MNT I. 622; vö. még MNT I. 361-427 némileg hasonló járású dalai. A játékosok egymás kezét fogva körbe járnak, a *csüccs* szövegre mindnyájan leguggolnak.

14. NI. Vö. MNT I. 647, 650, 651.

Az *anya* a kör közepén áll, a többiek egymás kezét fogva körbejárnak. *Uborka* a körön kívül sétál. *A te Mari lányod* szövegrésznél *Uborka* kiválaszt egyet a körből, kezét megfogva kihúzza. A kör megáll. A dal végén az *anya* azt kiáltja: *vidd-vidd!* Addig folyik a játék, míg a belső kör tagjai mind el nem fogynak. A két szereplő énekelve felelget egymásnak.

15. AP 1277 b. Vö. MNT I. 631-637.

16. Közölve: MNT I. 612. Valószínűleg töredék. Vö. 12. sz. 2-4. sora.

A betlehemesek fejlettebb, de stílusban hasonló dallamainak hatását mutatja.

17. Közölve: MNT I. 425. Var. nincs.

„Ezen versek éneklése közben az éneklő a szöveg szerint tagjait jártatja, ti. a cselekvéseket tagjaival kifejezni iparkodik.”

18. Közölve: MNT I. 521. Var. nincs. Dallamagban, hangkészletben hasonló MNT I. 475-523. Első sorához ritmusban, hangkészletben közel áll: MNT I. 524-527. Az első sor tripodijája nem illik bele az ütempárososságba. Bizonyára népdal-hatás.

Húsz, harminc kislány kézfogással kört alakít. Egy közepén áll és negyedenként sorba mutogat. „Elejtettem”: egyet kiránt a körből, azzal táncol, a többi is párosan táncol. A szöveget (Hej, ugorj a Tiszába, mosakodj meg szépen stb.) kifejező mozdulatok kísérik.

19—21. Farsangi köszöntők

Még két területi variánsuk van Majdánból és Törökkanizsáról. A szokás Szeged közvetlen környékén már nem él, a bánati változatok azonban a valamikori szélesebb elterjedést bizonyítják. Bár szövegük a farsangra utal, Ágoston Mihályné — a 20. sz.

dallam énekese — szerint „újévre möntek. De möntek azok karácsonyra is mög újévre is. Inkább cigányok jártak evvel, újévet köszönteni.”

Motivikában, szövegben egyaránt a regösének rokonának tekinthetők. A jellegzetesen felugró kvintnek ezekben a dallamokban a fellépő kvart felel meg (ritkábban regösénekekben is így fordul elő). Az állandó regös törzsszöveg, a refrén azonban hiányzik.

Publikált változatok:

MNT II. 37. Újévi köszöntő Sopron megyéből. Szorosabb egyezés a VI. sortól kezdve van.

MNT II. 57—65. Farsangi köszöntők Baranyából. (Ezekben a regös refrén is szerepel.)

MNT II. 776—869. Regösénekek Nyugat- és Dél-Dunántulról.

III. ÖSSZETETT KÖTETLEN SZERKEZETEK

1—4. Pünkösdlők

A pünkösdlő egyik legkorábbi feljegyzése (Miskoltzy István, Regélő, 1834 II. évf. 357. 1. — idézi: MNT II 195—197. old.) a szokást „Szeged városához és a közeli katolikus helyekhez” kapcsolja. A szöveg hosszú részletekben szószerint, egészében pedig többé-kevésbé megegyezik az 1950-es, 60-as években ezen a tájon gyűjtött változatokkal.

Az Alföldön — egyetlen kiskunfélegyházi változattól eltekintve — csak Szeged vidékén ismeretes a pünkösdlő. Megtalálható még Nyugat- és Dél-Dunántúlon, valamint Észak-Magyarországon (főként a palóc vidéken).

A Sopron megyei változatok mellett a szegediek a legteljesebbek, zeneileg a leggazdagabbak. Ezekben található a legerjedelmesebb szövegrész egyezések Kájoni János Cantionale Catholikum-beli (1676) pünkösdi énekével (Az Pünkösstnek jeles napján, Szent Lélek Isten küldeté, 268—269. old.).

1. AP 6384 a-c. A szokás jellegzetes kezdete nyugati eredetű jambus-dallam, amely ebben a pünkösdlőben a végletekig föllazult. Szabad motívumisméltések váltakoznak recitativ jellegű részekkel. Az aszimmetrikus ritmus emléke valamelyest még fölfedezhető, bár a sorok kezdete mindig hangsúlyos.

A gyermekdal-szerű ütempáros szakasz (9-10. „vsz.”) is a motívumisméltető első részből nő ki. A mollterces 9. „vsz.” dallammagja — *m r d r* — az előzőleg bőven ismételtetett *sfmf* fordulat megfelelője, — és csak határozott 2/4-es lüktetésű ritmikájában válik el az előzménytől. A darab egészéhez képest az ütempáros rész kisebb jelentőségű, rövid. Rendhagyó módon nem is ezzel ér véget, hanem az utolsó, 11. „vsz.”-ban ismét az első rész motívikáját hozza.

Területi var: Átokháza (igen közeli); Sándorfalva-Homoki tanyák; Szőreg (töredék).

A szokás leírása sajnos hiányzik. A sándorfalvi adatközlő szerint: két tíz év körüli kislány fehér ruhában, koszorúval, vállon átvett nemzeti színű szalaggal díszítve házról-házra jár pünkösds vasárnap délelőtt. A *királyné pálcája* kezdetű résznél összekapaszkodnak és körbe forognak. A köszöntésért ajándékot kapnak.

2. AP 1284 d-aa. Kezdő jambus dallama ugyanaz, mint a 3-é és a 4-hez is közel áll.

A motívumisméltető szakasz — 6-11., 13. „vsz.” — bár kisebb terc ambitusban mozog, emlékeztet az 1. sz. kvint-terjedelmű hasonló megoldásra. Vö. még 3. sz. jegyzete.

Az ütempáros, gyermekdal-szerű rész terjedelmesebb: 12, 14, 15. „vsz.”

Területi var: Tápé (= MNT II. 164.)

3. Közölve: MNT II. 156. Kezdő jambus dallama ugyanaz, mint a 2-é, és a 4-hez is közel áll. A tonika alatti transzpozíciót talán a folytatás hangnemi eltérése okozta, de a régi lejegyzés esetleges pontatlanságával is számolhatunk. (A hangzó változatok alapján az egységes áttekintés kedvéért ritmusát fele értékbe írtuk át, egyébként az MNT II-ben megjelent alakot közöljük.)

A 4-8., 10-11. „vsz.” dűr tetrachordban (trichordban) mozgó ütempárai dallamilag a 2. sz. motívumisméltető szakaszára emlékeztetnek. Az ütempáros rész ambitusa csak egyetlen sorban éri el a pentachord terjedelmét (9). Hatása ezért a *Mi van ma, piros pünkösds napja* szöveghez kapcsolódva szinte csúcspont jellegű. „Régebben nagy eladó-lányok jártak, manapság már csak 4-5 apró leányka tartja fönne és szokást. Ünnepiesen fel vannak öltözködve, fejükön rózsakoszorúval, az ötödiknek, a legkisebbnek piros kendővel van a feje bekötve, mint a menyecskéké, és fehér fátjóllal van leborítva: ez a *királyné*, aki középtűt megy kettő kezét fog elől, kettő pedig hátul. A két elől haladónak egyike a *királyné pólegénye*, aki ének közben táncol vele, a hátul jövők egyike pedig násznagy, míg egy közülük, ki az ajándékokat szedi össze, *zsákosnak* nevezetik... A *királyné* egyedül énekl: Én kicsike vagyok, —

a *vőlegény*: *Kelj föl Úristennek, — a násznagy* ('változtatott, biztató hangon'): *Hej, cintus, cintus, Egy kis fehérségbe, Szentségös Istennek, — a zsákos* ('merészebb, emelt hanggal'): *Főállott szent János. Végül ketten-ketten táncra pördülve: Mimi-mama, mimi-mama, piros pünkösöd napja, A pünkösdi rózsza kihajlott az útra, Ugorjatok szép leányok, ha leányok vattok...*" MNT II. 156 jegyzetéből. *Kodály*: Pünkösödölő c. kórusművében egyebek között e dallam részleteit is felhasználta.

4. MFMK. Kezdő jambus dallama hasonlít a 2-3-éhoz, ill. ritmusától eltekintve a 3. sz. dúr tetra-chordban mozgó ütempárjaihoz.

Az ütempáros rész a II. 7. sz. forráskúti gyermekjáték közeli változata. Területi var: Tápé.

IV. STROFIKUS DALOK

1—255.

1. Közölve: MNT VI. 618. A vidék egyik gazdagon képviselt régi dallama. Területi var: Algyő (= MNT VI. 685 j. i), Ásotthalom 2 (= MNT VI 638-639), Domaszék 4 (ebből egy MNT VI. 685 f), Mórahalom, Rószke, Szentmihálytelek, Sándorfalva (= MNT VI. 622), Sándorfalva-Homoki tanyák 2 (= MNT VI. 636, 618 j.), Szeged, Szőreg (= MNT VI. 637), Tápé 4 (ebből egy MNT VI. 685. j. e.) Zsombó. Jellegzetesen Alföldi típus, mely felnyúlik északon Nógrádtól Beregig, keleti határa Kolozs és Alsó-Fehér megye, déli Bács-Bodrog.

Var. a szakirodalomban: MNT VI. XVI. típus: 611-685. Hmv: 19.

2. AP 6380 ee. Az 1. sz. variánsa; vö. 1. j.

Negyedik sorában funkciós jellegű, műdalos fordulat. A szeged-környéki dallamokban ez a gyakoribb.

3. AP 3173 g. Közölve: MNT VII. 45.

Közeli var. nincs. Vö. 4. sz. dallam és jegyzete (valamint MNT VI. IV. típus dalai, melyek szintén mazurka ritmusúak és dallamvonalban némileg hasonlítanak.).

4. Lsz 6104. Közölve: MNT VII. 30. Szorosan vett variánsa nincs. Vö. 3. sz. dallam. Távoblati típus-rokonai: MNT VII. XV. típus: 1-45.

Elterjedés: Főleg Dél-Dunántúl. (Szórványos, eltérőbb alakok: Fehér, Hont, Nyitra, Pozsony m). Az Alföldről e táj kivételével hiányzik. Kkh: 46 = töredék.

5. Lsz 5819. Közölve: MNT VII. 83.

„Felülről” terjesztve országosan ismertté vált Péczely: *103 magyar népdal* (Bp. 1939) c. dalosfüzetéből. Területi variáns: még egy Sándorfalváról (= Lsz 5823, közölve MNT VII. 89.).

5j.

Meg-rak-ják a-tü-zet,
Még-is-el-a-lu-szik,
Nincs-az-a-sze-re-lem,
A-ki-el-nem-mű-lik.

Sándorfalva, Kovács Pálné (35)

Waldmann, 1955. VIII.

Elterjedés: Főként Dél-Dunántúl (Somogy, Tolna, Baranya, Verőce).

Szórványos: Pest, Békés, Bács-Bodrog, Szabolcs, Bukovina.

Var. a szakirodalomban: MNT VII. XX. típus: 82-116.

6. AP 2940 d. Területi var.: Kevi, Telecska (*Hallották-e hírét...* 28, 196 sz.).

Országosan elterjedt, gazdag típus; harmadik sorában általában b 3 kadenciával.

Típusa: J I. 66.

7. MFMK. Területi var.: Tápérol még egy var.: 8. sz.

Elterjedés: Sok változatban élő, népes típus, zömmel Zala-, Somogy-, Tolna-, Baranya megyéből.

Szórványosan: Verőce, Szerém, Bács-Bodrog, Torontálból.

Ez az ősi örökségünkhöz tartozó, ma jellegzetesen dunántúlinak számító dallam (Kodály *A magyar népzeneben* cseremiszt változatát is közli) valaha széles körben ismert lehetett. Ennek emlékét őrzi a

néhány Szeged-környéki, dél-alföldi adat.

Típusa: J I. 61.

8. MFMK (Felv. 107/a). Var.: 7. sz., vö. 7. j.

3. és 6. sorát másik, hasonló ritmusszerkezetű dallamtípusból vette: 9. sz.

9. AP 7618 e. Területi var.: Majdán. Elterjedés: országos.

Típusa: J I. 60.

10. AP 6391 k. Var.: 11, 12. sz. A régi stílus egyik legelterjedtebb dallama Szeged környékén:

Ásotthalom 3, Csóka 2 (ebből egy: Száraz kútgem... 17.), Domaszék 4, Jázova 3 (ebből kettő: Hallották-e hírét 170, 171.), Majdán (Hallották-e hírét 59.), Mórahalom 2, Rúza, Sándorfalva, -Homoki tanyák 2, Szaján 2, Tápé, Tömörkény, Üllés.

Szövege többnyire a Szendre báró balladája v. betyárballada.

Elterjedés: Központja az Alföld, Pest, Csongrád, Bács-Bodrog, Torontál megye. Több var.-t ismerünk még Bukovinából. Dél-Dunántúlon szórványosan fordul elő.

Kkh: 35-37., H: 18-23.

Típusa: J I. 25.

11. AP 7602 p. Var. 10, 12. sz. Ld 10. sz. jegyzete.

12. AP 7609 f. Var. 10, 11. sz. Ld 10. sz. jegyzete.

Az előadó idős juhász repertoárjának központi dallama. A legkülönbözőbb hosszú ballada-szövegekkel énekl. Ezért tettünk hozzá csillaggal elválasztva még egy szöveget. E típusban a 3. sor b 3 kadeneciája ritkább.

13. AP 7609 e. Var. 14-18. sz. A magyar népzene egyik fontos típusa, *Kodály* tanulmányában (1952) cseremiszt és csuvas párhuzamával közölte.

Szeged vidékén a régi stílus legelterjedtebb dallamai közül való. Viszonylag gazdag hang- és ritmusvariánsok jellemzik. A szinte teljesen kihalt díszített előadásmód nyomai itt még fel-felbukkannak. Pásztor-szövegekre vagy betyár-balladára énekl.

Területi var.: Ásotthalom, Domaszék 5, Egyházaskér 4, Jázova, Majdán Rúza, Röske-Szentmihálytelek 3, Sándorfalva, Szaján 3, Szeged-Alsóváros 2, Tápé.

Elterjedés: Alföldi és észak-magyarországi típus. Kevesebb adat a Dél-Dunántúlról és Erdélyből is van. H: 1-12.

Típusa: J I. 80.

14. M. Var. 13, 15-18. sz. Ld. 13. sz. jegyzete.

15. AP 6391 l. Var. 13-14, 16-18. sz. Ld. 13. sz. jegyzete.

16. AP 6380 oo. Var. 13-15, 17-18. sz. Ld. 13. sz. jegyzete.

17. AP 7609 a. Var. 13-16, 18. sz. Ld. 13. sz. jegyzete.

18. AP 7618 l. Var. 13-17. sz. Ld. 13. sz. jegyzete.

19. ATISZ (= LSz 1996). Két különböző időben feljegyzett alak összevonása. A Fő-alak 1951-ből való. A csillag után közölt szöveg és a hozzátartozó variánsok 1943-ból, valamint az énekes következő megjegyzése: „Rábíztatta őket Nagy Mihályné, hogy lopják el Pósa Józsefnek szalonnáját. Mikor ellopták, csak észrevették és aztán dühükben csóvát tettek a teté alá, akkor möglátta valaki és felelteték őket. Azért lettek rabok a szegedi és aradi várban.” (Az előadó sógora volt az egyik tettes.)

Területi var.: Algyő.

Elterjedés: Népes észak-magyarországi, alföldi típus. A Dunántúlon szórványos. Kkh: 9. H: 13 (= kontaminált, zavaros dallam).

Típusa: J I. 81.

20. AP 6379 z. Területi var.: Domaszék, Mórahalom, Sándorfalva- (Homoki tanyák) 2, Szőreg.

Új stílusúvá rendeződött sorokkal is előfordul

Tul - só so - ron e - sik az e - ső,
Né menj ar - ra, kis - lány, el - e - ső,
He - ke - ve - red ró - zsa - szín ru - hád,
Ha ha - za mész, meg - ver az a - nyád.

Szőreg, Ölrös Mihályné Kovács Margit (48)

Ókrös, 1948.

Elterjedése: országos. Kkh: 30.

Típusa: J I. 62.

21. ATISZ. Völgyes vonalú első sora kivételes, egyéni.

- Területi var.: 22. sz. Elterjedés: országos. Hmv: 18.
Típusa: J I. 65.
22. AP 7618 j. Területi var.: 21. Továbbiakban 21. jegyzete.
23. AP 6380 y. Ebben a formában magában álló, egyedi dallam, 14-szótagos kanásztáncból szakadhatott ki. Távoli változata: Bartók: 15 magyar parasztdal 10. sz. — Kőröstárkányból (Bihar megye).
24. AP 6380 dd. Első sora kopottas. Var. 25.
Területi var.: Ásotthalom, Domaszék 3, Mórahalom, Tápé, Torda, Zsombó. Elterjedés: a teljes nyelvterületen.
Var. a szakirodalomban: MNT III A 313-376., Típusa: J I. 19.
25. Közölve: MNT III A 322. Var.: 24. sz, ld. annak jegyzetét.
26. AP 6379 Aa. Területi var.: Domaszék, Mórahalom 2, Szeged, Szeged-Felsőtanya, Tömörkény, Zsombó. Elterjedés: országos.
Típusa: J I. 18.
27. Közölve: B.S. 30. Területi var.: Apátfalva, Szeged, Tápé 2 (egyik Tápé monográfia 4. sz.). Elterjedés: Dél-Alföld: Csongrád, Csanád, Bács-Bodrog; valamint Békés és Bihar megye. (Borsodból, Szabolcsból egy-egy adat. (H: 25-27. Vö. J I. 131.)
28. ATISZ. Szeged vidékén egyetlen.
Elterjedés: A Dunántúl kivételével mindenütt.
Var. a szakirodalomban: MNT III/A 812-813. J II Függelék 167. old.: „A hajnali csillag ragyog.”
29. AP 7602 e. A vidék közkedvelt dallama, dudánóta.
Területi var.: Algyő, Ásotthalom 2, Domaszék, Rőszke-Szentmihálytelek, Sándorfalva-Homoki tanják, Szaján, Tápé 2, Üllés, Rúzsa.
Elterjedés: Általános, kivéve az észak-nyugati területet.
Kkh: 16, H: 31.
Típusa: J I. 107.
30. MFMK. Var.: 31, 32. sz. (2-3. sora vö. 52. sz.) Dudánóta. Dél-dunántúli változatai vannak, ahol az ad atközliők még a karácsonyi, templomi dudáláshoz kapcsolják őket. A hagyomány Szegeden is élt, l. a Népi hangszerek fejezetben: duda.
Területi var.: Tápé 3, Szőreg, Torontál m., Szeged-Alsóváros.
Elterjedés: Pozsony, Pest, Bács-Bodrog, Békés, Szolnok m; Dél-Dunántúl.
Dór variánsa: MNT III/A 66.
31. Közölve: MNT I. 943. Var.: 30, 32. sz. Ld. 30. sz. jegyzete.
32. M. Var.: 30-31. sz. Ld. 30. sz. jegyzete.
33. AP 6389 d. Var.: 34 és kissé távolabbi 35. sz.
A 2. vsz. a főalak, mivel az 1. vsz. romlott. A szöveg az énekes egyéni szerzeménye. Az országos 5, 4 fokadenciával szemben területünkön a 2. sor mindig b3-on zár, kivéve a két bánáti, — jázovai és padéi — dallamot.
Területi var.: Tápé, Tömörkény 2, Sándorfalva, valamint Padé, Jázova (= Burány: „Hallották-e hírit...”: 10, 84. sz.).
Elterjedés: Főként Észak-Magyarországon és Délnyugat-Dunántúlon ismert, a többi területen szórányos. Hmv: 27.
Típusa: J I. 30.
34. AP 6381 k. Var.: 33, távolabbi 35.
Első sora rendhagyó, 6-szótagos. Ezért a 2. vsz. a fő-alak.
L. 33. sz. jegyzete.
35. MFMK. Közölve: *Péczely*: „Rózsa” 90. sz. Távolabbi var.: 33-34. sz.
A helyszíni lejegyzés nem tünteti fel a variánshang versszakát.
Területi var.: Földeák 2, Sándorfalva.
Elterjedés: Békés, Csongrád, Pest megye; valamint a 3. sorban b3-as kadenciával Erdély.
Var.: a szakirodalomban: *Kodály—Vargyas*: 123. sz.
36. M. Var.: 37. sz.
Területi var.: Algyő, Szeged-Felsőtanya, Tápé.
Elterjedés: Észak-Magyarország kivételével mindenütt.
37. AP 7602 j. Var.: 36 sz., l. annak jegyzetét.
38. M. Az énekes megjegyzése: Mulató nóta.
Szeged vidékéről több adat nincs.
Elterjedés: Észak-Magyarország, Pest m. H: 41.
Var. a szakirodalomban: MNT II/A 841-843.
39. ATISZ (Felv. 114/b) Szegedi var. nincs. Elterjedés országos. Hmv: 2. Szakirodalomban nincs közölve.
40. AP 6390 d. Var.: 41. sz. Különböző duda-nóta motívumokból kialakult helyi típus.
Területi var.: Tápé 3, ebből egy 5-soros.

Elterjedés: Szorosan vett variánsai csak Hódmezővásárhelyről ismeretesek. Hmv: 31. Vö. J I. 148, valamint 137, 138. típus.

41. ATISZ (Felv.) Var.: 40. sz., I. annak jegyzete.

42. AP 7619 d. Var.: 43. sz.

Területi var.: Algyő, Ásotthalom, Egyházaskér, Röske-Szentmihálytelek, Sándorfalva-Homoki tanya, Szőreg, Üllés.

Elterjedés: országos. H: 32.

Típusa: J I. 127.

43. AP 6380 ii. Var. 44. sz.

Területi var.: Domaszék 3, Röske-Szentmihálytelek, Üllés.

Elterjedés: általános. Kkh: 20.

Első fele: J I. 128. típus.

44. AP 7619 i. Var. 43. sz., ld. annak jegyzete.

H: 33.

Típusa: J I. 128.

45. ATISZ. Var.: 46. sz. A vidéken gyakran 1-es főkadenciájú, míg az országos variánsok többsége b3-as.

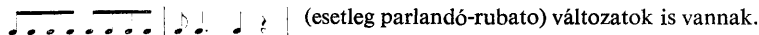
Területi var.: Balástya, Kistelek, Szeged 2, Tápé 2, Tömörkény.

Elterjedés: általános.

J II Függelék: „Faggyú-gyertyát égetek én.”

46. Bartók-Rend 2171 b. Var. 45. sz. ld. annak jegyzete.

47. AP 3173 c. Országosan elterjedt dallam, legtöbbször Észak-Magyarországról való, Erdélyből kevesebb. A közölt tripodikus giusto alak mellett egyéb ritmusú:

Ilyen a másik területi variáns Apátfalváról.

Var. a szakirodalomban: *Kodály—Vargyas: 222.*

48. AP 7618 a. Különleges, laza szerkezetű dal. Fő-alakja a magasról induló 2. vsz. Ugyancsak magasról indul a 4, 5, 7. vsz. is. Dallamvonalában, szótagzámban és a strófát alkotó sorok számában egyaránt változékony. (Előadója jó énekes, több alkalommal is ugyanúgy énekelte. (A dallamképzeletében ott bujkál a Rákóczi-nóta egyik szegedi típusának emléke (vö. 50,51. sz.). Az 1, 3, 6. vsz. első fele a „Juhászlegény, szegény juhász legény” kezdetű műdalhoz hasonlít. — Ilyen formában egyetlen adat.

A gyűjtő kérdésére — hogy ki akart átkelni a vízen — az adatközlő ezt válaszolta: „Valami tekintélyös személy volt, asszony.”

49. TDt 830: 372. Vidékünkéről — bizonyára gyűjtés híján — több adat nincs.

Elterjedés: a teljes nyelvterületen.

Cs. Tóth XVI. sz.: 118, 119. MNT II. 319.

50. AP 1286 b. Közölve: vázlatos lejegyzésben *Tápé* monográfia 6. sz. Var.: 51, távolabbi 48. sz.

A Rákóczi-nóta dallamcsaládjába tartozik. F záróhangra transzponáltuk a könnyebb összevetés kedvéért. A jellegzetes fríg zárlat ebben a dallamban a 3. sor végére került. Rendhagyó utolsó sorában alul nagyszekunddal egészül ki és ezzel dórrá értelmeződik át (vö. 51. sz. jegyzete). Hasonló hangnemi var. jellemző a *Csordapásztorok* (Papp G. XVII. sz. 1.) dallamra, amely általában 4-soros fríg, Erdélyben azonban a fent említett módon 5-soros dórrá alakul.

Területi var.: Csóka, Egyházaskér, Tápé 2.

Elterjedés: Észak-Magyarország, Dunántúl (főként a Dél-Dunántúl egészen Verőcégig), Bihar megye.

Vö. J I. 170. típus.

51. AP 7617 d. Var.: 50. sz, távolabbi 48. sz.

L. 50. sz. jegyzete. Területünkéről az egyetlen fríg var. Padéről való. A 3-soros dallam

az 1. sor lehajló végének kivételével igen hasonlít az 51. sz.-hoz. A dórrá kiegészült 4.

sor itt hiányzik. — A moholi énekes apjától

tanulta, aki Padén volt juhász és az adatközlő

maga is sokat tartózkodott ott. (Közölve:

„Hallották e hírit...?” III.)

2. Van még egy forintom,
Azt is néktek adom,
Csak vigyetek a Tiszán!

3. Elvitték uramat,
Hét kis árva maradt,
Vigyetek át a Tiszán!

4. Van egy selyem szoknyám,
Azt is neked adnám,
Csak vigyé ját a Tiszán!

52. ATISZ. A gyűjtő megjegyzése: „Kizárólag mulatás közben éneklék. A 3. sort addig ismétlik, míg a nevezett ki nem issza a poharat.”

Barokk műzenei hatásra keletkezett dallam. Szövege gyakran betlehemes. Strófaszerkezete többnyire szaffikus, vagy ütempárismétléssel kevert forma.

Izopódikus variánsa:

$\text{♩} = 116$

1. Ez a po - há r bú - csú - zik,
Var - ga lós - ka most i - szik,
Él - jen, él - jen, él - jen, él - jen,
Él - jen a ba - rát - ság!

2. Ha kiissza belőle,
Váljon egészségére,
Refr

3. Ha ki nem issza belőle,
Nagy lófasz a seggébe,
Refr

Beszédhangon: – Ki a borát meg nem issza,
Ketya fingját tolja vissza!

Algyó, Tóth Jánosné (42)

Péczely, 1959.

A területről több közeli változata ismert. Hasonló jellegű: 53. sz; valamint egy karácsonyi dallam Tápérol (+ MNT II. 542.).

Elterjedés: Dunántúl, Észak-Magyarország, Alföldön: Pest és Szolnok megye.

Távolabbi variánsok: MNT II. 501, 502, 520, 537; MNT III/B 183, 184.

53. M. Karácsonyi szokás: „kóringyálás”. Összecsoportosult 2-3 gyermek, oszt mentünk az utcán, oszt beszóltunk az ablakon, hogy: Dicsértessék a Jézus! Tetszik-e az angyali vigasság? Akkó kiszótak, hogy: Tetszik! Akkó kezdünk mondani az éneket. Kint az utcán, az ablak alatt. A végén: Dicsértessék a Jézus Krisztus. Hozzák a diót!” (Diót kaptak a végén.) — Szorosan vett területi variánsa nincs. Második felét vö. 52; valamint 77.

Elterjedés: Dunántúl, Alföld.

Var. a szakirodalomban: MNT II. 495, 537, 539-542 (= Tápé) 543, 547.

54. AP 7608 h. Var.: 55, 56. sz., valamint a belőle kiszakadt és önállóult formák: 57, 58. sz.

A sirató-rokonság körébe tartoznak. A 3. sor végének különböző kadenciái (5, 4, 1) bizonytalanságra vallanak, mutatják, hogy itt tulajdonképpen a stílusra jellemző 2-es kadencia elváltozásairól van szó. Előadasmódjukban a 12-es parlandó dalok természetes szövegritmusa érvényesül, még a nagy számú északi variánsban (amennyiben nem teljesen szabad parlandók) a táncritmus képlete, illetőleg annak oldottabb megoldása az általános. A dallamstílust XVI. századi históriás énekekkel hozza kapcsolatba Bodor Anikó (Az Árgirus nóta dallama környékünkön Híd 1977, I. sz.): 16 dalt közöl és elemez a jugoszláviai magyar területről.

Több adatunk a területről nincs.

Elterjedés: Főleg Északkelet-Magyarország, palóc-föld. Kevesebb számban Dél-Dunántúl, Alföld, Székelyföld.

H: 24 (= Északkelet-Magyarországi típusokhoz közelebb áll, mint a szegediekhez.)

Típusa: J I. 97.

55. Bartók-Rend 1075 c. Bartók kézírata csak a szöveg kezdetét tünteti fel, majd: „(Petőfi) tovább ismert módon” megjegyzés olvasható. A 2. vsz. 2. sora után: „Ismert folytatás”.

Továbbiakban l. 54. sz. jegyzete.

56. AP 5051 g. Var.: 54, 55. sz. Vö. 54. sz. jegyzete.

A dal 2. versszaka. (A parodisztikus szöveg a régi dallam ízlésbeli értékcsökkenését jelzi.) — Első versszaka másik dallamtípushoz tartozik: J I. 132.

Rubato

Nincs e-gye-bern a ró-zsám-nál.
Az íe zá-log-ba van más-nál.
Ha ve-la-ki ki-vál-ta-ná.
A jó Is-ten meg-ál-da-ná.

57. AP 7617 i. 12-es szótagszámú strófából kiszakadt és önállósdott forma. Az 54. sz. dallam 1. sorának 1. üteme, 2. sorának 2. üteme és 4. sora alkotja.

Vö. még 55, 56. sz. Távolabbi var.: 58. Több változatáról nem tudunk. Vö. Kkh: 3.

58. AP 6381 j. Távolabbi var.: 57. sz.

Valószínűleg 12-es szótagszámú strófából kiszakadt és önállósdott forma. Vö. 54. sz. dallam 1. sor 1. ütem, 2. sor 2. ütem, 2. sor 1. ütem. (Vö. még J I 81. típus, anyagunkban 19. sz. dal.)

Területi var.: Üllés.

Elterjedés: Főként Somogy, Zala megye, kevés Pest és Csongrád megyéből. Vö. Kkh 3, 4. Ez utóbbiban a sorok az új stílus mintájára rendeződtek át, így A A⁶ B A.

59. ATISZ. Vö.: 60. sz. és jegyzete.

A 2. vsz. a fő-alak, mivel az 1. vsz. 3. sora 8-szótagosra módosulva nem tipikus. A 4. vsz. 2. fele meg van ismételve.

Var. a szakirodalomban: MNT II. 348-IV, 581, 582. Vö. J I. 200.

60. AP 8075 c. A dallam a sirató stílus jegyeit mutatja.

Területünkön egyetlen, vö. 59. sz.

Elterjedés: országos.

Cs. Tóth XVI. sz.: 197; Papp G. XVII. sz.: 64.

61. Tdt 122: 548. A sirató stílus jegyeit mutatja.

Elterjedése: országos.

Cs. Tóth XVI. sz. 190; Papp G. XVII. sz. 125, 129, 336.

62. M. Területünkön egyetlen adat.

Elterjedése: Erdély, Mezőség, Kelet-Alföld.

Típusa: J I. 110.

63. ATISZ. Francia eredetű középkori dallam *volta* ritmussal (Vargyas 1958, 156. 1. Dobszay—Szendrei—Vargyas 1973. 4. dallamcsoport) — A szokásosabb 4-soros strófa ebben a dallamban 3-sorosra kopott, 3. sora az elsőhöz hasonlít, második felében kvart-váltással.

Területünkön egyetlen.

Elterjedés: Dunántúl, Észak-Magyarország; szórványosan: Alföld, Mezőség, Erdély.

Típusa: J I. 122.

64. AP 6379 Mm. Var. 65, távolról 66. sz. — A sirató stílushoz tartozik. Szövege mindig ballada.

Területi var.: Domaszék, Egyházaskér, (Egyikük: „Hallottátok-e hírt...” 177.) Szeged. Vö. esetleg Hmv: 45.

Vö. J I. 105.

65. AP 7619 b. Var. 64, távolról 66. sz. Ld. 64. sz. jegyzete.

Kkh: 38.

66. MFMK felv. 103/b. — A típus 3. sorában gyakoribb a második fokról 5-re ugró kadencia. Ez a dallam a 2. fokot kopogja ki és így méginkább a sirató sematikus vázát adja. — Vö. még 64, 65. sz.

Területi var.: Domaszék, Tápé.

Elterjedés: országos.

Típusa: J I. 105.

67. Tdt 728: 7310. — Vö. a gyöngyösi pásztormisek egyik kirie dallamával: Rajeczky, 1955. első kotta.

Területi var.: Tápé.

Elterjedés: Pest megye, Bukovina — kevés adat.

68. ATISZ. — Területi var.: Algyő. Elterjedés: országos.

Típusa: J I. 92.

69. MFMK felv. 110/c. — Területi var.: Mórahalom, távolabbi változat Csóka — „Hallották-e hirit...” 200, 201.) Elterjedés: Sopron, Komárom, Pest, Bács-Bodrog, Békés, Bihar, Csík megye. Típusa: J I. 89.
70. AP 6381 z. — Területi var.: Algyő, Domaszék 3, Kistelek, Sándorfalva (Homoki tanyak) 3, Szőreg, Tömörkény. Elterjedés: általános. H: 49, 50. J II. Függelék 171. old. „Mély a Tiszának a széle.”
71. AP 6391 g. A dallamot az eredeti hangzás magasságában közöljük. Ez az utolsó megszólaltatható dunda a környékről. Tulajdonosa az 50-es években használta nyilvánosan utoljára. Játéka már kopottas, néha akadozó. (Bővebben a népi hangszerek fejezet dudáról szóló részében.) Ugyanettől a dudástól: 91. sz. A dallam eleje megegyezik a 70. sz. első felével, második fele különböző dalok kontaminációja.
72. MF 2297. Bartók lejegyzése mikroszkópikus pontossággal ábrázolja a dal zenei képét. Az apró hangok ez esetben többnyire nem díszítőelemek, hanem a dallamlépések közti kisebb csúsztatások. Bartók megjegyzése: „a 2. 3. vsz. zengés következtében rosszul érthető” a fonográfhangerről. Területi var.: Szeged, Szőreg, Tápé. Elterjedés: országos.
73. AP 8297 i. Barokk műzenei hatásra keletkezett dallam. Formája kissé elváltoztatott szaffikus. Közeli variánsa nincs. Távolabbiak: MNT II. 48 első dallama, 363 V, 386 III, 591-593, 651, 739, 740. — Elterjedés: Erdély kivételével általános.
74. MFMK. — 13-szótagos kanasztánc dallamból kiszakadt forma. Vö. J I. 94. 1. és 4. sora; valamint Bartók, 1924: 301 1-2. sorát kvinttel lejjebb helyezve. Területi var.: Tápé (+ Monográfia 9. sz.) A teljes forma elterjedése: Dunántúl (főként Vas, Zala megye).
75. AP 6392 j. — Var.: 76. sz. Barokk műzenei hatást mutató dallam. Formája szaffikus. Területi var.: Domaszék 2, Kistelek, Tömörkény 2, Tápé 2. Elterjedés: általános. — Papp G. XVII. sz. 169. MNT III/A 518-562. (ebből területünkről való: 521, 522, 536, 538.)
76. Közölve: MNT III/A 536. Var. 75. sz., ld. annak jegyzete.
77. TDt 133: 7531. — Barokk dúr-hexachord dallam. Területünkön egyetlen (vö. 53. sz.). — Elterjedés: általános, kivéve Bács-Bodrog és Torontál megye. Déli határa tehát Tápé. Távolabbi hasonlóságot mutat még: MNT II. 42, 51. második dallama; valamint 317 — a második dallamfélével. Papp G. XVII. sz. 33.
78. Közölve: MNT II. 524. — Az énekes 5-6 éves korában tanulta *Valkány*-ban (Torontál megye). Területünkön egyetlen. Elterjedés: Mezőség. Var. a szakirodalomban: MNT II. 519 (= maggiore vált.).
79. TDt 128: 629. Területünkön egyetlen. Elterjedés: általános. Papp G. XVII. sz. 127, 257.
80. TDt 1221: 739. Területünkön egyetlen. Elterjedés: általános. Papp G. XVII. sz. 170.
81. AP 8292 a. Var. 82. sz. Területi var.: még egy Tápéről. Elterjedés: Sok adat Dél-Dunántúlról Zalától Verőczéig. Szórványosan: Veszprém, Fejér, valamint Békés és Bács-Bodrog megye. Vö. még 82. sz. jegyzete. Var. a szakirodalomban: MNT III/A 415 — távolabbi. Típusa: J I. 157.
82. AP 3662 k. Var. 81. sz. Területi var.: még egy szintén 3-soros Tápéről. Elterjedés: általános. Var. a szakirodalomban: Kodály—Vargyas: 219. Kkh: 14. H: 39.
83. ATISZ. Párosító. Formája szaffikus. Területünkről egyetlen. Elterjedés: általános. Nagy számú távolabbi (fríg) var. közül a legközelebbiek: MNT IV. 544, 555. — Vö. még J I. 164. típus.

84. MFMK

Területi var.: Tápé, Szeged-Felsőtanya.

Elterjedés: Észak-Magyarország és Erdély kivételével általános. Legtöbb a Dunántúlról való.

Az országos változatok moll-jellegűek, műdalos fordulatokkal, főkadenciájuk a tonika alatti kvint.

A Szeged-környékiek a dudanótákhoz állnak közelebb.

KKh: 18 első fele.

J II. Függelék, 171. old. „Megdöglött a bíró lova”

85. Közölvé: B. S. 13.

Területi var.: 86. sz.

Elterjedés: általános.

J I 162. távoli, izometrikus változata.

86. ATISZ. Var. 85. — Formája szaffikus.

Elterjedés: általános.

Típusa: J I. 162.

87. Közölvé: B. S. 10. Var: 88. sz.

Területi var.: Tápé 2.

Elterjedés: Észak-Magyarország, Alföld.

Var. a szakirodalomban: MNT II. 550-556.

J I. 172. távolabbi változata.

88. ATISZ. Var. 87. sz. ld. annak jegyzete.

Ugyanettől az énekestől egy évvel későbbi gyűjtésből közölvé:

MNT II. 551.

89. AP 8289 1.

Vö. 90. sz. 3. sora.

Területi var.: Kistelek (= MNT II. 600.), Tápé 3 (ebből egy: MNT II. 947.)

Elterjedés: Dunántúl, Bács-Bodrog megye. (Hevesből szórványosan.)

Var. a szakirodalomban: MNT II. 373 I, 374 I, 597-605, 947.

90. AP 6381 a. Var. 91. sz. (távolról 89. sz.)

A régi „ugrós” táncsalád tipikus Szeged-környéki dallama. Mintegy átmeneti fokot mutat a vokális dunántúli kanásznóták és a fejlett, hangszeres, erdélyi (legényes) dallamok között. (Martin: Magyar tánc típusok és táncdialektusok, 210. old.)

Területi var.: Ásotthalom 2, Domaszék 2, Feketető, Röske-Szentmihálytelek, Sándorfalva- (Homoki tanyák) 2, Szeged, Üllés, Zsombó. Elterjedése: országos. Az 1 1 5 kadencia az Alföldre jellemzői Dél-Dunántúl: b3 1 b3; Észak-Magyarországon: 1 1 b3.

J I. Függelék 167. old. „A barátok, a barátok facipőbe járnak”

91. AP 7617 b. Var. 90. sz. ld. annak jegyzete.

A hatlykú hosszúfurulya hangolása:

Nem sikerült nyomára jutnunk, hogy az előadó juhász honnét szerezte hangszerét. Ezen kívül területünkön a hosszúfurulyának még az emlékével sem találkoztunk.

92. MF 2416 b.

Szerkezetben, dallamvonalban a 90, 91. sz.-hoz lehet hasonlítani.

Ritmusa augmentált kolomejka.

Szövege megjelent: B. S. 2. Péczely: 103. . . 21. sz. ugyanez a dallamtípus Pest megyéből. Második versszakának szövegét B. S.-tól vette.

93. ATISZ

Utolsó üteme kvarttal lecsúszott. Így a funkciós, tonika alá kanyarodó idegen dallam — V V 2 kadenciával — valamivel közelebb került mixoldy népdalainkhoz. Ilyen formában egyetlen. A gyűjtő megjegyzéséből: Alsóvárosi búcsún öreg koldus házaspártól hallotta. Szövegét így nem tudta lejegyezni, csak a címét: „Ének egy nyomorék lányról.”

Szeged vidékén többnyire koldus-ének, ill. a Szent-Család járás egyik darabja.

Területi var.: Algyő, Ásotthalom, Domaszék, Kistelek, Sándorfalva, Szatymaz, Tápé.

Var. a szakirodalomban: MNT II. 321, 349 (= Kisteleki Szt. Család járás).

94. Td 113: 1947. Var. 95. sz.

A Rákóczi-nóta dallamkörébe tartozik.

Területi var.: Tápé 3.

Elterjedés: A teljes nyelvterületen ismerik, különböző szakrális szövegekkel. A csiksomlyói búcsú egyik legfontosabb dallama éppen úgy, mint a szegedi havibúcsúé.

Papp G. XVII. sz. 108, 288. távolról. (Esetleg MNT II. 939)

95. TdI 113: 1933. A 94. sz. dallam paródiája. Ld. annak jegyzete. Az adatközlő hozzáfűzi, magyarázza: „A többiek ráfeleltek, mē be vót pityókázva egy kicsit a vezető, aztán nem látta, hogyhāt nem körösztfā, hanem kūtgmfa.”

96. MFMK.

1-re végződő első két sora rendhagyó, az általános V V 3-as kadenciájú alaknál valamivel kevésbé műdalos.

Területi var.: nincs.

Elterjedés: országos (főként Alföld, Észak-Magyarország).

Var. a szakirodalomban: Bartók, 1924: 231.

97. TdI 832: 2270.

Területi var.: nincs.

Elterjedés: Dunántúl, Észak-Magyarország, Erdély, Moldva. (Az Alföldről Tápén kívül az egyetlen adat Peregról, Pest megyéből való.)

Papp G. XVII. sz. 74.

98. AP 8297 e.

Barokk dūr-hexachordos dallam, — sajátságos 5-soros strófászerkezetében a kolomejka, valamint a szaffikus formai nyomaival.

Területi var.: nincs.

Elterjedés: Abaúj megye (5 dallam).

Vö. Papp G. XVII. sz. 140?; esetleg 177 első fele.

99. Közölve: MNT II. 889. Var.: 100. sz., vö. még 101. sz.

Antal-köszöntő második dallama. Első: 130. sz.

Területi var.: Tápé 6 (ebből MNT II-ben 977.), Tömörkény (= MNT II. 890.)

Elterjedés: országos (Erdélyben nincs).

Var. a szakirodalomban: MNT II. 970-977; második dallamként:

MNT II. 891-893. — Vö. Papp G. XVII. sz. 252-II.-Hmv: 83 (= töredék).

100. AP 1284 c. Var. 99. sz. 1d. annak jegyzete. Vö. még: 101. sz.

András-köszöntő utolsó dallama. Előtte: 108, 111. sz. dal.

A végén: „Dicsértessék a Jézus Krisztus! Krisztus Isten éltesse Andrásokat sokáig!”

101. TdI 143: 1520. Vö. 99, 100. sz.

Területi var.: Tápé.

Elterjedés: országos (Erdélyben nincs).

Vö. Papp G. XVII. sz. 133-II, 171-III, 252-II.

102. Közölve: MNT II. 639. — Barokk dūr-hexachord dallam.

Területi var.: nincs.

Elterjedés: Észak-Magyarország, Dél-Dunántúl (Pest megyéből egy).

Var. a szakirodalomban: MNT II. 637, 638, 640-646; 365. I, III.

Papp G. XVII. sz. 140.

103. AP 8074 d. — Karácsonyi vecsernye himnusz. Az előadó könyvből énekli.

Területi var.: Tápé.

Elterjedés: országos.

Papp G. XVII. sz. 84. (99.)

104. MFMK. Var. 105.

Ponyvai szövege: Új énekek Nagybjt-re. Kiadta: Orosz István. Szeged.

Területi var.: Algyó (= MNT III/B 120), Tápé.

Elterjedés: országos.

Var. a szakirodalomban: MNT III/B 120-125. Mindegyik „ló-sírató” szövegű lakodalmi játék.

Papp G. XVII. sz. 316.

105. AP 6382 e. Var.: 104. sz., I. annak jegyzete.

Ló-sírató, tréfás lakodalmi játék. A 4. vsz. 1. sora lemaradt a felvételtől, ezt a helyszíni feljegyzésből pótoltuk.

106. AP 8297 1.

Területi var.: Kistelek.

Elterjedés: Somogy, Baranya, Pest megye.

Var. a szakirodalomban: MNT II. 497-499.

Cs. Tóth XVI. sz. 64. 3. sorától.

Papp G. XVII. sz. 260. 3. sorától.” (261?)

107. MFMK Felv. 85/a. — *Pünkösdőlő*.

Területi var.: Tápé, Szeged (= B. S. 33.)

Elterjedése: Zala, Somogy, Csongrád, Békés megye.

108. AP 1284. — *András-köszöntő* első dallama.

Előtte prózában: " — Dicsértessék a Jézus Krisztus!
— Adjon Isten jó napot!
— Szabad-e Andrást köszönteni?
— Szabad."

Utána: 111. és 100. sz. dallam.

Területi var.: Tápé 3 (ebből egy MNT II. 920).

Elterjedés: Legtöbb Zala, Somogy, Vas megye. Biharból 2. Ezen kívül az Alföldön, Erdélyben nincs.

Var. a szakirodalomban: MNT II. 901-924.

Vö. J. I. 186.

109. TDt 64: 69. Vö. 110, 111, 130. sz.

Területi var.: Tápé.

Elterjedés: Dunántúl, Erdély, Moldva. Kevés Észak-Magyarországról és szórvány az Alföldről (Szolnok megye 2, Bács-Bodrog 1).

Nemzetközi párhuzamairól: Domokos Pál Péter, 1952. Ballada-összefüggéséről: Dobszay, Szendrei, Vargyas; 1973.

Var. a szakirodalomban: MNT II. 314. — H. 36 (= szövege ugyancsak Szent Regina históriája.)

Típusa: J. I. 181.

110. AP 8290 j. Vö. 109. sz.

Szövegét *Giltze István* paraszti verselő írta és nyomatta ki:

„MAKÓ várossának víz alól való pusztulásáról Szegeden.

Nyomt. Grün Orbán betűivel (1821. — Ismerteti Várnai Péter:

A makói árvíz nótája. Zenetud. Tan. I. 1953, (593-600).

Területi var.: Tápé (= MNT III/A 256.).

Elterjedés: Még 2 Bukovinából (= Sz Nd 37. (Kétsoros: Nagyszalonta (= MNGY 4, 4a, 4b.)

A bukovinai dallamon — Sz Nd 37 — (valamint Papp G. XVII. sz. 130.) keresztül a sirató stílushoz kapcsolódik. A 109. sz. — amely a *A búzamezőben* (Sz Nd 36.) variánsa — német, illetőleg távolabbi európai összefüggését is mutatja. (Domokos Pál Péter, 1952. Dobszay, Szendrei, Vargyas; 1973.)

Talán e két szálát egyesítik a Tinódi dallamok (Cs. Tóth XVI. sz. 42, 48.), amelyek a legközelebb állnak a tápai variánshoz. A népi dallam éppen a két Tinódi ének közti változat. Harmadik sorában a *Heltai Cancionale-beli* alakhoz (Cs. Tóth 42.), negyedik sorában a *Szegedi veszedelem* dallamához (Cs. Tóth 48) áll közelebb. A tonika alá lépő hangokat viszont következetesen elkerüli.

110j.

a) Heltai Cancionale, 1574. Cij.b
Sok csu-dák vol-ta-nak jó Magyar-or-szég-ba,

b) Szegedi veszedelem
Tinódi: Cronica. 1554. GA,b
Szer-te-len, ve-sző-delem lám gyakran ér-kö-zik,

c) A makói árvíz nótája
Tápé, 1951.
Szent Lő-rinc tá-jé-kán ki ezi el-sőbb lát-ta,

d) Andrásfalva, 1914.
Sz N 37.
Meg-é-rik a szől-lő, mer sok szél ta-lál-ja,

e) Józseffalva, 1955.
AP 1348 b
Gyészba ho-rult az ég, az ü-dő vál-to-zik,

a) Kik-nől em-lé-kő-zet szé-les ez vi-lág-ba,

b) Is-ten-nek os-to-ra fe-jün-kün je-lő-nik,

c) É-le-té-re ki-ki csak a ha-lált vár-ta,

d) Meg-re ped a szí-ven, mer sok bu-ron-gái-ja,

e) Csak a bu-so-ka-sul, s az ü-röm tá-vo-zik.

A két tápai adat mindenestre a históriás dallamnak a szegedi hagyományba való teljes begyökerezését bizonyítja. A passzív megőrzésen, fenntartáson túl a stílusérzék elevenségére vall, hogy a XIX. sz. elejéről való ponyvai szöveget még mindig e históriás dallamra alkalmazzák. (A másik tápai változat szövege mennyasszony-búcsúztató.)

Érdekesként megemlítjük, hogy mindkét Tinódi dallamnak szegedi vonatkozása is van. Az egyik témájában kapcsolódik: *Szegedi veszedelem*. A másik Cs. Tóth feltételezése szerint Abigail asszony históriájának dallama; nótajelzésében pedig erre utal *Szegedi Veres Gáspár: Két Nemes Ifjakkak Igaz Barátságokról* (1578) való szerzeménye.

111. AP 1284 c-bb — *András-köszöntő* középső dallama. Előtte 108. sz, utána 100. sz. dal.

A 109. sz. dallamrokona, eltérés ebben a dalban az-1-es főkadencia.

Területi var.: Tápé.

Vö. 109. sz. jegyzete; valamint egy népes nyitrai lakodalmas típus: MNT III/A 175-205.

112. AP 7608 j. Moll-terces változata *mi-végű* hypó dallam: 113. sz.

A *Rossz feleség* ballada-dallam általában ütempáros, giusto második felének megkopott emléke. Szűk ambitusban egyhelyben topog: ABABC szerkezete esetleges.

113. AP 7617 j. Var. 112. sz. ld. annak jegyzete.

114. MFMK. — *Háromkirályok-járás*.

A gyűjtő megjegyzése: „Beszólnak: Szabad-e végezni a háromkirályokat, köszönteni az Úr Jézust?” Majd „hármán jönnek be subában, bajusznak, szakálluk subaszőrből. Hozzák a csillagot, körülállják a jászolt.” (Vö. MNT II. Vízkereszt fejezet.)

Területi var.: Tápé.

Elterjedés: általános.

Papp G. XVII. sz. 155.

MNT II. 41-VI, 46, 47, 50, 52-II, 54, 55.

115. AP 6379 kk. Var. 116. sz.

Területi var.: Tápé 3, Domaszék.

Elterjedés: Dél-Alföld, Északkelet-Magyarország.

Hmv: 78.

Típusa: J I. 197. Első fele emlékeztet Dankó Pista „Eltörött a hegedűm” kezdetű népies műdalára.

116. MFMK felv. 90/a. Var. 115. Ld. annak jegyzete.

Mi-végű hypó dallam — 115. sz. — *lá-végűre* kopott változata.

Negyedik sora a másodikhoz hasonlult.

117. AP 7602, h. Var. 118.

Területi var.: Ásotthalom, Domaszék, Röske-Szentmihálytelek, Rúzsza, Szőreg.

Elterjedés: országos.

Típusa: J I. 198.

118. AP 6391 b. Var. 117. Ld. annak jegyzete.

A Szeged-vidéki fújtatós duda lehetővé teszi, hogy a zenélő játéka közben énekeljen. Csóti Antal is szívesen dalol dudálás közben, bár a figyelem megosztása nem tesz jót játéknak. (Ilyenkor kevesebbet használja a kontrát, hibáz.).

119. ATISZ.

Területi var.: Algyő, Egyházaskér, Szaján, Szeged, Tápé 5, Tömörkény (= egyetlen lá-végű alak), Csóka (= „Hallották-e hírit...” 114).

Elterjedés: országos.

Var. a szakirodalomban: Bartók, 1924. 276 b.

Hmv: 63; Kkh: 6, 7 (13) H: 14.

120. AP 6382 z — 6383 a.

Az összes területi var. ehhez a szöveghez kapcsolódik.

Területi var.: Algyő, Ásotthalom, 2, Balástya, Domaszék, 3, Röske, Szeged-Csengele, Újszeged, Szőreg, Tápé, Tömörkény; valamint két fél dallam Sándorfalváról.

Elterjedése: országos, valamint néhány Erdélyből.

Var. a szakirodalomban: Kodály—Vargyas, 1952. 147. — H: 15.

Vö. J I. 194. típus.

121. AP 8073 b.

Területi var.: Tápé 2.

Elterjedés: teljes nyelvterületen.

Cs. Tóth XVI. sz. 46.

122. TDt 826: 351. Var. 123.

Dobszay, Szendrei, Vargyas, 1973. 1/II-f dallam — ld. történeti és stílus-összefüggései.

Elterjedés: általános.

Papp G. XVII. sz. 35, 90.

123. MFMK felv. 82/a. Var. 122. sz. ld. annak jegyzete.

124. TDt 51: 41.

Területi var.: nincs. — Elterjedés: országos.

Papp G. XVII. sz. 30. — MNT II. 312, 313.

125. ATISZ. Vö. 127. sz. és jegyzete. — *Párosító*.

Területi var.: Tápé 2 (egyik MNT IV. 336 j.-ben említve).

Elterjedés: általános.

Var. a szakirodalomban: MNT IV 323-336 közeli; 311-322, 337-346. kissé távolabbi változatok. — Kkh: 27.

Típusa: J I. 204.

126. ATISZ.

Területi var.: Szeged (= B. S. 27)

Elterjedés: általános.

Var. a szakirodalomban: Bartók, 1924. 222, 223.

J II. Függelék 172. old. „Udvaromban hármat fordult a kocsi”

127. ATISZ. *Párosító*. Vö. 125. sz.

Területi var.: Tápé (= MNT IV. 285.), Majdán (= „Hallották-e hírit...” 194).

Elterjedés: országos.

Kodály Tanulmányában cseh dallammal veti össze (1576-ból).

MNT IV. 231-310. — Kkh: 29.

128. ATISZ.

A gyűjtő megjegyzése: „Bruckner kert: az alsóvárosi (Szeged) állomás melletti vendéglő. Az első világháború előtt sűrűn jártak oda a szőregi fiatalok táncolni.”

Területi var.: Szeged (= B. S. 110), Szőreg.

Elterjedés: országos.

Var. a szakirodalomban: Bartók, 1924. 230. — Kkh: 39.

J II. Függelék 173. old. „Végigmentem a leMBERGI fűTACÁN”

129. ATISZ.

Területi var.: Szeged.

Elterjedés: országos. — Vö. Kkh: 34.

J I. Függelék 171. old. „Onnan alól jön egy hadihajó.”

130. Közölve: MNT II. 889 — első fele. Folytatás: 99. sz. dallamunk. *Antal-köszöntő*. (Vö. 109.)

Területi var.: Tápé 2, Tömörkény (= MNT II. 890).

Elterjedés: Dunántúl, Alföld.

Var. a szakirodalomban: MNT II. 19, 315, 431, 888. A 887, 890-892. első fele, valamint 36. második fele.

131. AP 7403 b.

Területi var.: Csengele, Domaszék, Kistelek,

Elterjedés: országos, valamint a Mezőségen. — Kkh: 1.

J II. Függelék 170. old. „Két út van előttem”

132. AP 7603 1. (Vö. 119.)

Az 1. sor kadenciája gyakran VII. Másik tipikus szövege területünkön: „Megöltek egy legényt.”

Területi var.: Algyő, Ásotthalom 2, Csóka, Egyházaskér, Sándorfalva, Újszeged, Tápé.

Elterjedés: általános. — Kkh: 10.

J II. Függelék 173. old. „Zavaros a Tisza”

133. M. — A területen egyetlen.

Elterjedés: általános. — H: 37.

Típusa: J 1220.

134. ATISZ. — Szlovák terc-váltó dallam változata. Közismert szövege: „Megkötöm lovamat piros almafához.”

Területi var.: Szeged, Tápé.

Elterjedés: országos.

Var. a szakirodalomban: MNT II. 387 I., MNGy XIV. 2 a.

Vö. Kerényi, 1961. 202.

135. Tdt 54: 173. — (Vö. esetleg 133. sz.)

Jedermann-szerű halott virrasztó ének, szövege a Lélek és a Halál párbeszéde. A további versszakokat a helyszíni lejegyzés nem örököltette meg. B. S. korábbi gyűjtéséből azonban ismerjük: A Halálhoz és temetéshez fűződő szegedi néphagyományok. Az Alf. Tud. Int. Évkönyve. 1944-45. Újra közzölve: NdNz a 65. sz. dallam szövegkiegészítéseként.

Területi var.: Tápé.

Elterjedés: Északnyugat-Dunántúl, Észak-Magyarország, Dél-Alföld.

Var. a szakirodalomban: Lajtha, 1956. 6-8, 25.

136. ATISZ.

Területi var.: Algyő, Kistelek, Tápé.

Elterjedés: országos.

Var. a szakirodalomban: MNT II. 367-IV, 558, 559.

137. AP 6838 f. Var. 138.

Területi var.: Algyő, Tápé.

Elterjedés: Dunántúl kivételével a teljes nyelvterületen.

Papp G. XVII. 1.

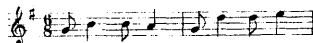
MNT II. 41, 51 utolsó dallama. 353-III, 354-I, 364-VII, 366-IX, 367-VI, 368-IX, 388-IV, 407-421.

138. M. Var. 137. ld. annak jegyzete.

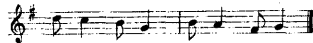
Karácsonyi szokás: *Kóringyálás* második dallama. Az első dallam:

138j.

„Meggallgatik-e az angoli vigasságot?”

1. A ka - rá-csony éj-sza - ká-ján.

Jé-zus szü-le - té-se nap-ián

2. Örüljünk és üdvendezzünk,
A kis Jézust mi dicsérik!

3. A kis Jézus aranyalma,
Szent József volt édesatyja,
ism.: Szűz Mária édesanyja.

4. Nincs a Jézus ágyán paplany,
Jaj de fázik az ártatlan!

5. Hideg szél fúj fejeskére,
Meggfázik a gyöngö teste.

10-12 éves lányok karácsony este járják az utcát. Ablakok alatt, de néha a házba bent is éneklük. Pénzt nem ígen kapnak, inkább almát, mogyorót, diót, mandulát.

139. TDt y8: 1489. Területünkön egyetlen.
Elterjedés: Sopron, Vas, Heves, Udvarhely megye.
Cs. *Tóth* XVI. sz. 150.

140. ATISZ

Területi var.: Domaszék, Szeged.

Elterjedés: országos.

J II. Függelék 172. old. „Temető kapuja”

141. AP 6392 k₂. Var. 142-144. sz.

A németes dallam ütemelőzős 6/8-os ritmusa ebben a változatban hangsúlyos szinkópává módosult.
A további variánsokban — 142-144. sz. — a ritmus még jobban átalakul, az alábbi képletté símul:

A 143, 144. sz. dallam *dó*-végű. A 143. már igen közel áll a *szó*-végűekhez, csak a legutolsó dallamlépésben kanyarodik fel. A 144. utolsó sora magasabb.

Területi var. (ezeken kívül): Domaszék, Egyházaskér, Majdán (= „*Hallották-e hírit...*” 61, 70), Sándorfalva-Homoki tanyák 2, Tápé 2.

Elterjedés: országos.

Var. a szakirodalomban: Kodály—Vargyas, 1952. 471. — H: 55.

142. AP 7618 h. Var 141, 143, 144. sz. L. 141. sz. jegyzete.

Az előadó szomszédja, Rúzsa Bálint (70) megjegyzi: „Az ördögök hívták, hogy menjen el a bálba. Mert azt mondta, hogy ű még az ördögöket is kitáncoltatja. Azt akkó az ördögök mög ütet táncolták ki. Mert kilenc ördög volt, akik táncoltatták ütet.”

143. ATISZ. Var. 141, 142, 144. sz. L. 141. sz. jegyzete.

144. MFMK. Var 141-143. sz. L. 141. sz. jegyzete.

145. Közölve: Bálint, 1933. 40.

Igen közel áll az új stílus dallamaihoz, az 1. és 4. sor megfelelése azonban még nem teljes.

Területünkön egyetlen.

Elterjedés: országos. — Kkh: 70.

Típusa: J I. 223.

146. ATISZ.

Elterjedés: Északnyugat-Dunántúl, Dél-Dunántúl.

Típusa: J II. 9. (Vö. J II. 60.)

147. Lsz. 17330. Var. 148, 149. sz.

Területi var.: Algyő, Szőreg, Tápé.

Elterjedés: általános.

Var. a szakirodalomban: Kodály—Vargyas, 1952. 393.

Vö. J II. 13.

148. M. Var. 147, 149. sz. Ld. 147. sz. jegyzete.

149. MFMK. Var. 147, 148. sz. Ld. 147. sz. jegyzete.

150. AP 6379 Ii

Területi var.: Algyő, Szőreg.

Elterjedés: általános.

Típusa J II. 15.

151. AP 7407 b.

Az 1. vsz. hibás, 2. sora egy szótaggal kevesebb. Ezért a 2. vsz. a fő-alak. Szövege ponyvai.

Területi var.: Egyházaskér.

Elterjedés: Dunántúl, Dél-Alföld, palóc föld.

Típusa: J II. 14.

152. ATISZ

Területi var.: Szeged.

153. ATISZ.

J II. Függelék 171. old. „Megyen már a hajnalcsillag lefelé”

153. X. AP 7606 k.

J II. Függelék 171. old. „Lemberg alatt van egy kerek erdő”

154. Lsz. 18140

Regruták énekelték összefogózva. — Elterjedés: általános.

J II. 17.

155. ATISZ. — Elterjedés: általános.

J II. 41.

173. ATISZ. — Területi var.: Földeák, Szőreg 4.
10-szótagos változata J II. Függelék 167. old. „Arra alá dörög az ég alja” — vö. J II. 75.
174. AP 6383 m. Var. 175. sz. Vö. 165.
J II. 40. távolról.
175. M. Var. 174. sz. Vö. 165.
174. ATISZ. Vö. 167, 178.
177. ATISZ. — Elterjedés: általános.
J II. 24.
178. Közölve: B. S. 85. Vö. 176.
Területi var.: Algyő.
J II. Függelék 170. old. „Kedves édesanyám de rossz lehet magának”
179. ATISZ.
Területi var.: Szőreg, Szeged (= B. S. 92.).
Távolabbi var.: Járdányi II. Függelék 168. old. „Erdő szélén de magos a kaszárnya”
180. ATISZ.
Izometrikus, bipodikus var. Szeged (= B. S. 36.)
181. AP 6380 k.
Területi var.: Domaszék, Rúza. Elterjedés: általános.
J II. Függelék 170. old.
182. AP 6380 c.
Területi var.: Algyő, Szőreg, Szeged (= B. S. 69.)
Elterjedés: általános.
J II. 6.
183. Lsz. 17324. Var. 184.
Vö. J II. 25.
184. MF 2414 II/d. Var. 183.
Vö. J II. 25.
185. MF 2416 II/b — Elterjedés: általános.
J II. 51.
186. MFMK.
Az új stílusú általános giustojával szemben parlando előadásmódja részben még a régi dallamokhoz köti.
187. AP 6380 f
János-köszöntő. A köszöntők általában a C-osztályhoz tartoznak. Ez a dal már próbálkozás az új stílus felé, a szöveg és dallam azonban kevésbé felel meg egymásnak és nem túl szerencsés heteropodikus strófát eredményez.
188. Lsz. 17328.
Funkciós dūr dallam, mely már a népi ízlés szerint kezd átformálódni. Kerüli a tonika alatti vezetőhangot. Két középső sora egymáshoz hasonult. — Vö. Kerényi, 1961. 13.
189. ATISZ. — Területi var.: Tápé.
J II. Függelék 171. old. „Lassan kocsis, hogy a kocsi ne rázzon”
190. MFMK.
J II. Függelék 171. old. „Megjött a levél fekete pecséttel”
191. MFMK. Vö. 192. sz. — Területi var.: Tápé 2.
Műdal hatására keletkezett vagy átformálódott dallam. Vö. Kerényi, 1961. 29+j. Ritmusuk azonos. Az 1. és 4. sor utolsó 5 hangja a minore-maggiore különbségtől eltekintve megegyezik.
192. M. Vö. 191.
Területi var.: Tápé.
Elterjedés: Alföld, palóc vidék.
J II 61. magasabb szótagszámú variánsa.
193. ATISZ. — Elterjedés: Alföld, palóc vidék.
J II. 50. magasabb szótagszámú variánsa.
194. AP 7618 d. Var. 195-197.
A tipikus alakhoz közelebb áll: 196, 197. Ilyenek a Szeged-környéki adatok. A 3. sor végének eltérő, lelépő menete a Torontál megyei változatok sajátosága: 1964, 1965.
Egyetlen dūr-terces var.: 195.
Területi var.: Algyő, Ásotthalom, Domaszék, Sándorfalva.
Elterjedés: általános.
J II. 48.
195. AP 7606 j. Var. 194, 196, 197. L. 194. sz. jegyzete.
196. ATISZ. Var. 194, 195, 197. L. 194. sz. jegyzete.
197. AP 6390 i. Var. 194-196. L. 194. sz. jegyzete.

198. Közölve: B. S. 67.

A dallam második felével indul, s csak utána kezdődik előlről. Ez került a főalakba. Negyedik sora egy ütemmel kibővült.

Elterjedés: általános.

J II. 57.

199. AP 6392 d.

A Járdányi által közölt dallammal ellentétben az összes Szeged-környéki var. kezdő- és záró sorának első üteme 2/4.

Területi var.: Domaszék 2, Sándorfalva-Homoki tanyák, Üllés, Zsombó.

Elterjedés: palóc vidék.

J II. 59.

199. X. ATISZ. — Területi var.: Sándorfalva. Elterjedés: általános. — J II. 45.

200. M. — Elterjedés: általános. — J II. 65.

200. X. MFMK.

J II. Függelék 173. old.

201. ATISZ.

201. X. MFMK felv. 92/c

Kodály népének változatára, valamint a XVII. sz.-ban feljegyzett dūr változatára utal.

Elterjedése: általános.

202. AP 7617 I. Var. 203-205. — Ebből valóban új stílusú: 202, 205.

Átmeneti formák: 203, 204.

Szinte szemünk előtt alakul az idegen, műdalos alakból az új stílusú forma. Mindenekelőtt úgy, hogy a magas 4. sor (203, 204.) az első sorhoz hasonul és ezáltal létrejön a visszatérés: 202. A 205. sz. dallam nagy ambitusú 1. sora viszont éppen fordítva, a magas 4. sorhoz áll közel (ill. a 202, 203. kezdőhangjának felső oktávájá). A középső sorok általában azonos zenei tartalmúak (kivétel: 204.), az első sorhoz képest újat hoznak, csupán három utolsó hangjuk igazodik az első sor végének felső kvint transzpozíciójába. — Formaváltozatai:

202: A B B A (A A⁵ A⁵ A)

203: A B B C

204: A A B C

205: A B B A

Az összes változatra jellemző a 3/4, 2/4-es ritmus váltakozása, valamint egy kivétellel a *Szabó Vilma* szöveg.

Területi var.: Csóka, Egyházaskér 2 (—, „Hallották-e hírít...” 154, 155).

elterjedés: általános.

J II. 43.

203. AP 7619 g. Var. 202, 204, 205. Ld. 202. sz. jegyzete.

204. AP 7618 c. Var. 202, 203, 205. Ld. 202. sz. jegyzete.

205. MFMK felv. 123/c. Var. 202-204. Ld. 3202. sz. jegyzete.

206. ATISZ

207. AP 7610 b. — Elterjedés: általános.

J II. 66.

208. MFMK felv. 103/a

1. és 4. sora emlékeztet a „Rózsa, rózsa, labdarózsa levele” kezdetű dalra. — J II. Függelék 172. old. — de annál kevésbé funkciós jellegű.

Elterjedés: általános.

209. Közölve: B. S. 75.

Területi var.: Sándorfalva. — Elterjedés: általános.

J II. 74.

210. AP 6379 i. — Területi var.: Domaszék, Tápé.

211. AP 6390 s. — Területi var.: Domaszék 32. — Elterjedés: általános.

J II. 16.

212. MFMK felv. 85/c

J II. Függelék 173. old. „... két úton kell bemenni”

213. Közölve: B. S. 45.

Területi var.: Tápé 2. — Elterjedés: általános.

J II. 90.

214. MFMK felv. 107/b

A 2., 3. sor középső üteméről a gyűjtő megjegyzi, hogy az előző negyedekhez képest a 4 nyolcadhang valamivel lassúbb: =76. Átmeneti forma a végig 4/4 ütemű és a 4/4-2/4 váltakozó ütembeosztású dalok közt.

215. MFMK. — Elterjedés: Alföld.
J II. 89.
216. Közölve: B. S. 74. — Elterjedés: általános.
J II. 83.
- 216 X. M. — Elterjedés: általános.
J II. Függelék 172. old. „Színaranyból van a béke trombitája”
217. ATISZ
217 X. MFMK. — Elterjedés: palóc föld.
J II. 95. variánsa, az 1. és 4. sor pentaton fordulatát elkerüli.
218. ATISZ
A Járdányi által közölt alak — J II. 104. — középső sorai bipodikusak, két 4/4-es ütemből állnak
A sándorfalvi változat végig tripodikus.
Elterjedés: Dunántúl, Alföld, palóc föld.
- 218 X. ATISZ. — Elterjedés: általános.
J II. Függelék 170. old. „Káposzta, káposzta, téli-nyári káposzta”
219. M.
Vö. esetleg J II. 120, 102.
- 219 X. Közölve: B. S. 57.
Területi var.: Szőreg.
Elterjedés: általános.
J II. 92.
220. Közölve: B. S. 37.
221. Közölve: B. S. 61.
Vö. J II. Függelék 168. old. „Az én babám rózsaszín szoknyája”, 171. old. „Országúton mennek a katonák”
222. AP 6381 n.
Területi var.: Algyő, Apátfalva (Kodály—Vargyas: 405.), Ásotthalom 2, Tápé, Zsombó.
Elterjedés: Dél-Alföld.
J II. Függelék 170. old.
223. ATISZ. — Területi var.: Rúza.
- 223 X. M. — Elterjedés: általános.
J II. 100., egy szótaggal bővebb variánsa.
224. ATISZ. Vö. 225. sz.
225. ATISZ. Vö. 224, 226. sz.
J II. 16.
226. Közölve: B. S. 48. Vö. 225.
J II. Függelék 173. old. „...suszterlegény varrta meg a cipőmet”
227. MF 2295 a
Bartók lejegyzése a ritmus és az inotáció legapróbb részleteit és esetlegességeit is rögzíti.
J II. Függelék 168. old. „Barázdáról barázdára száll a dalos pacsirta”
- 227 X. AP 6383 v. — Elterjedés: általános.
J II. 93.
228. MF 2415 e. Var. 229. sz.
Az apró hangok többsége csúszást jelöl és nem díszítményt.
Területi var.: Szeged (= B. S. 56.), Szőreg.
Elterjedés: általános.
J II. 108.
229. AP 6737 e.
A 228. sz. variánsa — citerán. A gyűjtő-lejegyző megjegyzése: „A dallam négyszer hangzik el, második fele mindig ismételve. Harmadszor és negyedszer a tempo gyorsabb: = 144-168. Az ismétlések alatt számottevő változtatás (variálás) nem történik. A játékos nyomó nélkül — ujjal játszik.”
Hangolás: eredeti alaphang *gisz* (g = gisz). Kísérő hurok: *g* (többség), *c'* (egy vagy kettő), *C* egy.”
Az előadó Budai Sándor maga is készít citerákat. Az általa vezetett sándorfalvi citerazenekar országos hírű; szerepelnek a rádióban, TV-ben, egyéb népzenei rendezvényeken.
- 229 X. ATISZ.
Területi var.: Ásotthalom. Elterjedés: általános.
J II. 110.
230. AP 6390 r.
Területi var.: Algyő 2, Domaszék, Sándorfalva.
Elterjedés: általános.
J II. 101.

231. AP 7602 k.
Területi var.: Algyő, Ásotthalom, Domaszék 4, Rőszke-Szentmihálytelek, Rúzsa, Sándorfalva-Homoki tanyák, Szeged-Felsőtanya, Szőreg, Tápé.
Elterjedés: általános.
J II. 114.
232. Lsz. 17325. Vö. 231. sz. távolról.
Területi var.: Domaszék, Szeged (= B. S. 108), Szeged-Felsőtanya.
233. AP 7619 a. — Területi var.: Szőreg.
J II. Függelék 168. old. „Édesanyám azt a szál rozsmaríngot.”
234. AP 7602 i.
A 2. vsz. 1. sora után az énekes leáll, majd folytatja. — Elterjedés: általános.
J II. 122.
235. ATISZ. — Elterjedés: általános.
J II. 125.
236. ATISZ.
Területi var.: Sándorfalva-Homoki tanyák, Tápé.
Elterjedés: általános.
J II. 119.
237. Közölve: B. S. 97.
Vö. 236. sz. távolról, valamint J II. 105. távolról.
238. ATISZ. — Vö. 153. sz. távolról.
239. ATISZ. J II. 124. távolról.
240. ATISZ. — Elterjedés: általános.
J II. 123.
241. Közölve: B. S. 106. — Elterjedés: általános.
J II. 126.
242. Közölve: B. S. 99. — Elterjedés: általános.
J II. 128.
243. AP 7603 n. — Területi var.: Sándorfalva.
J II. Függelék 171. old.
244. ATISZ. — Elterjedés: általános.
J II. 112.
245. ATISZ.
J II. 140. dór változata.
246. ATISZ. Var. 247. sz.
Területi var.: Domaszék. Elterjedés: általános.
J II. 135.
- 246 X. Lsz. 18141. — Elterjedés: általános.
J II. Függelék 170. old. „Hideg szél fúj édesanyám, hozza ki a kendőm”
247. ATISZ. — Var. 246. sz. ld. annak jegyzete.
- 247 X. MF 2416 IIa. — Elterjedés: általános.
J II. 142.
248. MFMK. — Elterjedés: általános.
J II. 138.
249. Lsz. 18138
A 2. és 4. sor esetleges alkalmazkodó ritmus-eltérései nincsenek feltüntetve a helyszíni lejegyzésben.
Ugyanúgy a variánshangok sincsenek versszakhoz kötve.
Területi var.: Szeged. — Elterjedés: általános.
J II. 139.
- 249 X. ATISZ.
Területi var.: Ásotthalom. — Elterjedés: általános.
J II. Függelék 173. old. „...réztoronyba kilencet ütött az óra”
250. AP 7602 m
Területi var.: Algyő, Ásotthalom 2, Domaszék 2, Sándorfalva-Homoki tanyák, Tápé 2.
Elterjedés: általános.
J II. 143.
- 250 X. Közölve: B. S. 8.
Területi var.: Algyő.
J II. Függelék 172. old. „Százados úr, sejhaj, százados úr ha felül a lovára”
251. ATISZ. — Elterjedés: általános.
J II. 155.
252. ATISZ. — Területi var.: Szőreg. — Elterjedés: általános.
J II. 163.

253. Közölve: B. S. 3.
Területi var.: Algyő, Domaszék. — Elterjedés: általános.
J II. 154.
254. ATISZ. J II. 153.
- 254 X. ATISZ. Területi var.: Ásotthalom. — Elterjedés: Alföld, palóc vidék, székely föld.
J II. 149.
- 254 XX. MFMK felv. 92/b. — Területi var.: Algyő.
J II. 156. lá-végű, plagális variánsa.
255. ATISZ. — Elterjedés: Alföld, palóc föld, (Mezőség, Ny-Dunántúl).
J II. 158.
- 255 X. Közölve: B. S. 6. — Elterjedés: általános.
J II. 157.

A GYÜJTŐK NÉVSORA

Bartók Béla
Bartók János
Bálint Sándor
B. Csorja Kató
Bodó Zsuzsa
Bodor Anikó
Bodor Géza
Burány Béla
Csaplár Benedek
Csikesz Lajos
Elekfi László
Forrai Mária
Heintz Gyula
Járdányi Pál
Kiss Áron
Kodály Zoltán

Kovács János
Lajtha László
Martin György
Mathia Károly
Olsvai Imre
Ökrös László
Paksa Katalin
Paulovics Géza
Péczely Attila
Rajeczky Benjamin
Sárosi Bálint
Szeghy Endre
Sz. Fehér Erzsébet
Tripolszky Géza
Vikár Béla
Waldmann József

ZENEI MUTATÓK

Szótagszám-mutató

5.5.5.5.3.	135.
5.5.6.5.5.6.	24, 25.
5.5.8.8.	48.
5.6.5.6.	137, 138.
6.6.6.6.	5, 6, 39, 57, 58, 107, 109, 111, 130, 131, 133, 141, 142, 144.
6.6.6.6.6.	19.
6.6.6.7.	142.
6.6.6.8.8.	50.
6.6.7.	51.
6.6.7.6.	142, 143.
6.6.8.6.	21, 22, 119, 132, 142.
6.6.8.8.	48, 50, 51.
6.6.10.7.	148.
6.6.10.8.	140.
6.6.12.6.	161.
6.6.6+6.6.	199.
6.6.6+7.7.	199.
6.6.7+7.9.	198.
6.6.7+8.6.	147, 149.
6.7.6.6.	142, 144.
6.7.6.7.	142, 143.
6.7.7.6.	142.
6.8.8.8.	34.
7.6.7.6.	23, 74.
7.6.8.8.	48.
7.6.8.10.8.	48.
7.7.6.7.7.6.	7, 8, 9.
7.7.7.7.	29, 108, 115, 116, 163, 164.
7.7.7.7.6.6.	67.
7.7.7.7.3+5.	106.
7.7.8.6.	52j.
7.7.8.7.	188.
7.7.9.7.	29.
7.7.10.8.	243.
7.7.6+6.7.7.	52.
7.7.7+7.7.	146.
7.9.11.9.	36.

7.9.11.11.	37.
7.11.7.11.	117.
7.11.9.11.	37.
7.11.11.11.	36.
7+3.11.9.11.	118.
8.5.8.5.	125.
8.6.7.6.	127.
8.6.8.6.	127.
8.8.	138 <i>j</i> .
8.8.5.6.	84.
8.8.6.8.8.6.	26.
8.8.7.7.	53, 78.
8.8.8.	30, 31, 32, 49.
8.8.8.5.	123.
8.8.8.6.	123.
8.8.8.8.	3, 13—18, 33—35, 41—43, 48, 56 <i>j</i> , 60, 62, 71, 87, 88, 97, 103, 122, 123, 154, 186, 194—197.
8.8.8.8.8.	40.
8.8.9.8.	44.
8.8.5+5.6.	69, 84.
8.8.10.8.	4, 70, 182.
8.8.5+5.9.	45, 46.
8.8.6+6.4.	68.
8.8.7+7.5.	112, 113.
8.11.8.11.	4.
8.13.7+7.13.13.	100.
8+4.8.8.8.	66.
9.9.9.9.	20, 20 <i>j</i> , 191.
9.9.11.9.	242.
9.9.8+8.6.	76.
9.11.11.9.	215.
10.10.9.6.	129.
10.10.10.	63.
10.10.10.7.	134.
10.10.10.10.	27, 38, 59, 77, 120, 121, 152, 153X, 156, 162, 171, 202—205, 217, 221, 222, 228, 229, 240.
10.10.14.14.	89.
10.10.14.15.	187.
10.10.8+8.5.	83.
10.10.7+9.11.	166.
10.11.8.8.7+7.11.	28.
7+3.11.9.11.	118.
10.12.8.	124.
11.11.8.8.	94.
11.11.8.11.	86.
11.11.9.10.	104.
11.11.10.10.	104.
11.11.10.11.	159, 199X.

11.11.11.11.	1, 2, 10—12, 47, 64, 65, 85, 126, 128, 151, 153, 157, 158, 160, 167, 172, 176, 180, 183, 184, 190, 200, 208, 210, 216, 220, 229X, 237—239, 244.
11.11.12.	95.
11.11.12.11.	173, 212, 233.
11.11.12.12.	176.
11.11.13.11.	145, 192, 200X, 225, 236,
11.11.14.11.	189, 219X, 225.
11.11.15.11.	211.
11.12.9+12.11.	207.
12.8.8.8.	66.
12.10.9.	82.
12.10.11.12.	241.
12.11.11.12.	168, 169, 223.
12.11.11.13.	219.
12.11.11.15.	155.
12.11.12.13.	165.
12.11.9+12.11.	207.
12.12.9.9.	81.
12.12.11.8.10.	80.
12.12.12.	79.
12.12.6+6.4.	73.
12.12.12.12.	54—56, 61, 72, 93, 105, 110, 150, 185, 206, 216X, 231, 232, 235.
12.12.12.13.	234.
12.12.13.11.	105.
12.12.13.12.	245.
12.12.8+8.6.	101.
12.13.13.14.	234.
13.10.10.13.	230.
13.10.13.13.	174, 175.
13.11.11.13.	219.
13.11.13.13.	177.
13.12.12.12.	105.
13.12.12.13.	213.
13.13.9.13.	99.
13.13.11.11.	96.
13.13.12.13.	201, 255X.
13.13.13.13.	193.
13.13.7+7.13.	102.
13.13.15.13.	178, 218X.
13.13.17.13.	223X.
13.15.15.13.	227X.
14.7.7.7.	108.
14.11.11.14.	218, 224.
14.11.13.13.	174.
7+7.7+7.3+5.	106.
14.14.8.14.	246X.
14.14.11.5.	114.

14.14.11.14.	181.
14.14.12.14.	248, 254.
14.14.6+6.8+8.7.	98.
14.14.14.18.	92.
14.14.14.14.	90, 91, 217X.
14.14.18.14.	254X.
15.11.11.16.	209.
15.11.13.15.	226.
15.11.16.15.	227.
15.15.14.15.	254XX.
15.15.15.	139.
15.15.15.15.	250.
15.15.16.15.	253.
15.15.17.15.	170.
16.11.11.16.	214.
16.16.12.16.	247X.
16.16.16.16.	201X.
16.16.16.28.	247.
16.16.9+9.16.	249X.
17.17.13.17.	246.
18.11.11.18.	179.
18.18.12.18.	251.
18.18.13.18.	250X.
18.18.14.18.	249, 251.
19.19.13.19.	255.
19.19.15.19.	252.

Kadencia-mutató

7	(8)	1	23.
4	(7)	4	119.
1	(6)	4	141.
b10	(5)	7	4.
9	(5)	5	1, 2.
9 8	(5)	5 4	25.
8	(5)	7	35.
8	(5)	5	6.
8 8	(5)	5 4	24, 26.
8	(5)	4	5.
8	(5)	b3	38.
7 7	(5)	b3b3	7, 8, 9.
7 5	(5)	1	19.
7	(5)	b3	13—18, 20.
7 4	(5)	VII	19.
5	(5)		79.
5	5		30.
5	(5)	5	53, 77.
	(5)	5	82.
5	(5)	4	56.
5	(5)	b3	68, 78.
5	(5)	2	117.
	(5)	2	124.
5	(5)	1	74, 75, 76.
4	(5)	5	120, 121.
4	(5)	4	123, 143, 144.
4	(5)	b3	122.
4	(5)	1	123, 125.
1	(5)	9	217X.
1	(5)	8	158, 223, 232, 234, 241—244.
1	(5)	7	223X, 230, 235, 237, 240.
1	(5)	6	150, 165, 174. 196, 197.
1	(5)	5	20j, 152, 156, 164, 175, 176, 178, 179, 185—188, 190, 195, 199X, 200X, 202, 203, 205—207, 218, 218X, 222, 226, 227, 227X, 229X.
1	(5)	4	142, 148, 155, 168, 170, 171, 173, 182, 193, 194, 198, 209, 212, 216, 216X.
1	(5)	3	127, 140, 154, 161, 162, 166, 221,

1	(5)	b3	147, 149, 151, 189, 191, 192, 219X, 228, 229, 231, 236.
1	(5)	2	153, 153X, 163, 167, 169, 181, 183, 184, 201, 201X, 238.
1	(5)	1	127, 128, 145, 146, 157, 160, 177, 180, 199, 200, 208, 210, 211, 213, 214, 217, 219, 220, 224, 225, 233, 239.
9	(4)	5	3.
7	(4)	8	58.
7	(4)	5	57.
b6	(4)	7	116.
5	(4)	5	54, 59.
5	(4)	4	55, 62,
5	(4)	3	64.
5	(4)	2	60, 65, 66.
5	(4)	1	55.
4	(4)	4	69, 71.
4	(4)	b3	70.
1	(4)	1	129.
VII	(4)	4	138.
VII	(4)	4b3	137.
6	(3)	4	29.
5	(3)	3	108.
5	(3)	2	107.
5	(3)	1	39.
3	(3)	4	102.
3	(3)	3	72.
3	(3)	2	73, 103,
1	(3)	3	136.
1	(3)	1	131.
9	(b3)	5	3, 46.
9	(b3)	b3	36, 37.
8	(b3)	5	10, 11.
8	(b3)	4	33.
8	(b3)	b3	12, 34.
7	(b3)	5	46.
7	(b3)	4	21.
5	(b3)	8	27.
4	5b3	(b3) 5	28.
	b3	(b3) 7	126.
	1	(b3) 7	133.
	1	(b3) 4	132.
	1	(b3) b3	215.
	1	(b3) 1	134, 172.
	1	(b3) 1 2	135.
		(b3) VII	139.
	4	(2) 2	61.
3	3	2 (2) 3	114.
	3	(2) 3	110.
	3	(2) 1	109.
	2	(2) 4	104, 105.
	2	(2) 4 4 2	67.
	2	(2) 2	130.

1 (2)	63.
1 (2) 1	130.
9 (1) 1	41.
9 (1) 1 4	40.
8 (1) b3	42.
8 (1) 1	41.
7 (1) 5	45.
7 (1) 3	43.
7 (1) b3	44.
7 (1) 1	22.
b6 (1) 7	115.
5 (1) 4	52j.
5 (1) 3 5	52.
5 (1) 3 V	106.
5 (1) b3	56j.
5 (1) 2	47, 118.
4 (1) 4	48.
4 (1) 4 1	113.
4 (1) b3	48.
3 (1) 3 3	112.
3 (1) 1	111.
2 2 (1) 1	80.
1 (1) 7	250.
1 (1) 5	85, 87—93, 99, 204, 245, 247X, 249X, 255.
1 (1) 5 2	98.
1 (1) 4	86.
1 (1) 3	249.
1 (1) b3	48, 94, 96, 251.
1 (1) b3 4	48.
1 (1) 2	81, 97, 101, 247, 248, 259X, 255X.
1 (1) 2 1	100.
1 (1) 1 1	246X.
1 (1) 1	83, 252—254, 254X.
1 (1)	95.
1 (1) V	84, 254XX.
(1) V	106.
4 (VII)	51j.
1 (VII) 1	50, 51.
1 (bVI) 1	49.

Helynévmutató

- Algyő*, Csongrád megye
IV. 36, 38, 52j., 96, 123, 147, 154, 159, 166, 168, 169, 183, 188, 190, 232, 246^x, 249, 249^x.
- Ásotthalom*, Csongrád megye
IV. 11, 75, 131, 132, 141, 175, 199, 200, 216*, 219, 223^x, 243.
- Csóka* — Čoka, volt Torontál megye
IV. 51, 57, 91, 113.
- Domaszék*, Csongrád megye
III. 1.
IV. 2, 16, 20, 23, 24, 43, 90, 120, 148, 174, 181, 196, 227^x.
- Egyházaskér* — Vrbica [Verbica], volt Torontál megye
II. 19.
IV. 9, 18, 22, 42, 44, 48, 53, 65, 142, 194, 202-204, 233.
- Forráskút*, Csongrád megye
II. 4, 7, 8, 10, 13, 14.
IV. 238.
- Földeák*, Csanád megye
I. 2.
IV. 35, 155.
- Jázova* — Jazovo [Hódegyháza], volt Torontál megye
IV. 138, 138j.
- Kistelek*, Pest megye
IV. 76, 102, 137.
- Majdán* — Majdan [Magyarmajdány], volt Torontál megye
II. 20.
- Mártély*, Csongrád megye
II. 2
- Mórahalom*, Csongrád megye
I. 5, 6.
IV. 26, 64, 105, 115, 150, 182, 187.
- Oroszlámos* — Banatsko Arandjlovo, volt Torontál megye
II. 21.
- Padé* — Padej, volt Torontál megye
IV. 51j.
- Röske-Szentmihálytelek*, Csongrád megye
IV. 4.
- Rúzsa*, Csongrád megye
IV. 10, 15, 71, 118.
- Sándorfalva*, Csongrád megye
IV. 5, 5j., 34, 58, 70, 146, 158, 162, 180, 200^x, 218, 222, 229, 236.
- Sándorfalva-Homoki tanyák*, Csongrád megye
IV. 1, 155^x, 189, 197, 211, 218^x, 230, 239, 252.
- Szaján* — Saján, volt Torontál megye
IV. 12, 13, 17, 54, 112, 207.
- Szatymaz*, Csongrád megye
III. 4.
IV. 104, 114, 149.
- Szeged*, Csongrád
II. 5, 17.

III. 3.

IV. 6, 14, 27, 32, 46, 55, 56, 56j., 85, 87, 92, 93, 133, 145, 167, 170-172, 178, 184, 185, 198, 209, 213, 216, 219^x, 220, 221, 226, 228, 237, 241, 242, 247^x, 250^x, 253, 254, 255^x.

Szeged-Felsőtanya, Csöngöle, Csongrád megye

IV. 164, 186, 248.

Szörög, Csongrád megye

II. 9, 12, 16, 20j., 21.

IV. 45, 52, 63, 68, 72, 83, 86, 119, 125-129, 134, 140, 143, 153, 161, 173, 176, 177, 179, 193, 199^x, 201, 206, 223-225, 227, 229^x, 235, 240, 244-247, 251, 254^x.

Tápe, Csongrád megye

I. 1, 3, 4.

II. 1, 3, 6, 11, 15, 18.

III. 2.

IV. 3, 7, 8, 19, 25, 28, 30, 33, 39-41, 47, 49, 50, 59-62, 66, 67, 69, 73, 74, 77, 79-82, 84, 88, 89, 95, 97, 98, 100, 101, 103, 106-111, 116, 121, 122, 124, 135, 136, 139, 144, 152, 156, 157, 160, 163, 165, 191, 192, 201^x, 205, 208, 212, 214, 215, 217, 217^x, 254^x** 255.

Torontál megye

IV. 31.

Torontáltorda — Torda, volt Torontál megye

IV. 151, 153*, 195.

Tömörkény, Csongrád megye

IV. 99, 130.

Üllés, Csongrád megye

IV. 29, 37, 117, 231, 234, 250.

Valkány — Valcani, volt Torontál megye

IV. 78.

Zákány, Csongrád megye

IV. 94.

Zsombó, Csongrád megye

IV. 210.

Dalszöveg-mutató

Adjon az Úristen ennek a gazdának	II. 19-21.
A fényes nap immár elnyugodott	IV. 156.
A karacsony éjszakáján	IV. 138j.
Akármerről fúj a szél	IV. 7, 9.
¹⁹³⁶ Vö. Ha Dunáról fúj a szél: IV. 8.	
Alázatos könyörgését híveidnek	IV. 101.
Alig várom, hogy a nap lenyugodjon	IV. 180.
Amerre én járok, még a fák is sírnak	IV. 206.
A nyulacska kicsike	II. 16.
A part alatt	II. 17.
Apró szöme van a kukoricának	IV. 167.
A pünkösdnék jeles napja	III. 1, 2, 3.
A pünkösdnék jeles napján	III. 4.
A szegedi bírónak	IV. 29.
A szögedi halastó, halastó	IV. 27.
A szögedi hírös lányok mindég rüllam beszélnek	IV. 170.
A szegedi kaszárnyára rászállott a gólya	IV. 254.
A szegedi kaszárnyára rászállott egy gólya	IV. 248.
A szegedi kaszárnya sárgára van meszelve	IV. 218.
A szegedi nagy kávéház sárgára van festve	IV. 254*
A szögedi réztoronyba kilencet ütött az óra	IV. 249*
Az eke a földet	IV. 131.
Az én rúzsám karjai, karjai	IV. 221.
Azért ezt a nagy szentséget	IV. 139.
Az igaz Messiás már eljött	IV. 76.
Az isteni gyermeket	IV. 114.
Az olajok, az olajok fa cipőbe járnak	IV. 90.
Hosszúfurulyán: IV. 91.	
Áldj meg minket Atyaisten	IV. 97.
Áldj meg minket Jézus, kik itt egybegyűltünk	IV. 80.
Áldjuk az Atyát, a Fiút, a Szentlélekkel	I. 4.
Ántán titiom	II. 1.
Árpa, árpa, de rövid a szára	IV. 129.
Árpád huszár ha felül a lovára	IV. 238.
Átalmennék én a Tiszán ladikon, ladiladi-ladidom	IV. 249.
Barna kislány a konyhába mosogat	IV. 199*
Barna kislány belenez a tükörbe	IV. 128.
Barna kislány gyászos levelet ír, ráborul az asztalra	IV. 246.
Barna kislány, jól meggondold a dolgod	IV. 211.
Bárcsak régen felébredtem volna	IV. 89.
Bárdos Julcsa hat szoknyája	IV. 127.
Bemén a szobába	IV. 198.
Besorozták már az új regutákat	IV. 207.
Betlehem kis városkánál	IV. 78.
Betyár vagyok, Angyal Bandi a nevem	IV. 233.
Borozdában, zöld búzában szól a búbos pacsirta	IV. 227.
Bujdosik a betyár	IV. 55.
Bujdosik az árva madár	IV. 62.

Bújj, bújj zöld ág	II. 5.
Citkös levele van a, citkös levele van az eperfának	IV. 179.
Csillagok, csillagok, szépen ragyogjatok	IV. 231.
Csillagos ég ha beborúl, kiderül	IV. 220.
Csongorádi gulyáslegény	IV. 197.
Csordapásztorok	IV. 137.
Csöm, csöm, gyűrű	II. 3.
Csőpörög az eső, nem akar elállni	IV. 82.
Csütörtökön este	IV. 147, 149.
Csütörtökön viradóra	IV. 17.
De szeretnék hajnalcsillag lenni	IV. 228.
Citerán: IV. 229.	
De szépen szól a katonabanda	IV. 217.
Dícsérje az Urat minden nemzet	I. 3.
Dícsértessék a ma születendő kised Jézus	IV. 98.
Dúr a disznó, dúr a mocsár szélen	IV. 240.
Egy szem búza, két szem búza, kukorica szár	IV. 96.
Ejnye kislány, de piros a maga orcája	IV. 177.
Ej révészek, révészek	IV. 48.
Vö. Révészek, révészek: IV. 50, 51, 51j.	
Eldüllött, lecsúszott szénaboglya teteje	IV. 218*
Elérkeztünk e szent helyre	IV. 60.
Egyöttünk már, adjon Isten jó napot	IV. 108.
Elmegyek, elmegyek, meg is házasodok	IV. 235.
Elmegyek én messze, míg vissza sem nézek	IV. 232.
Előttünk tündöklék Jézus keresztje	IV. 94, 95.
Elszaladt a lovam citrusfa erdőbe	IV. 150.
Elszállott a fecske, visszatér estére a fészkére	IV. 214.
Evőnném én a ken lányát, a barnát	IV. 85.
Elveszett a lovam	IV. 21.
Elvitte a víz a szappant	IV. 68.
Ennek a barna lánnak dombon van a háza	IV. 213.
Erdőbe lakok én	IV. 57.
Erre gyere, amőre én	IV. 45.
Esik eső, esik, esik a kaszárnya falára	IV. 209.
Esteledik, alkonyodik	IV. 15.
Este van, este van	IV. 141, [198].
Este van, este van, elmúlt kilenc óra	IV. 234.
Este van már, este, tízre jár az óra	IV. 72.
Este viszik a menyasszony ágát	IV. 38.
Esthajnali csillag szépen ragyog	IV. 28.
Ez a kislány akkor sír, mikor koszorú van a fején	IV. 201*
Ez a kislány azt hiszi, azt hiszi, azt hiszi	IV. 193.
Ez a legény kiment az erdőbe	IV. 152.
Ez a pohár búcsúzik	IV. 52j.
Ez a vonat most van indulóba	IV. 166.
Ezernyócszáznyócvanhatodik évbe	IV. 65.
Ezt a kerek erdőt vágom én	IV. 191.
Édesanyám akkó kezdött siratni	IV. 219*
Édesanyám, de víg voltam azelőtt	IV. 2.
Édesanyám, de víg voltam azelőtt	IV. 47.
Édesanyám fehérremesztelt háza	IV. 172.
Édesanyám, hol van az az édes téj	IV. 126.
Édesanyám kis koromba	IV. 40.
Édesanyám rózsafája, én vagyok a legszebb ága	IV. 247.
Édős volt az anyám teje	IV. 41.
„Ének egy nyomorék leányról”	IV. 93.
Érik a szőlő	IV. 24.
Faggyú gyertyát égetek én	IV. 46.
Falu végén van egy nyárfá magába	IV. 12.
Vö. Szépen legel a kisasszony gulyája: IV. 11.	
Szépen legel az uraság gulyája: IV. 10.	

Fecském, fecském, édes fecském	IV. 44.
Fehér lilomszál	II. 18.
Fekete felhőből esik az eső	IV. 200.
Feleségem olyan lusta	IV. 69.
Fölbredtem Istenem, álmomból	IV. 121.
Fölmentem a hegyre, fölmentem a hegyre, lenéztem a völgybe	IV. 251.
Fönt a dombon van egy ház, zsindeley a teteje	IV. 223*.
Ferenc Jóska ha fölül, Ferenc Jóska ha fölül a lovára	IV. 250*.
Fütyül a masina, viszi a regutákat	IV. 178.
Gyere haza édesapám	IV. 112.
Vö. Jöjjön haza édesapám: 113.	
Gyere pajtás, gyerünk a be kocsmába	IV. 237.
Ha Dunáról fúj a szél	IV. 8.
Vö. Akármerről fúj a szél: IV. 7, 9.	
Ha fölmögök doberdói nagy högyre	IV. 155*.
Ha felülök babám, ha felülök babám deresszörű lovmra	IV. 252.
Hajdú, hajdú, öreg hajdú	IV. 186.
Hajtsd ki babám az ökröket, úgy mondom	IV. 86.
Hallották-e hírit	IV. 58.
Harangoznak a toronyba hajnalba	IV. 184.
Három hete, múta rúzsám fekszik	IV. 171.
Három ürü nem nagy farka	IV. 14.
Házunk előtt, házunk előtt folyik el a kanális	IV. 254**.
Hej, de hűvös szél fúj	IV. 19.
Hej, halászkok, halászkok	IV. 115, 116.
Hej, hozd ki babám a kantárom	IV. 13.
Hej, poléna, poléna	II. 15.
Hej, szélesnek udvarán, udvarán	II. 10.
Hej, széna, széna	II. 8.
Hej, vára, vára	II. 12.
Hej, vig juhászkok, csordások	IV. 136.
Hervadj rózsa, hervadj	IV. 140.
Homokos, kavicsos a mi házunk eleje	IV. 174, 230.
Vö. Kivicses, kavicsos a mi házunk eleje: IV. 175	
Hosszú farkú fecske	IV. 119.
Hozd ki babám a kantárom	IV. 13.
Hozz bort kocsmárosné, megadom az árát	IV. 81.
Igyál betyár, múlik a nyár	IV. 43.
Ihajla, bérös gyerök ne rakd mög a szekered	IV. 181.
Jaj de beteg vagyok	IV. 161.
Jaj de széles, jaj de hosszú ez az út	IV. 236.
Jaj de szélös, jaj de hosszú az az út	IV. 157.
Jaj de széles, jaj de hosszú ez az út	IV. 160.
Jaj de szépen esik az eső	IV. 215.
Jaj, jaj nekem, kedves párom	I. 2.
János bácsi, Pista bácsi	IV. 32.
János gazda ha befogja	IV. 125.
Jézus is a jó bort szereti	IV. 75.
Jézus, mindenek Váltója	IV. 103.
Jobb ez a gazda, mint a másik volt	IV. 63.
Jó dőga van ötös honvéd bakának	IV. 145.
Jó dolga van sejhaj, Szegedébe bakának	IV. 224.
Jó estét, jó estét	IV. 142, 144.
Jó napot, jó napot	IV. 143.
Vö. Jó estét, jó estét: IV. 142, 144.	
Jó volna jól élni	IV. 34.
Jöjjön haza, édesapám	IV. 113.
Vö. Gyere haza, édesapám: IV. 112.	
Jön a kapitány sötét pej paripán	IV. 190.
Juj szénára, szénára	II. 2.
Karácsonynak éccakáján	IV. 88.
Kaszárnya, kaszárnya	IV. 148.
Kácsa, kácsa, özvegy kácsa	IV. 31.

Kálvária véres orma	IV. 123.
Keves, jó édősanyám, jaj, de árván hagyott ken	I. 1.
Kedves Mariskám, nem írhatok levelet	IV. 223.
Keresik a, nem felik a keresztelő leveletem	IV. 247 [*] .
Kék a kabátom	IV. 138.
Kék ibolya, ha leszakajtanálak	IV. 1.
Két nyárfa közt besütött a holdvilág	IV. 225.
Készül a menyország gyászmenyegzőre	IV. 104.
Két paradicsom, liliom, liliom	II. 11.
Két szívárvány, két szívárvány koszorúzza az eget	IV. 250.
Kihajtom a libám a rétre	IV. 242.
Kiment Jézus éjszakára	IV. 122.
Kinek ma feltetszett	IV. 130.
Kiöntött a Tisza a partjára	IV. 222.
Kirje, kirje, kis dedőcske	IV. 87.
Kis algyői lány, mikor voltam nálad	IV. 159.
Kis kacsa fürdik	II. 6, 7, 9.
Kis pacsirta szépen füttyül hajnalba	IV. 6.
Kis Tapéba két úton köll bemönni	IV. 212.
Kis tápéi laponson, laponson	IV. 205.
Kivicses, kivicsos a mi házunk eleje	IV. 175.
Vö. Homokos, kivicsos a mi házunk eleje: IV. 174.	
Kondorosi csárda mellett	IV. 35.
Kovács Jani iszik most	IV. 52.
Kutyakaparási csárda	IV. 18, 42.
Láttam a rózsámat az aradi várba	IV. 56.
Lefelé folyik a Tisza	IV. 182.
Lemberg alatt van egy kerek erdő	IV. 153 [*] .
Madarasi csárda előtt mi történt	IV. 151.
Madárka, madárka	IV. 199.
Majd ha megfűjják a béke trombitáját	IV. 216 [*] .
Ma vagyon, ma vagyon	IV. 107.
Máma irok a rózsámnak levelet	IV. 192.
Már minálunk a virágok mind elhervadtak	IV. 99.
Megdöglött a bíró lova	IV. 84.
Megismerem a kanászt	IV. 23.
Megölték a legényt	IV. 22.
Megrakják a tüzet	IV. 5, 5j.
Mögrészögödött mán a csósz	IV. 3.
Megszületett a rég várt Messiás	IV. 77.
Mögterült a barom	IV. 133.
Megy a gőzös lefelé	IV. 243.
Még akkor csak tizennyolc éves voltam	IV. 210.
Mély a Tiszának a széle	IV. 70.
Menjünk mi is Betlehembe	IV. 53.
Micsoda utálatos egy lónak élete	IV. 105.
Mikor a reguta elkezd öltözködni	IV. 185.
Mikor az Úr Jézus	IV. 109.
Miska bácsi, Gyurka bácsi	IV. 30.
Mit játszottunk, lányok	II. 4.
Most jöttem én Gyuláruul	IV. 37.
Vö. Tegnap jöttem Gyuláról: IV. 36.	
Mostan kinyílt egy gyönyörű virág	IV. 134.
Napjafogyott öreg, erős, dús fiatal	IV. 61.
Nem fúj a szél, nem fúj a szél, nem forog a kis tápéi szélmalom	IV. 255.
Nem idevaló születés vagyok én	IV. 158.
Nem járok én lagosszárú csizmába	IV. 153.
Nem köll neköm Tüiriné	IV. 74.
Nem messze van ide Kismargita	IV. 120.
Nem zörög a levél, ha a szél nem fújja	IV. 245.
Nincs egyebem a rózsámnál	IV. 56j.
Nyisd ki anyám zöldre festett kapudat	IV. 244.
Odafönt a Kárpátokba dörögnek az ágyúk	IV. 246 [*] .

Ó egek, sirjatok	IV. 79.
Ó fényesség, szép hajnal	IV. 49.
Ó ha én egy nagyon nagy pincének a fenekére lejuthatnék	I. 6.
Ó Istennek átkozott kanverebe	I. 5.
Ó jaj, de félek	IV. 135.
Óreganyád él-e még	IV. 188.
Ősz az idő, diófával tüzelek	IV. 239.
Összefolyik a kis Maros a Tiszával	IV. 165.
Összепörölt engöm a csősz	IV. 196.
Pásztorok, kik nyájnál szüntelen vigyáztok	IV. 73.
Ranics Ágnis aran kácsa	IV. 4.
Ráncosszárú kis csizmám szögére van akasztva	IV. 201, 255 ^x .
Révészek, révészek	IV. 50, 51j.
Révészők, révészők	IV. 51.
Vö. Ej révészek, révészek: IV. 48.	
Rózsa Sándor az én nevem	IV. 16.
Rózsa Sándor bújdosik az erdőbe	IV. 208.
Sarkon van egy özvegyasszony tanyájja	IV. 216.
Sándorfalvi lányok, Isten veletek	IV. 200 ^x .
Sándorfalvi torony tetejébe	IV. 162.
Sárga csatos a cipőm	IV. 118.
Sárga kantárja van a kis pej lovamnak	IV. 168.
Sárga kukorica szár	IV. 117.
Sej, a Tiszának mind a két partja sáros	IV. 169.
Sej, haj, de szeretnék a templomba bemenni	IV. 227 ^x .
Sej, haj, liba, liba, sárgalábú liba	IV. 241.
Sej, sötét felhők vándorolnak az égen	IV. 219.
Sír az Isten báránya	IV. 106.
Sírhat, ríhat az az anya	IV. 154.
Szabó Vilma kiment a kis kertbe	IV. 204.
Szabó Vilma kiment az erdőbe	IV. 202, 203.
Szaporán keljetők föl bojtárok	IV. 59.
Szederinda levele	IV. 146.
Szeged felől, Szeged felől fúj a szél	IV. 229 ^x .
Szöged felől, Szöged felől gyün egy fekete felhő	IV. 253.
Szemetes a te házatok eleje	IV. 189.
Szent András viszi hársfáját	IV. 100.
Szent Jánosnak szép kögyes áldása	IV. 187.
Szent Lőrinc tájkán ki ezt elsőbb látta	IV. 110.
Széles a Balaton vize, keskeny a híd rajta	IV. 217 ^x .
Széles a Duna, keskeny a partja	IV. 83.
Széles Tisza vize	IV. 39.
Szépen legel a kisasszony gulyája	IV. 11.
Szépen legel az uraság gulyája	IV. 10.
Vö. Falu végén van egy nyárfa magába: IV. 12.	
Szépen szól a fülemüle hajnalba	IV. 183.
Szógátam, szógátam Maros kútja mellett	IV. 54.
Szombat első napjára	IV. 163.
Szűk ujjá van, szűk ujjá van a ködmönnek	IV. 66.
Született szűz leánytól	IV. 67.
Tányéricsa, babica	II. 13.
Tápénak is van egy vize	IV. 33.
Tegnap jöttem Gyuláról	IV. 36.
Vö. Most jöttem én Gyuláról: IV. 37.	
Tisza szélén elaludtam	IV. 194, 195.
Túl a Tiszán van hat csikó magába	IV. 12.
Túl a Tiszán van még egy nagy halastó	IV. 173.
Túlsó soron esik az eső	IV. 20, 20j.
Túrúval sütik a lepént	IV. 26.
Úgy elmegyek én, mit sem hallasz felőlem	IV. 155.
Újlesztendő napján tizenkét óra	IV. 64.
Újszögédi csizmamadea csinálta a csizmámat	IV. 226.
Údvözlégyszent Anna	IV. 111.

Üdvözlégy Szent Szűz	IV. 124.
Vékony deszka kerítés	IV. 164.
Vékony héjja van a kukoricának	IV. 176.
Vén uborka, vén uborka	II. 14.
Vigan zengjetez citerák, Jézus született	IV. 102.
Zavaros a Tisza	IV. 132.
Zöld erdőbe, zöld mezőbe sétálgat egy páva	IV. 92.
Zörög a kocsi	IV. 25.

IRODALOM

- Bartók B.—Kodály Z.*, (1921) Erdélyi magyarság. Népdalok. Bp.
- Bartók B.*, (1924) A magyar népdal. Bp.
- Bartók Béla levelei.* (1971) Új dokumentumok. (Szerk. Demény János.) Bp.
- iff. Bartók B.—Vargyas L.*, (1961) Bartók Béla Békés megyei kapcsolatai. Az Alföld és Bartók békési gyűjtése a folklórkutatásban. Az Erkel Ferenc Múzeum kiadványa. 24. Gyula.
- Bálint S.*, (1930) Szegedi kis Kalendárium az 1931. évre. Szeged.
- Bálint S.*, (1933) Szeged népe. Új gyűjtés I. Szeged.
- Bálint S.*, (1933) Lakodalmi szokások Szeged-Alsóvároson. NNY.
- Bálint S.*, (1944—45) A halálhoz és temetéshez fűződő szegedi néphagyományok. Az Alföldi Tud. Int. Évk. I. 58—63.
- Bálint S.*, (1953) Régi szegedvidéki néphagyományok Rákóczi halhatatlanságáról és a Rákóczi nótáról. Ethn. 44. 290—292.
- Bálint S.*, (1957) Szegedi szótár I—II. Bp.
- Bálint S.*, (1974) Szegediek Bács-Kiskun homokján. Bács-Kiskun megyei Múzeumok Közl. 411—426. Kecskemét.
- Bálint S.*, (1975) Szeged reneszánsz kori műveltsége. Budapest.
- Bodor A.*, (1977) Az Árgirus nóta dallama környékünkön. Híd XLI. évf. I. 89—106. Újvidék.
- Burány B.—Fábri J.—Tripolszky G.*, (1966) Száraz kútgém, üres válu. Juhásznóták, betyárdalok, balladák Zentán és vidékén. Zenta.
- Burány B.—Fábri J.—Tripolszky G.*, (1969) Kék szivárvány koszorúzza az eget. Zenta.
- Burány B.—Fábri J.—Tripolszky G.*, (1972) Rukkolnak a szép zentai legények. Zenta.
- Burány B.*, (1977) Hallották-e hírét? Pásztor dalok, rabénekek, balladák. Hagyományaink VIII. Újvidék.
- Czimer K.*, (1929) A Szeged-Belvárosi Kaszinó százéves története (1829—1929). Szeged.
- Csefkó Gy.*, (1926) Orrtökék a lakóház előtt. NÉ 1926.
- Cserzy M.*, (1922) Öreg Szeged.
- Csomasz Tóth K.*, (1958) A XVI. század magyar dallamai. Budapest.
- Csongor Gy.*, (1958) Dankó Pista 1858—1958. Emlékkoszorú a nagy nótaköltő születésének centenáriumára. Szeged.
- Domokos Pál P.*, (1952) Egy népballada dallama. Ethn. LXIII. évf. 150—160.
- Ecsedy I.*, (1960) A középkori hangszeres zene nyomozása régi magyar személynevekben. MNy. 85.
- Elekfi L.*, (1943) Karácsonyi népének-gyűjtés Tápén. Délvidéki Szemle.
- Eöszé L.*, (1956) Kodály Zoltán élete és munkássága. Bp.
- Járdányi P.*, (1961) Magyar népdaltípusok I—II. Bp.
- Kájoni J.*, (1676) Cationale Catholicum. Csíksomlyó.
- Kálmány L.*, (1877—1878) Koszorúk az Alföld vadvirágaiból.
- Kálmány L.*, (1881—1891) Szeged népe I—III.
- Kerényi Gy.*, (1961) Népies dalok. Bp.
- Kiss L.*, (1927) Régi népdalok Hódmezővásárhelyről. A Magyar Föld és Népe 1. Karcag.
- Kiss L.*, (1974) Horgosi népdalok. A Zentai Múzeum kiadása. Zenta.
- Kodály Z.*, (1916) Régi karácsonyi énekek. Ethn. XXVII. évf. 221—224.
- Kodály Z.*, (1952) A magyar népzene. Példatárt szerk. Vargyas Lajos. Bp.
- Kollár P.-né.*, (1955) Bartók és Szeged. Délm. XI. 3.
- Kovács J.*, (1893) A régi jó időkből. Szent Dömötör napja. SzH. 255. sz.
- Kovács J.*, (1901) Szeged és népe. Szeged.
- Lajtha L.*, (1956) Sopron megyei virrasztó énekek. Bp.
- Lajtha L.—Dincser O.*, (1939) A tekerő. NÉ 103—111.

- Lugossi D.*, (1929) A szegedi zenekultúra története. Muzsika I. 11. sz. 10—51.
- Magyar Népköltési Gyűjtemény (1924) XIV. Nagyszalontai gyűjtés. Kodály Zoltán közreműködésével. (Szerk. Szendrey Zsigmond.) Bp.
- A Magyar Népzene Tára (1951) I. Gyermejátékok. (Szerk. Bartók Béla és Kodály Zoltán.) Sajtó alá rendezte Kerényi György. Bp.
- A Magyar Népzene Tára (1953) II. Jeles napok. (Szerk. Bartók Béla és Kodály Zoltán.) Sajtó alá rendezte Kerényi György. Bp.
- A Magyar Népzene Tára (1955) III. A—B. Lakodalom. (Szerk. Bartók Béla és Kodály Zoltán.) Sajtó alá rendezte Kiss Lajos. Bp.
- A Magyar Népzene Tára (1959) IV. Párosítók. (Szerk. Bartók Béla és Kodály Zoltán.) Sajtó alá rendezte Kerényi György. Bp.
- A Magyar Népzene Tára (1966) V. Siratók. (Szerk. Bartók Béla és Kodály Zoltán.) Sajtó alá rendezte Kiss Lajos és Rajeczky Benjámín. Bp.
- A Magyar Népzene Tára (1973) VI. Népdaltípusok 1. (Szerk. Bartók Béla és Kodály Zoltán.) Sajtó alá rendezte Járdányi Pál és Olsvai Imre. Bp.
- A Magyar Népzene Tára (sajtó alatt) VII. Népdaltípusok 2. (Szerk. Bartók Béla és Kodály Zoltán.) Járdányi Pál rendszerében sajtó alá rendezte Olsvai Imre.
- Manga J.*, (1968) Magyar dudák, magyar dudások a XIX—XX. században. Népi Kultúra — népi társadalom. A MTA Néprajzi Kutató Csoportjának Évkönyve I. 127—186.
- Martin Gy.*, (1970—1972) Magyar tánc típusok és táncdialektusok. Néptáncpedagógusok kis könyvtára. Bp.
- Martin Gy.*, (1970) Adatok Tápé tánc hagyományaihoz (Az Oláhos és a Csárdás.) In: Tápé története és néprajza. Szeged.
- Mihálka Gy.*, (1962) Szegedi népi hangszerek. Néprajzi Dolgozatok 8. Szeged.
- Móra F.*, (1927) Ének a búzamezőkről I—II. Bp.
- Móricz P.*, (1904) Régi szegediek karácsony éjszaka. SzN. 324. sz.
- Móricz P.*, (1940) A Kárász uraság kocája és egyéb elbeszélések. Bp.
- Móricz P.*, (1913) Régi magyar élet. Történetek és feljegyzések. Bp.
- Móricz Zs.*, (1913) A szegedi dudás. Az Est 19. sz.
- Nagy M.*, (1973) Balázs Béla világa. Bp.
- Oltványi P.*, (1886) A szegedi plébánia és a t. piarista atyák szegedi krónikája. Szeged.
- Ortutay Gy.*, (1933) Adalék a Szeged-vidéki népzene kérdéséhez. NNy.
- Osztrousszky J.*, (1885) Erdélyi Náci és a Rákóczi nóta. SzH. 237. sz.
- Ökrös L.*, (1946—1947) A szőregi tökciturások. Az Alföldi Tud. Int. Évk. II. 141—162. Szeged.
- Ökrös L.*, (1947) Szőregi népdalok. Tiszatáj.
- Paksa K.*, (1969) A szegedi duda-hagyomány. Népr. Közl. XIV. 3—4. sz. 125—140.
- Paksa K.*, (1970) Kálmány Lajos nyomán a Bánátban. A Hungarológiai Int. Tud. Közl. II: (4). 93—107. Újvidék.
- Papp G.*, (1970) A XVII. század énekelt dallamai. Bp.
- Pásztor L.*, (1950) Two Franciscan christmas high masses containing Hungarian shepherd plays. Archivum Franciscanum Historicum.
- Péczely A.*, (1339) 103 magyar népdal. Bp.
- Péczely A.*, (1953) Rózsa. 94 magyar népdal. Bp.
- Péter L.*, (1961) A magyar népzene gyűjtés bölcsője: Szeged. Bartók és Kodály első népdalgyűjtő útja. Délm. I. 15. sz.
- Péter L.*, (1965) Bartók és Szeged. Tiszatáj IX.
- Rajeczky B.*, (1955) A gyöngyösi pásztormisék (1767). In: Rajeczky Benjámín írásai. Bp. 1976. 221—224.
- Sárosi B.*, (1961) Citera és citerajáték Szeged környékén. Ethn. LXXII: 445—461.
- Sárosi B.*, (1964) Népi hangszerek. Népr. Közl.
- Sárosi B.*, (1967) Die Volksmusikinstrumente Ungarns. Handbuch der europäischen Volksmusikinstrumente. Serie I. Band 1. Leipzig.
- Sárosi B.*, (1971) Cigányzene... Budapest.
- Szabolcsi B.—Tóth A.*, (1931) Zenei lexikon I—II. Budapest.
- Szeged ősrégi dalai. (1905) Vikár Béla kutatása. Szeged és Vidéke 244. sz.
- Szeghy E.*, (1946) Amit elvégeztünk és ami még hátra van. Az Alföldi Tud. Int. Évk. I. 1944—1945. Szeged.
- Szendrei J.—Doboszay L.—Vargyas L.*, (1973) Balladánk kapcsolatai a népével. Ethn. LXXXVI: 430—461.
- Székely M.*, (1975) A Kálmány Lajos nyomán gyűjtött észak-bánati balladák dallamvilága. A Hungarológiai Int. Tud. Közl. VII: (23—24). 51—77. Újvidék.
- Sz. Lukács L.*, (1969) A bőrdudás. Délm. V. 4.

- Sz. Szigethy V. (BOB)*, (1930) A régi Szegedről az újba. Szeged (é.n.)
Tápé története és néprajza (1971) Szerk. Juhász Antal. Szeged.
Tóth F., (1975) Kálmány Lajos nyomában. Az észak-bánáti népballadák élete. Gyűjtötte Katona Imre és Tóth Ferenc. A Hungarológiai Int. kiadványa. Újvidék.
Tömörkény I., (1910) Homokos világ. Bp.
Tömörkény I., (1923) Célszerű szegény emberek. Szeged.
Tömörkény I., (1963) Munkák és napok a Tisza partján. Bp.
Varga J., (1873) Karácsony ünnepe. VU. 625.
Vargyas L., (1954) Régi népdalok Kiskunhalasról. Nagy Czirok László és Vargyas Lajos gyűjtéséből közreadja Vargyas Lajos. Bp.
Vargyas L., (1958) Egy francia-magyar dallamegyezés tanulságai. NÉ. 155—160.
Vargyas L., (1976) A magyar népballada és Európa I—II. Bp.
Várnai P., (1953) A makói árvíz nótája. Zenetudományi Tanulmányok I. 593—600. Bp.
Waldmann J., (1957) Tápai lagzi. MFMÉ. Szeged.
Waldmann J., (1964—1965) Tápé táncalkalmi és hagyományai. MFMÉ Szeged.
Waldmann J.—Lele J., (1971) Népdal, népzene. In: Tápé története és néprajza. 671—736. Szeged.